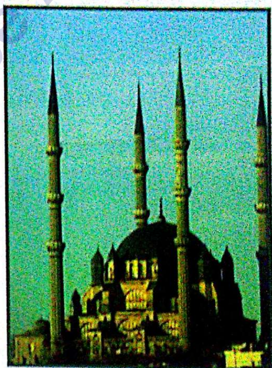
દેખી હુઈ દુનિયા

હિસ્સા-૨

તુર્કી ઔર સ્પેન કી કારગુઝારી

લેખક

મુફ્તી મહમુદ મવલાના સુલેમાન હાફિઝજી બારડોલી (દા.બ.)

ઉસ્તાઝ જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલીમુદ્દીન ડાભેલ, ગુજરાત.

લિપ્યાંતર

પોલા મુહમ્મદ ઈબ્રાહીમ ઈસ્હાક

નાશિર

મહમુદ સખાવતી વકફ ટ્રસ્ટ, ગોધરા.

દેખી હુઈ દુનિયા

(ભાગ–૨)

સ્પેન ઔર તુર્કીકી કારગુઝારી

☆☆☆☆☆ મુરત્તિબ ☆☆☆☆☆

મુફ્તી મહમુદ બિન મવલાના સુલેમાન હાફિઝજી બારડોલી (દા.બ.)
ઉસ્તાઝ જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલીમુદ્દીન ડાભેલ, ગુજરાત, હિન્દ.

☆☆☆☆☆ નાશિર ☆☆☆☆☆

મહમુદ સખાવતી વકફ ટ્રસ્ટ
ગોધરા. ૩૮૯૦૦૧ જિ.પંચમહાલ
મો. ૯૭૨૬૨ ૯૩૦૯૬

તફસીલાત

કિતાબ કા નામ : દેખી હુઈ દુનિયા – ભાગ દુસરા

ઈફાદાત : મુફ્તી મહમુદ બિન મવલાના સુલેમાન હાફિઝજી બારડોલી (દા.બ.)

લિપ્યાંતર : પોલા મુહમ્મદઈબ્રાહીમ ઈસ્હાક(ગોધરા)

ઈશાઅત : ઈસ્વીસન–૨૦૧૭ હિજરીસન ૧૪૩૮

મિલને કા પતા :–

(૧) મવલાના યુસુફ ભાણા મહમુદનગર, ડાભેલ.
મો. ન. ૦૯૮૨૪૦ ૯૬૨૬૭
email id :- yusuf_bhana@hotmail.com

(૨) ઈદારતુસ્સિદીક, ડાભેલ, ગુજરાત
મો. ન. ૦૯૯૧૩૩ ૧૯૧૯૦,૦૯૯૦૪૮ ૮૬૧૮૮

ફેહરિસ્તે મઝામીન

મુકદ્દમા

અર્ઝે મુરત્તિબ

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على سيدنا محمد ، خاتم النبيين وعلى اله وصحبه اجمعين ، اما بعد!

અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલો કરમ સે બુખારા, સમરકંદ, મરગીનાન કે દીની, ઈલ્મી સફરકી કારગુઝારી કિતાબી શકલમે મંઝરે આમ પર આઈ તો વો બહોત મકબુલ હુઈ. ઔર ચંદ હી દીનો મે ઉસ્કા પેહલા એડીશન હાથો હાથ નિકલ ગયા. ઔર તસ્હીહાત કે બાદ દુસરા એડીશન ભી શાયેઅ હુવા. ઔર ગુજરાતી ઝબાન મે ભી યે કારગુઝારી શાયેઅ હોકર મંઝરે આમ પર આ ગઈ .

ઔર પળોસી મુલ્ક મે ભી બંદે કી કિતાબ ખુત્બાતે મહમુદ કે સાથ ઉસ કારગુઝારી કી ભી ઈશાઅત હોને લગી. ઔર ઝુહુરે મહદી કે કઈ કઈ એડીશન શાયેઅ હુયે. યે સબ અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલા કા ફઝલો કરમ હે. અલ્લાહ તઆલા ઈન કિતાબો કે ફૈઝ કો તા કયામત આલમમે જારી વ સારી ફરમાએ. ઔર અપની રઝા ઔર મોહબ્બત કા ઝરીયા બનાએ. આમીન.

બુખારા, સમરકંદ કી કારગુઝારી પેહલે બયાન કી શકલ મે હુઈ થી. ફિર કિતાબી શકલ મે આઈ. અભી કુછ વકત પેહલે જોર્ડન ઔર ફલસ્તીન કા સફર હુઆ થા. તુર્કી ભી હાજરી હુઈ. ઉસ મૌકે પર તુર્કી સે બંદે કા પનામા જાના હુઆ. ઔર પનામા મે તકરીબન નવ રોઝ તક સફરકી કારગુઝારી કે વાકિઆત બડી તફસીલ કે સાથ બયાન કીયે ગયે. ઔર કુછ બાતે જો રેહ ગઈ વો રમઝાન કે અખીરી અશરે મે મલાવી મે બયાન કી ગઈ. બયાન કી વો મુફસ્સલ કારગુઝારી તો ઈસ વકત કિતાબી શકલ મે લાના દુશ્વાર હે. અલબત્તા! સી.ડી. (C.D.) કે ઝરીયે સે ઉસકી ખૂબ ઈશાઅત હુઈ. ઔર ઈન્ટરનેટ કે ઝરીયે ભી લોગો ને ઉસ્સે ખૂબ ફાયદા ઉઠાયા ઔર ઉઠા રહે હે.

અલબત્તા ! રમઝાનકે બાદ અહબાબ કે શદીદ ઈસરાર પર સુરત શહર કી ‘ચુડગર’ મસ્જીદ મેં કારગુઝારી કી મજલિસ મુનઅકીદ હુઈ. ઉસ મજલિસ મે જોર્ડન, ફલસ્તીન ઔર તુર્કી કે સફર કી કારગુઝારી બયાન હુઈ. ઈન્શાઅલ્લાહ ફલસ્તીન ઔર જોર્ડન કી કારગુઝારી ‘દેખી હુઈ દુનીયા’ કી તીસરી જિલ્દ મે પઢને કો મીલેગી. અલબત્તા તુર્કી કે ઉસ દુસરે સફર કી કારગુઝારી કેસેટો સે લીખી ગઈ. ઔર ઉસમે તુર્કી કા જો પેહલા સફર હુઆ થા ઉસ વકત કી કુછ બાતે જો ઝહેન મે મહફુઝ થી, ઉનકો ભી શામિલ કર દિયા ગયા.

સ્પેન કા સફર ઈસ્વીસન ૨૦૦૮ મે હુઆ થા. ઔર ઉસ વકત સ્પેન કે સફર કી

કારગુઝારી કી મુખ્તલિફ ખુસુસી મજલિસે મુનઅકિદ હુઈ થી. ઔર ઉસકો લોગોને બડી દિલચસ્પી સે સુના થા. ઔર વો સી.ડી. (C.D.) મે અલ્હમ્દુલિલ્લાહ મહફુઝ હૈ. તો સીડીયો સે ઉસ કારગુઝારી કો તહેરીરી શકલ મે લાયા ગયા ઔર કુછ યાદદાશ્તે જો સફર કે દૌરાન તૈયાર કી ગઈ થી ઉનકો ભી શામિલ કર લિયા હૈ. ઈસ તરહ યે સ્પેન કી કારગુઝારી તૈયાર હો સકી.

અલબત્તા ! હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી સાહબ દામત બરકાતુહુમુલ આલિયા ને અપની કિતાબ 'જહાંને દીદા' મે જો કુછ લીખા હૈ ઉસ્કો ભી પઢના ચાહિયે. યે દોનો કારગુઝારી જો ઈસ વકત શાયેઅ હોકર મંઝરે આમ પર આ રહી હૈ ઉસ્કી તરતીબ ઔર કમ્પોઝિંગ મે જિન હઝરાતને તઆવુન કિયા મે ઉનકા તહે દિલ સે શુક્રગુઝાર હું. અલ્લાહ તઆલા ઉનકો ઔર ઉનકી નસલો કો દીન કી મકબુલ ખિદમત કે લિયે કુબુલ ફરમાએ આમીન .

વૈસે તો દુનિયાકે બહોત સારે મમાલિક કે દીન કી નિસ્બત સે હાજરી કી સઆદત હાસીલ હુઈ હૈ લેકિન ઉન તમામ કો લિખના બડા મુશ્કિલ કામ હૈ. અલબત્તા ! ખાસ–ખાસ જગહો કી કારગુઝારી ઈન્શાઅલ્લાહ શાયેઅ કરને કી કોશિશ કરેંગે.

દૌરાને સફર પેશ આનેવાલે કુછ વાકિઆત જો અજીબો ગરીબ હૈ ઉનકો 'પેશ લફઝ' કે હવાલે સે આપકી ખિદમતમે પેશ કરના મુનાસિબ સમજતા હુ.

(૧) એક ગૈર મુસ્લિમ પર કુર્આન કી તિલાવત કે અસરાત કા અજીબ વાકિઆ :–

ઈસ્વીસન ૧૯૯૯–૨૦૦૦ મે પનામા કા પેહલા દીની સફર હુઆ. વહા બા કાયદા ઈદગાહ ન હોને કી વજહ સે ઈદકી નમાઝ કીસી મેદાન મે અદા કી જાતી હૈ. રમઝાન ઈદકી નમાઝ ઉસ સાલ વહાં કી એક મશહુર યુનિવર્સિટી કે મેદાન મે અદા કી ગઈ. ઈદકી નમાઝ સે પેહલે બંદે કે ઝિમ્મે બયાન કરના નકકી હુવા થા. ટ્રાફિક કી વજહ સે મે મુકર્રર વકત પર વહાં નહી પહોંચ સકા તો હઝરત મુફતી અબ્દુલ કાદિર સાહબકા બયાન શુરૂ હો ચુકા થા. જબ મે પોંહચા તો ઉન્હોને મેરે નામ સે એલાન કિયા ઔર બયાન શુરૂ હુવા.

ઈદ કે મૌકે સે જિન મુસલમાનો કા મજમા વહાં જમા થા ઉસ્મે ભારતીય મુસલમાનો કી એક બળી તાદાદ થી. ઈસ લિયે ભારત કે એલચી 'મિસ્ટર તારાસિંગ' અપને સ્ટાફ કે કુછ લોગો કે સાથ મુબારકબાદ પેશ કરને કે લિયે તશરીફ લાયે હુએ થે. ઈદ કે મૌકે સે બંદે કે ઝહેનમે એક મઝમુન અલ્લાહ કી તરફ સે જો આયા ઉસ્કો મે બયાન કર રહા થા કે ઈદકા મંઝર ઔર મૌત ઔર કયામત કા મંઝર કાફી મિલતા જુલ્તા હૈ :

મૈયત કો ગુસલ દિયા જાતા હૈ, ઉસી તરહ આજ ઈદકી નિસ્બત સે સુન્નત પર અમલ કરકે સબને ગુસલ કીયા હૈ.

મૈયત કો સફેદ કફન પહેનાયા જાતા હૈ, ઈદકી નિસ્બત સે આજ મુસલમાનો કા મજમા ભી સફેદ કપડે પહેનકર આયા હૈ.

મૈયત કો આબાદી સે નિકાલ કર બાહિર લે જાતે હૈ, ઈદકી નિસ્બત સે મુસલમાન ભી આબાદી છોડકર ખુલે મૈદાનમે આ ગયે હૈ.

ઔર કયામત કે મેદાનમેં અગલે–પીછલે સબ કો જમા કિયા જાયેગા. યહાં ભી ઈદકી નિસ્બતસે મુસલમાનો કા એક મજમા જમા હુઆ હૈ.

ઔર ઈદકી નુરાનીયત ઔર અલ્લાહકી રહમત કે ફૈઝ કે સાથ કુરઆને મજીદ કી બહુત સારી આયતે પુર કૈફ અંદાઝ સે ઝબાન સે તિલાવત હો રહી થી. પુરે મજમે પર એક સકતા ઔર ગિરયા કી કેફિયત તારી થી. કુરઆને મજીદ કી આયાત કી તિલાવત ઔર ઉસ્કે તરજુમે કા વહાં મૌજુદ ભારતીય એમ્બેસેડર 'મિસ્ટર તારાસિંગ' પર ભી બળા અસર હુઆ ઔર વો ખુબ રોને લગે ઔર જૈસે મેને અપના બયાન પુરા કિયા, મિસ્ટર તારાસિંગ આગે બળ્હે ઔર માઈક હાથ મે લેકર કુરઆને મજીદ ઔર ઈસ્લામકે સિલસિલેમે બળી ઉચી બાત બોલને લગે ઔર ઈસ કદર રો રહે થે કે ઉનકે લિયે ખુદ અપની બાત બોલના મુશ્કિલ હો રહા થા.

ફિર ઈદ કી નમાઝ શુરૂઅ હુઈ ઔર નમાઝ કે બાદ મર્હુમ હાજી સુલેમાન ભીખુ સાહબ કે મકાન પર ખાને કી એક દઅવત પર વો ભી શામિલ હો ગએ, મર્હુમ હાજી સુલેમાન ભીખુ સાહબ ભારત સે પનામા જાનેવાલે અવ્વલીન લોગો મેં સે હૈ. ઉનકી ફિક્રો ઔર કોશિશો સે મસ્જીદ ઔર મદરસા વહાં કાયમ હુએ. મર્હુમ કી એહલિયા મોહતરમા ને ઈદકી નિસ્બતસે એક બળી દઅવતકા ઈન્તિઝામ ભી કિયા થા. જિસમે પનામા કે બડે ઉલમા ઔર ભારતકે સફીર (એલચી) સાહબ ભી મૌજુદ થે. ઔર મુસ્લિમ મુલ્કો મે સે સિર્ફ 'લીબિયા' કા સફારતખાના વહાં મૌજુદ હૈ, ઉસ્કે સફીર સાહબ ભી દઅવત પર આયે થે.

દસ્તરખ્વાન પર બૈઠતે હી ભારત કે સફીર તારાસિંગ સાહબને અપની બાત શુરૂઅ કી. કેહને લગે : કુરઆને મજીદ પેહલી મરતબા મુજે સુનને કા મૌકા મિલા ઔર ઉસ્કી ચંદ આયાત ઔર ઉસ્કા તરજુમા સુનકર મેરે દિલ પર બળે પકકે અસરાત હુએ. અબ મે પકકા ઈરાદા કરતા હું કે કુરઆને મજીદ કા તરજુમા હાસિલ કરૂંગા ઔર પુરે કુરઆન કો પળ્હુંગા.

ઉસ સમય હમસે યે ભુલ હુઈ કી હમ ખુદ ઈન્તિઝામ કરકે વો જિસ ઝબાન મે

સમજ સકે ઉસ ઝબાન મે કુરઆન કા તરજુમા ઉનકો પેશ કરતે ઔર કુરઆન કે પઢને કે બીચ અગર કોઈ બાત ઉનકે ઝહન મે આતી તો ઉસ પર સવાલ–જવાબ હોતે, હમ ઉનસે સંબંધ બઢાતે : લેકિન ઉસ મુલાકાત કે બાદ ઉનસે સંબંધ બાકી ન રહા, અલ્લાહ સે દુઆ હૈ કે અલ્લાહ ઉનકો હિદાયત ઔર ઈમાન કે નુર સે સરફરાઝ ફરમાવે. આમીન..

ફિર વો મેરે સાથ બાત કરતે હુએ કેહને લગે : આપકી કુરઆન કે સિલસિલે મે માલુમાત બહોત અચ્છી હૈ ઔર આપને મુજે કુરઆન ઈતને કરીબ સે સુનાયા, સમજાયા, મુજે બહુત રોના આયા ઔર મેરે દિલ પર અચ્છે અસરાત હુએ. મે આપકી કોઈ ખિદમત કરના ચાહતા હું. આપ મુજે આપકી ખિદમતકા કોઈ મૌકા દે દો.

ઉસ મૌકે પર વહાં મૌજુદ એક શખ્સ ને કહા કે : મુફતી સાહબ કે ઈંગ્લેંડ કે વિઝે કા પ્રોબ્લેમ હૈ.

ચુંકે મે હમારે જામિઆ ડાભેલ કે સાલાના જલસે કે બાદ ઉસી રાતકો ઓરિસ્સા ચલા ગયા થા. વહાં હવા ઔર સમન્દરી તુફાનને સંગીન હાલાત પૈદા કર લિયે થે. ઔર ઉસ વકત હમારી સંસ્થા 'ફલાહુલ મુસ્લિમીન' ઈસ તરહ કે મૌકે પર ખિદમાત અંજામ દેતી થી. ઈસ લિયે મુજે ઈંગ્લેંડ કે વિઝે લેને કે લિયે જરૂરી વકત નહી મિલ સકા થા. શાબાનકે આખરી દિનો મેં ઓરિસ્સા સે વાપસી કે બાદ રમઝાન કે શુરૂઅ મે 'પનામા' કા સફર હો ગયા.

ઉસ પર ભારત કે સફીર તારાસિંગ સાહબ કેહને લગે કે : મે અપની ખુશનસીબી સમજકર આપકી યે ખિદમત જરૂર કરૂંગા. યહાં 'પનામા' મે ઈંગ્લેંડ કે એલચી કો મે ખુદ ભારતીય એમ્બેસી કી જવાબદારી પર ખત લિખતા હું ઔર ઉસ ખત કી બુનિયાદ પર આપકા વિઝા હો જાયેગા.

ચુનાન્ચે વો ખત યહાં લિખા જાતા હૈ :

ઈન્ડીયન સફારતખાના (એમ્બેસી), ઈંગ્લેંડ કે સફારતખાને કો મુબારકબાદી પેશ કરતા હૈ ઔર બડે ફખ્રસે યે બાત કહેતા હૈ કે (હઝરત) મુફતી મહમુદ સુલેમાન હાફિઝજી (સાહબ મદઝિલ્લહુ) જો ઈસ (U–806358) પાસપોર્ટ નંબર કે હૈ, ઉનકો પનામા કે ઈન્ડીયન સફીર જનાબ તારાસિંગ બજાતે ખુદ જાનતે હૈ.

મૌસુફ ઈસ્લામ કી તબ્લીગ ઔર પનામા કી મુસ્લિમ બસ્તીયોં મેં કુરઆન કે અહકામ સિખાને કી ગર્ઝ સે આયે હૈ. મૌસુફ બહુત બડે અરબી જાનનેવાલે હૈ. ઔર હિન્દુસ્તાનકે સુબા ગુજરાતકી મશહુર વ માયે નાઝ શખ્સીયત મે સે હૈ. મૌસુફ અપને યુ.કે. (U.K.) મે રેહનેવાલે રીશતેદારોકો મિલના ચાહતે હૈ. લિહાઝા એક આજિઝાના ગુઝારીશ હૈ કે આપ મૌસુફ કો વિઝા સે નવાઝ દે. મૌસુફ કે પાસ પનામા કે મલ્ટીપલ

વિઝા ભી હૈ, હિન્દુસ્તાનકા સફારતખાના મૌકા કો ગનીમત સમજકર યુ.કે. કે સફારતખાને કો આલાતરીન યકીનકે ઈઝહારકી તજદીદ કી દરખ્વાસ્ત કરતા હૈ.

પનામા–૧૦,જનવરી, ઈ.સ. ૨૦૦૦
યુ.કે. સફારતખાના, પનામા.

અસલ ખત મુલાહિઝા હો :

भारतीय राजदूतावास, पनामा
EMBASSY OF INDIA, PANAMA
EMBAJADA DE LA INDIA, PANAMA
Apdo. 8400, Panama 7, R. P.
Tel : (507) 264-2416
264-3043 / 264-8780
Fax : (507) 264-2855
E-mail : indempan@panama.c-com.net

The Embassy of India presents its compliments to the Embassy of the United Kingdom in Panama and has the honour to state that Mr. MAHMUD SULEMAN HAFEZI, holder of Passport No. U-806358 is personally known to Ambassador of India in Panama Mr. TARA SINGH. He has come to Panama on a religious mission to acquaint the local Muslim community on the teachings of KORAN. He is a well-known Arabic scholar and well-known in the religious circles in the State of Gujarat, India. He wants to visit his relatives in U.K. for which a visa may kindly be issued to him. He has already got a multiple entry visa for Panama.

The Embassy of India in Panama avails itself of this opportunity to renew to the Embassy of the United Kingdom in Panama the assurances of its highest consideration.

PANAMA, the 10th January, 2000

The Embassy of the
United Kingdom
Panama

હઝરત મૌલાના અલી મિયાં સાહબ (રહ.) કે મુતઅલ્લિક લિબિયા કે સફીર સાહબકે કલિમાત :–

જૈસા કે ઉપર લિખા ગયા, ઈસ ઈદકે દસ્તરખ્વાન પર લિબિયા કે સફીર સાહબ ભી મૌજુદ થે. લિબિયા કે કર્નલ 'મુઅમ્મર ગદ્દાફી' ઔર પનામા કે જનરલ 'નોર્વેગો' દોનો કોલેજમે સાથ હોનેકી વજહ સે વહા લિબિયા કી એમ્બેસી શુરૂઅ હુઈ.

લિબિયા કે સફીર સાહબ કેહને લગે કે : મુજે પેહલી મરતબા પતા ચલા કે હિન્દુસ્તાનમે ઈતને બળે શૈખ થે ઔર ઉનકી ઈતની સારી કિતાબેં અરબી, ઉર્દુ મે હૈ કે રમઝાનમે હઝરત કે ઈન્તિકાલ પર હમારે મુલ્ક કી ટી.વી. ચેનલ પર બાકાયદા મર્હુમ કી પાકીઝા ઝિંદગી ઔર કારનામો પર એક લંબા પ્રોગ્રામ પેશ કિયા ગયા, તબ મુજે ઉનકી શખ્સીયતકી પેહચાન હુઈ.

અલ્લાહ તઆલા હમકો હમારે ઉન અકાબિરીન કી ઈલ્મી, અમલી યાદગારો સે ભરપુર ફાયદા ઉઠાનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

(૨) કુરઆને કરીમ કી એક મુતઅલ્લિક એક દુસરા વાકિઆ :–

ઈસ્વીસન ૨૦૧૧ મુતાબિક હિજરીસન ૧૪૩૨મે હઝરત અકદસ મુફ્તી અહમદ ખાનપુરી સાહબ દામત બરકાતુહુમુલ આલિયા કે સાથ આફ્રિકા કે એક મુલ્ક 'બોસ્વાના' (Botsvana) કા સફર હુવા. સફરકે બીચ સાઉથ આફ્રિકા સે મુફ્તી ફારૂક સાહબ મીનતી કી તરફ સે બહુત ઈસરાર હુવા કે ઉનકે બેટે કા હિફ્ઝ પુરા હુવા હૈ, ઈસ લિયે હઝરત કી દુઆ પર હિફ્ઝ મુકમ્મલ કરને કી મજલિસ રખની હૈ.

હમારે યહાં કે સુરતી ખાનદાન કે એક સાહબ જો આફ્રિકી હુકુમતમે મીનીસ્ટર થે. ઉનકી કોશિશો કી બરકતસે અલ્લાહ કે ફઝલ સે વિઝા ભી હો ગયા. અલબત્તા ! સફર ઈસ તરહ હુઆ કે હઝરત મુફ્તી સાહબ ઔર અઝીઝે ગિરામી કદ્ર કારી અબ્દુલ હન્નાન સાહબ બાય રોડ આફ્રિકા ગયે ઔર ગેબ્રોન કી એક મસ્જિદમે જુમ્આ કી નમાઝ મે બંદે કા બયાન નકકી થા. ઉસી લિયે જુમ્આ કે બાદ એરોપ્લેન સે મુફ્તી ફારૂક મીનતી સાહબ કે સાથમે બંદે કા જહોનિસબર્ગ (Johanesburg) જાને કા નિઝામ બના.

જબ હમ શામકે વકત જહોનિસબર્ગ કે એરપોર્ટ પર પહોંચે તો વહાં ઈમિગ્રેશન અફસરોકો બડી હૈરત હુઈ કે આપ 'બોસ્વાના' સે સાઉથ આફ્રિકા કા વિઝા લેકર આ રહે હૈ, વો ભી સિર્ફ ઢાઈ–તીન રોઝ આપકો રૂકના હૈ.

વો બાર બાર પુછને લગા કે : આપ ઈતને કમ વકતકે લિયે કયું આયે હો ?

બંદે ને અર્ઝ કિયા કે : યે હમારે મુફ્તી ફારૂક સાહબ મીનતી હૈ, ઉનકે છોટે સે બચ્ચે ને કુરઆન ઝબાની યાદ કર લિયા હૈ ઔર ઉસ નિસ્બત સે એક બડા પ્રોગ્રામ હૈ. ઈસ કે

લિયે હમારા આના હુવા હૈ.

ઉસને કુરઆન કે મુતઅલ્લિક યે સવાલ પુછા કે : કુરઆન કિતના બડા હૈ ?

મૈંને કહા કે સાઢે છે હજાર (૬૫૦૦) સે ઝાઈદ આયતે કુરઆન મે હૈ. એક સો ચૌદહ (૧૧૪) સુરતેં હૈ, તીસ (૩૦) પારે હૈ.

ઉસને બહોત હી હૈરત સે કહા કે ઈતની હજાર આયતે કયા એક છોટે બચ્ચે ને મુંહ પર યાદ કર લી ?

મૈંને કહા કે : જી હાં ! હમ આપકો ભી દઅવત દેતે હૈ, ઉસ પ્રોગ્રામ મેં આપ તશરીફ લાએ.

તો વો અફસર સાહબ ઈતને હૈરાન હુવે કે અપની જગહ સે ખડે હો ગયે ઔર બાર–બાર પૂછને લગે કે : અચ્છા એક છોટે બચ્ચેને ઈતની હજાર આયતે યાદ કરલી ?

વો ઈતને હૈરાન થે કે અપને સાથી દૂસરે ઈમિગ્રેશન ઈસાઈ અફસર સાહબ કો ભી બુલાયા ઔર કુરઆન કે હિફઝ કી જો બાત હમને ઉનસે કહી થી વો ઉનકો સુનાને લગે ઔર બહોત હી આસાની સે ઈમિગ્રેશન કસ્ટમ કી કારવાઈયાં નકકી હો ગઈ.

મુફતી ફારૂક સાહબ મીનતી મદઝિલ્લહુ ઉનસે કેહને લગે કે : યે કુરઆન હી કા મુઅજિઝા (ચમત્કાર) હૈ કે લફઝ બ લફઝ લોગ ઉસ્કો ઝબાની યાદ કર લેતે હૈ.

હઝરત મુફતી સાહબ કી બરકત સે હવાઈ જહાઝ કા એક અજીબ સફર :–

'બોસ્વાના' કે ઉસી સફર મેં હમારે હઝરત મુફતી અહમદ ખાનપુરી સાહબ કી બરકત સે 'ગ્રેબોન' સે ફ્રાન્સીસ ટાઉન કા હવાઈ જહાઝ કા સફરભી નિરાલા રહા, ગ્રેબોન મે વિઝા કી જરૂરી કારવાઈકી વજહસે ઐસે વકત પર ફારીગ હુએ કે જબ કે ગ્રેબોન સે ફ્રાન્સીસ ટાઉન જાને કા પ્લેન જા ચુકા થા. વહાં કે મશહુર શેઠ અબ્દુલ સત્તાર દાદા સાહબને કહાં કે : મેરા ઝાતી પ્લેન હૈ, ઉસી સે હમ સફર કરતે હૈ.

ઉન્હોંને ફૌરન અપને પાઈલટ (Pilot) કો ફોન કિયા ઔર નયા ખરીદા હુવા જેટ કંપનીકા શાનદાર પ્લેન જિસમે બૈઠને, સોને ઔર ખાને કી તમામ સહુલિયાત થી. ઉસકે ઝરીયે સે સફર હો ગયા ઔર વહાં ઝોહર કી નમાઝ કે ફૌરન બાદ મસ્જિદમે મર્દો મેં ઔર ઉસ્કે બાદ મસ્તુરાત કે પ્રોગ્રામ મે કોઈ ખલલ નહી આયા. ઔર પ્રોગ્રામ કે મુતાબિક સારી મજલિસે ખૈરિયત સે હો ગઈ.

યે જિંદગી કા પેહલા મૌકા થા જિસમે કિસી કે ખુદ કે નયે શાનદાર સહુલિયાત વાલે પ્લેન સે યે દીની સફર હુવા. ઐસા લગા કે જૈસે કહી કીસી જગહ કિસી સાહબ કી કારસે જાના પેહલે સે તય હુવા ઔર ઉસ કારમે કોઈ રૂકાવટ આ ગઈ તો કિસી દુસરે સાહબને કહા : મેરી કારસે ચલે જાયે.

શઅર:–

હુજૂમે બુલબુલ હુવા ચમન મેં કીયા જો ગુલને જમાલ પૈદા,
કમી નહી અકબર કદરદાનોકી કરે તો કોઈ કમાલ પૈદા.

ઉસ સફરમે ફ્રાન્સીસ ટાઉનસે વાપસી પર યે ભી હુવા કે ઉન્હી અબ્દુલ સત્તાર દાદાને અપને ફાર્મ હાઉસ પર એક રાત રેહને કી દરખ્વાસ્ત કી, બહુત બડા ઉનકા ફાર્મ જિસમે કિસમ–કિસમ કે જાનવર આઝાદ રેહતે હૈ ઔર ઉસ્મે દોસો તીનસો આદમી રેહ સકે ઈતના બળા ઉનકા આલીશાન બંગલા.

ઉસમેં ઉલમા કી એક બહોત બળી જમાઅત કે સાથ રાતકો રૂકના હુવા ઔર મામુલ કે મુતાબિક સુબહ સાદિકસે એક ઘંટા પેહલે ઝિક્રે ઝહરી કી મજલિસ હુઈ. જિસમે 'બોસ્વાના' કે ઉલમા ઔર અવામ સબ હૈરાન રેહ ગયે કે ખુદ અબ્દુલ સત્તાર દાદા જો વહાં કે રઈસ ભી હૈ ઔર હુકુમત કે બળે ઓહદે પર હૈ, આધી રાત કે બાદ શહર કે અપને મકાન સે લંબા સફર કરકે જંગલ મે અપને ફાર્મ પર આયે. ઝિક્ર ઔર તહજ્જુદ મે શામિલ હુએ.

યે અલ્લાહ કે નામકી કશિશ ઔર હઝરત દામત બરકાતુહુમ કી રૂહાનિયતકી બરકત હૈ.

હઝરત મુફ્તી સાહબ દામત બરકાતુહુમ આફ્રિકા કે સફર કે મૌકે પર મામુલ કે મુતાબિક પ્લેન કે સફર કે બીચ કુરઆને મજીદ કી તિલાવતમે મશગુલ થે. તો એક એરહોસ્ટેસ (Air Hostess) આપકે ચેહરે કે અનવાર કો દેખકર ઈમાન લે આયી થી. ઉસ્કા અજીબ વ ગરીબ વાકિઆ 'દેખી હુઈ દુનિયા' કી તીસરી જિલ્દમે મુફ્તી યાકુબ સાહબ મીનતી ઝિદમજદહુમ કે કલમ સે ઈન્શાઅલ્લાહ આપ પઢોગે.

(૩) કુર્આને મજીદ કે મુતઅલ્લિક તીસરા વાકિઆ :–

અભી ચંદ રોઝ પેહલે મકાતિબ કે કામ કે સિલસિલે મે કચ્છ (Kutch) કે ઈલાકે કા સફર હુવા થા. વાપસી મે ટિકટ ન મિલ સકને કી વજહ સે એસી ફર્સ્ટ કલાસ (A.C. First Class) કા ટિકટ બનવાયા. જો મહેંગી હોનેકી વજહસે બંદે કી તબીયત પર ઉસ્કા અસર થા. લેકિન એક વાકિએ કી વજહ સે તમામ ગમ દુર હો ગએ.

એ.સી. ફર્સ્ટકલાસ કી તરતીબ કુછ ઈસ તરહ હોતી હૈ કે ઉસ્મે દો–દો, તીન–તીન મુસાફિરોકે લીયે છોટે – છોટે, અલગ – અલગ કમરે હોતે હે. ઔર બહુત સારી નિરાલી સહુલિયાત હોતી હૈ. ઈશાકી નમાઝ ઔર ખાને સે ફરાગત કે બાદ અહબાબ કે સાથ મકાતિબ કે તાલીમી મશવેરો સે ફારિગ હો કર સોને કી તૈયારી હો રહી થી. ઉસી વકત રફીકે સફર હાફિઝ ઔવેસ ઔર હાફિઝ અલ્તાફ ને આકર બતાયા. જિસ જગહ હમારી

સીટ (Seat) હૈ વહાં દો બડે આદમી હૈ ઔર વો આપસે કુરઆનકે મુતઅલ્લિક કુછ માલુમાત હાસિલ કરના ચાહતે હૈ.

દિન ભરકે કચ્છ કે દૂર કે ઈલાકો કે સફર ઔર મકાતિબ કી મુદર્રિસીન કે સાથ મુખ્તલિફ મજલિસો કી વજહ સે બહુત ઝયાદા થકાન થી. ગ્યારહ (૧૧) બજ રહે થે, ઈસ લિયે પેહલે તો તબીયત તૈયાર નહી હુઈ, લેકીન સાથ હી દિલમે ખ્યાલ આયા કે યે લોગ કુરઆનકે મુતઅલ્લિક માલુમાત હાંસિલ કરના ચાહતે હૈ, તો ફિર હમેં ઉનકો જરૂર વકત દેના હી ચાહિયે.

મૈંને ઉનકો કહાં : બુલા લીજીયે. મૈં ને બિરાદરે મુકર્રમ મૌલાના ઈસ્માઈલ સાહબ કાપોદ્રવી સે બહુત મન્નત સમાજત કી કે આપ હી ઉનકો કુરઆનકા તઆરૂફ પેશ કરે.

અલ્લાહને ઉનકો સમજાને કા ઉચા કમાલ અતા કિયા હૈ, લેકિન ઉસ્કે લિયે વો તૈયાર નહી હુએ : ચુંકે ગુજરાતી ઝબાન મે બાત કરની થી.

ખૈર ! જબ વો દોનોં હઝરાત હમારે સામને આયે, તો દેખા કે દિખને મે બહોત હી ઉચી પર્સનાલીટી હૈ ઔર બહોત હી તલબ કે સાથ આયે, આતે હી ઉન્હોંને દોનો હાથ જોડ દીયે ઔર થોડા સર ઝુકાયા. જો હિંદુઓકે યહાં ઈકરામ કા એક ખાસ તરીકા હૈ. વો દોંનો હઝરાત ખળે હી થે. મૈંને ઉનકો બેઠને કે લિયે કહાં દોંનો હઝરાત બેઠ ગએ.

દોંનો ને બહોત હી અદબ સે સવાલ કિયા કે : હમે કુરઆને મજીદ કે મુતઅલ્લિક કુછ માલુમાત હાંસિલ કરની હૈ.

મૈંને દિલ મે અલ્લાહ સે દુઆ કરકે બાતચીત શુરૂ કી તો અજીબ ચીજ મૈંને દેખી કે વો દોંનો હઝરાતને અપને પૈર સે જૂતે નિકાલ દિયે ઔર કેહને લગે કે : કુરઆન જૈસી પાક કિતાબ કી બાત હમ સુને તો ઉસ્કે અદબ કા તકાઝા યે હે કે હમ જૂતે નિકાલ દે.

વૈસે તો પેહલે હી સે અદબ સે બૈઠે હુએ થે ઔર કુરઆન કે સિલસિલે મે મેરી બાતેં શુરૂ હુઈ તો પેહલે સે ભી ઝયાદા બાઅદબ હોકર બૈઠ ગયે. ઔર તકરીબન ચાલીસ (૪૦) મિનટ ધ્યાન ઔર અદબ કે સાથ કુરઆને મજીદ કે મુતઅલ્લિક વો બાતેં સુનતે રહે.

ફિર જબ મૈંને બાત રોક લી તો ઉનકી અજીબ કેફિયત હો રહી થી ઔર નિહાયત દર્દભરી આવાઝસે કેહને લગે કે : હમને અખબારાત, મીડિયા કે ઝરીયે સે ઈસ્લામ ઔર કુરઆન કે બારે મે કયા સુન રખા થા ઔર હમ કયા સમજ રહે થે, જબ કે હકીકત બિલકુલ અલગ નિકલી ઔર હમે યે સબ બાતે સુનકર યકીન હૈ કે કુરઆન આસમાની પાક કિતાબ (પવિત્ર પુસ્તક) હૈ. ઔર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી સિરતે તય્યિબા કે મુતઅલ્લિક ભી બાદ મે કુછ બાતેં ઉનકો બતાઈ ગઈ.

ઉન્હોંને ઈસ્લામ ઔર કુરઆન કે બારે મે દુસરી માલુમાત હાંસિલ કરને ઔર પઢને કા ઈરાદા ભી કિયા.

અખીરમે ઉનસે ઉનકી પેહચાન પુછી.

ઉન્હોંને અપના કાર્ડ દિયા. તબ પતા ચલા કે ઉનમેં સે એક સાહબ પુરે કચ્છ જિલ્લા સેશન્સ કોર્ટ કે જજ હૈ ઔર દૂસરે સાહબ અસલ ભારતીય ઔર અમેરિકા કે સીટીઝન થે. જો કચ્છ ઔર મુંબઈ મે અલગ–અલગ જગા પર બહુત સારી હોસ્પિટલ (Hospital) ચલાતે હૈ ઔર ઉન્હોંને કોલેજ કાયમ કિયે હૈ ઔર બહુત બડે–બડે સેવા કે કામ કરતે હૈ.

દોનો ને અપને – અપને નંબર ભી દિયે ઔર અપને યહાં આનેકી દઅવત ભી દી. યે સબ કુરઆને મજીદ કી બરકત હૈ.

ઉસ્સે એક બાત યે ભી સિખને કો મિલી કે સફરમે હમભી અપને અખ્લાકસે ઈસ્લામકા અચ્છા તઆરૂફ કરાને કા મૌકા હાસિલ કર સકતે હૈ.

મેરે એક મુખ્લીસ મુહબ્બત કરનેવાલે મોહતરમ સલીમભાઈ ગોધરાવાલે જો રેલ્વે કે અહમ ઓહદેદાર મે સે હૈ. જબ ઉનકે સામને યે વાકિયા મૈંને બતાયા તો વો મુજે કહને લગે કે : ઐસે બળે કવોલિટી (V.I.P.) લોગો તક ઈસ્લામ ઔર કુરઆનકી સચ્ચાઈ બતાને કે મૌકે ઐસે ફર્સ્ટ કલાસ કે સફર મે મિલ સકતે હૈ ઔર જો મહેગા કિરાયા ખર્ચ હુવા વો કઈ ગુના ઝયાદા વુસુલ હો ગયા, ચું કે ઉસ સફર કી બરકત સે આપ કો ઈસ્લામ કી દઅવત કા એક મૌકા મિલા.

ઉનકી ઉસ બાત સે ઝયાદા ખર્ચ હોને કા બોજ જો દિમાગ પર થા વો ભી હલકા હો ગયા.

અલ્લાહ તઆલા હમારે મોહતરમ સલીમભાઈ ગોધરાવાલે કો ખુબ જઝાએ ખૈર અતા ફરમાએ. આમીન.

(૪) ચોથા વાકિઆ :–

અભી અભી ઈસ સાલ ઈસ્વીસન ૨૦૧૬–૨૦૧૭ મે ૨૬ જનવરી કે રોઝ અહમદઆબાદ સે વાપસી હો રહી થી. હમારે જામિઆ કે મોહતમીમ હઝરત મૌલાના અહમદ બુઝુર્ગ સાહબ મદઝિલ્લાહુલ આલી કે સાથમે યે સફર થા.પેહલે સે ટિકટ રિઝર્વ નહી થા. સ્ટેશન પર જબ પહોંચે તો સુરત કી તરફ જાનેવાલી એક ટ્રેન બિલકુલ તૈયાર થી. અઝીઝ મોહતરમ મુફતી રીઝવાન સાહબ ને અહમદઆબાદસે સુરત કે દો સાદે ટિકટ ખરીદ લિયે ઔર ટી.સી. સે બાત કર લી.

હમ દોનો એ.સી. ડબ્બે મે સવાર હોકર સુરત કી તરફ આ રહે થે. જબ સુરત કરીબ આને લગા તો મે ખુદ ટી.સી. સાહબ કે પાસ ગયા. વો મુજે કેહને લગે : એક હજાર

રૂપિયે (૧૦૦૦) દે દિજીયે.

મૈંને ઉનસે કહાં કે : આપ ઉસ્કી રસીદ બના દીજીયે.

વો મુજે કેહને લગે : રસીદ કી કયા જરૂરત હૈ ? આપ મુજે સિર્ફ એક હજાર રૂપિયા દે દિજીયે.

મૈંને કહાં : રસીદ તો બનવાની હી હૈ.

વો પૂછને લગે કે : કયું આપ રસીદ કે લીયે જીદ કર રહે હૈ ?

મેં ને કહા કે હમારા મુઆમલા અલ્લાહ તઆલા કે સાથ હૈ.

જિસ કી વઝાહત કુછ ઈસ તરહ હૈ કે આમ તૌર પર ટી.સી. લોગ સીટેં દે દેતે હૈ, રસીદ નહી બનાતે, પૈસે ઉનકી જેબ મેં ચલે જાતે હૈ, હાલાંકે ગાડી સરકાર કી મિલ્કિયત હૈ ઔર ગાડી કે જિસ તરહ કે ડિબ્બે મે હમ સફર કરેંગે ઉસ્કા જિતને કા ટિકટ હોતા હૈ ઈતને પૈસે સરકારકે ખઝાના મે પહોંચાના જરૂરી હૈ ઔર યહી હમારી શરીઅત કી મુબારક તાલીમ હૈ.

ઉસ પર ટી.સી. સાહબ મુજે કેહને લગે કે : જબ આપને ઉપર વાલે યાની અલ્લાહ કી બાત કી અબ મુજે એક પૈસા ભી અપને લીયે આપ સે નહી લેના હૈ ઔર કાયદે કે મુતાબિક જિતને કા એ.સી. કા ટિકટ બનતા હૈ ઈતને પૈસે લિયે ઔર રસીદ બના દી. ઔર બહુત હૈરત સે બાર—બાર મેરી તરફ દેખને લગે ઔર કેહને લગે કે : આપ ઉપરવાલે કી વજહ સે સરકારી રસીદ બનવાતે હૈ.યે કિતની અચ્છી બાત હૈ.

રસીદ બન જાને કે બાદ મૈંને તકરીબન તીનસો રૂપીયે (૩૦૦) બ—તૌરે હદિયા પેશ કિયે.

વો કેહને લગે કે : જબ આપને ઉપર વાલે માલિક કા નામ લિયા હૈ તો મે આપસે એક પૈસા ભી ઝયાદા નહી લે સકતા.

ફિર ભી મૈંને બહોત ઈસરાર કે સાથ ઉનકો હદિયા પેશ કિયા કે આપ અપને બચ્ચો કે લિયે ઉસમે સે કોઈ ચીઝ ખરીદ કર લે જાયે.

ગર્ઝ ! હમ અપને સફર કે ઝરીયે ઈસ્લામમે મુઆમલાત કી સફાઈ, ઈજારા ઔર કિરાયે કે મુતઅલ્લિક ઈસ્લામી કાનુન અચ્છી તરહ ગૈર મુસ્લિમો કે સામને ઔર નાવાકિફ મુસલમાનો કે સામને પેશ કર સકતે હૈ. જો ઈસ્લામી તાલીમકી દઅવત કા એક બેહતરીન ઝરીયા હૈ.

(૫) પાંચવા વાકિઆ :—

ઈસ્વીસન ૧૯૯૯—૨૦૦૦ મેં રમઝાનુલ મુબારક કે મહિનેમે પેહલી મરતબા પનામા કા દીની સફર કરને કી સઆદત હાસિલ હુઈ. ઉસ વકત મુંબઈ સે પેરિસ ઔર

ફિર પેરિસસે પ્લેન બદલના થા.

પેરિસ કે એરપોર્ટ પર ઈત્મિનાન સે મે બૈઠા હુઆ થા. રમઝાન થા. રોઝા થા. ઈતને મે દો સાહબ ને મુજે સલામ કિયા. દોનો મુકમ્મલ કોટ પટલુનમે થે. ઝાહિર મે ઈસ્લામી નિશાની ન હોને કી વજહ સે તઅજજુબ કે સાથ મૈંને ઉનકે સલામ કા જવાબ દિયા. ફિર ઉન્હોંને અરબી મે બાત શુરૂઅ કી. તબ પતા ચલા કે ઉન મે સે એક સાહબ જામિઅ અઝહર મિસર કે ઉસ્તાઝ થે. ઔર દૂસરે સાહબ જામિઅ અઝહર હી કી કિસી બ્રાંચ કે ઉસ્તાઝ થે.

બાતચીત કે બીચ પતા ચલા કે ઉન્હોંને અલ્લામા બિન્નોરી કી મઆરિફુસ્સુનન કો પઢા થા જિસકી વજહ સે વો અલ્લામા બિન્નોરી કો બહોત હી માનતે થે.

મૈં ને ઉનસે આહિસ્તા સે કહા કે અલ્લામા બિન્નોરી જિસ મદરસે મે પઢે ઔર જહાં ઉન્હોંને પઢાયા ઉસી મદરસે મે પઢને કી ઔર ઈસ વકત પઢાને કી સઆદત મુજે હાંસિલ હૈ.

ખૈર ! અલગ–અલગ ઈલ્મી ટોપીક પર બાત હોતી રહી. ઈતને મે પ્લેન કા વકત હુવા. વો ભી રમઝાન કી મુનાસિબત સે દીની દઅવતી ગર્ઝ સે લાટિની અમેરિકા કે કિસી દેશ કે સફર પર જા રહે થે.

ઉઠતે–ઉઠતે ઉસ મુલાકાત કી ઉનકી આખિરી બાત યે થી કે વો મુજસે કેહને લગે કે :

હમકો ભી હમારે લીયે યે ચીજ લાઝમી કર લેની ચાહિયે કે હમ ઈસ્લામી લિબાસ પેહને ઔર શરઈ તરીકે સે દાઢ્હી રખે.

ઉસસે એક બાત યે ભી સિખને કો મિલી કે સફર વ હઝર હર મૌકે પર ઈસ્લામી લિબાસ, ઈસ્લામી શકલો–સુરત હમે અપનાની ચાહિયે.

હમારા મિજાઝ ઈસ તરહ ઈસ્લામી લિબાસ શકલ–સુરત કા હૈ. યે અલ્લાહ કે ફઝલો કરમ સે હમારે અકાબિરકી સફર વ હઝર કી બરકત કી સોહબત કા ફૈઝ હૈ.

બહોત સારે હમારે મુસલમાનો કો દેખા કે વો સફર કે મૌકે પર ઈસ્લામી લિબાસ છોળકર દૂસરી તરહ કા લિબાસ પહેન લેતે હૈ. યે ચીઝ કિસી તરહ મુનાસિબ નહી હૈ. હર જગહ હમારી ઈઝઝત ઈસ્લામ મે હી હૈ. ઉસ બાત કો હંમેશા યાદ રખના ચાહિયે.

બહરહાલ ! સફર મે ખુદ કો પેશ આયે હુએ ચંદ કિસ્સે લિખવા દિએ. અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલો કરમ સે ફાઈદા મંદ બનાએ. આમીન.

અલ્લાહ તઆલા ઈસ કિતાબ કો મકબુલ બનાએ અપની રઝા કા ઝરિયા બનાએ. આમીન.

નોટ :– યે કોઈ બા–કાયદા લિખ્ખી હુઈ કિતાબ નહી હૈ, કારગુઝારી સુનને કે શોખીન હઝરાત કે ઈસરાર પર જો બયાન હુએ થે, ઉસ્કો સી.ડી. સે કલમ બંદ કિયા ગયા ઔર ઉસ્મેં ઈઝાફે કિએ ગએ હૈં.

વસ્સલામ

અલઅબ્દ : મહમુદ બિન મવલાના સુલયમાન હાફિઝજી બારડોલી

મુદર્રિસ : જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલીમુદ્દીન, ડાભેલ, સિમલક.

રજબ હિજરીસન ૧૪૩૭

પેશ ખિદમત

અલ્લાહ કી તૌફીક સે બંદે ને યે ઈરાદા કિયા હૈ કે અપને તમામ અસાતિઝા ઔર મશાઈખીન કે ઈસાલે સવાબ કે લિયે કુછ ન કુછ સદકએ જારિઆ કા કામ કિયા જાએ. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઉસ પર કાફી હદ તક અમલ કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ.

નુરાની મકાતિબ કે મુબારક સિલસિલે કે જો મુખ્તલિફ ઝોન કાયમ કિયે ગયે હૈ ઉનમે હર ઝોન કી નિસ્બત સિલસિલએ ચિશતિયા આલીયા કે મશાઈખીને હકકા ઔર મેરી સનદે હદીસ કે મશાઈખીન સે જુડી હુઈ હૈ ઔર જો કિતાબ ભી અલ્લાહ કી તૌફીક સે તૈયાર હોતી હૈ. ઉસ્કા સવાબ ભી અપને બડોમે સે કિસી ન કિસી કે લિયે ઈસાલ કરતા હું.

સફરનામે કી ઈસ દૂસરી જિલ્દ કા મુકમ્મલ અજરો સવાબ મેરે બહોત હી મુશફીક ઉસ્તાઝ, જિનસે મુજે સબસે ઝયાદા કિતાબે પઢને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ ઔર અરબી કે ઈબ્તિદાઈ દરજે સે દૌરએ હદીસ શરીફ તક જિનકી તાલીમી, તરબીયતી તજજુહાત સે ફાયદા ઉઠાને કા ખુબ મૌકા મિલા હૈ ઉસ્સે મેરી મુરાદ હઝરતુલ ઉસ્તાઝ મૌલાના મુફ્તી ઈસ્માઈલ સાહબ ચાસ્વી દામત બરકાતુહુમુલ આલિયા હૈ. ઈનકે નામ પર કરને કી સઆદત હાંસિલ કરતા હું.

હઝરત સે બંદે કો નીચે લિખ્ખી ગઈ કિતાબે પઢને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ :

(૧) અરબીકે પેહલે સાલમે : પુરા સાલ ઈમ્તિહાન દેને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ. મૌસુફ ઈમ્તિહાન કે સાથ બહુત કુછ સિખાતે ભી હૈ.

(૨) અરબીકે દુસરે સાલમે : નુરૂલ ઈઝાહ, કુદુરી, હિદાયતુન્નહવ, કાફિયા, ઈલ્મુસસૈગા, અલકિરાઅતુલ વાઝિહા, મિફતાહુલ કુર્આન, તયસીરૂલ મનતીક, મિરકાત, અરબી તમરીન વગૈરા.

(૩) અરબી કે તીસરે સાલમે : ઉસુલુશ્શાશી, શર્હે ઈબ્ને અકીલ, દુરૂસ્તુત્તારીખ.

(૪) અરબી કે ચૌથે સાલમે : મકામાતે હરીરી

(૫) અરબી કે પાંચમે સાલમે : હિદાયહ દુસરા ભાગ, શર્હે અકાઈદ, હુસામી.

(૬) અરબી કે છટ્ઠે સાલમે : મિશ્કાત શરીફ જિલ્દ સાની, નખબતુલ ફિક્ર

(૭) દૌરએ હદીષ શરીફ કે સાલ : તહાવી શરીફ, નસાઈ શરીફ, સુનન ઈબ્ને માજા વગૈરા.

મેરી તાલિબે ઈલ્મી કે ઝમાને મે 'અન્નાદીલ અરબી' કે સરપરસ્ત ભી મૌલાના ઈસ્માઈલ સાહબ હી થે. ફિર ઉર્દુ અંજુમન કે સરપરસ્ત ભી જામિઆ કી તરફ સે આપકો બનાયા ગયા : લિહાઝા દોંનો અંજુમનો મેં આપકી ઝેરે સરપરસ્તી, અરબી, ઉર્દુ તકરીર

વ તહરીર મે પ્રેકટીસ કી સઆદત હાંસિલ હુઈ. ઝમાનાએ તાલિબે ઈલ્મી મેં બંદે પર જિસ કદર શફકકત થી, ઉસકા એક વાકિઆ ખુત્બાતે મહમુદ કી ચોથી જિલ્દ સફા : ૨૮ પર દેખા જા સકતા હૈ.

ઝમાનએ તાલિબે ઈલ્મી મે ઉસ્તાઝે મોહતરમ કે મુતઅલ્લિક એક ખ્વાબ દેખા થા. વો ખ્વાબ મૈંને મદરસા મઝાહિરુલ ઉલુમ સહારનપુર કે મોહકકીક આલિમે દીન હઝરત મવલાના સૈયદ મુહમ્મદ આકિલ સાહબ (શારેહ અબુદાઉદ) કી ખિદમત મે લિખા થા. વો ખ્વાબ કે સાથ નીચે લિખ્ખા જાતા હૈ.

ખત (ખ્વાબ કી તાબીર કે સિલસિલે મે)

(દુસરા ખ્વાબ) અહકરને યે દેખા કે મદરસા શુરૂઅ હુવા ઔર અહકર અપને ઉસ્તાઝ હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ સાહબ મઝાહીરી જિનસે અરબી દૌમ પઢ્હા થા ઉનકે મકાન પર મિલને ગયા. અહકર મકાન મે દાખિલ હુવા તો ઉસ્તાઝ ઔર અહેલિયા મોહતરમા ઔર સબ ફરઝંદ સોએ હુએ થે. ઉસ્તાઝને અપની અહેલિયા સે પરદા કરને કો કહાં ઔર ફિર અહકર આગેવાલે કમરે મે બેઠા. ફિર ઉસ્તાઝને ઘર કે અંદર જાકર ઠંડા પાની મેરે લિયે ભેજા ઔર ફિર મેરે લિયે ઠંડા દૂધ ઔર ફાલુદા બનાનેમે મશગુલ હુએ. ફિર અહકર બેદાર હો ગયા. ઉમ્મીદ હૈ કે દોંનો ખ્વાબો કી તાબીર અહકર કો દેંગે.

મહમુદ બારડોલી
મુતઅલ્લિમ : જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલિમુદ્દીન, ડાભેલ, સિમલક, ગુજરાત
દરજએ અરબી સૌમ.

જવાબ (તાબીર કે સાથ)

અઝીઝમ મૌલ્વી મહમુદ ગુજરાતી સલ્લમહુલ્લાહુ તઆલા !

તુમ્હારા મકતુબ પહોંચા, તઅલ્લુક ઔર મોહબ્બત પર અંદાઝા હુવા, અલ્લાહ તઆલા શાનહુ તુમ્હારી ઉસ મોહબ્બત કો તરફૈન કે લિયે મુજીબે મનફીઅત ફરમાએ. આમીન

તુમ્હારે દોનોં ખ્વાબ અચ્છે હૈ, અલ્લાહ તઆલા મુબારક ફરમાએ. આમીન.

દોનોં કા હાંસિલ યે હૈ કે :

આપકો અપને બુઝુર્ગો ઔર ઉસ્તાઝો સે અકીદત ઔર મોહબ્બત હૈ. જિસ્સે નફા પહોંચનેકી તવકકુઅ હૈ. બલ્કે નફા પહોંચ રહા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઉસમે ઈઝાફા ફરમાએ ઔર તુમકો મહેનત ઔર કોશિશ કી મઝીદ તૌફીક અતા ફરમાકર તરકકીયાત સે નવાઝે. ફકત વસ્સલામ.

મુજે ભી દુઆ મે યાદ રખા કરો.

ફકત.
મુહમ્મદ આકિલ ઉફિયઅન્હુ,
૧૪ શવ્વાલ, હિજરીસન ૧૪૦૬

નોટ :–
(૧) અવ્વલ ખ્વાબ દૂસરે બુઝુર્ગ કે મુતઅલ્લિક થા.
(૨) અરબી દૌમ કે બાદવાલે રમઝાન કા મહિના સહારનપુર મેં મોંચીયોવાલી મસ્જિદ મે હઝરત મવલાના મુહમ્મદ તલ્હા સાહબ કી સોહબત મેં ગુઝારને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ થી. ઉસ વકત રમઝાનમે ખ્વાબ મે હઝરત શૈખ ઝકરિયા સાહબ નવ્વરલ્લાહુ મરકદહુ કો દેખને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ થી. જિસ્કી બરકત સે હઝરત મવલાના આકિલ સાહબ સે અચ્છા ખાસા તઆરૂફ હો ગયા થા. ફિર અરબી સૌમવાલે સાલ સય્યીદી વ મવલાઈ હઝરત ફકીહુમુલ ઉમ્મત (રહ.) સે બયઅત કી સઆદત હાંસિલ હુઈ.

ફિર નુરૂલઈઝાહ પઢને કે ઝમાને મે નુરૂલઈઝાહકી એક ઈબારત 'વલ–કયામ હીન કાલ હય્ય અલલફલાહ' કા સબક હુવા. સબક કે બાદ દૂસરે વકત મૈં ને હઝરતુલ ઉસ્તાઝ સે ઈસ સિલસિલે મે ઝયાદા બાતેં પુછી. તો ઉસ વકત હઝરતુલ ઉસ્તાઝને બહોત અચ્છી તરહ ઈબારત સમજાઈ.

ઉન દિનો મેરે મુર્શિદે અવ્વલ ફકીહુલ ઉમ્મત હઝરત અકદસ મુફતી મહમુદુલ હસન ગંગોહી (રહ.) જામિઆ ડાભેલ મે તશરીફ ફરમા થે. અસર કે બાદ ઈલ્મી વ રૂહાની મજલિસ હોતી થી. હઝરતુલ ઉસ્તાઝ દામત બરકાતુહુમ ને હઝરત ફકીહુલ ઉમ્મત (રહ.) સે ભી સવાલ કરકે હઝરત કે મસ્કત, ઈલ્ઝામી, બેહતરીન જવાબ સે ફાયદા ઉઠાને કા હમકો મૌકા ઈનાયત ફરમાયા થા.

અલ્લાહ તઆલા હમારે અસાતિઝા કી ઉન તવજ્જુહાત ઔર મહેનતો કા બેહતરીન બદલા દુનિયા વ આખિરત મે અતા ફરમાએ. ઔર ઉનકે સાયે કો સિહત વ આફિયત કે સાથ હમ પર કાયમ વ દાયમ ફરમાએ. આમીન.

નોટ:– જો અસાતિઝા ઝિન્દહ હૈ. ઉનમે સે મેરે મુર્શિદે સાની ઔર મુશફિક વ મુહસિન ઉસ્તાઝ હઝરત હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ ખાનપુરી દામત બરકાતુહુમ આલિયા કી ખિદમતમે અપને ખુત્બાતકી દૂસરી જિલ્દ કા સવાબ પેશ કરને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ ઔર નુરાની મકાતિબ કા એક પુરા ઝોન ગુલશને અહમદ કે નામ સે આબાદ વ શાદાબ હૈ.

ઈન્શાઅલ્લાહ દિગર બાકી હયાતે અસાતિઝા કે લિયે આઈન્દા યે સિલસિલા જારી રહેગા.

સ્પેન કી કારગુઝારી

રુફકાએ સફર(સફર કે સાથી) :-

(૧) હઝરત અકદસ શૈખુલહદીસ મુફતી અહમદ ખાનપુરી સાહબ દામત બરકાતુહુમુલ આલિયા

(સદર મુફતી વ શૈખુલ હદીસ : જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલીમુદ્દીન ડાભેલ, સિમલક, ગુજરાત)

(૨) મુફતી મહમુદ બિન મવલાના સુલયમાન હાફિઝજી, બારડોલી (ઉસ્તાઝે તફસીર વ હદીસ : જામિઆ ઈસ્લામિયા તાલીમુદ્દીન ડાભેલ, સિમલક, ગુજરાત)

(૩) હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ સાહબ

(મોહતમીમ દારૂલઉલૂમ, લેસ્ટર, બરતાનિયા)

(૪) મવલાના ઈમરાન પટેલ સાહબ લંડન (ફાઝિલે જામિઆ ડાભેલ)

(૫) મવલાના મુહમ્મદ બિન મવલાના સુલયમાન હાફિઝજી લેસ્ટર

(મુરત્તિબ કે મરહુમ ભાઈ)

(૬) અલ્હાજ ઈમ્તિયાઝભાઈ ગજીયા (લંડન)

(૭) અલ્હાજ અહમદભાઈ મીજાનવાલા (લેસ્ટર)

(૮) અલ્હાજ મુહમ્મદભાઈ ભાણા ઈટાલવાવાલે (માન્ચેસ્ટર)

(૯) મોહતરમ ઈલ્યાસભાઈ ટકોલીયા બારડોલીવાલે (લેસ્ટર)

(૧૦) મુસાજીભાઈ લુણત બારડોલીવાલે (લેસ્ટર)

(૧૧) આરીફભાઈ દમણવાલે(લેસ્ટર)

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهٗ وَ نَسْتَعِيْنُهٗ وَ نَسْتَغْفِرُهٗ وَ نُؤْمِنُ بِهٖ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّاٰتِ اَعْمَالِنَا ، مَنْ يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ يُّضْلِلْهُ فَلَا هَادِیَ لَهٗ وَنَشْهَدُ اَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْکَ لَهٗ وَنَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا وَشَفِيْعَنَا وَحَبِيْبَنَا وَاِمَامَنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ، صَلَوَاتُ اللّٰهِ تَبَارَکَ وَتَعَالٰی عَلَيْهِ وَ عَلٰی اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَ ذُرِّيَّاتِهٖ وَاَهْلِ بَيْتِهٖ وَاَهْلِ طَاعَتِهٖ، وَبَارَکَ وَسَلَّمَ تَسْلِيْمًا کَثِيْرًا.....اَمَّا بَعْدُ !

فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ، بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ.

لَقَدْ كَانَ فِيْ قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّاُولِی الْاَلْبَابِ. (يوسف : ١١١)

તરજુમા :– પકકી બાત યે હૈ કે ઉન્કે વાકીઆત મે અકલ વાલો કે લિયે ઈબરત કા બડા સામાન હૈ. (સુરએ યુસુફ : ૧૧૧)

وَكَذٰلِکَ اَخْذُ رَبِّکَ اِذَا اَخَذَ الْقُرٰی وَهِیَ ظَالِمَةٌ ، اِنَّ اَخْذَهٗ اَلِيْمٌ شَدِيْدٌ.

તરજુમા :– ઔર ઉસી તરહ તુમ્હારે રબ પકળમે લે લેતે હૈ જબ બસ્તીયોં કો પકળતે હૈ ઔર વો ઝુલ્મ કરતે હોતે હૈ. યકીનન ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) કી પકળ બડી દર્દનાક હૈ. બહોત હી સખ્ત હૈ. (સુરએ હુદ : ૧૦૨)

સ્પેન કે સફરમે હમારે લિયે દિલચસ્પી કયુ ?

સ્પેન યે યુરોપ કા એક મુલ્ક હૈ. ઐસે તો યુરોપ મે બહોત સારે દેશ હૈ, લેકિન યે મુલ્ક હમારે લિયે ઉસ લિયે દિલચસ્પી કા બાઈસ હૈ કે હઝરાતે તાબિઈન કે દૌરસે લગભગ આઠસો સાલ તક યહાં પર એક મિસાલી ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ રહી. યુરોપ કે ઈસ મુલ્ક કો મુસલમાનોને અપની ભરપુર ખુદાકી દી હુઈ સલાહિયતો કે ઝરીયે તહઝીબ વ તમદુન ઔર તરકકી કા એક ગેહવારા બનાયા ઔર પુરે આલમમે એક બેનમુન મુલ્ક કી શકલ મે ઉસ્કો આબાદ કિયા.

ઉસી સ્પેન મે હરમૈન કે બાદ મુસલમાનો કી એક ઝમાને કી પુરી દુનિયા કી સબસે બડી આલીશાન મસ્જિદ 'જામેઅ કુર્તબા' ભી કાયમ હૈ.

ઉસી સ્પેન કી સરઝમીન પર હઝરત ઈમામ કુર્તુબી (રહ.), અલ્લામા શાતબી (રહ.), ખતીબુલ ઉમ્મત મુન્ઝીર ઈબ્ને સઈદ (રહ.) ઔર તફસીરે બહરે મુહીત કે

મુસન્નિફ અલ્લામા અબુ હય્યાન ઉન્દલુસી (રહ.) જૈસે નામવર હઝરાત પૈદા હુએ. ઈસી લિયે યે મુલ્ક હમારે લિયે બડી દિલચસ્પી કા રહા હૈ.

બહોત દિનોકી આરઝુ ઔર સ્પેનકા સફર:–

બચપન સે ઉસ્કે હાલાત ઔર વાકિઆત હમ સુનતે થે. ઔર કુછ મુદત સે અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ ભી કરતે થે કે અલ્લાહ કરે કે કભી ઐસા મૌકા આયે કે હમ ઉસ મુલ્ક કો અપની આંખો સે દેખે જહાં આઠસો સાલ તક હમારી મિસાલી હુકુમત કાયમ રહી.

અલ્લાહ તઆલા કે ફઝલસે પિછલે સાલ માહે શાબાન હિજરીસન ૧૪૨૮ મેં મેરે મુશફીક વ મુહસિન હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપુરી દામત બરકાતુહુમ કે સાથ ઈંગ્લેંડ કા એક દીની સફર હુઆ ઔર પેહલે સે નકકી પ્રોગ્રામ કે મુતાબિક ઈંગ્લેંડ સે અલ્હમ્દુલ્લિલાહ ! સ્પેન કી હાઝરી નસીબ હુઈ. શાબાન કી આખરી તારીખોમે હમારી વહાં હાઝરી હુઈ.

ઉસ્કે પેહલે કે મે આપ હઝરાત કી ખિદમત મે અપને સફર કી કારગુઝારી સુનાઉ. ઉન્દલુસકો ફતહ કરને કે મુતઅલ્લિક એક–દો બાતે આપસે અર્ઝ કર દેતા હું.

સ્પેન(ઉન્દલુસ) નામકી વજહ ઔર ઉસ્કા ભુગોળ :–

કેહતે હૈ કે : તુફાને નુહ કે બાદ સબસે પેહલે જો કૌમ ઈસ ઈલાકે મેં આબાદ હુઈ ઉસ્કા નામ 'ઉન્દલુશ' થા. અરબો ને 'શીન' કો'સીન' મે બદલ કર ઉસ પુરે ઈલાકે કા નામ 'ઉન્દલુસ' રખ દીયા.

બાદ મે યહાં એક રૂમી બાદશાહ કી હુકુમત હુઈ. જિસ્કા નામ 'અશબાન' થા. ઉસીને 'અશબેલીયા' શહર આબાદ કીયા. જિસકી વજહ સે 'અશબેલીયા' શહર કો "અશબાનિયા" કહાં જાને લગા. ફિર ધીરે–ધીરે યે નામ પુરે મુલ્ક કે લિયે બોલા જાને લગા. ઔર ઉસી નામ કો બદલકર હસ્પાનિયા યા સ્પેન હૈ.

(ઉન્દલુસ મેં ચંદ રોઝ : અઝ મુફતી તકી ઉસ્માની સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી : ૧૦)

સ્પેન યે યુરોપ કા એક મુલ્ક હૈ. અગર દુનિયા કે નકશે મે હમ દેખે તો મુસલમાનો કા જો આખરી મુલ્ક 'મરાકશ' (મોરોકકો) હૈ. ઉસ્સે બિલકુલ કરીબ હૈ. દરિયાઈ રાસ્તે સે બાઈસ (૨૨) યા તેંઈસ (૨૩) માઈલ કા ફાસલા હૈ.

મરાકશ ઔર સ્પેન કે દરમિયાન છોટી બળી કશતીયાં ચલતી રેહતી હૈ. ટુરિસ્ટ ઉસી કે ઝરીયે આતે જાતે હૈ.

અફ્રિકાકો ફતહ કરનેવાલે હઝરત મુસા બિન નસીર રહ. :–

હઝરત મુસા બિન નસીર રહિમહુલ્લાહુ તઆલા અલયહ કા નામ ઈતિહાસ મે બહોત હી રોશન હૈ. અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકે બરકતી હાથ પર આફ્રિકી દેશો કી ફતહ

મુકદ્દર ફરમાઈ થી, બહોત સે આફ્રિકી દેશો કો મુસા બિન નસીર (રહ.) ને ફતહ કિયા.

મોઝામ્બિક નામકી વજહ :–

કેહતે હૈ કે : અફ્રિકા ખંડમે એક મુલ્ક 'મોઝામ્બિક' (Mozambik) હૈ. ઉસ્કા અસલ નામ 'મુસા બેગ' હૈ. યે હઝરત મુસા બિન નસીર (રહ.) કા નામ હૈ. ઉસીસે ઉસ મુલ્ક કા નામ 'મુસા બેગ' બના. ફિર નામ બદલતે–બદલતે 'મોઝામ્બિક' બન ગયા હૈ.

ઉસ મુલ્ક મે 'બેરા–શીમોયુ' શહર કે નજીક તાબિઈન કે મઝારાત ભી મશહુર હૈ. બંદે કો ઉસ મુલ્ક મે કઈ મરતબા દીની નિસ્બતસે હાજરી કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ.

સ્પેન કો ફતહ કરનેવાલે તારિક બિન ઝિયાદ રહિમહુલ્લાહુ અલયહ:–

હઝરત મુસા બિન નસીર (રહ.) ને અપને એક ચહિતે સિપેહસાલાર, તારીખે ઈસ્લામ કે જગમગાતે સિતારે હઝરત તારીક બિન ઝિયાદ રહ. કો તકરીબન સાત હજાર (૭૦૦૦) સાથીયોં કી એક જમાઅત લેકર સ્પેન કી તરફ રવાના ફરમાયા. ખુદ સ્પેન કે ઈસાઈ લોગો કી દરખ્વાસ્ત પર હઝરત મુસા બિન નસીર (રહ.) ને યે ઈસ્લામી લશ્કર સ્પેન કી તરફ રવાના કિયા થા. ઉનકા મકસદ ઝાલિમોં સે ઈન્સાનિયતકો આઝાદ કરાના થા ઔર ઈન્સાનો કો ઈન્સાનો કી ગુલામી સે નજાત દિલવાકર અપને ખાલિક વ માલિક કી ગુલામી મે લાના થા.

નોટ :– તારિક બિન ઝિયાદ : બરબરી, અફ્રિકા કે રેહનેવાલે ઔર મુસા બિન નસીર (રહ.) કે આઝાદ કીએ હુએ ગુલામ, ફૌજી ખિદમાત કરતે થે. ઉનકે લશ્કરમે બરબરી લોગ ઝયાદા થે. ૧૯ જુલાઈ, ઈસ્વીસન ૭૧૧ મે હમલા કરકે સ્પેન કો ફતહ કિયા ઔર વહાં ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ કી.

હઝરત તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) ને મરાકશ સે સ્પેન પહોંચને કે લિયે ચાર બડી કશતીયો કો ઈસ્તેઅમાલ કીયા. સ્પેનમેં જહાં આજ કલ 'જબલે તારિક' વાકેઅ હૈ. જિસકા નયા નામ જિબ્રાલ્ટર (Gibraltor) હૈ. જો પુરી દુનિયા મે મશહુર હૈ. યે અસલ લફઝ 'જબલે તારિક' સે બના હૈ.

તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કા ખ્વાબ :

ઉન્દલુસ કે ફતહ કી ખુશખબરી :–

રિવાયતમેં હૈ કે હોડી મે સવાર હોને કે બાદ તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કો નીંદ આ ગઈ. ખ્વાબ મે ઉનકો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઝિયારત નસીબ હુઈ.

ઉન્હોંને ખ્વાબ મે દેખા કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ, હઝરત અબુબક્ર (રદિ.), હઝરત ઉમરફારૂક (રદિ.), હઝરત ઉસ્માને ગની (રદિ.), હઝરત

અલી (રદિ.) ઔર કુછ દુસરે બડે સહાબા રદિયલ્લાહુ અનહુમ અજમઈન હથિયાર કે સાથ પાની પર ચલતે હુએ તશરીફ લા રહે હૈ. જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કે પાસ સે ગુઝરે તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ફરમાયા : તારિક ! બઢતે ચલે જાઓ.

યે બાત જો દર હકીકત હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તરફ સે સ્પેનકી ફતહ કી ખુશખબરી થી. ઈરશાદ ફરમાને કે બાદ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સાથી આગે બઢતે હુએ ઉન્દલુસ મેં દાખિલ હો ગએ.

જબ હઝરત તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કી આંખ ખુલી તો બેહદ ખુશ થે. ઈસ લિયે કે ખ્વાબ મે ઉનકો ફતેહ કી ખુશખબરી મિલ ચુકી થી.

મેરી જિંદગી કા મકસદ તેરે દીન કી સરફરાઝી(બલંદી) :

કશતીયાં જલાના :–

જબ ઉન્દલુસ કે કિનારે પર ઉતરે તો આપને સબસે પેહલા કામ યે કિયા કે અપની કશ્તીયોં કો જલા દિયા. તાકે :

(૧) અપને સાથીયોં કે સામને ભાગને કા કોઈ રાસ્તા બાકી ન રહે.

(૨) ઈસ મુલ્ક મેં હમેશા–હમેશા કે લિયે ઈસ્લામ ઝિંદા હો જાએ.

(૩) વો મુલ્ક ઉનકે લિયે કયામત તક કે લિયે આરામગાહ બન જાયે, યાની ઉસ મુલ્ક મેં ઉનકી કબરે બને.

(૪) ઈસ્લામ કા ઝંડા લહેરાતા હુવા નજર આએ.

કશ્તીયોં કો જલાને મે આપ કે સામને યે મકાસિદ થે.

ફિર ઉસ્કે બાદ આપને અપને સાથીયોં કે સામને યે તારીખી બયાન દિયા :

ઉન્દલુસ કે દરિયાકિનારે પર તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કા વલવલા ભરા બયાન:–

હમ્દો સના કે બાદ ! મેરે સાથીયોં ! તુમ્હારે પીછે સમન્દર હૈ ઔર સામને દુશ્મન, જાન બચાને કે લિયે રાસ્તે ખતમ હો ચુકે હૈ, લિહાઝા તુમ્હારે લિયે ઈસ્કે સિવા કોઈ રાસ્તા નહી કે તુમ ખુદા કે સાથ કિયે હુએ અહદમે સચ્ચે ઉતરો ઔર જુર્રત (હિમ્મત) સે કામ લો.

યાદ રખો ! ઈસ જઝીરે (ટાપુ) મે તુમ ઉન યતીમોસે ઝયાદા બે આસરા હો જો કિસી કંજૂસ કે દસ્તરખ્વાન પર બૈઠે હો. દુશ્મન તુમ્હારે મુકાબલે કે લિયે અપના પુરા લાવ–લશ્કર લેકર આ ગયા હૈ. ઉસ્કો હર કિસમ કી સહુલત હાંસિલ હૈ ઔર તુમ્હારે

લિયે તલવારો કે સિવા કોઈ પનાહ ગાહ નહી. ઝયાદા વકત અગર યું હી ગુઝર ગયા ઔર તુમ કોઈ ખાસ કામયાબી હાંસિલ ન કર સકે તો તુમ્હારી હવા ઉખડ જાયેગી ઔર દિલો પર જો તુમ્હારા રૌબ છાયા હુવા હૈ વો ખતમ હો જાયેગા, બલ્કે દુશ્મન કે દિલ મે જુર્રત વ હોંસલા પૈદા હો જાયેગા. લિહાઝા બુરે અંજામસે બચને કે લિયે એક હી તરીકા હૈ ઔર વો યે હૈ કે તુમ પુરી સાબિત કદમી ઔર બહાદુરી સે ઉસ ઝાલિમ બાદશાહકા મુકાબલા કરો. અગર તુમ ખુદ કો મૌત કે લિયે તૈયાર કરલો તો ઈસ નાદિર મૌકે સે ફાયદા ઉઠાના મુમકિન હૈ.

યાદ રખો ! મેંને તુમ્હે ઐસે અંજામ સે નહી ડરાયા જિસ્સે મે ખુદ બચા હુવા હું. ન મૈં તુમ્હે કિસી ઐસે કામ પર તૈયાર કર રહા હું જિસ્સે તુમ ના આશના હો. મૈં હર કદમ પર તુમ્હારે સાથ હું. બલ્કે દો કદમ આગે હું.

મેરે ભાઈઓ ! અગર તુમને આજ કી તકલીફ પર સબ્ર કર લિયા તો મુદ્દત તક લઝઝત વ રાહત સે મઝે ઉઠાતે રહોગે. અલ્લાહ કી મદદ તુમ્હારે સાથ હૈ. તુમ હક વ ઈન્સાફ કા ઝંડા ઉંચા કરને કે જઝબે સે યહાં પહોંચે હો. તુમ્હારા યે અમલ દુનિયા વ આખિરતમે તુમ્હારી યાદગાર બનેગા. ઔર તુમ્હારી નસલે તુમ્હારે ઉપર ફખ્ર કરેગી.

(બશુક્રિયા પંદરહ રોઝા આઈનએ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ, ૨૪ રબીઉસ્સાની, હિ.સ.૧૪૧૦)

લડાઈ કે મેદાન મે તારિક કી દુઆ

(લડાઈ કે મેદાન મે તારિક કી દુઆ અલ્લામા ઈકબાલ (રહ.) કી શાયરી મેં)

યે ગાઝી તેરે પુર ઈસરાર બંદેં, જિન્હેં તુને બખ્શા હૈ ઝૌકે ખુદાઈ,
દો નીમ ઉનકી ઠોકર સે સેહરા વ દરિયા, સિમટકર પહાળ ઉનકી હૈબત સે રાઈ,
દો આલમ સે કરતી હૈ બૈગાના દિલકો, અજબ ચીજ હૈ લઝઝતે આશનાઈ,
શહાદત હૈ મત્લુબ વ મકસુદે મોમીન, ન માલે ગનીમત ન કશોર કશાઈ,
ખ્યાબાં મે હૈ મુન્તઝીર લાલા કબસે, કુબા ચાહિએ ઉસ્કો ખુને અરબસે ,
કયાં તુને સેહરા નશીનો કો યકત્તા, ખબર મેં, નઝરમે, અઝાને સહર મે,
તલબ જિસ્કી સદીયોસે થી જિંદગી કો, વો સોઝ ઉસ્ને પાયા ઉન્હી કે જિગર મે,
કુશાદે દરે દિલ સમજતે હૈ ઉસ્કો, હલાકત નહી મૌત ઉન્કી નઝરમે,
દિલ મર્દે મોમીન મે ફિર ઝિંદા કરદે, વો બિજલી કે થી નાઅરે 'લા તઝર' મેં,
અઝાઈમ કો સિનો મેં બેદાર કરદે, નિગાહેં મુસલમાંકો તલવાર કરદે !

જબ તારિક ને ઉન્દલુસ પર હમલા કિયા તો વહાં કે હાકિમ ને બાદશાહ 'રોડરક' કો ખબર દી કે ઐસે લોગો ને હમલા કિયા હૈ જિનકા ન વતન માલુમ હૈ ન યે વો આસમાનસે ઉતરે હૈ યા જમીન સે નિકલે હૈ. (અઝ—કુલ્લીયાતે ઈકબાલ)

બહરહાલ ! હઝરત તારિક બિન ઝિયાદ (રહ.) કો ફતહ કી બશારત(ખુશખબરી) તો મિલ હી ચુકી થી. આહિસ્તા–આહિસ્તા એક કે બાદ એક જીત હોતી રહી.

ઉન્દલુસ કા પુરા ઈલાકા આહિસ્તા–આહિસ્તા જીતતે હુએ યે આગે બઢ઼તે ચલે ગયે ઔર ઉસ મુલ્ક મે મુકમ્મલ ઈસ્લામી હુકુમત બિફઝલીલ્લાહ ! કાયમ હુઈ જિસ્કે તફસીલી હાલાત કિતાબોં મે હૈ.

અલ્લામા મુકરી (રહ.) ને 'નફહુત્તીબ' મેં બહોત તફસીલ સે ઉસ્કો લિખ્ખા હૈ ઔર અભી–અભી ઉર્દુ ઝબાન મેં 'ખિલાફતે ઉન્દલુસ' કે નામસે એક કિતાબ છપ ચુકી હૈ. જિસ્કે મુઅલ્લિફ કા નામ 'નવાબ ઝુલકદર જંગ બહાદુર' હૈ.

ઔર હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી સાહબ દા.બ. કે સફરનામે મેં ભી આપ ઉસ્કે કુછ હાલાત દેખ સકતે હૈ.

નોટ :– જબલે તારિક કે મુતઅલ્લિક મઝીદ તફસીલ અપને મોકે પર આ રહી હૈ.

લંડન એરપોર્ટ સે ગરનાતા (Granada) કી તરફ :–

અલ્લાહ તઆલા ને ઉસ મુલ્ક કી હાઝરી કે અસ્બાબ બના દીયે. ઈંગ્લેંડ મે હમારે ખુસીસી મુતઅલ્લિકીન મે સે હમારે બારડોલી કે મેરે રિશતે કે મામુઝાદભાઈ ઈમ્તિયાઝભાઈ ગજિયા કી તરફ સે હમારે સફર કા ખર્ચ ઔર હમારે બિરાદરે બુઝુર્ગવાર મવલાના મુહમ્મદ સાહબ જો લેસ્ટર મેં રેહતે હૈ. ઉન્હોંને વિઝા કા ઈન્તિઝામ કિયા.

અફસોસ ! ઈસ સફરનામે કી ઈશાઅત કે વકત વો દુનિયામે નહિ હૈ. તારીખ : ૨ સફરૂલમુઝફફર, હિજરીસન ૧૪૩૬ મુતાબિક ૨૬ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ કો ઉનકી વફાત હો ગઈ. અલ્લાહ તઆલા ઉનકે દરજાત જન્નતમેં બુલંદ ફરમાએ. આમીન.

અલ્લાહ કે ફઝલો કરમ સે હમારા યે સફર શાબાન કે દૂસરે અશરે મે હુવા. લંડન કે એક છોટે સે એરપોર્ટ (Stansted Airport) સે હમારા પ્લેન થા. સુબહ કો હમ એરપોર્ટ પર પહોંચે.

આજકલ યુરોપી દેશોમે અમુક એર કી કંપનીયા ઐસી ચલી હૈ કે જિસ્મે ખાને પીને કી સહુલત નહી હોતી, સામાન ભી હમ થોડા લે જા સકતે હૈ. લેકિન ઉસ્કે બદલે મે મુસાફિરોકો બહોત સસ્તા ટિકટ મિલ જાતા હૈ. ઐસી હી એક કંપની Ryan કા ઈન્તિખાબ કિયા ગયા થા .

સફર કે સાથી :–

માશાઅલ્લાહ ! ઈંગ્લેંડ સે દસ સાથી તૈયાર હો ગયે થે. ઔર હમ દો થે. કુલ બારહ આદમીયો કી એક મુકમ્મલ જમાઅત થી.

ઉસમે દારૂલઉલુમ લેસ્ટર કે મોહતમીમ હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ સાહબ ભી

શરીક થે. ઔર હમારે મર્હુમભાઈ કે સાઢુભાઈ અહમદ મીજાનવાલે ભી. ઉનકો ખાસ હમને ઈસ લિયે તૈયાર કિયા થા કે વો એક મુદ્દત તક 'પનામા' રેહ ચુકે થે. ઔર સ્પેનીશ ભાષા અચ્છી જાનતે થે. ઔર હમે યે બાત માલુમ થી કે સ્પેન મે અંગ્રેજી ઝબાન કા ઝયાદા રિવાજ નહી હૈ.

હમારે લિયે ધ્યાન દેને કી બાત :–

યે ભી હમારે લિયે એક ઈબ્રત કી ચીજ હૈ કે યુરોપિયન દેશ અપને – અપને દેશ કી ભાષા ઔર તેહઝીબ હી સે મોહબ્બત રખતે હૈ. યુરોપ કે દુસરે દેશો મે લોગ ન તો અંગ્રેજી ભાષા બોલતે હૈ ઔર ન બોલના પસંદ કરતે હૈ. બલ્કે યે તાબીર ભી ગલત ન હોગી કે લોગ અંગ્રેજી ઝબાન ઔર અંગ્રેજી તેહઝીબ (કલ્ચર) પર થૂંકને કે લિયે ભી તૈયાર નહી. ઈતને નફરત કરતે હૈ.

યે તો હમ હી અંગ્રેજી કે દિવાને બને હુએ હૈ ઔર યે લંબે ઝમાને તક અંગ્રેજો કી ગુલામી કા અસર હૈ.

ઈસ બાત કી હમે ખબર થી, ઈસ લિયે એક સાથી સ્પેનીશ ઝબાન બોલનેવાલા સાથમેં તૈયાર કર લિયા થા.

રયાન એરલાઈન (Ryan Air) કા પ્લેન રવાના હુઆ. તકરીબન દો ઘંટે કી ઉડાન હુઈ ઔર યે પ્લેન ગરનાતા જાનેવાલા થા.

ગરનાતા કા આજકલ સ્પેનીશ ઝબાનમેં 'ગરનાડા' (Granada) નામ હૈ.

ઝૈતુન કે દરખ્તોં કા ખુબસુરત મંઝર:–

પ્લેન ઉડતા ગયા ઔર જબ ગરનાતા એરપોર્ટ કે પાસ પહોંચે તો નીચે ઉતરને લગા. જૈસે–જૈસે પ્લેન નીચે ઉતર રહા થા. મે ખિળકી (બારી) કે બિલકુલ પાસ થા. ઔર હઝરત મુફતી સાહબ બાજુવાલી સીટ પર થે. તો મે ખિળકી સે દેખ રહા થા. કે નીચે દૂર–દૂર તક બહોત લંબી ચોળી ફૈલી હુઈ પહાળિયા હૈ. ઔર પહાળિયો કે ઉપર ખુબ સુરત ડિઝાઈન હૈ. મે હૈરત મે પળ ગયા.

મૈને હઝરત સે ભી કહાં કે : હઝરત ! યે ખિળકી સે આપ દેખીયે ! કિતને શાનદાર ડિઝાઈન દૂર– દૂર તક હૈ લેકિન યે સમજ મે નહિ આતા કે યે નકશો નિગાર (ડિઝાઈન) કિસ ચીજ કા હૈ ?

ફિર જબ પ્લેન ઔર નીચે ઉતરા તો હમ યે દેખકર દંગ રેહ ગયે કે યે જો હરે –ભરે નકશો નિગાર થે યે કોઈ ઔર ચીજ નહી થી, બલ્કે હજારો એકર મે ફૈલી હુઈ ઝૈતુન કી વાડી થી. ઔર ઉસ્કો ઈતને અચ્છે અંદાઝમે ઉગાયા ગયા થા. કે પ્લેન સે ઐસા લગ રહા થા કે યે કોઈ ખુબસુરત નકશોનિગાર (Design) હૈ.

ગરનાતા હવાઈ અડ્ડે (એરપોર્ટ) પર:–

હવાઈ અડ્ડે પર હમારા હવાઈ જહાઝ(પ્લેન) પહોંચા. દસ હઝરાત કી તો બ્રિટીશ (British) પાસપોર્ટ થી, ઉસ લિયે ઉનકી તો ઈમિગ્રેશન કી કોઈ કારવાઈ નહી હુઈ. મેરા ઔર હઝરત કા બહોત મામુલી ઈમિગ્રેશન હુવા ઔર ફિર હમ લોગ બાહિર નિકલ આયે.

યુરોપ કે હવાઈ અડ્ડો કા નિઝામ :–

યુરોપ કે ઝયાદા દેશો મે બહોત સાલોસે યે નિઝામ હૈ કે હવાઈ અડ્ડે પર અપને મુલ્ક કે નાગરિક કે લિયે અલગ લાઈન હોતી હૈ ઔર સાથ હી યુરોપ કે તમામ મુલ્કો કે નાગરિક કે લિયે ભી ખાસ આસાની હોતી હૈ. ઉનકે લિયે ઈમિગ્રેશન, કસ્ટમ કે કાઉન્ટર અલગ હોતે હૈ ઔર અબ તો કઈ મુલ્કો(દેશો) મે અપને મુલ્કો કે નાગરિકો કે લિયે ફારમ ભરના, વગૈરા કારવાઈ બિલ્કુલ ખતમ કર દી ગઈ હૈ. ઔર એક ખાસ કિસમ કા કેમેરા (Camera) લગા હુવા હોતા હૈ. ઉસ્કે સામને ખળે હો જાઈયે ઔર પાસપોર્ટ ખોલકર સ્ક્રીનકે સામને દિખલા દીજીયે. એક લાઈટ હોગી ઔર આગે જાને કા ગેટ ખુદ હી ખુલ જાયેગા.

નતીજા અરઝલ કે તાબેઅ:–

એક મરતબા પોર્ટુગલ (Portugal) સે ઈંગ્લેંડ વાપિસ આ રહે હૈ. હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ઔર બંદે કે સાથ હમારે મુખ્લિસ ઈંગ્લેંડ કે હાજી મુહમ્મદભાઈ ભાણા ઈટાલવાવાલે જો માન્ચેસ્ટર (Manchester) મેં મુકીમ હૈ. ઔર અલ્લામા ખાલીદ મહમુદ સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી કે કરીબ કે લોગો મે સે હૈ. વો ભી ઉસ સફરમે હમારે સાથ થે. વાપસી મે એરપોર્ટ પર ઉનકો યુરોપવાલી લાઈન સે ગુજરના થા, ચું કે ઉનકા પાસપોર્ટ બ્રિટિશ થા ઔર ઉસ્કી કારવાઈ કરની નહી હોતી હૈ. બસ પાસપોર્ટ સ્ક્રીન કે સામને દિખા કર પાસ હો જાના હોતા હૈ, લેકિન વો હઝરત દામત બરકાતુહુમુલ આલિયા કી ખાતિર હમારે સાથ હી રહે. ઔર જિસ લાઈન સે હમકો ગુજરના થા ઉસ્મે આ ગયે તો ઉનકો ભી હમારી તરફ ફારમ ભરના, મોહર લગવાના યે સબ કારવાઈ કરની પળી. ઉસ પર હઝરત મદઝિલ્લહુલ આલી ને હસતે હુએ ઈરશાદ ફરમાયા :

ઉસ્કો કેહતે "નતીજા અરઝલ કે તાબેઅ હોતા હૈ."

હિન્દુસ્તાની પાસપોર્ટવાલોં કે સાથ રહને કી વજહ સે બ્રિટિશ પાસપોર્ટવાલો કો ભી હમારી તરહ કારવાઈ કરની પળી.

જયુસ (Juice) કા વાકિઆ હમારે લિયે ઈબરત :–

ગરનાતા હવાઈ અડ્ડે પર મુજે કુછ પ્યાસ ઔર ભુખ લગી થી. મુજે સંતરે કા રસ બહોત હી પસંદ હૈ. હવાઈ અડ્ડે પર હમ અપને સાથીયોં કે ઈન્તિઝાર મે થે. જો પેહલે સે બુક કરાઈ હુઈ કાર લેને કે લિયે ગયે હુએ થે. એરપોર્ટ પર એક રેસ્ટોરેન્ટ મે બહોત સારે બડી સાઈઝ કે સંતરે રખે હુએ થે. જિસકો દેખ કર દિલ મે જયુસ પીને કા ખ્યાલ આયા.

મેં ને ઉસમેં ખડે હુએ એક ગૌરે નવજવાન સે અંગ્રેજી મે કઈ મરતબા કહા કે : મુજે ઈસ ફલકા રસ ચાહિયે. મેરે પાસ પાઉન્ડ ઔર યુરો દોનો કરન્સી થી. વો દી : લેકિન ઉસ્કે બાવજૂદ ઉસ્ને મેરી બાત કી તરફ કોઈ ધ્યાન નહી દીયા. ઔર સુની અનસુની કરતા રહા. ફિર મેને ઉસ્કો ઈશારો કે સાથ અંગ્રેજી મે સમજાયા કે : મુજે ઈસ ફલ કા રસ ચાહિએ. ફિર ભી ઉસ્ને કોઈ ધ્યાન નહી દીયા. કાફી દેર કી કોશિશો કે બાવજૂદ જબ મે નાકામ રહા તો મેંને વાપસ આકર ભાઈ અહમદ મીંજાનવાલે સે કહા : ભાઈ ! મુજે સંતરે કા રસ ચાહિયે. ઔર વો રેસ્ટોરેન્ટવાલા મેરી બાત સુનને કે લિયે તૈયાર હી નહિ.

ભાઈ અહમદ ને જાકર ઉસ્કો સ્પેન કી ઝબાન મેં એક છોટાસી બાત કહી ઉસ્ને ફૌરન રસ તૈયાર કર દિયા. તબ સમજ મે આયા ઔર હકીકત કા પતા ચલા કે ઉન લોગો કો અપની માદરી ઝબાન સે બડી મોહબ્બત ઔર લગાવ હોતા હૈ, ઈસ લિયે અપની માદરી ઝબાન (માતૃભાષા) કે અલાવા દૂસરી ઝબાન સે જાનબુઝકર યે તઆલ્લુક ન હોને કા બરતાવ કરતે હૈ. તબ એહસાસ હુવા કે હમ લોગ આજ અંગ્રેજી ઝબાન કે કૈસે દિવાને હૈ. ઔર હમારે મુલ્કોમે ઐસી જગહો પર દુકાન તો કયા, સફાઈ કરને વાલો કે લિયે ભી અંગ્રેજી ઝબાન શર્ત કરાર દેતે હૈ. ઉસ્કે બગૈર ઉન ગરીબોં કો નોકરી નહિ મિલતી.

ભારત સે સબસે પેહલે ચાર મહિને કે લીયે ચીન જાનેવાલી તબ્લીગી જમાઅત કી કારગુઝારી જો ઉસ જમાઅત કે અમીર : હઝરત શૈખુલ હદીષ મવલાના હનીફ સાહબ મિલ્લી (રહ.) ને લીખી હૈ ઉસ્મે એક ખાસ બાતકી તરફ ઉન્હોંને ધ્યાન દિલવાયા હૈ :

ચીની લોગ અપની માદરી ચીની ઝબાનસે બેહદ મોહબ્બત કરતે હૈ. જાનને કે બાવજૂદ અંગ્રેજી ઝબાન બોલને ઔર સમજનેમે ન જાનનેવાલો જૈસા બરતાવ કરતે હૈ.

આજ દુનિયા કે મુલ્ક–મુલ્ક મે છોટે–છોટે ગાંવોં મે ભી ચાઈના કે ખાને કે રેસ્ટોરેન્ટ ઔર ચાઈના કી ચીજે આપકો મીલેગી. જો કૌમ અપની તેહઝીબ ઔર ઝબાન સે ઐસા પકકા સંબંધ રખે વો ઝાહિરમે કૈસી તરકકી (પ્રગતિ) કર રહી હૈ.

એક મરતબા બ્રાઝિલ (Brazil) સે જહોનિસબર્ગ (Johanesburg) આતે હુએ હવાઈ જહાઝ (પ્લેન) મે કરીબ મે બૈઠે હુએ એક ચીની ખાનદાન કો બંદા મહમુદ ને ખુદ દેખા કે લંબે હવાઈ સફર મે ઉન્હોંને હવાઈ જહાઝ કા ખાના બિલ્કુલ નહી ખાયા,

બલ્કે ચીની ખાના જો ઉનકે સાથ થા. ઉસ્મે ગરમ પાની મિલાકર વો ખાતે રહે.

ચીનીયો કો અપને વતન, અપની ભાષા, ખાને કી મોહબ્બત કાબિલે દાદ હૈ.

અલ્લાહ કરે ! હમ મુસલમાન ભી 'નબવી તરીકો' સે મોહબ્બત કરનેવાલે બન જાએ.

હોટલ કી તરફ :–

યુરોપી મુલ્ક(દેશ)મે એક સહુલત બહોત અચ્છી હૈ કે કાર કિરાયે પર ઐસી મિલતી હૈ કે હમકો ચાબી (ચાવી) સોંપ દી જાતી હૈ. હમ લેકર ચલે જાએ, ઔર વાપસી પર જમા કરાદે. બારહ સાથી કે હિસાબ સે એક બળી ઔર એક છોટી : ઐસી દો કારે હમને પેહલે સે ઈન્ટરનેટ કે ઝરીયે બુક કરવા લી થી. ઔર ગરનાતા શહર મે એક હોટલ ભી બુક કરવા લિયા થા. હમારે દો સાથી : ઉસ્મે એક હમારે જામિઆ કે ફાઝિલ મૌલ્વી ઈમરાન પટેલ ભી થે. ઉનહોંને એક ગાડી સંભાલ લી ઔર દૂસરી અહમદભાઈને ઔર હમ લોગ નકકી કરેલ હોટલ જાને કે લિયે રવાના હો ગયે. ચાર દિન તક ખા સકે ઈતના ખાના હમ લંડન સે સાથ લેકર ચલે થે. ચુંકે ઉન મુલ્કો મે હલાલ ખાને કે બળે મસાઈલ હૈ. ઉસ લિયે પુરે ચાર દિન કા ખાના હમ અપને સાથ લેકર ચલે થે.

સિર્ફ એક મુસલમાન કો દેખને કે લિયે આંખે તરસ રહી હૈ :–

ગરનાતા શહર મેં જબ હમારે કદમ પડે તો દિલ મે એક અજીબો ગરીબ એહસાસ થા કે :

અય ખુદા ! યે વહી સરઝમીન હૈ કે જહાં કે ચપ્પે–ચપ્પે(ખૂણે–ખૂણે) પર કિસી ઝમાને મે મુસલમાનો કે કદમ ઔર મુસલમાનો કે સજદો કે નિશાન હોતે થે ! !

આજ વહાં હમારી નઝર કિસી એક મુસલમાન કો દેખને કે લિયે તરસ રહી થી. દૂર–દૂર તક હમને નઝરકી એક મુસલમાન ભી નઝર નહી આતા થા. જો મુલ્ક આઠસો સાલ તક હમારા રહા ઉસ્કા યે હાલ હૈ.

સફરકા પેહલા દિન : મંગલ

કસરુલ હમરા (Al–Hambra) કી તરફ :–

હમ હોટલ પર પોંહચે ઔર સામાન વગૈરા દુરૂસ્ત (Set) કિયા, ઉસ્કે બાદ ઝોહર કી નમાઝ અદા કી, નમાઝ અદા કરને કે બાદ ખાને વગૈરા સે ફારિગ હોકર ચુંકે નકશે વગૈરા સાથ લેકર ચલે થે તો સબસે પેહલે યે નકકી હુવા કે યહાં પર જો મશહુર ઈમારત "કસરૂલ હમરા" હૈ વો સબસે પેહલે હમ દેખને કે લિયે ચલે.

વહાં એક ઔર તરીકા (System) ભી હૈ કે ગાડીયો મે એક છોટાસા કમ્પ્યુટરનુમા સ્ક્રીન લગા હોતા હૈ જિસમે પુરે યુરોપ કે મોહલ્લે–મોહલ્લે, ગાંવ–ગાંવ, શહર–શહર ઔર ઘર–ઘર કે પતે (Address) જમા હોતે હૈ. ઉસ્કા સંબંધ સેટેલાઈટ (Satellite) સે હોતા હૈ. વો અપની ગાડી મે લગા દો. ઔર જહાં જાના હો વો સેટ કર દો. વો આપકી રેહબરી કરેગા. ટમ ટમ (Tum Tum) કંપની કા 'રાહનુમા' હમારે સાથ થા. હમ ઉસ્કો સાથ લેકર ચલ રહે થે. ઔર ઉસ્કો હમને ઈશારા દે દિયા કે 'કસરૂલ હમરા' જાના હૈ. વો બરાબર રાસ્તા દિખાતે હુએ હમકો લેકર ચલ રહા થા.

અબ તો માશાઅલ્લાહ ! યે રેહબર મશીન હમારે મુલ્કો મે ભી આમ હો રહા હૈ.

મુસલમાનો કી દેન : મુનઝઝમ રાસ્તે(બેહતરીન રોડ)

બિ–હમ્દિલ્લાહ ! યુરોપ કે દુસરે દેશો કો દેખને કા મૌકા ભી મિલા. જૈસે ફ્રાંસ, પોર્ટુગલ, હોલેન્ડ, લેકિન મોહલ્લો કા જો એક નઝમ (વ્યવસ્થા) ઔર ગલિયોં કા એક નિઝામ સ્પેન મે દેખા વો યુરોપ કે ઔર કિસી મુલ્કમે નહી દેખા. બિલ્કુલ મુનઝઝમ રાસ્તે, ગલીયાં ઔર મોહલ્લે થે. હમારી ઈસ્લામી હુકુમત કી યાદગારે હૈ.

જબ હમારી ગાડી 'કસરૂલ હમરા' કે દરવાઝે પર પહોંચી તો આલીશાન દરવાઝા (Main Gate) જિસ પર અરબી ઝબાન મે 'અલ હમરા' લિખા હુઆ થા. બાકી સબ ચીઝે સ્પેની ઝબાન મે લીખી હુઈ થી.

કાફી દેર તક હમને ટિકટ કી કોશિશ કી, બાદ મેં પતા ચલા કે આજ ટિકટ મિલના મુશ્કિલ હૈ, આઈન્દા કલ આપકો ઉસ્કા ટિકટ મિલેગા, પ્રવાસી આજ ઝયાદા હૈ, દુનિયા ભર સે લોગ ઉસ્કો દેખને આતે હૈ.

જન્નતુલ અરીફ કી ઝિયારત :–

અલ હમરાકા એક હિસ્સા વો હૈ જો બાગ ઔર બગીચો કા હૈ. જિસ્કા અરબી નામ 'જન્નતુલ અરીફ' હૈ ઔર આજ કલ સ્પેની ઝબાન મેં ઉસ્કો (Generalife) કેહતે હૈ, વહાં યુરોપ કી કરન્સી યુરો (Euro) ઈસ્તેઅમાલ હોતી હૈ, હમ પાંચ યુરો કા ટિકટ

ખરીદ કર 'જન્નતુલ અરીફ' મે દાખિલ હુએ.

જન્નતુલ અરીફ કે ખુબ સુરત મનાઝિર :–

મેં આપસે બયાન નહી કર સકતા, યે આલીશાન બાગ કઈ પહાડીયો કે ઉપર ફેલા હુવા હૈ, બનુ ઉમય્યાને અપની હુકુમત કે ઝમાને મે ઉસ ચમન કો આબાદ કિયા થા. જગહ–જગહ પર બૈઠને કે લિયે બેહતરીન કુર્સીયા હૈ. પહાડીયો પર ખુબસુરત ફુલ ઔર ઉમદા કિસમ કે પત્તેવાલે શાનદાર, ઉમદા દરખ્ત (ઝાડ) હૈ. અકકલ દંગ રેહ જાતી હૈ કે મુસલમાનો ને ઉસ્કો કૈસે બનાયા હોગા.

ઉસ બાગમે હમ મુખ્તલિફ જગહો પર ફિરતે રહે. ઔર અપને શાનદાર માઝી (ભુતકાળ) કો યાદ કરતે રહે.

ઠંડે પાની કે ચશ્મે (ઝરણે) :–

હમને ઉસ બાગમે યે દેખા કે જગહ–જગહ પાની કે ચશ્મે હૈ. ઉસ્મે બેહતરીન ઔર બહોત ઉમદા ઔર ઠંડા પાની હૈ.

મેં યે સમજતા થા કે શાયદ આનેવાલે ટુરિસ્ટ કે લિયે ઠંડે પાની કે કુલર (Cooler) કહી લગે હુએ હોંગે. ઉસ્કા મુસ્તઅમલ (વપરાયેલ) પાની ઉન નાલીયોમે આતા હોગા હાલાંકે વો તો પુરે બાગમે ફૈલે હુએ ઠંડે પાની કે બેહતરીન ચશ્મે થે. ઈતને મે નમાઝ કા વકત હુઆ, વુઝુ કરને કે લિયે પાની કી જરૂરત થી, ઉસ લિયે ઉસ પાની કે બારે મે તહકીક ભી કરની થી.

અજીબ સીડીયાં:–

એક ઔર અજીબ બાત યે દેખી કે ઉસ બાગ કે અલગ–અલગ ઉંચે હિસ્સો પર ચઢને કે લિયે સીડીયાં લગી હુઈ હૈ. ઔર સીડી કે દોનો તરફ સહારા દેને કે લિયે જો સીડી કી રેલીંગ બની હુઈ હૈ ઉનકી દીવારો પર ભી પાની બેહ રહા હૈ, યે નઝારા હમને દુનિયામે કહી નહી દેખા.

અજીબ દિલકો હિલા દેનેવાલા જવાબ:–

ચલતે–ચલતે હમને હમારે ભાઈ અહમદ કે વાસ્તે સે જો વહાં પોલીસ સિકયોરિટી (Security) વાલે ખળે હુએ થે ઉનમે સે એક અફસર સે પૂછા કે : યે ઠંડા પાની કહાં સે આતા હૈ ?

ઉસને જો જવાબ દિયા ઉસ્નેહમારે દિલકો હિલા દિયા.

ઉસ સ્પેની ગૌરે અફસરને કહાં કે : યે ઠંડા પાની કહાં સે આતા હૈ હમે કુછ માલુમ નહી. યે તો તુમ લોગ જારી કરકે ગયે થે. આજ તક હમે ભી પતા નહી ચલા કે ઈતના ઠંડા ઔર ઈતના ઝયાદહ પાની કિસ તરહ સે આતા હૈ ? પુરે બાગ મે ઉસકે અલગ–અલગ

ચશ્મે (ઝરણે) ફૈલે હુએ હૈ.

ઉસ્ને બહોત અજીબો ગરીબ અંદાઝ મે યે જવાબ દિયા, બસ ! ઉસ જવાબ સે એક કરંટ (Shock) સા લગા. અય અલ્લાહ ! આપને મુસલમાનો કો કયા અજીબો ગરીબ હુનર દિયા થા !

ખૈર ! હમને ઉસી પાની સે વુઝુ કરકે નમાઝ બાજમાઅત અદા કી.

ઈસ્લામી ઝંડે કી જગહ સલીબ (ક્રોસ) કા દિલ હિલાનેવાલા મંઝર :–

જન્નતુલ અરીફકા નઝારા કરને કે બાદ કસરુલ હમરા કા વો હિસ્સા જો લશ્કરી છાવણી કે તૌર પર ઈસ્તેઅમાલ હોતા થા. હમ ઉસ તરફ ગયે વહા આલીશાન ઉચે ઉચે કિલ્એ હૈ. ઉસમે જો સબસે ઉપરકા કિલ્આ જહાં સે પુરા ગરનાતા શહર નઝર આતા હૈ. વો સબસે ઉચાઈ વાલી પહાડી પર હૈ. હમ વહાં પહોંચે ઔર ઉસ જગહ કો હમને અપની આંખો સે દેખા કે :

જબ હમારી ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હો ગઈ થી ઔર આખરી બાદશાહ અબુ અબ્દુલ્લાહ ને એક મુઆહિદા કરકે કસરુલ હમરાકી ચાબી ચાંદી કી એક પ્લેટ મે રખકર ઈસાઈ બાદશાહ કે હવાલે કી થી ઔર ઈસાઈ બાદશાહને કસરુલ હમરા પર કબ્જા કરને કે બાદ કિલ્એ કે સબસે ઉપર વાલે હિસ્સે પર જહાં ઈસ્લામી પરચમ હવામે લેહરાતા થા. દુનિયા કો અપના કબ્જા દિખાને કે લિયે ચંદ પાદરીયો કો વહાં ભેજા થા ઔર હમારા પરચમ વહાં સે હટાકર સલીબ (ક્રોસ) લટકાઈ થી.

ઉસ દિલખરાશ મંઝર કો દેખતે હી હમમે સે હર એક કે આંખો સે આંસુ જારી હો ગયે.

કિલ્એ કી સબસે ઉપર વાલી જગહ પર નમાઝ બાજમાઅત પઢને કી સઆદત :–

હમ વહાં પહોંચે, મેરા વુઝુ થા. મૌલ્વી ઈમરાન પટેલ લંડની કા ભી વુઝુ થા તો મેને કહાં કે : મૌલ્વી ઈમરાન ! દેખો યે જગહ સદીયો સે તરસ રહી હૈ. યહાં ન કિસી ને અઝાન દી ઔર ન નમાઝ પઢી, હાલાંકે કિસી દૌર મે હમારા મરકઝ થા. ચલો ! આપ અઝાન દો. મેરી ભી અસર કી નમાઝ બાકી હૈ. આપ કી ભી બાકી હૈ.

મેરે હાથ મેં એક છોટા સા પર્સ થા. જિસ મે એક મુસલ્લા થા, મૈંને કહા : ઔર કયા હોગા કે સિકયુરીટીવાલે આયેંગે ઔર કુછ કહેંગે. હમ તો મુસાફિર લોગ (Tourist) હૈ. પકડ કરેગેં નહી. ઈન્શાઅલ્લાહ ! આપ અઝાન દો. હમ દોંનો બાજમાઅત યહાં પર નમાઝ પઢતે હૈ.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! હમને કિલ્એ કે સબસે ઉપરકે હિસ્સે મે જહાં ઈસાઈયોંને ફતહ

(જીત) કે બાદ સબસે પેહલે અપની સલીબ (ક્રોસ) લગાઈ થી. વહાં અસર કી નમાઝ બાજમાઅત અદા કી ઔર અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ માંગી કે : અય અલ્લાહ ! ઈસ ઈમારત કો દોબારા તેરે નામસે આબાદ ફરમા દીજીએ.

દીન કી મેહનત ન હોને કા નતીજા :—

જબ હમને વહાં નમાઝ પઢી તો ઉસ જગહ પર હૈરત કી બાત યે દેખી કે બહોત સે જવાન લડકે—લડકીયા, આધા બદન ખુલા હુવા, ઈસાઈયોં કે લિબાસ પેહને હુએ હૈ, ઉનમે સે કુછ લોંગોને હમસે સલામ કિયા.

હમ હૈરતમે રેહ ગયે કે યે ઈસાઈ શકલ વ સૂરતવાલે હમસે સલામ કર રહે હૈ. ફિર ઉનસે બાત હુઈ તો માલૂમ હુવા કે વો નસલન હમારે અરબ મુસલમાન ભાઈ થે, લેકિન આજ દિન કી મહેનત ન હોનેકી વજહ સે ઉનકી ઝાહિરી શકલ ઐસી હો ગઈ કે હમારા ઉનકે મુસલમાન કે તૌર પર પહેચાનના હી મુશ્કિલ થા. ઉનહોંને અપની પેહચાન કરવાઈ, અપના નામ બતાયા, અંગ્રેજીમે વો બાત કર રહે થે.

એક ઈબ્રતનાક વાકિઆ :—

ઉસ મૌકે પર માહનામા 'અશરફુલ જરાઈદ' કે ઈદારિયા (તંત્રીલેખ) સે એક ઈબ્રતનાક વાકિઆ નકલ કર રહા હું :

યે આજિઝ (તંત્રી) કેદ કે ઝમાને મે જો કિતાબે મિલ જાતી ઉનકો પઢ લિયા કરતા થા. સ્પેન સે ઈસ્લામી હુકુમત કે ખતમ હોને કા ઈતિહાસ પઢતે હુએ બાઝ વાકિઆતને બહોત ઝયાદા મુતઅસ્સિર કિયા થા. એક ઈબ્રતનાક વાકિઆ આપ પઢ ભી લીજીએ ઔર દેખે કે અગર મુસલમાન બાદશાહ અપના ઝિંદગી કા તરીકા બદલતે નહી તો ઈતિહાસ અપને આપકો કિસ તરહ દોહરાતી હૈ. મૈં જબ ઈસ્લામી જગતકે માઝી (ભુતકાળ) કો દેખતા હું તો આંખો મેં આંસુ આ જાતે હૈ. ભવિષ્ય કો સોચતા હું તો રોંગટે ખડે હો જાતે હૈ. માયુસી તો કુફ્ર હૈ. બસ ! કિસી મર્દે ગેબકો દેખને કે લિયે આંખે તરસ રહી હૈ. عَسَى أَنْ يَّجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيْلًا.

સુલ્તાને ઉન્દલુસ (સ્પેન કા બાદશાહ) અબુ અબ્દુલ્લાહકી એક બાત : એહલે ગરનાતા કી બદકિસ્મતી યે હૈ કે મેરે સબ કામ અધુરે હોતે હૈ ઔર મેરી બદકિસ્મતી યે હૈ કે મેરે વઝીર કા કોઈ ભી કામ અધુરા નહી હોતા.

યે બાત અબુ અબ્દુલ્લાહ ને ઉસ વકત કહી થી જબ કે ઉસ્કે વઝીર અબુલ કાસીમ ને અગ્રેજ ફાતેહ કી જાનિબ સે 'કસરૂલ હમરા' (ઉન્દલુસ કા નાદિર વ બેમિસાલ શાહી મહેલ) કો ખાલી કરને કા ઓર્ડર પહોંચાયા થા. ઔર અબુલ કાસિમ ખુદ ભી અગ્રેંજ ફાતેહ સે મિલા હુઆ થા.

જબ ઉસ્કે વઝીર ને મિસ્ટર ફરડીનન્ડ (Ferdinand) કા યે લિખા હુવા હુકમ પહોંચાયા કે દો દિન કે અંદર 'અલ હમરા' ખાલી કર કે 'અલફુજારત' ચલે જાએ તો વો મહલ કે અપને કમરે મે જાકર રોને લગા. ઉસ્કી મા આઈશા કમરે મે દાખિલ હુઈ ઔર ઉસ્કે સર પર અપને દોંનો હાથ તસલ્લી કે લિયે રખ દિયે. ફિર દોંનો કે દરમિયાન બાત હુઈ :

બાદશાહ : માં ! મૈંને અપના સર એક અઝદહે કે મુહં મે દે દિયા હૈ.

મા : તુમ અપના ઔર પુરી કોમકા સર ઉસ દિન અજગર કે મુંહ મે દે ચુકે થે જબ તુમ્હેં બાદશાહ બનને કા શૌક હુવા થા. તુમને અપને બાપસે ગદ્દારી કી થી.

બાદશાહ ફરડીનન્ડ કા હુકમ આયા હૈ કે અબ હમ ઈસ મહેલમે નહી રેહ સકતે.

મા : મુજે સબ માલુમ હૈ, કોઈ બાત છુપી નહી હૈ.

બાદશાહ : અમ્મી ! અબ મે કયાં કરૂં ?

મા : યે સવાલ ઉસ વકત કરને કા થા જબ તુમ કુછ કર સકતે થે. અબ માં કે મશવેરા કા કોઈ ફાયદા નહીં. સ્પેન કે ઈતિહાસકા સબસે મન્હુસ દિન વો થા જિસમે તુમ્હેં બાદશાહ બનને કા ખ્યાલ આયા થા.

બાદશાહ : નહીં અમ્મા ! ઉસ્સે મન્હુસ દિન વો થા જિસ દિન મે પૈદા હુવા થા, આપને ઉસી વકત મેરા ગલા ઘોંટ દિયા હોતા.

મા : મુજે એતેરાફ હૈ કે મૈંને અપની કૌમ કે લિયે એક સાંપ જન્મ દિયા થા. તુમ મુજે ઉસ્કા મુજરિમ કેહ સકતે હો, લેકિન મે માં થી ઔર એક માં કા હાથ અવલાદ કે ઘોંટને કે લિયે નહી હોતા, ઉસ્કી પરવરીશ કરને લિયે હોતા હૈ.

બાદશાહ : આપ દુઆ કરે કે : 'અલહમરા' છોડનેસે પેહલે મર જાઉ.

મા : અબ મૌત કી તમન્નાસે તુમ્હારેં ઝમીરકા બોજ હલ્કા ન હો સકેગા. અબ યહી કરના હૈ કે 'અલહમરા' ખાલી કરને કી ફિકર કરો.

બાદશાહ : કયા હમ 'અલફુજારત' મે ખુશ રેહ સકેંગે ?

મા : હરગિઝ નહી ! મુજે માલુમ હૈ કે હમે વહાં ભી નહી રેહને દિયા જાયેગા. યે મરાકશ કે રાસ્તે કી એક મંઝિલ હૈ, અબ વતનકી યે સરઝમીન હમેં કબ્રકી જગહ ભી ન દેગી.

બાદશાહ : મૈંને અભી તક 'અલહમરા' છોડને કા ઈરાદા નહી કિયા હૈ, મે ચાહતા હું કે કૌમ કે સામને જાકર ગલતીયોંકો માન કરકે માફી માંગલું ઔર બતાવું કે અસલ મે મેરે વઝીર અબુલ કાસિમ ને મુજે ધોકા દિયા, ઈસ સુરતે હાલ કા વહી જિમ્મેદાર હૈ.

મા : તુમ બાર–બાર કૌમ કો ધોકા નહી દે સકતે. અબ તુમ ઉનકે સામને જાઓગે

તો વો તુમ્હારી બોટીયાં નોચ દેંગે. વો તુમસે ઉન બે ગુનાહો કા હિસાબ પૂછેંગે. જિન્હે તુમને બકરીયોં કી તરહ દુશ્મનો કે હવાલે કર દિયા હે. તુમ પુરે મુલ્ક કી તબાહી કે જિમ્મેદાર હો. તુમ્હારે હાથ હામિદ બિન ઝહરા (ઉન્દલુસ કે બહોત બળે આલિમ, ખતીબ ઔર મુજાહિદ) જૈસે પાકબાઝોં કે ખૂનમે રંગે હુએ હે. અબ તુમ કૌમ કે હક મે મર ચૂકે હો. તુમ્હારી મૌત તુમ્હે ઝિંદા નહી કર સકતી.

બાદશાહ : અગર આપ ઈજાઝત દે તો મેં અબુલ કાસિમ કો કત્લ કર દેને કે લિયે તૈયાર હું.

મા : બેટા ! તુમને પુરે ઉન્દલુસ કો ગદ્દારોસે ભર દીયા હે એક ગદ્દાર કો માર કર કયા મિલેગા ?

બાદશાહ : મુજે ગરનાતા કા હર આદમી ગદ્દાર દિખાઈ દેતા હૈ.

મા : યે તુમ્હારી ખેતી કા ફલ હૈ. તુમને બાપ સે ગદ્દારી કરકે ઈસ મુલ્ક કી ઝમીન મે ગદ્દારી કા બીજ બોયા થા. અબ તુમ્હારી ખેતી પક કર તૈયાર હો ચૂકી હૈ.

બાદશાહ : અમ્મી ! મુજે તઅના મત દીજીયે.

મા : મૈં તુજે ઝયાદા દિનોં તક તઅને નહી દે સકતી, લેકિન ઉન્દલુસ કી માંએ કયામત તક તુજ પર લઅનત ભેજતી રહેગી.

બાદશાહ : મુજે યકીન નહી આતા કે મે 'અલહમરા' સે નિકાલ દીયા જાઉગા. યે ખ્વાબસા લગતા હે.

મા : ખ્વાબ કા ઝમાના ગુજર ચુકા હૈ અબ તુમ્હેં ખ્વાબો કી તાબીરે દેખની હે.

બાદશાહ : અમ્મી ! હમારે બાદ 'કસરૂલ હમરા' મે કોન રહેગા ?

મા : તુમ્હારે બાદ ઈસ મહેલ કે માલિક વો હોંગે જિનસે તુમને અપને કૌમ કી આબરૂ કા સૌદા કિયા હૈ.

કેહતે હે : અબુ અબ્દુલ્લાહ ને ગરનાતા સે મહલ ખાલી કરકે 'અલફુજારત' જાતે હુએ પહાડોંકી ઉંચાઈ સે અપને આલીશાન મહેલકી તરફ દેખા તો ફૂટ–ફૂટ કર રોને લગા થા.

યે દેખ કર ઉસ્કી માંને કહાં : બેટા ! જબ મર્દો કી તરહ દુશ્મનસે લડનેકા વકત થા તો બુઝદિલ બનકે મહેલ મે છુપ ગયા થા. અબ ઔરતો કી તરહ રોને કા કયા ફાયદા ?

ઈનિકલાબાતે જહાં વાઈઝે રબ હૈ દેખો !

હર તગય્યુર સે આતી હૈ સદા ફફહમ ફફહમ !

નોટ :– આજ જબકે અરબ દુનિયા કી એશભરી ઔર મૌજકી ઝિંદગી ગુઝારનેવાલે બાદશાહ યહુદ વ નસારા કે દાવો ઔર વાદો(વાયદાઓ) પર ભરોસા કરકે અપને

વફાદારો કો ગદ્દાર ઔર ગદ્દારોકો વફાદાર સમજને કી સંગીન ગલતી મે ફસે હે. માઝી(ભુતકાળ) કે ઈસ વાકિએ મે ઉન બાદશાહો કે અંજામકી તસ્વીર દેખી જા સકતી હે. ખુદા કરે ઐસા ન હો !!! (બ શુક્રિયા : અઝાઈદારીયા માહનામા અશરફુલ જરાઈદ ફરવરી ઈ.સ. ૨૦૧૫)

૭૦,૦૦૦ દીનદાર મુસલમાનો કી શહાદતવાલી જગહ :–

ફિર હમ કુરઆન કી તિલાવત કરતે હુએ કિલ્એ કે ઉપરવાલે હિસ્સે સે નીચે આએ ઔર કસરૂલ હમરા કા અંદર કા હિસ્સા જો સ્પેન કે બાદશાહો કી રેહને કી જગહ થી. ઉસકે લિયે ટિકટ આઈન્દા કલ મિલના થા. ઉસ લિયે હમ લોગ વહાં સે વાપસ લૌટે ઔર અપની ગાડીયો મે સવાર હોકર ચલે. એક ચૌરાહે(ચાર રસ્તે) પર પહોંચના થા. જિસ ચાર રસ્તે કે લિયે તારીખ(ઈતિહાસ) કી કિતાબો મે લિખા હુઆ હે કે સ્પેન કી મશહુર 'રાણી અઝાબિલા' (Queen Azabela) ને એક મન્નત માની થી ઔર જબ ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હુઈ તો ઉસ્ને અપની ઉસ મન્નત કો પુરા કરને કે લિયે ઈસ ચૌરાહે પર સત્તર હજાર દીનદાર મુસલમાનો કો એક સાથ શહીદ કિયા થા. ઉસ ચૌરાહે કો દેખને લિયે હમ લોગ પહોંચે.

યહાં પાનીકે ફવ્વારે ઉળ રહે થે. ઔર પથ્થરોસે બિછા હુઆ એક સહન હે. ચારોં તરફ બળી ઉંચી ઈમારતે હે. બીચમે વો જગહ હે જહાં રાણી અઝાબિલાને અપની મન્નત પુરી કરને કે લિયે એક સાથ સત્તર હજાર(૭૦૦૦૦) મુસલમાનો કો શહીદ કીયા થા. વો જગહ હમને દેખી. વહાં કુછ અરબ મરાકશી કી દુકાને દેખી.જહાં કુછ મુસલમાન અંદાઝ કે કપડે મિલતે થે. ઔર કુછ અરબભાઈ મિલ ગયે. ઉનસે અરબી મે સલામ વ કલામ હુવા.

ગરનાતા કા મશહુર મદરસા :–

ફિર હમ થોળે આગે બળ્હે ઔર ગરનાતા કા મશહુર મદરસા જહાં પર બળે બળે મુહદ્દિષીન, મુફસ્સિરીન ઔર મુફતી પૈદા હુએ થે. ઉસ્કી તલાશ મે નિકલે. એક જગહ સ્પેની ઝબાન કા એક બોર્ડ 'અલ મદરઝા' (Al Madraza) દેખા, યે 'અલ મદરસા' (Al Madarasa) કી બિગળી હુઈ શકલ હે. હમે યકીન હો ગયા કે જહાં કિસી જમાને મે દારૂલઉલૂમ કાઈમ થા. ઉસ્કે મેઈન ગેટ પર હમ પહોંચ ગએ.

વહાં બહોતસી કુરઆન કી આયતે સંગે મરમર પર લિખ્ખી હુઈ થી ઔર ખજૂર કા દરખ્ત ઔર ચાંદ, સિતારા યાની કુછ ઈસ્લામી નિશાનીયાં માલુમ હોતી થી. યે બહોત આલીશાન ઈમારત થી. જિસમે સેંકળો રૂમ(હુજરે) થે. ઈસ વકત ઉસમે ગરનાતા કી સબસે બળી યુનિવર્સિટી (University) કાયમ હે. હમ હેરત કી નઝરો સે ઉસ મંઝર

કો દેખતે રહે ઔર દેખને કે બાદ આગે બઢે.

આલીશાન મસાજિદ જિનકો ચર્ચો મે તબદીલ કર દિયા ગયા હૈ:–

ઉસી દૌરાન ઔર ભી મસાજિદ દેખને કા મૌકા મિલા. જો ઈસ્લામી હુકુમતમેં મસાજિદ થી, લેકિન આજ ઉન તમામ મસ્જિદોકો ચર્ચમે તબદીલ કર દીયા ગયા હૈ. મસ્જિદ હોને કી નિશાની કયા હૈ ? મેહરાબ, મિમ્બર ઔર મસ્જિદ કે મિનારે.

ઔર દિલકો રૂલાનેવાલી બાત તો યે થી કે મસ્જિદકે મિનારો ઉપર સલીબે (ક્રોસ) લગી હુઈ હૈ. હર જગહ કુરઆન કી આયાત હૈ. મિમ્બર પર સલીબ લગી હુઈ હૈ. હઝરત ઈસા (અલય.) ઔર હઝરત મરયમ (રદિ.) કે બનાવટી પુતલે લગે હુએ હૈ. ઔર મસ્જિદો કો ચર્ચમે બદલ દિયા ગયા હૈ. યે સબ દિલ હિલાનેવાલે મંઝર હમ દેખતે રહે.

યે જિસ 'અલ મદરસા' કા મૈં ને આપકે સામને બયાન કિયા ઉસ્મે આગે ચલકર એક બળા મૈદાન હૈ. વો મૈદાન હમારી હુકુમત મે એક બળા કબ્રસ્તાન થા.

કિબ્લા રૂખ હડ્ડિયોં કે ઢાંચે (હાડપીંજર):–

હમારે સફર કે સાથીયોંમે મેરે રિશતે કે મામુઝાદ ભાઈ : અલ્હાજ ઈમ્તિયાઝ મુહમ્મદ ગજિયા સાહબ ભી થે. વો હઝરત મુફતી ઈબ્રાહીમ સાહબ ગજિયા,નાઝિમ દારૂલ ઈહસાન બારડોલી કે હકીકી ભાઈ હૈ ઔર હમારે મુફતી સાહબ ઉનકો 'મજઝૂબ સાહબ' કે લકબસે યાદ ફરમાતે હૈ. ઈસ્સે પેહલે ભી ઉનકા સ્પેનકા સફર હુઆ થા. વો અપને પેહલે સફરકા આંખો દેખા હાલ બયાન ફરમા રહે થે કે :

ઈસ યુનિવર્સિટીમે એક મૈદાન થા જિસ્મે બહોત સારી ખુલી હુઈ કબરે મૈંને ખુદ દેખી હૈ. ઈસમે ઈન્સાની હડ્ડિયોં કે ઢાંચે થે ઔર વો ઢાંચે કિબ્લા રૂખ થે. ઉસ્સે યકીન હુવા કે યે મુસલમાનો કી કબર હૈ ઔર ઉનકો કિબ્લારૂખ દફન કિયા ગયા હોગા. આજ તક ઉનકે ઢાંચે કિબ્લા રૂખ નઝર આતે હૈ ઔર પતા નહી ઉસ કબ્રસ્તાનમે કૌનસે વલી, કૌનસે મુહદ્દિષ કી કબરે હો. વલ્લાહુ સુબ્હાનહુ વ તઆલા અઅલમ.

જબ હમારા યે સફર હુવા તો હમ ઉસ કબ્રસ્તાન મે નહીં જા સકતે થે ઔર બતાયા ગયા કે અબ વો કબરે વગૈરા સબ ખતમ કર દી ગઈ હૈ.

ગરનાતા કી જામેઅ મસ્જિદ :–

ઉસી શહર ગરનાતા કી જો જામેઅ મસ્જિદ હૈ જો 'જામેઅ ગરનાતા' કહેલાતી હૈ. ઉસી જામેઅ ગરનાતા કી મસ્જિદકે સહન મે રાણી 'અઝાબિલા' ઔર 'ફરડીનન્ડ' (Ferdinand) બાદશાહ જિસકે હાથ મે અબુ અબ્દુલ્લાહ ને કસરૂલ હમરા કી ચાબી સોંપી થી. ઉન દોનો કી કબરે બનાઈ ગઈ હૈ ઔર યે અપની ફતહ(જીત) કે ગુરૂર કી

નિશાની કે તૌર પર કે હમ યહાં ફાતેહ બનકર આયે હૈ.

એક મરાકશી અરબસે મુલાકાત :–

મગરીબ કા વકત કરીબ થા. હમ લોગ ગરનાતા કી ગલીયોંમે પૈદલ ચલ રહે થે. એક અજીબ મંઝર લગ રહા થા કે જિતને હમ થે સિર્ફ વહી ઈસ્લામી લિબાસમે થે ઔર બાકી આમ લોગ ઈસાઈ લિબાસ મે. આગે ચલતે – ચલતે એક જગહ આઈ જહાં બહોત સારી હોટલે થી, ચૂંકે મે સંતરે કા જયુસ કા બડા શૌકીન હું તો મેં તલાશ કર રહા થા કે કોઈ હોટલ મિલ જાએ. જહાં મેં સંતરે કા જયુસ પી સકુ. તો એક હોટલ પર પહોંચે વહાં એક નવજવાન ને હમ સે સલામ કિયા. મેં હૈરતમે પર ગયા કે કૌન હમકો સલામ કર રહા હૈ ?

મે ને ઉસ્સે પુછા કે : તુમ્હારા નામ કયા હૈ ?

ઉસ્ને અપની પેહચાન કરાઈ. વો એક મરાકશી અરબ થા ઔર ભી વહાં કુછ શામ, ફલસ્તીન ઔર મિસર કે અરબ નવજવાનો સે મુલાકાત હુઈ. જિનકો ઝાહેરી તૌર પર હમ પહેચાન નહીં સકતે કે યે મુસલમાન હૈ. વો શરાબ કી દુકાને ચલા રહે થે. યા શરાબ ઔર જયુસ કી દુકાને લેકર બૈઠે હુએ થે. યા ઉસ તરહ કી દુકાનો મેં મુલાઝિમત (નોકરી) કર રહે થે.

હમને ઉનસે પુછા કે : યહાં કોઈ નમાઝ કી જગહ હૈ ?

હમકો બહુત ખુશી હુઈ કે જબ ઉન્હોંને કહાં કે : આપ યહાં પીછે ચલે જાએ. અભી–અભી અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! એક નઈ મસ્જિદ કાયમ હુઈ હૈ.

મગરીબ કી નમાઝ કે લિયે મસ્જિદમે ઔર ઈમામ કા હાલ :–

હમ ગલીયોસે ગુઝરતે હુએ, પૂછતે પૂછતે એક મસ્જિદ પર પહોંચે. મગરીબ કા વકત કરીબ થા. અઝાન હોનેવાલી થી. હમ ઉપરવાલે હિસ્સે મે પહોંચે. ઈમામ સાહબ કા હમ ઈતિજાર કર રહે થે. શર્ટ ઔર કોટ મે એક સાહબ આએ. ઔર ઉન્હોંને અપને ઉપર એક અરબી જુભ્ભા દાલ દીયા ઔર મુસલ્લે પર ખળે હો ગયે ઔર દાળ્હી ભી ઉનકી ન હોને કે બરાબર થી.

મગરીબ કી નમાઝ ઈમામ નાફેઅ (રહ.) કી કિરાઅતમે :–

જબ ઉન્હોંને નમાઝ શુરૂઅ કી તો પતા ચલા કે વો માલિકી મસ્લક પર હૈ. નમાઝ મે ઈરસાલ કર રહે થે, ચુંકે મરાકશ ઔર મગરીબ મે ઈમામ નાફેઅ (રહ.) કી કિરાઅત કા આમ રિવાજ હૈ. તો ઉન્હોંને બેતકલ્લુફ મગરીબકી નમાઝ ઈમામ નાફેઅ (રહ.) કી કિરાઅતમે પળ્હાઈ. નમાઝ કે બાદ ઔર ભી બહોત સે મુસલ્લી હઝરાત સે મુલાકાત હુઈ. કુછ ખૈર – ખૈરીયત ઔર કુછ બાતચીત કા મૌકા મિલા.

હોટલ પર વાપસી, ખાના ઔર આરામ :–

ફિર હમ વહાંસે નિકલકર અપની હોટલકી તરફ પહોંચે ઔર જાકર હમને હોટલ મે કિયામ કીયા, યે મંગલ કા દિન થા. જો હમારે સ્પેન કે સફર કા પેહલા દિન થા. ઉસ દિન યે ચંદ ઈબ્રત કી ચીજેં દેખી ઔર હમ રાતકો આફિયતકે સાથ અપની હોટલ મે પહોચ ગયે. ખાના વગૈરા સે ફારિગ હોકર આઈન્દા કલ કા કયા નિઝામ હૈ ઉસ્કા મશવેરા હુઆ ઔર ફિર આરામ કરને લિયે અપને–અપને હુજરોમેં પહોંચે.

સફરકા દુસરા દિન : બુધ

દો બારા 'કસરૂલ હમરા' કી તરફ :–

રહેબરોને યે બતાયા થા કે : આપ કો અગર કસરૂલ હમરા દેખના હૈ તો આઈન્દા કલ જલ્દી સુબહ આના હોગા. ઈસ લિયે હમને વહાં કે વકત કે એતેબાર સે સુબ્હ સાદિક હોતે હી સુબહ કી નમાઝ અપને કમરો(રૂમ) મે અદા કી ઔર ફજરકી નમાઝ અદા કરને કે બાદ અપની ગાડીયો મે બૈઠકર કસરૂલહમરા જાને કે લિયે રવાના હો ગયે.

હમ યે સમજ રહે થે કે ઈતની સુબહ જબ કે શહેર મે અંધેરા થા. કૌન પહોંચા હોગા ? હમ હી આજ પેહલે ઉસ્કે ગેટ પર પહોંચેગેં, લેકિન જબ હમ કસરૂલ હમરા પર પહોંચે હૈ તો હેરાન હો ગયે કે જહાં ટિકટ કી ખિડકી (બારી) હૈ વહાં હમારા નંબર સો સે ઉપર થા. ઔર હમારે આગે સો સે ઝયાદા ઈસાઈ જવાન લડકે, લડકીયા ટિકટ ખિળકી ખુલને કે ઈતેજાર મે લાઈનમે ખડે થે. ઉસ વકત હમારે દિલ મે યે જઝબાત થે કે : અય અલ્લાહ ! મુસલમાનો ને ઉસ સરઝમીન પર કૈસે–કૈસે નકશે ઔર બાંધકામ કે નમુને કાયમ કીએ કે આજ યુરોપકે અંગ્રેજ ઉસકો દેખને કે લિયે જલ્દી સુબહ અપની નીંદ કો કુરબાન કરકે યહાં લાઈનો મેં આકર ખડે હો જાતે હૈ.

યે હમારે લિયે બડી ઈબ્રત કી બાતેં હૈ, હાંલાકે અભી ખિડકી ખુલને કે તીન ઘંટે બાકી થે. તકરીબન આઠ યા પૌને આઠ બજે કા વકત હુવા થા. ઔર ખિડકી ખુલી, વહાં તક ટિકટ ખરીદનેવાલોકી કતાર(લાઈન) માલુમ નહી કહાં તક લંબી હો ચુકી થી. જબ ખિડકી ખુલી તો હમને ટિકટ ખરીદા ઔર હમ લોગ કસરૂલહમરા મે દાખિલ હુએ.

કસરૂલ હમરામેં :–

યે કસરૂલ હમરા મુસલમાન બાદશાહો ને અપને હુકુમત કે ઝમાને મે કિલ્આ ઔર શાહી મહલકી નિય્યત સે બનવાયા થા :

ઉસમેં અજીબો ગરીબ ખુબસુરત સફેદ સંગે મરમરસે બની હુઈ ઈમારતે હૈ.પાની કે હૌઝ હૈ.

હર એક કે લિયે અલગ – અલગ કમરે હૈ.

ઔર હમારે લિયે સબસે ઝયાદા તડપાનેવાલી ચીઝ ઉન મહેલોંમે વેરાન મસાજિદેં થી.

દિવારો પર જગહ–જગહ : 'લા ગાલિબ ઈલ્લલ્લાહ, લા ગાલિબ ઈલ્લલ્લાહ' લિખા હુઆ થા, ચુંકે યે બનુ ઉમય્યા કી એક નિશાની બન ગયા થા, ઈસ લિયે સબ જગહ યહી લિખા હુઆ થા.

હઝરત મુફતી સાહબ મદ્દઝિલ્લહુલ આલી ફરમાને લગે : બિલકુલ સહી હૈ કે જબ હમને અલ્લાહ તઆલા કો ભુલા દિયા તો અલ્લાહ તઆલા ને અપના ગલબા દિખા દિયા.

ઉસમે હર જગહ પર 'વતુઈઝઝુ મનતશા વતુઝિલ્લુ મન તશા' આયત કા તરજુમા : અલ્લાહ તઆલા જિસકો ચાહતે હૈ ઈઝઝત દેતે હૈ ઔર જિસકો ચાહતે હૈ ઝલીલ (ઝિલ્લત) કરતે હૈ કે મનાઝિર દેખે.

કિતની આલિશાન યે ઈમારતે કે આજ સાઢે પાંચ સો સાલ તો હમારી હુકુમત ખતમ હુઈ ઉસકો હો ચુકે, ઉસ્કે બાવજૂદ ઈન ઈમારતો કા હુસ્ન હૈ જૈસા કે અભી યે ઈમારતે બની હુઈ હૈ તો ફિર ઉસ દૌર મે ઉનકા હુસ્ન કૈસા હોગા ! સોચને કી ચીઝ હૈ.

મહલ ભી ઈતને શાનદાર બને હુએ હૈ કે મહલ મે બૈઠે – બૈઠે બાદશાહ પુરે શહેર કો દેખ લિયા કરતે થે. દૂર – દૂર તક ઉનકી નઝરે પહોંચ જાયા કરતી થી. મહલ કે અંદર ખુશનુમા ઉમદા – ઉમદા મહેરાબે હૈ. પાની કે હૌઝ બને હુએ હૈ. બાદશાહ જહાં બૈઠતે થે, ઉસ્કે અલાવા બાદશાહ કે સોને કે કમરે(રૂમ)ઔર ખુબસુરત બાગીચે હૈ ઔર હર જગહ પર તામીર કે અજીબો ગરીબ અનોખે ઔર ઉમદા નમૂને હૈ.

હમ બહુત અફસોસ સે મહલ કો દેખતે રહે લગભગ ઢાઈ તીન ઘંટે કા વકત હમારા હુવા ઔર ફિર રોતી હુઈ આંખો કે સાથ ઔર દિલ મે હસરત લેકર ઉસ મહલસે બાહર આએ. અગર ઉસ્કો હમ પુરા દેખતે તો શાયદ હમારા પુરા દિન ખર્ચ હો જાતા, લેકિન આગે કા સફર ભી થા, ઈસ લિયે ઈતના કાફી સમજા ઔર હમ કસરૂલ હમરા સે નિકલ કર બાહિર આયે.

કસરૂલ હમરા કે અજીબ ફુવારે :–

કસરૂલ હમરામે અજીબો ગરીબ કિસમ કે ફુવારે હૈ. ઉસ્મે સે હર વકત પાની ઉડતા રહેતા હૈ ઔર બહોત હી ખુશનુમા મંઝર માલુમ હોતા હૈ. તહેકીક કરને પર માલુમ હુવા કે ઉન ફુવારોમે કોઈ મશીન લગી હુઈ નહી હૈ, બલ્કે ઉસ્કો ઈસ્લામી હુકુમતકે ઝમાને સે એક ખાસ ઈજાદ(શોધ) કે નતીજે મે બનાયા ગયા. જિસ્સે સારી દુનિયા આજ તક હેરાન હૈ ઔર ઉન ફુવારોકે પાયો મે (Gravitational Force)જિસ્કો ગુજરાતી ઝબાન મે (ગુરૂત્વાકર્ષણબળ) કેહતે હૈ. ઉસ્સે કામ કિયા ગયા હૈ.

ઝમીનમે અલ્લાહ તઆલા ને કુદરતી તૌર પર એક ખિંચાવ રખ્ખા હૈ. ઉસ્કે નતીજે મે ચીઝે ઉપર સે નીચે કી તરફ આતી હૈ. ઈસ કુદરતી ઝમીની જાઝબીય્યત(ખિંચાવ) કો ખાસ અંદાઝ મે કામમેં લાકર ફુવારે બનાયે ગયે હૈ. જિસ્સે મુસલસલ પાની ઉડતા રહેતા હૈ. યે મુસલમાનો કી ઈજાદ(શોધ) કા અજીબ કરિશમા હૈ.

દુનિયા કી કુછ જગહો પર યે કુદરતી જાઝબીય્યત નહી હૈ. જિસ્કી વજહ સે પહાડો પર નીચે સે ઉપર કી તરફ ગાડીયા બગૈર ચાલુ કીએ ચલતી હૈ. જૈસે 'કેન્યા' કે અમુક પહાડો મે ઉસ અજીબ કુદરતી નઝારેકા મુશાહિદા હોતા હૈ.

બંદાને 'કેન્યા' કે સફર કે વકત ઉસ્કી માલુમાત હાંસિલ કી થી ઔર એક અખબાર કે મઝમુન (લેખ) મેં ભી ઉસ્કી તફસીલ પળ્હનેકા મૌકા મિલા થા.

'ફતબારકલ્લાહુ અહસનુલ ખાલિકીન' (અન્નુર) સોચો અલ્લાહ તઆલા કિતને અચ્છે બનાનેવાલે હૈ.

હવાઈ જહાઝ ઔર મુસલમાન :–

કુર્તુબા શહરમે એક નામવર ઈન્સાન હુએ હૈ. જિનકા નામ 'શૈખ અબ્બાસ બિન ફરનાસ બિન વરદાસ બિન અલ તકોરિની' હૈ. જિનકી કુન્નિય 'અબુલ કાસિમ' હૈ, ઉનકી પૈદાઈશ ઈસ્વીસન ૮૧૦ મે હુઈ હૈ. ઔર ઈસ્વીસન ૮૮૭ મે વફાત હુઈ હૈ. ઉનકે બારેમે તારીખ (ઈતિહાસ) મે બતાયા જાતા હૈ કે : યે વો શખ્સ હૈ જિન્હોને અલગ–અલગ પરિંદો (પક્ષીઓ) કી બોડી ઔર ઉડનેકી સ્ટાઈલ પર શોધ કી ઔર હવાઈ જહાઝ કા ડિઝાઈન (Design)તૈયાર કિયા. ઔર ઉનહી કે ઉસ ડિઝાઈન કો દુનિયાને આગે બળ્હાયા. મૌજુદા હવાઈ જહાઝ ઔર હેલિકોપ્ટર કી બુનિયાદ અસલ ઉન્હી કી ડિઝાઈન હૈ.

'લિયોનાર્ડો–દ–વિન્ચી' (Leonardo–da–Vinci)ને જો હવામે ઉડાન કે ડિઝાઈન તૈયાર કિયે, વો સબ અસલ 'શૈખ અબ્બાસ બિન ફરનાસ' કી બનાઈ હુઈ ડિઝાઈન સે લિયા હૈ. આજ હવાઈ ઉડાન કા એક અહમ હિસ્સા ગ્લાઈડર્સ (Gliders) હૈ, વો ભી 'શૈખ અબ્બાસ' કે તૈયાર કિયે હુએ નકશે સે હૈ.

કુર્તુબા કી તરફ :–

ગરનાતા શહર સે હમ રવાના હુએ. હમારી આગે કી મંઝિલ 'કુર્તુબા' થી. જિસ્કો આજ કલ સ્પેની ઝબાન મે 'કોરડોબા' (Cordoba) કેહતે હૈ.

હમારી ગુજરાતી ઝબાન મે 'ડોબા' કમજોર જિસ્મ, કમજોર ઝહેનિયતવાલે ઈન્સાનકો કેહતે હૈ. કુર્તુબા કે ઈસ વકત કી સ્પેન કી બોલચાલ પર એક મૌકે પર હઝરત મુફતી સાહબ ને ઈરશાદ ફરમાયા :

ઈસ શહર સે અચ્છે ઔર કાબિલ લોગ ચલે ગયે ઔર 'ડોબા' રેહ ગયે.

કુર્તુબા કે રાસ્તે કા ખુશનુમા મંઝર ઔર અંજીર કી વાડીયાં(બાગાત) :–

ગરનાતા સે જબ રવાના હુએ તો પુરે રાસ્તે પર દોંનો તરફ સફેદ રંગ કી મિટ્ટી થી. જો ઉસ મુલ્ક કી એક અનોખી ચીઝ કેહની ચાહિએ. ઔર અલ્લાહ તઆલા કી કુદરત કા

કરિશ્મા કેહના ચાહિએ. જો ખુબસુરતી કો બળ્હા રહા થા.

ઉસ સફેદ જમીન પર દુર દુર તક આલીશાન બાગ થે. ઔર યે બાગ કિસ ચીઝ કે થે ? ઝૈતુન, સંતરા,અંજીર કે. અંજીર કા મૌસમ ચલ રહા થા. બહુત સે અંજીર વહાં લગે હુએ થે.

ખાઓ ! યે તુમ્હારે બાપ દાદાઓં કા લગાયા હુઆ હૈ :–

ચું કે હમ ભારતીય મિજાઝ કે લોગ હૈ, ઈસ લિયે બોર ઔર આમલી કે દરખ્ત (ઝાડ) જો આમ સરકારી ઝમીનોમે કુદરતી ઉગે હુએ હોતે હૈ. ઉસ પર પથ્થર મારકર બોર ઔર આમલી કે ફલ ગિરાકર ખાને કી આદત હૈ. તો મેંને સાથીયોં સે કહાં કે યે અંજીર ખાને ચાહિએ.

હઝરત ને કહા કે : દેખો ! વો સિકયુરિટી વાલે આપકો છેળે નહી. ઉસકા લિહાઝ રખના

મેં ને હમારે ભાઈ ઈમ્તિયાઝ સે કહા. કે : હમે અંજીર તો ખાને હી ખાને હૈ. મેરી ઝબાન સે એક બાત નિકલ ગઈ કે : યે તો હમારે બાપ દાદાઓ કા લગાયા હુવા હૈ. ખાઓ, યે તુમ્હારી મિરાસ હૈ. કોઈ હમેં નહીં રોક સકતા.

હમને ઉસ્કો તોળા ઔર ખાના શુરૂઅ કીયા, બેહતરીન કિસમ કે અંજીર કુછ પકે હુએ કુછ કચ્ચે. હમને ખુબ ખાએ. ફીર તો સ્પેન મેં ચારો રોઝ અંજીર હી અંજીર ખાએ. ઔર ફિર તો હર જગહ યે બાત આમ હો ગઈ કે :

'હમારે બાપ દાદા કા લગાયા હુવા હૈ' યે કેહતે થે, ગિરાતે થે ઔર ખાતે થે.

હમ શહર કુર્તુબા જાને કે લિયે રવાના હુએ, ઢાઈ તીન ઘંટે(કલાક)કા હમારા યે સફર રહા. બહોત હી ઉમદા ઔર પકકી સડકે ઔર ગાડીયા ભી તકરીબન (લગભગ) દેઢસો – દોસોકી સ્પીડ સે ચલ રહી થી. બહોત આસાની સે હમારા યે સફર પુરા હુઆ. મૌલ્વી ઈમરાન પટેલ જો હમારે જામિઆ કે ફાઝિલ હૈ હમારે સાથ થે ઔર વો ગાડી ચલા રહે થે.

બહુત સ્પીડ સે હમારા યે કાફલા ચલ રહા થા. રાસ્તે મે બહુત સારે શહેરો સે હમારા ગુજરના હુવા. ઉન શહેરોમે ભી અકસર જગહ પહાડીયો પર ચર્ચ નજર આએ. ઉન ચર્ચો કી શકલ યકીનન મસ્જીદ વાલી થી. ઉસ્સે હમે યે યકીન હો ગયા કે કીસી ઝમાને મે મસ્જિદ રહી હોગી. જિસ્કો ચર્ચ બના દીયા ગયા હૈ.

જામેઅ કુર્તુબા :–

હમ કુર્તુબા પહોંચે ઔર કુર્તુબા પહોંચને કે બાદ એક જગહ ગાડી પાર્ક કી ઔર ફિર જામેઅ કુર્તુબા કે દરવાજે પર પહોંચે. જામેઅ કુર્તુબા પહોંચને કે બાદ જબ હમ ટિકટ

ખરીદને કે લિયે ગયે તો હમારી શકલ દેખ કર હી હમે યે કેહ દીયા ગયા થા કે : આપ નમાઝ પઢને કી કોશિશ ન કરે બહોત સખ્ત હમે તાકીદ કર દી ગઈ.

જામેઅ કુર્તુબા કા હાલ :–

ટિકટ ખરીદને કે બાદ હમેં થોડી દેર ઈન્તિજાર કરના પડા. ફિર જામેઅ કુર્તુબા કે કમ્પાઉન્ડ મે હમ દાખિલ હુએ. જામેઅ કુર્તુબા કા ઈહાતા (કમ્પાઉન્ડ) લગભગ હમારે જામિઆ ડાભેલ કે કમ્પાઉન્ડ જિતના હોગા. ચારો તરફ બેહતરીન મજબુત હુજરે (રૂમ).

મુમકિન હૈ કે મસ્જિદ કે સાથ કોઈ મદરસા હો યા યે કે કોઈ ખાનકાહ હો જિસ્કે યે હુજરે હો.

બીચ મે સહન હૈ ઔર સહન મે બહોત સે અંજીર, સંતરે ઔર અંગુર કે દરખ્ત ઔર બેલે લગી હુઈ હૈ. જિસ્સે મસ્જિદકા હુસ્ન ડબલ હો રહા થા. ઔર મસ્જિદકા આલિશાન મિનારા જહાં સે કિસી ઝમાને મે અઝાન કી આવાઝ ગુંજા કરતી થી. દેખકર હમમે સે હર એક રો રહા થા કે આજ ઉસ પર સલીબે લગી હુઈ હે. બળે – બળે ઘંટે લગે હુએ હૈ. ઔર અલગ–અલગ વકત મે બજાએ જા રહે હૈ. ઔર વહા ઈસાઈયોં કે નિશાનાત લગે હુએ હૈ. ઉસકો હમ હસરત કી નિગાહો સે દેખતે રહે.

ફન્ને તામીર(બાંધકામ) કા અજીબ નમૂના :–

ફિર મસ્જિદકા સહન ઔર હુજરે દેખને કે બાદ મસ્જિદે શરઈ યાની જમાઅત ખાને મે દાખિલ હુએ.

યે જામેઅ કુર્તુબા ફન્ને તામીર કા ભી અજીબ નમૂના હૈ.

કેહતે હૈ કે : દમિશ્ક સે બાંધકામ કે એક અનુભવી કો બુલવાકર ઉસ્કા નકશા તૈયાર કરવાયા ગયા થા. ઉસ મસ્જિદ મે છત્તીસ બડે – બડે ગુંબદ હૈ ઔર ખંભે લગભગ એક હજાર ચારસો સતરહ (૧૪૧૭) હૈ ઔર હમારી હુકુમત કે ઝમાને મે રાત કે વકત ઉસ મસ્જીદ મેં દો સો અસ્સી (૨૮૦) ફાનુસ રોશન કિયે જાતે થે. ઔર છોટે – છોટે જો ફાનુસ હોતે થે વો તકરીબન(લગભગ) સાત હજાર ચારસો પચ્ચીસ (૭૪૨૫) થે.

ઉસ મસ્જિદ કી એક ખૂબી યે હૈ કે છત મે તીન સો સાઠ (૩૬૦) તાક બને હુએ થે.

આપને મશારિક ઔર મગારિબકી તફસીર મે પઢા હૈ કે સુરજ રોઝાના એક ચાલ પર નહી ચલતા, બલ્કે વો રોઝાના પૂરે સાલ અપની ચાલ બદલતા રેહતા હૈ. ઈસી લિયે કુર્આન મે મશારિક ઔર મગારિબ બહુવચન આયા હૈ.

એક તફસીરી કૌલ કે મુતાબિક રોઝાના સૂરજ કે નીકલનેકી જગહ ભી અલગ હૈ ઔર ડુબને કી જગહ ભી અલગ હૈ. તીનસો સાઠ દીનમે તીનસો સાઠ જગહ તુલુઅ વ ગુરૂબ હોતા હૈ. તો યે તીનસો સાઠ તાકચે ઉસ અંદાઝ સે બનાયે ગયે થે કે સુરજ જિસ

ચાલ પર હો જિસ રાસ્તે પર હો રોઝાના કી ઉસ્કી અલગ –અલગ મંઝિલ કે એતેબાર સે અલગ – અલગ તાકચે સે મસ્જિદ મે રોશની આએ.

તીન આયાત મઅ તતબીક :–

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ. (સુરહ સાફફાત : ૫)

તર્જુમા :– આસ્માનો કે ઔર ઝમીન કે ઔર જો કુછ ઈન દોંનો કે દરમિયાન હે. ઉસ્કે રબ હે ઔર (જહાં સે સૂરજ ઔર દૂસરે સિતારે નિકલતે હે ઉન) મશરીકો કે રબ હે.

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ. (સુરહ રહમાન : ૧૭)

તર્જુમા :– દોંનો મશરીકો કે હકીકી માલિક ઔર દોંનો મગરીબો કે હકીકી માલિક વહી હે.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيْلًا. (સુરહ મુઝમ્મીલ : ૯)

તર્જુમા :– મશરીક ઔર મગરીબ કે માલિક હે. ઉનકે સિવા કોઈ માબુદ નહી ઉન્હી કો વકીલ બના લો (યાની સારે કામ અલ્લાહ તઆલા કો સોંપ દો વહી કામ બનાનેવાલે હે.)

સુરજ ઔર દુસરે સિતારે રોઝાના પૂર્વ સે નીકલતે રેહતે હે. શિમાલ સે લેકર જુનુબ તક અલગ – અલગ નીકલને કી જગહ સે સાલ કે ૩૬૦ દિન સુરજ ઔર સિતારે નીકલતે રેહતે હે. હર રોઝ તુલુઅ હોને કા એક નયા પોઈન્ટ, શાયદ ઈસી તરફ ઈશારા સુરએ સાફફાત કી આયત સે હો રહા હે.

જબ કે સુરએ રહમાન મે દો કા સેગા આયા હે. ઐસા લગતા હે કે ઠંડી ઔર ગર્મી દો મોસમો કે દો તરહ કે સુરજ નીકલને કે પોઈન્ટ કી તરફ તષનીયા(દો) કે સેગેસે ઈશારા હો રહા હે.

જબકે સુરએ મુઝમ્મીલ મે એકવચન હે. ઉસ્મે ઉસ્કી તરફ ઈશારા માલુમ હો રહા હે કે સુરજ નીકલને કી અસલ જગહ તો એક હી પૂર્વ હે.

ઔર ઉસ્કે સામને ફર્ઝી નુકતે મગરીબ કે હે.

મસ્જિદ કી નકશીદાર છત :–

ઉસ્કી છત મે જો લકડી ઈસ્તેઅમાલ હુઈ હે ઉસ્મે ઈતના ખુબસુરત, સોનેરી, નકશીદાર કામ હુવા હે કે દેખતે હી અકલદંગ રેહ જાતી હે. એક તો નકશીદાર કામ ઔર વો ભી સોનેરી ઔર લકડી કિતની મજબૂત હોગી કે આજ તકરીબન પાંચસો સાલ સે ઝયાદા તો હમારી હુકુમત કે ખતમ કે હુએ હો ગયે ફિર ભી વો લકડી કાયમ હે.

ઔર મસ્જિદ મેં કમાનો મે જો પથ્થર ઈસ્તેઅમાલ હુએ હે વો ભી બહોત ખુબસુરત. આપને મસ્જિદે નબવીકી ઝિયારત કી હો તો અભી જો નયા બાંધકામ હુવા હે

ઉસ્મે જો અલગ – અલગ કિસમ કે પથ્થર લગાએ ગએ હૈ ઉસ તરહ કે અલગ – અલગ કિસમ કે પથ્થરો કો ફિટ કરકે કમાને બનાઈ ગઈ હૈ.

દિલ હિલાનેવાલે મનાઝિર :–

હમ મસ્જિદમે દાખિલ હુએ ઔર દાખિલ હોને કે બાદ રોના આતા થા.

ઈસ લિયે કે મસ્જિદ કે ચારોં તરફ દિવારો પર સલીબે લગા દી ગઈ હૈ.

હઝરત મરયમ ઔર હઝરત ઈસા (અલય.) કી તસ્વીરે લગી હુઈ હૈ.

ઈસાઈ મઝહબ કી સારી અલામતે(નીશાનીયાં) લગી હુઈ હૈ.

બાઈબલ કે પ્રોગ્રામ કે લિયે મુખ્તલિફ જગહો પર સ્ટેજ બને હુએ હૈ ઔર ઉન પ્રોગ્રામો કે સુનનેવાલો કે લીયે કુર્સીયા લગી હુઈ હૈ.

ટુરિસ્ટ લોગ – જિસમેં ઔરતેં ભી હોતી હૈ. મર્દ ભી હોતે હૈ. આધે કપડે પેહને હુએ મસ્જિદ મે ઘુમ ફીર રહે હૈ ઔર એક જગહ ઈતના દુઃખ હુવા કે એક જોડા કોને મે બૈઠકર જૈસે કે ઉન અય્યાશો કી આદત હૈ, પાર્કોમે, હોટલોમે બેઠકર એક દૂસરે કી છેડછાડ કરતે હૈ. ઐસા કામ અલ્લાહ તઆલા કે ઘરમે કર રહે થે, યે મંઝર દેખકર હમ લોંગો કો બહોત રોના આયા.

મુસલમાનોંકી ઝિલ્લત ઔર ઈસાઈયોંકી ઈઝઝત ઝાહિર કરનેવાલી તસાવીર :–

વહાં એક તસવીર લગી હુઈ હૈ. જિસ્મેં અબુ અબ્દુલ્લાહ ઔર ઉનકે સાથીયોં કી દાઢ્હી, ટોપી ઔર અમામે કે સાથ ઝિલ્લતી કી હાલતમે ઔર ફરડીનન્ડ બાદશાહ ઔર ઉસ્કે સાથીયોંકો જીત કી શાન કે સાથ દિખલાયા ગયા હૈ ઔર ચાંદીકી પ્લેટ મે આખરી મુસ્લિમ બાદશાહ, ઈસાઈ બાદશાહ કો 'અલહમરા' કી ચાબી પેશ કરતે હુએ બતલાયા ગયા હૈ.

જબ ઉસ તસ્વીરકો મેહરાબ વ મિમ્બર કે પાસ દેખા તો હમારા દિલ ફટા જા રહા થા.

આજ મેહરાબ વ મિમ્બર દો રકઆત કે લિયે તરસ રહે હૈ :–

હમારે લિયે ઉન્હોંને અલગ સે (Special) સિકયુરીટી બુલવાઈ, તાકે હમ નમાઝ ન પઢ્હે. એક કોને મે હમારે સાથી મુહમ્મદભાઈ ભાણા માન્ચેસ્ટરવાલો ને કોશિશ ભી કી ઔર નિય્યત ભી બાંધ લી, લેકિન ફૌરન પોલીસને આકર ઉનકો પકડ લિયા, ઈસ લિયે કે પુરી મસ્જિદમે જગહ–જગહ કેમરે લગે હુએ હૈ. ઉસ્સે ઓફિસ વોચ રખતે હૈ.

યે વહી જામિઆ કુર્તુબા હૈ જહાં મુફસ્સિરે ઉમ્મત ઈમામ કુર્તુબી (રહ.), ઈમામ અબુ હય્યાન ઉન્દલુસી (રહ.) આયા કરતે થે. નમાઝે પઢ્હા કરતે થે. અલ્લામા શાતબી

(રહ.) હુવા કરતે થે. જહાં ખતીબે ઉમ્મત હઝરત મુન્ઝીર ઈબ્ને સઈદ (રહ.) કે ખુત્બે ઉમ્મત કી રેહબરી કરતે થે. આજ વહી મિમ્બર વ મેહરાબ દો રકઆત કે લિયે તરસ રહે હૈ.

હમારે બસ મે સિર્ફ ઈતના થા કે હમ અઝાન ઝોર – ઝોર સે પઢતે ઔર તિલાવત કરતે, અલ્લાહ તઆલા કા ઝિક્ર કરતે, ઉસ્કે સિવા હમારે પાસ કોઈ ઔર રાસ્તા નહીં થા. તકરીબન તમામ સાથીયોં ને કુછ ન કુછ તિલાવતકી, ઝિક્ર કિયા, અઝાન કહી ઔર પોણા એક ઘંટા બહોત હી દિલકો કાબુ મે રખતે હુએ મસ્જિદમે હમને ગુઝારા ઔર ફિર હમ બડે ભારી કદમો કે સાથ મસ્જિદ સે બાહિર નિકલે.

હમને બહોત મન્નત સમાજત કી કે હમે દો રકઆત પઢને કા મૌકા દિયા જાએ, લેકિન હમે મના કર દિયા ગયા. યહાં તક કે જમાઅત ખાને સે બાહિર આકર સહેનમે નમાઝ પઢને કી ઈજાઝત માંગી તો ભી હમેં ઈજાઝત નહીં દી.

ટુરિસ્ટ ઓફિસ (Tourism Office) મે ઝોહર કી નમાઝ :–

ફિર નજીક મે હુકુમતકી એક ટુરિસ્ટ ઓફિસ થી. હમ વહાં ગએ ઔર વહાં કે અફસરો સે દરખ્વાસ્ત કી. વહાં જો ઈમારતે થી ઉનકો દેખકર યે અંદાઝા હુવા કે કિસી ઝમાને મે યે ઈમારતે ભી મદરસા યા ખાનકાહ રહી હોગી. હમારી દરખ્વાસ્ત પર ઉન્હોંને ઈતના મંજૂર કિયા કે આપ હમારી ઓફિસ મે નમાઝ પઢ સકતે હૈ મસ્જિદ મે નહી પઢ સકતે. હમને ટુરિસ્ટ ઓફિસમે ઝોહર કી દો રકઆત નમાઝ બા જમાઅત અદા કી, ચૂં કે હમ સબ મુસાફિર થે. નમાઝ અદા કરને કે બાદ હમ વહાં સે બાહિર નિકલે.

વાદીએ કબીર ઔર ઉસ્કા પુલ :–

મસ્જિદ કે આગેવાલે હિસ્સે મે વાદીએ કબીર જો સ્પેન કી સબસે બડી નદી હૈ વો બેહતી હૈ. ઉસ્કો હમ દેખને કે લિયે ગયે. ઉસ નદી પર બહોત હી ઉમદા ઔર ખુબસુરત પુલ (Bridge) બના હુઆ હૈ.

ઉસ પુલ કે બારે મે યે બાત કહી જાતી હૈ કે હઝરત ઉમર ઈબ્ને અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને અપને દૌરે ખિલાફત મે ઉસ્કો તામીર કરવાયા થા. આપ (રહ.) ને દમિશ્ક મે બૈઠે – બૈઠે કુર્તુબા કી ફિકર ફરમાઈ ઔર ઉસ વાદીએ કબીર પર પુલ બનાને કે લિયે અબ્દુર્રહમાન ઈબ્ને ઉબયદુલ્લાહ અલ ગાફકી નામકે એક આર્કીટેકટ કો દમિશ્ક સે રવાના ફરમાયા. ઉન્હોંને હિજરીસન ૧૦૧ મે ઉસ પુલ કો તામીર કરવાયા. જિસ્કી લંબાઈ આઠસો હાથ ઔર પહોળાઈ ચાલીસ(૪૦) ગઝ થી.

ઉસ ઝમાને મે વહ પુલ પુરી દુનિયામે બેમિસાલ થા. અબ વો પુલ બિલકુલ પુરાના હો ચુકા હૈ, ચૂં કે વો દુસરી સદી હિજરી કા બના હુઆ હૈ. ઈસ વકત ગુઝરને (પાસ હોને)

કે લિયે ઔર ટ્રાફિક (Traffic) કે લિયે ઉસ્કો બંદ કર દિયા ગયા હૈ ઔર ઉસ્કે બાજુ મે એક દુસરા પુલ બના દિયા ગયા હૈ.

બાહિર સે મસ્જિદકે મેહરાબ કે પાસ ખડે રેહકર હમ ઉસ પુલ કા નઝારા કરતે રહે.

અસર કી નમાઝ કે લિયે મસ્જિદ કી તલાશ :–

હમેં ખાના ભી ખાના થા ઔર અસર કી નમાઝ ભી પઢની થી ઔર આગે કા સફર ભી થા. હમને કિસી સે પુછા કે : ઈસ શહર મે કોઈ મસ્જિદ હૈ જિસ્મે નમાઝ હોતી હો ?

હમેં કિસી ને બતલાયા કે શહર મે જહાં રીંગરોડ (Ring Road) હૈ વહાં આપ ચલે જાએ, વહાં એક પાર્ક હૈ ઉસ્મે એક છોટી સી મસ્જિદ હૈ.

એક છોટી સી મસ્જિદ, ઉસ્મે ભી તાલા લગા હુઆ :–

હમ વહાં પહોંચે તો વહાં એક બહોત બડા પાર્ક થા. જિસ્કે ચારોં તરફ સડકે થી. ઉસ બાગ કે બીચમે એક બહોત હી છોટી સી મસ્જિદ થી. હમ ઉસ્કે કરીબ (નજીક) પહોંચે ઔર ઈંતેજાર કરને લગે કે અભી અસર કા વકત હોગા તો મસ્જિદ ખુલેગી. કાફી દેર તક હમ ઈંતેજાર કરતે રહે. હમકો દેખકર કુછ નવજવાન હમારે કરીબ આયે. ઔર સલામ કિયા. પૂછને પર માલુમ હુવા કે યે મરાકશ કે અરબ નવજવાન હૈ જો યહાં મુલાઝિમત કે લિયે આયે હૈ.

ઈમામ સાહબ મગરીબ યા ઈશા મે આયેગેં :–

હમને ઉનસે પુછા કે : નમાઝ પઢની હૈ, મસ્જિદ કબ ખુલેગી ?

ઉન્હોંને હમે જવાબ દિયા : યાની શૈખ તો ફજર કી નમાઝ પઢાકર તાલા લગાકર ચલે જાતે હૈ. અબ યા તો મગરિબ મે આયેગેં યા ઈશામે. તબ મસ્જિદ ખુલેગી. પુરા દિન મસ્જિદ કો તાલા લગા રેહતા હૈ. શૈખ મુલાઝિમત (નોકરી) પર કહીં જાતે હૈ ઔર જબ મુલાઝિમત સે આતે હૈ તો મસ્જિદ ખુલતી હૈ ઔર નમાઝ પઢાતે હૈ. વહાં ઈસ તરહ કી કોઈ મજબુરી ઉનકો હોગી.

ખુદાકી શાને બેનિયાઝી :–

હમ નમાઝ પઢને કે લિયે બેચેન થે. જબ કોઈ જગહ મીલી નહી તો હમ લોગ વુઝુ કરને કે લિયે એક નલ પર ગયે. મે હઝરત મુફતી સાહબ કે સાથ ચલ રહા થા.

હઝરત ફરમાને લગે : બારી તઆલા કી શાને બેનિયાઝી તો દેખો કે જિસ શહર કુર્તુબા મે મુસલમાનો કી પુરી દુનિયા કી સબસે બડી મસ્જિદ 'જામેઅ કુર્તુબા' હૈ ઔર જહાં હમારી હુકુમત કે દૌર મેં તકરીબન સોલહ સો (૧૬૦૦) સે ઝયાદા મસ્જિદે રહી

હે. આજ ઉસ શહર કે કોને મે હમે નમાઝ પઢને કે લિયે જગહ મયસ્સર(મીલતી) નહી હે. ઔર જો મસ્જિદ ઈસ વકત મસ્જિદ હે ઉસ્કા હાલ હમારે સામને હે. યે હે અલ્લાહ તઆલા કી શાને બેનિયાઝી.

અંદાઝા યે હુવા કે મરાકશી મુસલમાનો ને અભી – અભી યે મસ્જિદ બનાઈ હોગી.

દાને – દાને પે લિખા હે ખાનેવાલે કા નામ :–

બિલ આખિર ! હમને વુઝુ કિયા ઔર પાર્કમે હમને અસર કી નમાઝ અદા કી ઔર અસર કી નમાઝ અદા કરને કે બાદ હમે ખાના ખાના થા ઔર ખાના ભી ઝયાદા થા, ઈસ લિયે હમને ઉસ મરાકશી નવજવાનોંકો ભી હમારે સાથ બુલા લિયા. ઉસ વકત મેરે દિલ મે યે ખ્યાલ આયા કે : અય અલ્લાહ ! યે આપકા કૈસા નિઝામ હે, ઉન ખાના પકાને વાલોને સોચા તક નહી હોગા કે મરાકશી નવજવાન ભી ખાયેગેં. ઔર ન ઉન નવજવાનો ને સોચા હોગા કે હમે યે ખાના નસીબ હોગા. પક રહા હે ઈંગ્લેંડ મે ઔર ખાયા જા રહા હે સ્પેન મે. કયા ખુદાકે રિઝક કા નિઝામ હે !!!

ઉન અરબ નવજવાન બહોત હી ખુશી સે હમારે સાથ ખાને મેં શામિલ હુએ.

એક ઉર્દુ જાનનેવાલે સે છોટીસી મુલાકાત :–

વહાં પર એક ઉર્દુ જાનનેવાલા ભી હમે મિલ ગયા. જો પાર્કસે ગુઝર રહા થા. ઉસ્ને હમારી શકલ વ સુરત દેખકર હમે સલામ કિયા. પુછને પર માલુમ હુવા કે વો પાકિસ્તાનસે કિસી હોટલ મે મુલાઝિમત કે લિયે યહાં આયા હુવા થા. પશ્ચિમી દેશો મે ચૂં કે ટાઈમ કી બડી કિંમત હોતી હે. ખાસ તૌર પર ડયુટી કે ટાઈમ મે, ઈસ લિયે મુખ્તસર સી બાત કરકે વો આગે ચલ દિયા. હમ ઉસ્સે ઝયાદા હાલાત માલુમ નહી કર સકે.

પુરે કુર્તુબા શહરમે એક હી છોટીસી મસ્જિદ :–

ઉન અરબ નવજવાનો સે યે બાત માલુમ હુઈ કે ઈસ વકત પુરે શહર કુર્તુબા મે યહી એક છોટીસી મસ્જિદ હે. યહી ઈબાદતગાહ હે. જિસકો વો લોગ મુસલ્લા કેહતે હે ઔર ફજર ઔર ઈશાકી નમાઝે પાબંદી સે અદા હોતી હે. ઝોહર, અસર ઔર મગરીબ કભી હોતી હે ઔર કભી નહી હોતી ઔર જુમ્આ મે ખુલતી હે, લેકિન ઈમામ સાહબ કો મુલાઝિમત સે ઈજાઝત ન મિલે તો જુમ્આ મેં ભી મસ્જિદકા ખુલના મુશકિલ હો જાતા હે.

મદીનતુઝ ઝહરા કી તરફ :–

કુર્તુબા સે રવાના હોને કે બાદ હમકો આગે 'મદીનતુઝ ઝહરા' જાના થા. જો પુરે સ્પેન મે હમારે ઈસ્લામી દૌરકી યાદગાર, અજીબો – ગરીબ ઔર ખુબસુરત જગહ હે.

યે કુર્તુબા સે સિર્ફ આઠ માઈલ કી દુરી પર હે. હમ મદીનતુઝ ઝહરા કી તરફ આગે બઢે. જબ હમ ઉસ્કી તરફ બઢ રહે થે તો રાસ્તે મે બોર્ડ વગૈરા સે રાસ્તો કી પેહચાન

કરતે હુએ જૈસે જૈસે મદીનતુઝ ઝહરા કે કરીબ પહોંચે તો પહાડીયો કી લાઈન શુરૂઅ હુઈ. બહોત હી અજીબો – ગરીબ, ખુબસુરત પહાડીયા, એક ખુશનુમા મંઝર થા.

વકત પુરા હો જાને કે બાવજુદ અંદર જાને કી ઈજાઝત :–

હમ એક જગહ પહોંચે. જહાં લિખા હુવા થા 'મદીનતુઝ ઝહરા' મે દાખિલ હોને કે લિયે યહાં સે ટિકટ ખરીદે. વહાં હમને ગાડીયા રોકી ઔર વહાં સે ટિકટ ખરીદા, શામ કાફી હો ચુકી થી, ઈસ લિયે કાનૂન કે મુતાબિક ટિકટ મિલ નહી સકતા થા. ટુરિસ્ટ ભી તકરીબન નિકલ ચુંકે થે. કુછ હી બાકી થે, લેકિન હમારી શકલો સુરત દેખકર વહાં સરકારી ઓફિસરોને રિઆયત કી. ઈસી તરહ હમારે સ્પેની ઝબાન (ભાષા) જાનનેવાલે સાથીને કુછ સિફારીશ કી કે હમ ઈતને દૂરસે આયે હૈ ઔર હમારે પાસ ટાઈમ ભી બહોત કમ હૈ. તો ઉસ્ને હમારે સાથ ઈતની રિઆયત કી કે ઉસ્ને દરવાઝા ખોલ દીયા ઔર કહાં : ઠીક હૈ, આપ લોગ અંદર ઝિયારત કે લિયે જા સકતે હૈ. હમ મદીનતુઝ ઝહરા મે દાખિલ હુએ.

મદીનતુઝ ઝહરા કી તામીર(બાંધકામ) ઔર અનોખી ચીઝેં :–

યે મદીનતુઝ ઝહરા શહરકે બાહિર પહાડીયોકે બીચમે એક ખુબસુરત બહોત દિલકો ખીચનેવાલી જગહ હૈ. યું કેહના ચાહિએ કે : યે એક શાહી શહર હૈ. ઉસ્મે શાહી મહેલ હૈ. મસ્જિદે હૈ. ઔર બહોત હી ઉમદા ઔર ખુબ સુરત યહાં કી ઈમારતે હૈ.

જાઅફર ઈબ્ને અબ્દુર્રહમાન નામી ઉમવી ખલીફાને ઉસ્કી તામીર શુરૂઅ કરવાઈ થી. ઈસ્વીસન ૯૬૧ સે ઈસ્વીસન ૯૭૨ તક ઉનકી ખિલાફત રહી.

યે મદીનતુઝ ઝહરા મે જો બોર્ડ લગા હુઆ થા વહી સે મેંને નોટ કિયા ઔર ખલીફા અબ્દુર્રહમાન સાલિસને અપની મરકઝી હુકુમત કી જગહ ઉસી મદીનતુઝ ઝહરા કો બનાયા થા.

એક રિવાયતકે મુતાબિક હિજરીસન ૩૨૫ મે ખલીફા અબ્દુર્રહમાન નાસિરને અપની રાણી 'ઝહરા' કી યાદગાર મે ઉસ્કી તામીર કરવાઈ થી.

અબ્દુર્રહમાન અવ્વલ કા બોયા હુવા ખજૂર કા પેહલા દરખ્ત :–

(સરઝમીને ઉન્દલુસ મેં)

મેરી આંખોકા નુર હૈ તુ, મેરે દિલકા સુરૂર હૈ તુ,
અપની વાદીસે દુર હું મે, મેરે લિયે નખ્લે તુર હૈ તુ,
મગરીબ કી હવાને તુજકો પાલા, સેહરાએ અરબકી હુર હૈ તુ,
પરદેશમે નાસુબુર હું મે, પરદેશમે નાસુબુર હૈ તુ,
ગુરબતકી હવાંમે બારૂદ હું, સાકી તેરા નમે સહર હું,

આલમ કા અજીબ હૈ નઝારા, દામાને નગહ હૈ પારા – પારા,
હિંમતકો શનવારી મુબારક, પૈદા નહી બહર કા કિનારા,
હૈ સોઝે દરોસે જિંદગાની, ઉઠતા નહી ખાક સે શરારહ,
સુબ્હે ગુરબતમે ઔર ચમકા, લુટા હુવા શામકા સિતારા,
મોમિન કી જહાં કી હદ નહી હૈ, મોમિન કા મકામ હર કહી હૈ,

યે અશઆર અબ્દુર્રહમાન અવ્વલ કી તસ્નીફ હૈ, તારીખુલ મુકરી મે દર્જ હૈ. મુન્દરજએ બાલા ઉર્દુ નઝમ ઉનકા તર્જુમા હૈ. (દરખ્તે મઝકુર મદીનતુઝ ઝહરા મેં બોયા ગયા થા.)

અબ્દુર્રહમાન અવ્વલ : ખાનદાને બનુ ઉમય્યા કે ખલીફા હિશામ કા પોતા, અબ્બાસીયોંકે હાથો તંગ આકર સ્પેન ચલા ગયા. થોડે વકત કે બાદ સ્પેન કે બાદશાહ કો હરાકર ઔર અબ્બાસીયોં સે તઆલ્લુક ખતમ કરકે ખુદ મુખ્તાર બાદશાહ બન ગયા. વફાત : ઈસ્વીસન ૭૯૦. સલ્તનતે ઉન્દલુસકા બાની યહીં હૈ. (માખુઝ : કુલ્લિયાતે ઈકબાલ)

જબલુલ અરૂસ :–

વહાં એક પહાડ હૈ. ઉસ પહાડ કો 'જબલુલ અરૂસ(દુલ્હન પહાડ)' કહાં જાતા હૈ.

કેહતે હૈ કે : જબ 'મદીનતુઝ ઝહરા' કી તામીર પુરી હુઈ ઔર ખલીફા અબ્દુર્રહમાન નાસિર અપની રાણી 'ઝહરા' કે સાથ યહાં પહોંચે તો રાણીને ઉસ ખુબસુરત શહરકો દેખા ઔર જબ ઉસ્કી નઝર પીછેવાલે પહાડ પર પડી તો વો કાલા થા. વો ઉસ્કો બુરા માલુમ હુવા. ઉસ્ને ખલીફા સે કહા કે :

યે હસીનો જમીલ બાંદી ઈસ હબશી કી ગોદમે રહેગી ? ઈસ તરહ ઉસ્ને ખલીફા કો ઉભારા.

ખલીફાને અપની રાણી કા દિલ ખુશ કરને કે લિયે હુકમ જારી કિયા કે પુરે પહાડ પર ખુબસુરત ફલદાર દરખ્ત (ઝાડ) ઔર ફુલ લગાએ જાએ. જિસ્કી વજહ સે પુરા પહાડ એક દુલ્હનકી તરહ હસીન ઔર ખુબસુરત હો ગયા. ઔર ઉસ્કા નામ 'જબલુલ અરૂસ'રખ દિયા ગયા.

કસરૂલ ખુલફા :–

ઈસ મદીનતુઝ ઝહરામે એક ઈવાન (સભાખંડ) 'કસરૂલ ખુલફા' કેહલાતા થા. જિસ્કી દીવારે સોને કી બની હુઈ થી ઔર છત પર સોના લગા હુઆ થા ઔર બાકી જગહો પર સંગે મરમર લગા હુઆ થા. ઔર બીચમે એક ખુબસુરત હૌઝ બના હુવા થા. જિસ્મે પારા (મરકયુરી) ભરા હુવા રેહતા થા. ઔર મહેરાબે રંગબેરંગ ઔર બીલ્લોર, અકીક વગૈરા કે પથ્થરો સે બની હુઈ થી. જિસ્સે સુરજ કી ધુપ ઉન ઈવાનો મે આતી થી,

તો દેખનેવાલોંકી આંખે ચકાચોંધ હો જાતી થી.

બાદશાહો કા હાલ યે થા કે લોગ જબ દરબારમે આતે થે ઔર કિસી પર રોઅબ ડાલના કરના મકસુદ હોતા થા તો તખ્ત પર બૈઠકર કિસી ગુલામકો ઈશારા કરતે થે વો ઉસ પારા કો હિલા દેતે થે. જિસ્કી વજહ સે પુરા મહલ ગોલ – ગોલ ઘુમતા હુઆ નઝર આતા થા. જિસ્કી વજહ સે હર આનેવાલા મુતઅસ્સિર હોકર નીકલતા થા.

ઉસી મદીનતુઝ ઝહરા મે જાનવરો કે લિયે ભી એક બાગ થા. જિસ્મે વો ઉનકે લિયે બનાએ ગયે કુદરતી માહોલ મે રહા કરતે થે. ઔર અલ્લાહ જાને કયા – કયા અજાઈબાત ઉસ્મે થે.

દુસરો કો રોઅબ મે ડાલનેવાલે મહલ સે હી ઝવાલ(પતન) કી ઈબ્તિદા (શુરૂઆત) :–

યહી મદીનતુઝ ઝહરા હૈ કે જબ અલ્લાહ તઆલાને મુસ્લિમ બાદશાહો કો હુકુમત દી થી ઔર ઉન્હોંને ઉસ્કો એશ કરને કી જગહ બના દિયા ઔર દુનિયા કે દુસરે દેશો કે લોગ ઉસ ઝમીની જન્નતકો દેખને આતે થે, તો મુસલમાનો કે ઉરૂજ(પ્રગતિ) કો દેખકર મરઉબ હોકર જાયા કરતે થે, લેકિન આજ અફસોસ સે કેહના પડતા હૈ કે મુસલમાનોં કી ઝવાલ કી ઈબ્તિદા ભી ઉસી મદીનતુઝ ઝહરા સે હુઈ.

ઉસી મહલ કો ખુલફાને એશ કી જગહ બનાયા. શરાબ કબાબ કી મેહફીલે ઉસમે હોને લગી ઔર ખુદાકો ભુલ બૈઠે ઔર અલ્લાહ કી પકડ કો ભુલ કર ઉન્હોંને દુન્યવી ઝૈબો ઝિનત કે પીછે અપની સારી સલાહિયતે ઔર તાકત કો ખર્ચ કિયા તો અલ્લાહ તઆલાને ઉનકે હાથોં સે યે મુલ્ક છીન લિયા.

પહાડ કે ઉપર સે લેકર નીચે તક મુખ્તલિફ અંદાઝ કે કમરે ઔર યે ખુબસુરત મહલ ફૈલા હુઆ હૈ.

તઝવીદે મિયાહ(પાની કી સપ્લાય) :–

ઉસી 'મદીનતુઝ ઝહરા' કે અંદર જહાં પાની કી ટંકી બની હુઈ હૈ ઉસ પર અરબી મે ઈબારત લીખી હુઈ હૈ. 'તઝવીદે મિયાહ' યાની યહાંસે પાની હર જગહ સપ્લાય હોતા હૈ.

યે અરબી ઈબારત (લખાણ) દેખકર તઅજજુબ ભી હુવા ઔર ખુશી ભી હુઈ કે કુછ હમારી યાદગાર અબ તક બાકી હૈ.

યહાં ભી અંજીર ઔર અંગુર કી બેલે થી. સુકે અંજીર ભી થે. ઔર સુકી કિસમિસ ભી થી. બહુત ઝયાદા હમને ખાઈ. ગુરૂબ કા વકત કરીબ થા ઔર વહાં જો ઓફીસર લોગ થે ઉન્હોંને કહાં કે : અબ વકત હો ચુકા હૈ, બલ્કે આપ લોગો કી રિઆયત મે વકતસે

તકરીબન એક ઘંટા ઝયાદા મૌકા દિયા ગયા અબ આપ લોગ બાહિર આ જાઈએ. હમ લોગ મદીનતુઝ ઝહરાસે બાહિર નિકલકર અપની ગાડીયોં મે સવાર હુએ.

નોટ :– મદીનતુઝ ઝહરા કે મુતઅલ્લિક જો તફસીલાત હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી ને લિખી હૈ વો પઢ્હને કે કાબિલ હૈ.

અશબેલિયા કી તરફ :–

હમારા આઈન્દાકા સફર અશબેલિયા કા થા. જો અલ્લામા અશબેલી (રહ.) કા શહર હૈ. વહાં જાને કે લિયે હમ રવાના હુએ. રાસ્તે મે એક પેટ્રોલ પંપ પર રૂક કર હમને મગરીબ કી નમાઝ અદા કી ઔર વહાં સે હમ અશબેલિયા શહર જાને કે લિયે રવાના હુએ. યે હમારે સફરકા દુસરા યાની બુધ કા દિન થા. જિસ્મે હમને જામેઅ કુર્તુબા ઔર મદીનતુઝ ઝહરા કી અપની આંખો સે ઝિયારત કી.

અશબેલિયા :–

'અશબેલિયા' પુરાને ઝમાને સે 'ઉન્દલુસ' કા બડા અઝીમુશ્શાન શહર હૈ. ઉસ્કા દુસરા નામ 'હિમ્સ' ભી હૈ, ઔર 'ઉન્દલુસ' કી રાજધાની ભી હૈ. યહાં કે પહાડ પર ઝયતુન ઔર અલગ–અલગ કીસમ કે ફલ ફ્રુટ કે દરખ્ત હૈ. કપાસ કી ખેતી ભી ખુબ હોતી હૈ. વાદીએ કબીર નામી નદી ઈસ શહરસે બેહતી હૈ. જિસ્મે છોટી – બડી કશતીયા પુરાને ઝમાને સે ચલતી હૈ. હમારે અકાબિર, એહલે ઈલ્મકી એક બળી જમાઅત ઉસ શહરમે રહી હૈ.

આગેકા હમારા નિઝામ અશબેલિયા કા થા. જનાબ હાફિઝ પટેલ સાહબ કે દારૂલ ઉલુમ ડયુઝબરી ઈંગ્લેંડ – જહાં પુરે યુરોપકા મરકઝ ભી હૈ. ઉસ્મે અશબેલિયા કે દો તાલિબે ઈલ્મ પઢ્હતે થે. ઉન હઝરાત કો ઔર ઉનકે વાલિદ કો હમારે સફર કી ખબર હો ચુકી થી. ઔર તલબા ભી છુટ્ટી મે ઘર હી થે ઔર ડયુઝબરી મરકઝસે વહાંકે ઉસ્તાઝુલ હદીષ ઔર હમારે જામિઆ કે પુરાને ફાઝિલ હઝરત મૌલાના યુસુફ દરવાનને ફોન કર દિયા થા કે મેરે મશાઈખ વહાં આ રહે હૈ વો તલબા અપને ઉસ્તાઝ હોને કી વજહ સે મૌલાના દરવાન સાહબ કા બડા એહતિરામ કરતે થે, ઈસ લિયે વો હઝરાત હમારે ઈન્તિઝાર મે થે. એક તાલિબે ઈલ્મ 'મુહમ્મદ' ખુદ અશબેલિયાસે ગરનાતા હમે લેને કે લિયે આયે. ફિર પુરે સફરમે ઉનકી રેહબરી રહી.

મશવેરે કે મુતાબિક મદીનતુઝ ઝહરાકી ઝિયારત કે બાદ હમ વહાં સે અશબેલિયા જાને કે લિયે રવાના હુએ. લગાતાર ચલને કે બાદ તકરીબન બારહ બજે હમ અશબેલિયા શહર પહોંચે.

અશબેલિયા કા ઈસ વકત નયા નામ (Sevilla) હૈ. યે પુરે ઉન્દલુસ કી રાજધાની

હૈ, ઔર વહાં એક બહોત બડે એપાર્ટમેન્ટ કે તેહખાને (ભોંયરે) મે એક મસ્જિદ 'મસ્જિદે હિદાયા' હૈ. ઉસ મસ્જિદ પર હમ પહોંચે. ઐસે ઉન અહબાબ કા ઈસરાર થા કે હોટલમે કમરે કા ઈંતેઝામ હોગા, લેકિન હમને યહી પસંદ કિયા. હઝરત મુફતી સાહબ કી તબિઅત ભી યહી ચાહતી હૈ કે કોઈ મસ્જિદ યા મદરસા હો તો ઝયાદા મુનાસિબ હૈ. વો મસ્જિદ છોટી થી, લેકિન બહરહાલ મસ્જિદ થી. ઈસ લિયે હમને કિયામ કે લિયે ઉસી કો પસંદ કિયા. ઔર તેહખાને મે એક તરફ છોટા સા વુઝુખાના ઔર બીચ મે જમાઅતખાના થા.

મસ્જિદ કે દરવાઝે પર એક અજીબ તંબીહ(નોટીસ) :–

ઉસ મસ્જિદ કે દરવાઝે પર એક બહોત હી અચ્છી બાત લીખી હુઈ થી. મોબાઈલ બંદ કરને યા મસ્જિદ મે ખામોશ રેહની કી તંબીહ કરને કે લિયે યે બાત લીખી ગઈ થી : તર્જુમા :– તમામ (દુન્યવી) તઅલ્લુકાત કો ખતમ કર દો ઔર આસ્માનો કે બનાનેવાલે ખુદાસે તઆલ્લુક જોળ દો.

આજ કલ મોબાઈલ કે સિલસિલે મેં હમારી જો બેએહતિયાતી(ધ્યાન નહી) હૈ વો બહોત હી ફીકર કી ચીઝ હૈ. મસ્જિદ, મદરસા, દીની મજાલીસ, હરમે મુકદ્દસ, મતાફ, અરફાત, મિના, મુઝદલિફા, રોઝએ મુબારક, મસ્જિદે નબવી હર જગહ ફોનકી ઘંટી બજતી રેહતી હૈ. ઔર નમાઝ, તિલાવત, તવાફ, સલાતો સલામ પેશ કરને મે બહોત હી ખલલ હોતા હૈ, ઈસ લિયે ઉસ પર તવજ્જુહ હોની ચાહિએ.

ઔર બહોતસે ભાઈયોંકી મોબાઈલ કી ઘંટી (Ringtone) ફિલ્મી ગાનો જૈસી હોતી હૈ યા ફીલ્મી ગાને બજતે હૈ. યે તો નાજાઈઝ હૈ ઔર ગુનાહ કા કામ હૈ. ઉસ્સે બહોત ઝયાદા એહતેરાઝ કરના (બચના) ચાહિએ.

સફરકા તીસરા દિન જુમેરાત

ફજરમે કઈ અરબ હઝરાતસે મુલાકાત હુઈ ઔર યહાં પર ભી ઈમામ નાફેઅ (રહ.) કી કિરાઅત કે મુતાબિક નમાઝ પઢને કા મૌકા મિલા. આરામ કરને કે બાદ હમ અશબેલિયા શહરકો દેખને કે લિયે રવાના હુએ.

કસરૂલ કઝારીઝ ઔર ઉસ્કે અજાઈબાત :–

બતાયા ગયા કે : યહાં બહોત હી આલીશાન મસાજિદ ઔર કિલ્એ હે. સબસે પહેલે હમ 'કસરૂલ કઝારીઝ' પહોંચે. યે એક બહોત મશહુર મહલ હૈ. દુસરી સદી મે યે તામીર હુવા થા. યું કેહના ચાહિએ કે : કસરૂલ હમરાસે ભી ઝયાદા હસીન ઔર ખુબસુરત ઈમારત હૈ. ઔર કસરૂલ હમરાસે ભી બડે ઉસ્મે કમરે બને હુએ હૈ. હુકુમતકે જિતને ભી મીનીસ્ટર ઔર શાહી ખાનદાનકે જિતને ભી શહેઝાદે હોતે થે. હર એક કે લિયે અલગ–અલગ મહલ ઉસમે તામીર કિયા(બનાયા) ગયા હૈ.

ઉસ્મે દિવારો પર બેહતરીન અંદાઝમે કુર્આને કરીમ કી આયતે લિખી ગઈ હૈ.ઔર જગહ –જગહ 'લા ગાલિબ ઈલ્લલ્લાહ' લિખા હુવા હૈ.

ઉસ્કા ગુંબદ બહુત ખુબસુરત, સુનેહરે અંદાઝ કા બના હુવા હૈ. ઉસ્કે દરવાઝે, ઉસ્કી ઈમારતસે ઝયાદા કિંમતી હૈ. આલા કિસમકી લકડી ઔર આલા કિસમ કે સોને ઔર ચાંદી સે ઉસ્મે ડિઝાઈન વગૈરા કા કામ હુવા હૈ.

બીચમેં જગહ–જગહ નેહરે હે ઔર બેહતરીન હૌઝ બને હુએ હૈ. ઔર ખાસ તૌર પર ચાર બડી નેહરે હૈ. જો મહલ કે ચારોં તરફ ફૈલી હુઈ હૈ.

કુર્આની આયતોં કે સાથ ઈસાઈયોં કી શરારત :–

અબ ઈસાઈયોને અપની હુકુમત આને કે બાદ એક શરારત યે કી હે કે સંગેમરમર મે જહાં–જહાં આયતે લિખ્ખી હે ઔર ઉસી તરહ 'લા ગાલિબ ઈલ્લલ્લાહ' મે જો તશદીદ હે ઉસ્મે તહેરીફ કરકે ઉસ્કી જગહ સલીબ કા નિશાન બના દિયા હૈ.

લોગ ઈન મહેલાત કો દુન્યવી જન્નતકા કા નમૂના કહાં કરતે થે, ઉનકે હુસ્નકો હમ અપની ઝબાનસે તાબીર હી નહી કર સકતે.

ઉસ મહેલ કી એક અજીબ સિસ્ટમ :–

યહાં એક ચીઝ દેખી. જો દુનિયામે ઉસ્સે પેહલે ઔર કિસી જગહ કો દેખને કો નહી મિલી. પૂરે મહલ મે અલગ – અલગ જગહો પર નંબર લગે હુએ હૈ. એક નંબર, દો નંબર, બારહ નંબર. ગેટ પર જબ હમ ટિકટ ખરીદતે હૈ તો વહાં હમકો છોટેસે મોબાઈલ કી તરહ એક છોટાસા રેકોર્ડર (Recorder) મિલતા હૈ. ઉસ્કા ભી કિરાયા લગભગ

પાંચ યા દસ યુરો હૈ. ઔર જિતને નંબર મહલ મે અલગ– અલગ કોનો(ખૂણો) પર લગે હુએ હૈ વો નંબર ઉસ પર ભી લગે હૈ. અબ આપ પુરે મહલમે કિસી ભી જગહ પર ચલે જાઈએ. ઔર વહાં દિવાર પર જો નંબર લિખા હોગા વો નંબર ઉસ મશીન પર દબાઈએ જૈસે ચોબીસ નંબર કિસી દિવાર પર લિખા હુવા હૈ તો આપ ચોબીસ નંબર ઉસ પર ડાયલ કીજીએ તો ફૌરન આપકો ઉસ જગહ કા તારીખ(ઈતિહાસ) સુનાયેગા કે :

યે કોનસી ઈમારત હૈ ?

કિસને બનાઈ હૈ ?

કિસ કામમે ઈસ્તેઅમાલ હુઈ થી ?

કિતના ખર્ચ ઉસ્મે હુઆ થા ?

ઉસ દૌરમે કિતના સોના–ચાંદી ઉસ્મે ખર્ચ હુઆ થા ?

કિતને બાદશાહ ઔર ખુલફા ઉસ્મે રહે હૈ ?

ઔર વો ભી બહુત સારી ઝબાનો (ભાષાઓ) મે, ખાસ તૌર પર અંગ્રેજી ઔર સ્પેની ઝબાન મે યે મશીને મિલતી હૈ. હમને અંગ્રેજી ઝબાનવાલી મશીન કિરાયે પર લે લી. જિસ કોને પર જાતે થે. નંબર ડાયલ કરતે થે ઔર વો બયાન શુરૂઅ હો જાતા હૈ.

દિલ કો હિલા દેનેવાલી બાત :–

ઉસ મશીન કી એક બાતને હમ સબ સાથીયોં કે દિલોકો હિલા દિયા. વો યે કે જબ હમ ઉસ પુરે આલીશાન મહલ જો ઈતના બડા હૈ કે તકરીબન એક દિન દેખને કે લિયે લગાએ તો ભી નાકાફી હો. ઉસ્કો દેખ ચુકે તો આખિર મે એક ઈસાઈ બાદશાહ કી બાત નકલ કી ગઈ હૈ કે : આપ ઈતના આલીશાન મહલ અપની આંખો સે દેખ રહે હો.

કિતની શાનોશૌકત વાલા યે ખુબસુરત મહલ હૈ !

કિતને આલીશાન ઉસ્કે ગુંબદ હૈ !

કિતની આલીશાન ઉસ્કી દીવારે હૈ !

કિતને શાનદાર ઉસ્કે દરવાઝે હૈ !

કિતને શાનદાર પાર્ક ઔર બાગ ઉસ્મે બને હુએ હૈ !

યે સબ કિસને બનાયા ?

મુસ્લિમ બાદશાહોને બનાયા.

લેકિન વો મુસ્લિમ બાદશાહ કિતની મહેનતસે, કિતના ખર્ચ કરકે બના ગએ ઔર આજ વો મહલ હમારે કબ્જે મે હૈ.

યાની ઉસ ઈસાઈ બાદશાહ કી તરફ નિસ્બત કર કે યે જુમ્લા જો રેકોર્ડ કરવાયા હૈ વો હમારે દિલોકો દુખાનેવાલા થા કે વાકઈ :

كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ. وَّزُرُوْعٍ وَّمَقَامٍ كَرِيْمٍ. وَّنَعْمَةٍ كَانُوْا فِيْهَا فٰكِهِيْنَ.
كَذٰلِكَ ، وَاَوْرَثْنٰهَا قَوْمًا اٰخَرِيْنَ. فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ وَمَا كَانُوْا
مُنْظَرِيْنَ. (સુરહ દુખાન)

તર્જુમા :– વો (લોગ) કિતને હી બાગાત ઔર ચશ્મે છોળ ગયે ઔર (કિતની સારી) ખેતીયાં ઔર ઉમદા – ઉમદા મકાનાત ઔર એશ (આરામ) કા સામાન જિસ્મે વો મઝે કર રહે થે. ઉસી તરીકે સે (ઉનકા અંજામ) ઐસા હુવા કે હમને ઉન સબ ચીઝો કા વારિસ (માલિક) એક દુસરી કૌમ કો બના દિયા. ફિર ઉન લોગોં પર ન આસમાન રોયા ઔર ન ઝમીન ઔર ન ઉનકો કોઈ મહોલત (ઢીલ) દી ગઈ.

ઈસ આયત કી એક અમલી તફસીર હમારે સામને થી કે હમ અપની અય્યાશીયોં કી ખાતિર ન જાને ઐસી કિતની યાદગારો કો દુસરો કે હવાલે કરકે ચલે ગયે.

ઉમવી બાદશાહકી એક આરઝુ જો પુરી ન હુઈ :–

ઉસ મહલ કે પીછે એક બેહતરીન ખુબ સુરત ફુલવારી બની હે : વહાં એક સુતુન હે. ઉસ સુતુન પર લિખા હે કે ઈસ્વીસન ૧૦૯૫ મે યે સુતુન કાયમ હુવા. અલ મુઅતમદ ઈબ્ને ઈબાદ નામી ઉમવી ખલીફાને ઉસ્કો કાયમ કરવાયા. ઉસ્ને ઉસ સુતુન પર એક ઈબારત લીખવાઈ હે. અરબી મેં ભી હે ઔર સ્પેની ઝબાન મેં ભી હે. ઉસ્કા હાંસિલ યે હે કે :

મેરી ચાહત યે હે કે મેરી મૌત ઈસ જગહ પર હો ઔર કયામત કે દિન મે ઈસ જગહ સે ઉઠ કર ઝિંદા હુ.

લેકિન અફસોસ કી બાત યે હે કે સુતુન ઔર અપની આરઝુ કો લીખવાને કે બાદ થોડે દિનો કે અંદર અશબેલિયા સે ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હુઈ ઔર અલ મુઅતમદ ઈબ્ને ઈબાદ કો વહાંસે ભાગ જાના પડા ઔર મરાકશ શહરમે ઉસ્કી મૌત હુઈ ઔર વહી ઉસ્કો દફન કીયા ગયા.

મહલ મે નાચ–ગાન કી મહેફિલે :–

ઉસ મહલ કે બારે મે મશહુર હે ઔર કિતાબો મેં ભી લિખા હુઆ હે કે : યહાં સે નિઝામે હુકુમત ચલતા થા ઔર ફિર શામ મે શરાબ ઔર શબાબ કી મહેફિલે લગતી થી ઔર બાદશાહ અપને તખ્ત પર બૈઠકર હાઝિરીન સે પૂછા કરતે થે કે :

મેરા ગુંબદ કિતના આલીશાન હે !

મેરા મહલ કિતના ખુબસુરત હે !

લોગ તારીફ કરતે થે ઔર બાદ મે વહાં નાચ ગાન કી મહેફિલે ગરમ હોતી થી.

ઉસ્મે દેર રાત તક ગાના બજાના ઔર શરાબ નોશી હુવા કરતી થી. યહી ચીઝે ઉસ મુલ્કસે હમારે ઝવાલકા સબબ ઔર ઝરિયા સાબિત હુઈ.

મહલ કી એક અજીબ ખૂબી :–

ઉસ મહલકી ઔર એક અજીબ ખૂબી યે હૈ કે ઉસ્કે પીછે એક બહોત હી બડા બાગ હૈ ઔર ઉસ બાગ મે ઉમવી ખલીફાઓને યે એહતિમામ કિયા થા કે દુનિયાભર મે જિતને ભી ફલ હોતે હૈ જિતના હો સકા ફલ કે પૌધે (ઝાડ) વહાં ઉન્હોને લગવાએ ઉનકા દાવા થા કે દુનિયા મે કોઈ ફલ ઐસા નહીં જો ઉસ બાગ મે ન હો. દૂર કે મુલ્કો સે ઉન્હોને બળે એહતિમામ સે કિસમ – કિસમ કે ફલ, મેવે, ઉસ્કે પૌધે મંગવાએ ઔર લગવાએ થે.

યે વો દૌર થા જબ કે ટ્રાન્સપોર્ટ કે લિયે હવાઈ જહાઝ નહી થે. ઉસ દૌરમે ફલ–ફ્રુટ કે પૌધે દુનિયાભરસે મંગવાકર કે લગવાના જરા સોચો ! ઉસ્કે પીછે કિતના ખર્ચ હુવા હોગા ઔર કિતના એહતિમામ કિયા હોગા ?

બાદશાહ કો જો ફલ ખાના હોતા થા અપને ગુલામો કે પાસ મંગવાતા થા ઔર ખાયા કરતા થા ઔર યે બાગ ઈતના બડા હૈ કે આદમી અગર અકેલા અંદર જાએ તો ગુમ હો જાએ.

મેરે ઈસ બાગમેં તુમ ગુમ હો જાઓ તો !!!

ઉસ બાગકે દરવાઝે પર આકર રેકોર્ડર બોલતા હૈ. વો આવાઝ ઉસ ઈસાઈ બાદશાહકી તરફ મન્સૂબ કી જાતી હૈ જિસને બાદ મે કબજા કર લિયા થા. ઉસ્કી આવાઝ નકલ કી ગઈ હૈ કે :

મેરે ઈસ બાગ મેં તુમ અગર ગુમ હો જાઓ તો તુમકો રાસ્તા બતાને આઉંગા.

મેરી રૂહ ઉસ બાગ મે હોગી જો તુમ્હારી રેહબરી કરેગી. ઉસ્કી યે બાત રેકોર્ડ મે મૌજૂદ હૈ.

અગર ઝમીન પર કોઈ જન્નત હૈ તો યહી હૈ :–

તફરીહ કરતે–કરતે અગર આદમી થક જાએ તો બૈઠને કે લિયે બેહતરીન ખુબસુરત છોટી–છોટી ઝુપડીયાં ભી બની હુઈ હૈ.

અલગ–અલગ કિસમકે ચેહચહાતે હુએ પરિન્દે ભી હૈ.

એક આલીશાન બહોત બડા હૌઝ ભી હૈ. જિસ્મે મહલ કે ઉપર સે પાની આકર ગિરતા હૈ. ઔર મહલ કે ઉપર સે જો પાની ગિરતા હૈ ઉસ્કા મંઝર બડા અજીબો ગરીબ હૈ. એક પરનાલા બનાયા હૈ.ઉસ પરનાલા કા મુંહ કિસી દૌરમે ઝલઝલા કી વજહ સે થોળાસા ટેઢ્હા હો ગયા થા, લેકિન એક તરફ સે યે આલીશાન બાગ, દૂસરી તરફ હૌઝ. ફિર ઉપરસે ગિરતા હુવા પાની. વાકઈ યે ચીઝ ઉનકો નશા દિલાને વાલી થી કે અગર

ઝમીન પર કોઈ જન્નત હૈ તો યહી હૈ. ઈસ કદર ઉન લોગોં ને ઉસ્કો ખુબસુરત બનાને કા એહતિમામ કિયા થા.

હમ મહલ કે બહોત સારે હિસ્સે ઈસ લિયે દેખ ન સકે કે ઉસ્મે એક દિન ભી કાફી નહી થા. હમને તીન ચાર ઘંટે ઉસ્મે ખર્ચ કરને કે બાદ બાહિર નિકલ આયે. બાહિર નિકલે તો રાસ્તે મે એક મસ્જિદ દેખી જિસ્કા નામ 'અલમહાદ' થા. અગર ચે યે મસ્જિદ હાલમે ચર્ચ બનાદી ગઈ હૈ. યે મુમકિન હૈ કે ઉસ્કા કોઈ ઔર ઈસ્લામી નામ હો, લેકિન ઉસ્કે નામ કી સ્પેની શકલ જો ઈસ વકત તબદીલ હૈ વો 'અલમહાદ' હૈ

જિરાલદા (Giralda) ટાવર :–

વહાં સે હમ આગે ચલે તો એક મશહુર ઈમારત હૈ જિસ્કો 'જિરાલદા ટાવર' કેહતે હૈ. યે 'જિરાલદા ટાવર' બહોત હી ઊંચા ઔર બહોત હી અજીબ અંદાઝ કા બના હુવા હૈ. ઈસ્વીસન ૧૧૮૪ મે અહમદ ઈબ્ને બાસુને 'અલી ગમારા' નામી એક આર્કીટેક કો બુલવાકર ઉસ્કો બડે એહતિમામ સે તામીર કરવાયા થા. ઔર ઈસ્વીસન ૧૧૯૮ મે ઉસ્કી તામીર પુરી હુઈ. કેહતે હૈ : ઉસ ઝમાનેમે યે સબસે ઊંચા ટાવર થા. 'એફિલ ટાવર' (Eiffel Tower) સે ભી ઉસ્કી ઉચાઈ ઝયાદા થી, લેકિન ઈસ્વીસન ૧૩૬૫ મે ઝલઝલા આયા જિસ્મે ઉસ્કા ઉપરવાલા હિસ્સા ગિર ગયા. અગર ચે ઈસ વકત ભી ઉસ્કી ઊંચાઈ બહુત હૈ.

રબર કે દરખ્ત :–

વહાં સે ફારિગ હોકર ચુંકે હમ કુછ થકે હુએ થે. ઉસ લિયે 'અલ વાદીએ કબીર' જો અશબેલિયા મે ભી બેહતી હૈ. ઉસ્કે કિનારે પર જાકર પોના એક ઘંટા આરામ સે બૈઠે. વહાં પર ગાડીયો કે ટાયર મે જો રબર ઈસ્તેઅમાલ હોતા હૈ ઉસ્કે દરખ્ત થે. વહાં પર બેઠને કે લિયે બેહતરીન કુર્સીયા લગી હુઈ થી ઔર ખુબસુરત છોટી બડી કશતીયા લોગોકો કો ઘુમા રહી થી.

કેહતે હૈ કે : યે 'વાદીએ કબીર' પૂરે ઉન્દલુસ મે બેહતી હૈ ઔર ૬૬૦ કિલોમીટર તકરીબન ઉસ્કી લંબાઈ હૈ. ઈતને લંબે ઝમાને મે કિતના પાની ઉસ વાદીમેં બેહ ચુકા હોગા !!

હમ સોચ રહે થે કે હમારે દૌર કી ગવાહી દેનેવાલા યે દરિયા હૈ કે ઉસ્કો ભી માલુમ હૈ કે કિસી દૌર મે હમારી યહાં પર ભી હુકુમત થી.

ટોરે ડેલ ઓરો (Torre del oro) મિનારા :–

ઉસ્કો દેખને કે બાદ હમ બાહિર નીકલે તો નદી કે કિનારે પર એક બહોત હી ઉમદા મિનારા હૈ જિસ્કા નામ 'ટોરે ડેલ ઓરો' હૈ. ઉસ્કી ઈસ્લામી હકીકત ઔર તાબીર કયા

હોગી વો તો સમજમે નહી આ સકી, લેકિન ઈસ વકત ઉસકા નામ 'ટોરે ડેલ ઓરો' હૈ. બિલકુલ નદીકે કિનારે પર બહોત હી ખુબસુરત મિનારા હૈ, વહા પર લિખા હુવા હૈ કે : મુસલમાનો કે દૌરે હુકુમત મેં ઉસ્મે સોને કી ટાઈલ્સ (Tiles) લગી હુઈ થી.

ઉસ મિનારે કો બનાને કા મકસદ 'વાદીએ કબીર' મે આને – જાને વાલી કશતીયો પર નઝર રખના થા.

મોરઅલ ડીઝ (Moral de Hornuez) કિલ્આ :–

ઉસ્કો દેખને કે બાદ હમ આગે બળ્હે. (મોરઅલ ડીઝ) અબ યે નામ અરબી મે કયા હોગા વો તો માલુમ નહી હો સકા. યે બહોત હી પુરાને ઝમાને કા કિલ્આ હૈ ઔર હમારી ઈસ્લામી હુકુમતકી યાદગાર હૈ. યહાં પર મસ્જિદ ભી હૈ. કેહતે હૈ કે : યે ઈસ શહર કી સબસે બડી જામેઅ મસ્જિદ થી. બાહિર સે હમ કો દેખને કા મૌકા મિલા. અંદર સે દેખનેકા મૌકા નહી મિલ સકા. બહોત હી બડી હૈ.ઈસ વકત યે ચર્ચ મે તબદીલ કર દી ગઈ હૈ. તકરીબન હમારે જામિઆકી મસ્જિદસે ૧૦ યા ૧૫ ગુના બડી હોગી ઔર ઊંચાઈ ભી તકરીબન ઢાઈ યા તીન ગુના બડી હૈ. ઈસ વકત યે આલીશાન ચર્ચ હૈ. કિસી ઝમાને મે યહાં પર જામેઅ મસ્જિદ અશબેલિયા થી.

ટ્રામ રેલ્વે :–

ઉસ્કે બાદ હમને ટ્રામ રેલ્વે દેખી. ઉસ્સે પેહલી હમને કલકત્તા મે ભી દેખી હૈ. જબ મેરે હઝરત મુફતી મહમુદ હસન ગંગોહી (રહ.) ને ઢાકામે રમઝાન ગુઝારા થા ઉસ વકત કલકત્તા મે હમને દેખી થી, લેકિન વો તો ઐસી હી સીધી સાદી, મગર યહાં પર હમને જો ટ્રામ રેલ્વે દેખી વો અસલી ટ્રામ થી. બેહતરીન અંદાઝકી, ઉસ્મે રેલ કે પાટે રોડ પર હોતે હૈ. જહાં કાર ઔર બસ ચલતી હૈ વહી પર યે ચલતી હૈ ઔર ઉપર તાર લગે હુએ હોતે હૈ. ટ્રાફિક હો તો રૂક ભી જાતી હૈ ઔર મૌકા મિલને પર ચલતી ભી રેહતી હૈ.

ઝયતુન કી ખરીદારી :–

ફિર હમ 'મસ્જિદે હિદાયા' પહોંચે. કાફી શામ હો ચૂકી થી. જબ હમ મસ્જિદ પહોંચે તો મૈંને સોચા કે સાથ લે જાને કે લિયે ઝયતુન ખરીદ લે, કયુંકે ઉસી વકત મૈંને ફોન પર બારડોલી બાત કી તો વહાં સે ભી તકાઝા હુવા કે વહાં કે ઝયતુન જરૂર લાઈએ.

હમ ઝયતુન ખરીદને કે લિયે નિકલે તો રાસ્તે મે પતા ચલા કે યહાં પર કિસી ઉર્દુ જાનનેવાલે ભાઈ કી દુકાન હૈ. હમ બહુત શૌક સે ચલે કે મુલાકાત કરે કૌન હૈ ? કહાં કે રેહનેવાલે હૈ ?

જબ હમ વહાં પર પહોંચે તો એક બડી દુકાન (Shop) થી ઔર ઉસ્મે એક ઔરત બૈઠી હુઈ થી. વો સમજીકે તબ્લીગી જમાઅત આઈ હૈ. વાકઈ હમ જમાઅત હી મેં થે.

ઉસ્ને કહાં કે : હમારે શૌહર તો ઈશા મે આયેંગે.

હમને ઉસ્કે સાથ કુછ બાત કી ઔર કહાં કે : આપકે શૌહર આયે તો ઈશામે મસ્જિદ ભેજે. હમ લોગ ઈંગ્લેન્ડ સે આયે હુએ હૈ અસલ મે હમ લોગ ભારતીય હૈ.

બાતચીત સે પતા ચલા કે વો પાકિસ્તાની હૈ ઔર યહાં કારોબાર કે લીયે આયે હુએ હૈ.

હોટલ કે મુકાબલે મે મસ્જિદ મે કિયામ (ઠેરના) ઝયાદા અચ્છા :–

રાત હમને મસ્જિદ મે ગુઝારી. યહાં પર વો મુહમ્મદ જો 'ડયુઝબરી' મે પઢતે હૈ ઉનકે વાલિદ સાહબને બડી મોહબ્બત કા સુલુક કિયા. હમારે સાથ ખાના તો થા હી. ઉનકે ઘરસે ભી ખાના આ ગયા. બિલકુલ અરબી અંદાઝ કા સીધા–સાદા ખાના. હમને અરબી ખાને કે શૌક ઔર ઉનકી દિલજોઈ કી ખાતિર ઉસ્મે સે દો – ચાર લુકમે ખા લિયે.

ઉસ મસ્જિદ મે હમને દુસરી રાત ગુઝારી ઔર હમે હોટલ મે કિયામ કરને કે મુકાબલે મેં ઐસે સીધે – સાદે જમાઅતખાને મે કિયામ કરના ઝયાદા પસંદ આયા, ચૂં કે ઉસ્મે પાંચો નમાઝોમે મુખ્તલિફ અરબભાઈયોં સે મુલાકાતે હોતી રહી. મસ્જિદ મે નમાઝ બાજમાઅત કા એહતિમામ રહા. તાલીમ કે હલ્કે ભી હોતે. ઈબાદતખાના ભી ખુબ આબાદ રહા.

દીની બાત કરને કી સઆદત :–

મરાકશી અરબ હઝરાતને બહોત ઈસરાર કિયા કે આપ લોગ આયે હૈ તો કુછ બયાન હો જાયે. તો ફજર કે બાદ દસ પંદરહ મિનટ અરબી ઝબાન મે ઉનકે સામને કુછ બાત ભી કી. ચૂં કે કરીબ ઝમાને હી મે 'ન્યુઝીલેન્ડ' કા સફર હુવા થા. ઔર વહાં પર ભી અરબ હઝરાત બડી તાદાદ મેં થે. તો ઉનકે સામને રોઝાના ફજરકે બાદ અરબી ઝબાનમે બયાન હોતા થા. ઉસ લિયે કુછ મશ્ક(પ્રેકટીસ) તાઝા હો ગઈ થી.

ફિર શામમે હઝરત કો ઈસરાર કિયા તો હઝરતને ભી એક નમાઝકે બાદ મુખ્તસર અરબી ઝબાન મે ઉન અરબભાઈયોં કે સામને બયાન કિયા ઔર ફિર તશકીલ ભી હુઈ. મેરે મર્હુમભાઈ મૌલ્વી મુહમ્મદ તબ્લીગી અરબી ઝબાન અચ્છી બોલ લેતે થે. ઉન્હોને અરબી મે તશકીલ ઔર દઅવત વ તબ્લીગ કે કામકી તરતીબ સમજાઈ.

સ્પેન કે સફરકા આખરી દિન જુમ્આ :–

આઈન્દા કલ જુમ્આકા દિન થા. મશવેરેમેં યે તય હુવા કે જલદી સુબહ 'જબલે તારિક' પર જાયે ઔર ફિર રાસ્તે મે 'મલાગા' શહર આયેગા. 'ઈબ્નુલ મદીની' આયેગા. ઔર ફિર શામકો હમ ગરનાતા પહોંચે જાયેગેં, ઈસ લિયે કે ઉસી દિન શામ કો હમારા લંડન કે લિયે વાપસી કા ફલાઈટ થા. હમ લોગ સુબહ જલ્દી મશવેરેકે મુતાબિક નીકલે.

એક દારૂલ ઉલૂમ કે મોહતમીમ કા અપને હાથ સે ખાના પકાના :—

અબ હમારે પાસ લંડન કા પકા – પકાયા ખાના ખતમ હો ચુકા થા. તો દારૂલ ઉલૂમ લેસ્ટર કે મોહતમીમ મૌલાના ઈસ્માઈલ સાહબને અશબેલિયા મેં બેહતરીન દાલ —ચાવલ પકાએ ઔર કુછ સબજી ભી પકાઈ.

મૈં ને કહા : મોહતમીમ સાહબ ! આપને તો ગઝબ કર દિયા !

વો મુજે એક દિન કા કિસ્સા સુનાને લગે કે : એક દિન હમારે દારૂલ ઉલૂમ કા બાવરચી ભાગ ગયા. તલબા કે લિયે મૈંને હી ખાના પકાયા તો તલબા કહેને લગે કે : ઐસા ખાના તો બાવરચી ભી નહી પકાતા થા. આજ તો બાવરચી સે ભી ઝયાદા લઝીઝ પકા હૈ.

મૈં ને હંસતે હુએ કહા કે : અલ્લાહ તઆલા હર મોહતમીમ કો ઐસી તૌફીક દે કે જરૂરત કે વકત પર મદરસા કી હર ખિદમત કર સકે.

જબ ખાના તૈયાર હો ચુકા થા તો હમને ડિબ્બો મે ભર લિયા ઔર અવ્વલ વકત મે ફજરકી નમાઝ પઢ્હ કર હમ લોગ ગાડીયોમે બૈઠકર રવાના હો ગયે. મુહમ્મદ કે વાલિદને હમારે સાથ બડી શફકકત કી. બડી ખૈરખ્વાહીકા મામલા કિયા ઔર બહોત દુઆએ દી. ઉસ્કે બાદ હમ રવાના હુએ.

હઝરત કારી સિદીક સાહબ બાંદવી (રહ.) કા અમલ :—

મેરે દોસ્ત મર્હુમ મૌલાના ફુઝૈલ અહમદ ગોરખપુરી માજી જનરલ સેક્રેટરી જમીયતે ઉલમાએ હિંદ ને અપને હથૌરા બાંદા કે ઝમાનએ તાલિબે ઈલ્મી કા અજીબ વાકિઆ સુનાયા થા. ઉસ ઝમાનેમે હથૌરા બાંદા કા મદરસા કા શુરૂઅ ઝમાના થા. મદરસે કે બજેટમેં બયતુલખલા (સંડાસ) વગૈરાકી સફાઈ કે લિયે આદમી રખને કી ગુંજાઈશ ન થી.

લેકિન અજીબ બાત યે થી કે સુબહ સવેરે જબ તલ્બા ઉઠતે તો મદરસેકે બયતુલખલા વગૈરા કો સાફ સુથરા પાતે.

મૌલાના મર્હુમ સુનાતે થે કે : બચ્ચે આપસમે બાત કરતે કે મદરસે મે કોઈ સફાઈકા ખાદિમ નહી હૈ ઔર રાત દેરસે હમ તકરાર વ મુતાલઆ સે ફારિગ હોકર સોને સે પેહલે ઈસ્તિનજાખાના દેખકર જાતે હૈ. સુબહ સવેરે બિલકુલ સાફ પાતે હૈ.

હમ દો – તીન તલબાને એક રાત છૂપકર પતા લગાને કી કોશિશ કી. હમ હૈરાન રેહ ગયે કે તકરીબન રાત દો બજે કે બાદ મદરસે મે આમ તૌર પર સન્નાટા હોતા હૈ. હઝરત કારી સિદીક સાહબ (રહ.) ખુદ ચુપકે સે મકાન સે તશરીફ લાયે ઔર બયતુલખલા વગૈરા કી સફાઈ કર રહે હૈ. હમ પહોંચ ગયે તો હઝરત ને ફરમાયા :

બચ્ચો ! અભી મદરસે કે પાસ ગુંજાઈશ નહી હૈ, ઈસ લિયે મે ખુદ હી સફાઈ કર દેતા હું. કિસી કો મેરા યે અમલ ન બતાના.

મસ્જિદોમે કિચન ઔર જરૂરી તઆમ(ખાને પકાને) કા સામાન :–

બહાર કે દેશોમે કઈ જગહો પર યે બાત દેખને મે આઈ કે મસ્જિદ કે સાથ એક છોટાસા કિચન હોતા હૈ. ઉસ્મેં જરૂરી ખાને – પકાને કા સામાન હોતા હૈ. આનેવાલે મુસાફિરોકો ઔર તબ્લીગી જમાઅત કે સાથીયોં કો બડી સહુલત હો જાતી હૈ. યે એક મુનાસિબ ચીઝ હૈ.

જબલે તારિક (જિબ્રાલ્ટર) કી તરફ :–

હમ વહાં સે 'જબલે તારિક' જાને કે લિયે રવાના હુએ. તકરીબન દો–ઢાઈ ઘંટે કા સફર કરકે હમ નૌ બજે કે કરીબ 'જબલે તારિક' પહોંચે.

જબલે તારિક આજ ભી યુરોપ કે કબ્જેમે :–

'જબલે તારિક' વાલા હિસ્સા સ્પેન કા હી હૈ. લેકિન અબ તક વો ઈગ્લેન્ડ કે કબ્જે મે હૈ. વહાં પર ઈગ્લેંડ કી હુકુમત હૈ. ઈસ લિયે જબ હમ વહાં પર પહોંચે તો બાકાયદા હમારા ઈમિગ્રેશન હુઆ. પાસપોર્ટ મે વિઝા કી ચેકિંગ હુઈ. કસ્ટમ હુવા ઔર હમારે પાસપોર્ટ પર એક સિકકા લગાયા ગયા.

જબ હમ ચેક પોસ્ટ સે આગે બળ્હે તો બિલકુલ ઈગ્લેંડ જૈસા મંઝર થા. વહાં કી પોલીસ કા જો યુનિફોર્મ હૈ વો લંડન કે પોલીસ કા થા. યહાં પર ભી પાઉન્ડ કી કરન્સી ઔર અગ્રેંજીમે બોર્ડ લગે હુએ થે. એક છોટાસા શહર હૈ લેકિન ઈગ્લેંડ ને ઈતના હિસ્સા અપને કબ્જે મે રખ્ખા હૈ.

હમને તેહકીક કી કે યે કૈસે હો ગયા ?

માલુમ હુવા કે પેહલે વિશ્વયુધ્ધ કે મૌકે પર ઈગ્લેન્ડને સ્પેન પર યે દબાવ ડાલા કે મુસલમાન કીસી જમાને મે ઉસી રાસ્તે સે યુરોપ મે દાખિલ હુએ થે. યાની મરાકશ સે હોકર 'જબલે તારિક' કે રાસ્તે સે યુરોપ મે આયે થે. કહી યે ઈતિહાસ દુસરી બાર ન હો જાએ. ચુંકે અંગ્રેજ બડી ચાલાક કૌમ હૈ.

ઔર ઉસી દૌર મે ફ્રાંસ ઔર જર્મની પર ભી હમલા હુઆ થા. ઉસ લિયે ઈગ્લેન્ડ ને સ્પેન પર દબાવ ડાલકર યે 'જબલે તારિક' વાલા હિસ્સા અપને કબ્જે મે લે લિયા. તાકે મુસલમાન યહાં સે ઘુસ ન સકે.

હમ કરીબ પહોંચે ઔર જિસ્કો દેખને કી એક લંબી મુદત સે આરઝુ થી કે 'જબલે તારિક' કો હમ અપની આંખ સે દેખે. અલ્લાહ તઆલા ને વો મૌકા હમે અતા ફરમા દીયા. હમને એક જગહ પર ગાડીયા પાર્ક કર દી. ઔર વહાં પર છોટાસા એરપોર્ટ ભી

હૈ. રનવે (Runway) ભી હૈ. ચુંકે ઈંગ્લેંડ કા કબ્જા હૈ. ઉસ લિયે ઉસને અપને જહાજો કે લિયે એક છોટાસા એરપોર્ટ ભી બના રખા હૈ ઔર 'જબલે તારિક' પર ઉન્હોંને જગહ–જગહ અપની ટેંકે ઔર ટોપે લગા રખી હૈ.

'જબલે તારિક' પર ચળ્હને કે લિયે એક તો કાર કા રાસ્તા હૈ ઔર એક કેબલ કાર કા રાસ્તા હૈ. હમને ઉસીકો પસંદ કીયા કે કેબલ કાર સે બૈઠ કર જાયે. હમને હર સાથી કી અઢાર યુરો (Euro) મે ટિકટ ખરીદી. ઈસ તરહ કુલ બારહ સાથીયોં કી ટિકટ ખરીદી ઔર હમ કેબલ કાર મે બૈઠકર 'જબલે તારિક' પર પહોંચે.

ઈસ વકત 'જબલે તારિક' પર હુકુમત :–

યે ભી અજીબ બાત હૈ કે 'જબલે તારિક' ઉસકે આજુ બાજુ કા હિસ્સા ઈંગ્લેન્ડ કી હુકુમત મે હૈ ઔર ઉસ્કા અસર હર ચીઝ પર નજર આતા હૈ.

જૈસે 'જબલે તારિક' જાના હો તો વહાં ઈંગ્લેન્ડ કા વિઝા દેખા જાતા હૈ. જબકે સ્પેન કે વિઝા કે લિયે સેન્ગન વિઝા સે કામ ચલ જાતા હૈ. ઉસ ખાસ હિસ્સેમે પોલીસ કી વર્દી લંડનકી પોલીસવાલી હૈ. ઈંગ્લેન્ડ કા ઝંડા લહેરાતે નજર આતે હૈ. યુરોપ મેં 'યુરો' કરન્સી હૈ. લેકિન 'જબલે તારિક' પર 'પાઉન્ડ' કી કરન્સી ચલતી હૈ. ફૌજ ભી લંડની લિબાસ મે નજર આતી હૈ.

યહાં એક છોટાસા હવાઈ અડ્ડા હૈ. ઔર જગહકી કમી કી વજહસે હવાઈ જહાઝ કે લિયે જો રન–વે હોતા હૈ વો ભી આમ સડક કા એક હિસ્સા હૈ. જબ પ્લેન ઉડતા હૈ યા ઉતરતા હૈ તો થોડી દેરકે લિયે ટ્રાફિક રોક લેતે હૈ. જૈસે હમારે રાસ્તો પર રેલ્વે કે પાટે હોતે હૈ. જબ ટ્રેન પાસ હોતી હૈ તબ ફાટક બંદ કર દી જાતી હૈ. ટ્રેન પાસ હોને કે બાદ ઉસ્કો ખોલ દીયા જાતા હૈ. બસ ઉસી તરહ કા વહાં એક છોટાસા હવાઈ અડ્ડા હૈ.

આબાદી (વસ્તી) ભી ઈતની ખાસ નહી હૈ. બસ ફૌજ ઔર પોલીસ હૈ. ઐસા લગતા હૈ કે ઈસ વકત ઈમકાની તો નહી સિર્ફ ખ્યાલી યા ઐતિહાસિક ઝહેની અંદેશો (ભય) કી વજહ સે ખતરાત સે બચને કે લિયે યે હિફાઝતી વ્યવસ્થા હૈ.

'જબલે તારિક' પર એક પુરાને ઝમાને કી બની હુઈ મસ્જિદ હૈ. મસ્જિદ મે દો રકઆત અદા કરને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ. યહાં બાકાયદા પાંચ નમાઝકા નીઝામ નહી હૈ. બસ એક યા દો નમાઝે હી હોતી હૈ.

'જબલે તારિક' જાને કે લિયે રાસ્તે ભી બને હુએ હૈ. જબ ઉપર ચળ્હતે હૈ તો વહાં સે દૂર – દૂર તક સમંદર કા મંઝર બડા અચ્છા લગતા હૈ.

'જબલે તારિક' કે પાસ રૂમી અખાત તંગ હોકર એક છોટીસી સમુદ્રધુની મે બદલ જાતા હૈ. જબકે વો આગે જાકર એટલાન્ટિક મે જાકર ગિરતા હૈ. ઉસીકો આજ કલ

'તારિક અખાત' કેહતે હૈ.

હમ લોગ 'જબલે તારિક' સે મરાકશ આને જાનેવાલી કશતિયો કો દેખ રહે થે ઔર તારીખ કી યાદેં દિમાગ મે સેર કર રહી થી કે ઉનહી રાસ્તોં સે તારિક બિન ઝિયાદ આયે થે. જિન્હોંને ઉન્દલુસ કી તારીખ બદલ દી થી.

'જબલે તારિક' કા અજીબ પુરકૈફ મંઝર :–

એક અજીબ રૂહાની મંઝર થા. એક તો જુમ્આ કા દિન થા ઔર સાથ હી 'જબલે તારિક' કી હાજરી. ઉસ લિયે હમારે દિલો મે અજીબો–ગરીબ જઝબાત થે. એક તરફ ઝમીન જો સ્પેન કો 'જબલે તારિક' સે જોડતી હૈ બાકી તીનો તરફ ઠાઠે મારતા હુવા સમંદર હૈ.

વહાં જો બંદરગાહ હૈ વહાંસે સ્ટીમર મરાકશ કે લિયે ચલા કરતી હૈ. તકરીબન તેઈસ (૨૩) દરિયાઈ કિલોમીટરકા અંતર હૈ. જો દો – ઢાઈ ઘંટે મે પુરા હોતા હૈ.

આને જાને વાલી સ્ટીમરો પર હમારી નજર થી. દિલમે યે ખ્યાલ હુવા કે યહી વો રાસ્તા હૈ જહાં સે તારિક બિન ઝિયાદ એક રોઝ દીન કે મતવાલોંકો લેકર યહાં પહોચે થે. ઔર ઉસી સમંદર કે મુતઅલ્લિક ઉન્કો ખ્વાબ મે બશારત હુઈ થી. ઔર નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઔર ખુલફાએ રાશિદીન ઔર બડે સહાબા (રદિ.) કો ઉન્હોંને ઉસી પાની પર ચલતે હુએ દેખા થા.

યહાં પર જો પુરાની મસ્જિદ હૈ ઉસ્કે મુતઅલ્લિક યે ખ્યાલ હૈ કે ઉસી જગહ પર હઝરત તારિક ઈબ્ને ઝિયાદ (રહ.) ને સ્પેન કી સરઝમીન પર પહોંચને કે બાદ સબસે પેહલે અપને સાથીયોં કો બયાન કિયા થા. ઔર ઉસી જગહ પર બાદ મે યે મસ્જિદ બની. જો પુરાને પથ્થરોકી બની હુઈ હૈ. અગરચે એક ઔર નય મસ્જિદભી ઈસ વકત જબલે તારિક પર બની હુઈ હૈ.

હમ તકરીબન દો ઘંટે વહાં પર રહે ઔર કુછ નાશ્તા ભી કિયા. જબલે તારિક કી તસવીરે ભી હમને ખરીદી. ચુંકે જુમ્આ કા દિન થા ઉસ લિયે હમ લોગ જબલે તારિક સે નીચે આયે ઔર હમ ગાડીયોમે બૈઠકર રવાના હુએ.

ઈબ્નુલ મદીની કી તરફ :–

હમને સોચા કે ઈબ્નુલ મદીની યા 'મલાગા' પહોંચ કર જુમ્આ પઢેંગેં. માશાઅલ્લાહ ! દોંનો સાથીયોંને બહોત તેજ ગાડી ચલાઈ ઔર હમ આફિયતસે ઈબ્નુલ મદીની પહોંચ ગએ.

વહાં પર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! દો મસ્જિદે આબાદ હૈ. હમ 'મસ્જિદે સના' પહોંચે. જુમ્આ કી અઝાન હો ચુકી થી ઔર ખુત્બા ભી શુરૂ હો ચુકા થા. હમને જલ્દી સે વુઝુ કીયા

ઔર મસ્જિદ મેં હાઝિર હુએ.

જુમ્આ કે ખુત્બેમે હમારે લિયે દુઆ :–

ખતીબ શૈખ સાહબ ને હમકો દેખકર ખુત્બા લંબા કર દિયા. ચુંકે યે શાબાન કા આખરી જુમ્આ થા ઔર અગલા જુમ્આ રમઝાન મે હોને વાલા થા. ઉસ લિયે શૈખને ઈસી મઝમુન પર ખુત્બા દિયા. બહોત હી બેહતરીન ખુત્બા હો રહા થા.

હમકો દેખકર ઉન્હોંને દુસરે ખુત્બે મે હમારા તઝકિરા કિયા કે અલ્લાહ કે રાસ્તેમે એક જમાઅત આઈ હુઈ હૈ ઔર ઉન્હોંને હમારે લિયે સફર કી આફિયત કી બાકાયદા ખુત્બે મે દુઆ કી. યે અરબો કી ખુબી હૈ.

તકરીબન એક ઘંટે તક ખુત્બા દિયા ફિર નમાઝ હુઈ .

ઈમામ સાહબ સે મુલાકાત ઔર મઝેદાર ખાના :–

નમાઝ કે બાદ કઈ અરબભાઈઓ સે મુલાકાત હુઈ. શૈખસે ભી મુલાકાત હુઈ. ફિર હમ ખાને કે લિયે બૈઠે તો શૈખ અપને કમરે મે ગયે ઔર ખાલિસ ઝૈતુન કે તેલ મે પકે હુએ કંઈ અંડે લેકર આયે ઔર વો ભી હમારે સાથ ખાને મે શરીક હુએ.બડા મઝા આયા. હમારા ખાના તો એક તરફ રેહ ગયા.હમ તો શૈખ કે અંડે હી ખાતે રહે. ચૂંકે ખાલિસ ઝૈતુન મે પકે હુએ ઔર વો ભી શૈખકે હાથ કે પકે હુએ.

ઈમામ સાહબને અજીબ દાસ્તાને સુનાઈ :–

બાતચીત કે બીચ ઉન્હોંને એક અજીબ બાત સુનાઈ કે : મેરા નામ હૈ શૈખ ઈદરીસ અશ્શરીફ.

શરીફ અરબી ઝબાનમે સૈયદ ખાનદાનકો કેહતે હૈ.

ઉન્હોંને કહાં કે : હમ અસલન મકકા કે રેહનેવાલે હૈ ઔર હમારા ખાનદાન મકકા કા થા. મગર જિસ ઝમાનેમે ઉન્દલુસ મે ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ થી ઉસ વકત હમારે બાપ દાદા મકકાસે ઉન્દલુસ આયે થે. ઉનકે આને કા મકસદ ખાલિસ દીની ખિદમાત થા.લેકિન જબ હમારી હુકુમત ખતમ હુઈ તો હમારે બાપ દાદા અપને ઈમાન કો બચાને કે લિયે મરાકશ ચલે ગયે થે. ઈસ લિયે હમારે ખાનદાન મે ઈમાન બાકી રેહ ગયા.

શૈખ હમકો દાસ્તાને સુના રહે થે કે હમારે ખાનદાન મે જો રિવાયતે આજ કલ ચલ રહી હૈ ઉસ્મે યે હૈ કે :

જબ સ્પેન સે હમારી હુકુમત ખતમ હુઈ તો મુસલમાનોકે સામને ઈસાઈયોંને દો હી રાસ્તે રખે : યા તો ઈસાઈ મઝહબ અપનાલે યા તો મુલ્ક છોડકર ચલે જાએ, વરના કતલ કર દીયે જાતે. હાલાંકે કરાર મે ફરડીનન્ડ (Ferdinand) બાદશાહ કે સાથ યે નકકી હુવા કે મુસલમાનોંકો ઉનકે મઝહબકે મુઆમલે મે આઝાદી દી જાયેગી. કોઈ પાબંદી ન

હોગી. એક લેખિત કરાર હુવા થા.

લેકિન ફિર ભી ઉન્હોંને હુકુમત સંભાલતે હી ઝુલ્મ શુરૂ કર દીયે. કત્લે આમ કીયા ગયા ઔર ઉસી કત્લે આમ કે ખૌફસે બહોતસે મુસલમાન જબરદસ્તી ઈસાઈ બન ગયે.

ઉસ્કા અસર આજ તક વહાંકી નસ્લોમે નઝર આતા હૈ કે પૂરે યુરોપમે જો ગૌરે હૈ વો બિલ્કુલ સફેદ હૈ ઔર સ્પેનમે જો ગૌરે હૈ વો લાલ સફેદ હૈ, ગોયા કે અરબી નસ્લ હોને કા અસર ઉનમે અબ તક નઝર આતા હૈ.

શૈખ કેહને લગે કે : ઈસ્લામી ઝમાને મે ગરનાતા ઔર કુર્તુબા મે મેરે ખાનદાનકી જો મિલ્કત થી મેરે પાસ આજ તક ઉસ્કે દસ્તાવેજ મૌજૂદ હૈ, લેકિન અફસોસ કે આજ હમારા હક દિલાનેવાલા ઈસ સરઝમીન પર કોઈ નહી.

શૈખને ફરમાયા કે : અભી – અભી ચંદ બરસસે મરાકશી અરબ તિજારત કી નિય્યતસે, નોકરી કી નિય્યતસે આ રહે હૈ. ઉન્કે સાથ – સાથ હમ લોગ ભી યહાં આ ગયે ઔર મે યહાં પર ઈમામત કી ખિદમત અંજામ દેતા હું.

વાકઈ બહોત હી શરીફ થે. સૈયદ ખાનદાનકી જો શાન હોતી હૈ વૈસા તકવા, વૈસા નુરાની ચેહરા ઔર વૈસી મહેમાન નવાઝી શૈખ ઈદરીસ કે અંદર હમને પાઈ. બડી મોહબ્બતસે ઉન્હોંને હમારે સાથ બરતાવ કિયા. બહોત શફકત સે પેશ આયે. ઔર હમ સે દુઆએ ભી કરવાઈ. ચુંનાચે હઝરત મુફતી સાહબને બળે એહતિમામ સે ઉન્કે લિયે દુઆ કી. ઉન્કી એક અહમ જરૂરત થી. જિસકે લિયે ઉન્હોંને દરખ્વાસ્ત કી કે ઉસ મસ્અલે કે લિયે આપ દુઆ કર દે.

મસ્જિદ કી દીવારો કે રોનેકા વાકિઆ :–

શૈખ કે સાથ બહોત દેર તક બાતચીત હુઈ.

ઉન્હોંને હમે એક અજીબ કિસ્સા સુનાયા કે : આજ સે કુછ સાલ પેહલે 'પોર્ટુગલ' સે એક જમાઅત આઈ થી. પોર્ટુગલ તો બાજુમે હૈ, ઈસ લિયે વો અપની ગાડીયોમે આયે થે. યે જમાઅત ઢુંઢતી થી કે કહી મુસલમાન મિલ જાએ, તાકે ઉન્કી મુલાકાત કરે ઔર ઉન તક દીન કી બાત પહોંચાએ. દૌરાને સફર ઉસ જમાઅતને એક ખંડેર ઔર વેરાન મસ્જિદમે કિયામ કિયા. ઔર ઉન્હોંને મશવેરા કિયા કે હમે યહાં પર અઝાન દેની ચાહિયે ઔર નમાઝ પઢની ચાહિયે.

સાથીયોંને વહાં પર દો રકઅાત નફલ અદા કી ઔર નમાઝસે ફારિગ હોને કે બાદ સાથીયોંને દુઆ કે લિયે હાથ ઉઠાએ તો બે ઈખ્તિયાર તમામ સાથી ખુબ રોને લગે. ઔર જબ તમામ સાથી રોને લગે તો મસ્જિદ કી દિવારો સે ભી રોને કી આવાઝ આને લગી ઔર પુરી જમાઅતકે સાથીયોંને મસ્જિદ કે દિવારોકે રોને કી આવાઝ સુની.

યે વાકિઆ બંદેને 'પોર્ટુગલ' ઔર ઈંગ્લેન્ડમે જિન શબ્દોમે સુના વો ભી યહાં લિખતા હું :

'ઉન્દલુસ' કા જો નકશા ઈસ્લામી હુકુમત મે થા વો બડા લંબા ચોળા થા. વાકિઆત ઔર અહવાલસે અંદાઝા હોતા હે કે શાયદ અભી કે પોર્ટુગલ ઔર ફ્રાન્સ કા કુછ હિસ્સા ભી પુરાને ઈસ્લામી ઉન્દલુસ (સ્પેન) મે શામિલ થા.

બાઝ હઝરાતકી રાય તો યહાં તક હે કે મૌજૂદા પેરિસ (Paris) સે તકરીબન તીન સો (૩૦૦) મીલ દૂર તક શાયદ ઈસ્લામી ઉન્દલુસકી હુકુમત ફેલી હુઈ થી.

જિસ વકત હમ ઈંગ્લેન્ડ સે સ્પેન જા રહે થે ઉસ વકત એક વાકિઆ હમકો ઈંગ્લેન્ડમે બહોત સે દીનદાર હઝરાતને સુનાયા ઔર બાદમે પોર્ટુગલ કે સફરકે મૌકે પર ભી વહાં કે દીનદાર હઝરાત ને યે વાકિઆ સુનાયા કે :

પોર્ટુગલ સે એક તબ્લીગી જમાઅત કારો કે ઝરીયે સ્પેન પહોંચી. ઉન્કી ફિકર યે થી કે મુસલમાનો કો તલાશ કરે ઔર ઉન્કો દીનકી દઅવત પહોંચાએ ઔર ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હોને કે ઝમાનેમે જિન મુસલમાનો કી નસલો કો ઈસાઈ બના દીયા ગયા હે ઉન્કો ભી દઅવત દેને કી કોશિશ કી જાએ. સફર કે દરમિયાન વો લોગ સ્પેનમે એક જગહ રૂકે. તહેકીક કરને પર પતા ચલા કે યહાં એક બહુત પુરાની ઈમારત હે. જો ઈસ્લામી દૌરમે મસ્જિદ થી. ઔર અબ વેરાન હે. જમાઅત કે અહબાબ ઉસ ઈમારત કે પાસ ગએ. ઔર અંદર દાખિલ હુએ. સાફ સફાઈ કરકે અઝાન પઢી ઔર બાજમાઅત નમાઝ અદા કી તો દેખને મેં આયા કે ઉસ મસ્જિદ કી દિવાર સે આંસુ કે કતરો કી તરહ પાની કે કતરે ટપક રહે હે.

ગોયા કે ઉન દિવારોકો ભી રોના આ ગયા કે સદીયોકે બાદ ઉસ્મે અઝાન વ ઈકામત ઔર નમાઝ હુઈ.

ઐસે તો દુનિયાકી હર ચીઝ મે હયાત કા હોના ઔર ઉસ્કા તસ્બીહ પઢના ખુદ કુર્આન સે સાબિત હે :

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبۡعُ وَالۡاَرۡضُ وَمَنۡ فِيۡهِنَّ ط وَاِنۡ مِّنۡ شَىۡءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمۡدِهٖ

وَلٰكِنۡ لَّا تَفۡقَهُوۡنَ تَسۡبِيۡحَهُمۡ ط اِنَّهٗ كَانَ حَلِيۡمًا غَفُوۡرًا. (સુરહ બની ઈસરાઈલ : ૪૪)

તર્જુમા :– સાતો આસ્માન ઔર જમીન મે ઔર જો (મખ્લુક) ઉનમે હે વો સબ ઉસ અલ્લાહ તઆલાકી તસ્બીહ બયાન કરતી હે ઔર હર ચીઝ ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) કી હમ્દ કે સાથ તસ્બીહ કરતી હે, લેકિન તુમ ઉનકી તસ્બીહ કો સમજતે નહી હો. યકીની બાત હે કે વો (અલ્લાહ તઆલા) બડે હલીમ, બહુત માફ કરનેવાલે હે.

જનાબત કા ગુસ્લ ઈસ્લામકી નિશાની :–

ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હોને કે ઝમાને મે મુસલમાનો કો કતલ કિયા ગયા યા ભગા દીયા ગયા યા જબરદસ્તી ઈસાઈ બના દીયા ગયા. બહોત સે ઐસે વાકિઆત સુનને કો મિલતે હૈ કે મુસલમાનો કો મજબુરી મે અપને ઈમાન કો છૂપાકર ઝિંદગી ગુઝારની પડી. ઉસ ઝમાને મે મુખ્તલિફ હિલો સે મુસલમાનો કો પેહચાનને કી કોશિશ કી જાતી થી, તાકે ઉન્કો મુરતદ બનાયા જાએ યા કતલ કિયા જાએ.

ઉન્હી મે સે એક બાત યે ભી થી કે સુબહ સવેરે યા આધી રાત કે વકત ખુફિયા પોલીસ કે લોગ મોહલ્લે મે ચકકર લગાતે ઔર ગુસલ કરને કી આવાઝ પર ધ્યાન દેતે. જિસકે ઘર રાત કે વકત ગુસલ કી આવાઝ આતી તો વો સમજ જાતે કે યે કિસી મુસલમાન કા ઘર હૈ.જો અપના ઈમાન છૂપા રહા હૈ ઔર ફિર ઉન્કે સાથ સખ્તીયાં શુરૂ હો જાતી. ઉસ્કે લિયે અડોસ – પડોસ મે રેહનેવાલે ઈસાઈ લોગ ભી જાસુસી કરકે હુકુમતકો બાત પહોંચાતે કે ઈન્કે યહાં કિસી તરહ કી ઈસ્લામી નિશાની હૈ. ફિર ઉન પર સખ્તીયાં હોતી.

પુરાને ઝમાનેસે આજ તક ધોકાદેને કા એક અજીબ તરીકા આસમાની નુસરતકા નામ :–

ઈસ્લામી સ્પેન કે આખરી દિનોમેં ઈસાઈ ચાલબાઝોને મુસલમાનો કો ધોકા દેને કી એક અજીબ તરકીબ બનાઈ. મુસલમાનોકો ગફલત મે ડાલનેકે લિયે અજીબો – ગરીબ પ્રોપેગંડા કિયા. હૈરત ઔર તઅજજુબ કે અંદાઝ મે ઉન્હોંને એક બાત ફૈલાની શુરૂઅ કી કે જબ હમ મુસલમાનો કે ઈલાકોમે રાત કે વકત હમલા કરને કે લિયે આતે હૈ તો હમે આસ્માન સે ફરિશતે ઉતરતે નઝર આતે હૈ. જો હરે અમામો મે ઘોડો પર સવાર હોતે હૈ. ઔર હથિયાર લેકર મુસલમાનો કે મોહલ્લોકી હિફાઝત કરતે હૈ.

બસ ! યે બાતે સુનની થી કે મુસલમાન મુતમઈન હોકર ખ્વાબે ગફલતકી નીંદ પડ ગયે.

જરૂર હમારા ઈમાન હૈ કે અલ્લાહ કી નુસરત આ સકતી હૈ, લેકિન ઉસ્કે લિયે હમ શર્ત તો પુરી કરે :

ફિઝાએ બદ્ર પૈદા કર ફરિશતે તેરી નુસરત કો,
ઉતર સકતે હૈ ગર્દોસે કતાર અંદર કતાર અબ ભી.

બસ ! મુસલમાનો કી મીઠી નીંદ કા ઈસાઈયોંને ભરપૂર ફાયદા ઉઠાયા ઔર મુસ્લિમ ઈલાકો ઔર મોહલ્લોકો તબાહ – બરબાદ કરને મે ઉન્હેં કિસીકા સામના ન રહા.

શાયદ ઈસ કિસમ કી ચાલબાઝીકી બાતેં ઔર ચાલે આજ ભી દુશ્મનાને ઈસ્લામ

મુસલમાનો પર આઝમાતે હૈ ઔર યે ભોલે – ભાલે ઈન બાતોંકો સમજ નહી પાતા.

પુરાને દસ્તાવેજ અબ તક મૌજૂદ હૈ :–

કુર્તુબા, ગરનાતા, અશબેલિયામે મુકીમ અમુક મરાકશી મુસલમાનો સે પતા ચલા કે જો મુસલમાન ઈસ્લામી દૌર મે સ્પેનમે મુકીમ થે. ઔર ફિર સ્પેન સે મરાકશ જાને મે કામયાબ હો ગયે થે. ઉન્કી આલ – ઔલાદ કે પાસ અબ તક ઈસ્લામી દૌર કે બને હુએ દસ્તાવેઝ મૌજૂદ હૈ. યાની ઝમીને, મકાનકી મિલકિયત ઉન્કે નામ પર હૈ. ઉસ દૌર કા તહેરીરાત (લખાણ) તક મૌજૂદ હૈ ઔર ઈંગ્લેન્ડસે મરાકશ આને – જાનેવાલે અમુક હઝરાત સે ભી યે બાત સુનને કો મિલી.

મલાગા કી તરફ (Malaga)

હમ લોગ 'ઈબ્નુલ મદીની' સે 'મલાગા' જો વહાં કા મશહુર ફેકટરીયોં કા શહર હૈ. વહાં કી બંદરગાહ બહોત મશહુર હૈ.

કેહતે હૈ કે : 'મલાગા' ઈસ્લામી દૌર મે ભી પૂરે સ્પેનકી બંદરગાહ થી.

યે શહર ઈસ વકત તો ઐયાશી કા મરકઝ બના હુવા હૈ. યુરોપસે લોગ બાકાયદા યહાં પર ઐયાશી કરને આતે હૈ, ચૂં કે યહાં કા સમન્દર બહોત ખુબ સુરત હૈ.

હમ લોગ નમાઝ સે ફારિગ હોકર ઈબ્નુલ મદીની સે મલાગા શહર પર નઝર ડાલતે હુએ વાપસ હુએ ઔર ભી બહુતસે કુદરતી હસીન ઔર ખુબસુરત પહાડ ઔર ઈસ્લામી નામ વાલે શહરો સે ગુઝર હુવા.

હમ લોગ બિહમ્દીલ્લાહ ! અસર તક ગરનાતા પહોંચ ગએ વહાં પહોંચને કે બાદ ભાડે કી ગાડીયા હમને કંપનીયોકે હવાલે કી ઔર ચૂંકે અભી હવાઈ જહાઝ (પ્લેન) મે કુછ વકત થા, ઉસ લિયે હમ લોગ હવાઈ અડ્ડે (એરપોર્ટ) કે બાહિર ટહેલતે રહે. ઔર હઝરત મુફતી સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી ઝબાન પર બાર – બાર અલ્લામા ઈકબાલ કે અશઆર દોહરાતે રહે :

ચીન વ અરબ હમારા, હિંદુસ્તાં હમારા,
મુસ્લિમ હૈ હમ, વતન હૈ સારાજહાં હમારા,
તૌહીદ કી અમાનત સીનોમેં હૈ હમારે,
આસાં નહી મિટાના નામો નિશાં હમારા.
દુનિયાકે બુતકદોમે પેહલા વો ઘર ખુદા કા,
હમ ઉસ્કે પાસબાં હૈ, વો પાસબાં હમારા,

તેગોકે સાએ મે હમ પલકર જવાં હુએ હૈ,
ખિન્ઝીર હિલાલ કા હૈ કૌમી નિશાં હમારા,
મગરીબ કી વાદીયોં મે ગુંજી અઝાં હમારી,
થમતા ન થા કિસી સે સેલે રવાં હમારા,
બાતિલ સે ડુબને વાલે અય આસ્માં નહી હમ,
સો બાર કર ચૂકા હૈ તુ ઈમ્તીહાં હમારા ,
અય ગુલિસ્તાને ઉન્દલુસ ! વો દિન હૈ યાદ તુજકો,
થા તેરી ડાલીયો પર જબ આંશિયાં હમારા,
અય મૌજે દજલા ! તુ ભી પહેચાનતી હૈ હમકો,
અબ તક હૈ તેરા દરિયા અફસાના ખ્વાં હમારા,
અય અર્ઝે પાક ! તેરી હુર્મત પે કટ મરે હમ,
હૈ ખૂન તેરી રગોમે અબ તક રવાં હમારા,
સાલારે કારવાં હૈ મીરે હિજાઝ હમારા,
ઉસ્કા નામ હૈ બાકી આરામે જા હમારા,
ઈકબાલ કા તરાના બાંગે દરાં હૈ ગોયા,
હોતા હૈ જાદહ પૈમા ફિર કારવાં હમારા.

યે અશઆર હઝરત પઢતે થે ઔર વાકઈ કોઈ સાથી ઐસા નહી હોગા કે જિસ્કો રોના ન આયા હો કે કિતની આલીશાન થી હમારી હુકુમત ઔર આજ કોઈ અલ્લાહ કા નામ બુલંદ કરનેવાલા યહાં પર મૌજૂદ નહી.

કુછ દુસરે હાલાત

અરબી લિબાસ ઔર કાતિબ સાહબ :–

સફર કે દરમિયાન હમને બાઝ જગહો પર અરબી કપડો કી દુકાને ભી દેખી. ઉસ્કી દો વજહે થી : એક તો યે કે ચંદ અરબ મિસર, ફલસ્તીન ઔર મરાકશસે મુલાઝિમત (નોકરી) કી ગર્ઝ સે આકર યહાં બસ ગયે હૈ. ઔર દૂસરી વજહ યે હૈ કે જો ઈસાઈ ઈસ

વકત હૈ ઉન્મે બાઝ ખાનદાની તૌર કે મુસલમાન હૈ તો ઉનમે ખાનદાની તૌર પર અરબી લિબાસકી તરફ કુછ ફિતરી મોહબ્બત ભી હૈ. જો અબ તક ચલા આ રહા હૈ.

અશબેલિયા મે તો એક અરબી કાતિબ કો ભી દેખા, વો બેહતરીન કિતાબત કરતા થા. લોગ ઉસ્કે પાસ આતે થે ઔર ચાબી કી રીંગ વગૈરા પર અરબી મે લિખવાતે થે.

મુરત્તબ ઔર મુનઝઝમ (વ્યવસ્થિત) શહરોકી ગલીયા :–

પૂરે સ્પેન કે જિતને ભી શહેરો કો હમને દેખા બહોત હી મુરત્તબ, ઉમદા અંદાઝમે મોહલ્લે ઔર ગલીયાં બની હુઈ હૈ. જો ઈસ્લામી હુકુમતકી યાદગાર હૈ કે મુસલમાનો ને અપની હુકુમતમે બહોત હી મુરત્તબ અંદાઝ મે આબાદ કી થી. રાસ્તે કે દોનો તરફ બડે એહતિમામસે ઉન્હોંને ફલ ઔર ફૂલ લગવાએ થે. પેહલે ભી મે આપસે કેહ ચુકા હું કે સંતરે તો રાસ્તે પર હોતે હૈ. જહાં જાઓ હાથ બળ્હાઓ ઔર જિતના ખાના હો ખાઓ. ઈસી તરહ પૂરે મુલ્ક (દેશ) મેં નાશપતી, અંજીર, ગેહું (ઘંઉ), ઝૈતુન, ખજૂર, અનાનસ (Pineapple), રબર કે દરખ્ત બહુત લગે હુએ હૈ.

ઔર આજ ભી યહાં પર પુરાને અંદાઝ કે નળીયે કે બને હુએ મકાનાત દેખનેકો મિલતે હૈ ઔર બાઝ જગહો પર જૈસા કે ગરનાતા ઔર કુર્તુબા મે દેખા કે પહાડો કો ખોદકર મકાનાત બનાએ જાતે હૈ ઔર લોગ ઉસ્મે રેહતે હૈ. બતાયા ગયા કે યે ગરીબો કે મકાનાત હૈ.

وَتَنْحِتُوْنَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا فٰرِهِيْنَ. (સુરએ શુઅરાઅ : ૧૪૯)

તર્જુમા :– ઔર કયા તુમ પહાડો કો તરાશ કર બળે નાઝ કે સાથ (ઈતરાતે હુએ) ઘર બનાતે રહોગે ? (એક માઅની 'માહિરીન' ભી હૈ. વો ઈસ તરહ કે મકાનાત બનાને કે બળે માહિર થે.)

ઈસ આયત કા મઝહર પેહલી મરતબા સ્પેન મે દેખા.

અલ્લામા ઈબ્ને રુશ્દ ઉન્દલુસીકા મુજસ્સમા(પુતલા) :–

જામેઅ કુર્તુબા કે બાહિર એક બડા મુજસ્સમા (પુતલા) હૈ. ઉસ્કે નીચે લિખા હુવા હૈ, 'અબુલ વલીદ મુહમ્મદ ઈબ્ને રુશ્દ' યાની ઈબ્ને રુશ્દ ઉન્દલુસી કા વો મુજસ્સમા હૈ, કયુંકે વો અસલ કુર્તુબા કે રેહનેવાલે થે. અજીબ બાત યે હૈ કે ઉસી અલ્લામા ઈબ્ને રુશ્દ કે નામસે ઉન્કે દાદા ભી મશહુર હૈ. જો મસ્લકન માલિકી થે, મગર આજ હદીષ પળ્હાનેવાલા હર એક ઉનકી બાતોં સે ફાયદા ઉઠાતા હૈ.

ઉસ મુજસ્સમે પર ઉન્કી વિલાદત (પૈદાઈશ) ભી લિખી હુઈ હૈ. ઈસ્વીસન ૧૧૨૬ મે કુર્તુબા મે વિલાદત હુઈ ઔર ઈસ્વીસન ૧૧૮૬ મે મરાકશ મે વફાત પાઈ.

ઈબ્ને રુશ્દ સ્પેનકે મુસલમાન વૈજ્ઞાનિક કી લિસ્ટ મે એક બડા રોશન નામ હૈ. ઉસ

ઝમાને કે તમામ નયે ઉલૂમ મે મહારત રખતે થે. બલ્કે મૌજૂદા ઝમાને કી ઈલ્મ કી તરક્કી (પ્રગતિ) ઔર ફિકરી ઈન્કિલાબ હકીકતમે ઈબ્ને રુશ્દ હી કે ઈલ્મી કારનામો કા અમલી નતીજા હૈ. ઉસ લિયે સ્પેનવાલો ને યાદગાર કે તૌર પર આજ ભી ઉન્કા મુજસ્સમા બાકી રખા હૈ.

શહેરો ઔર મોહલ્લો કે અરબી નામ :–

યહાં શહેરો ઔર મોહલ્લો કે નામ ભી આજ તક અરબી મે હૈ. જૈસે હમને અશબેલિયામે એક અસ્પતાલ દેખા કે ઉસ પર લિખા હુઆ થા 'કલિનીકા દી ફાતીમા' કલિનીક અંગ્રેજીમે છોટે સે દવાખાને કો કેહતે હૈ.

એક જગહ લિખા હુવા દેખા 'લેગવા દી મદીના' (Legva de madina).

જબલે તારિક કે પાસ એક છોટા સા ગાંવ હૈ 'અલકુદસિયા' (Al caipesia).

એક ઔર ગાંવ દેખા 'અલઝેબાલ' (Al zebal) જો જબલે તારિકસે બિલકુલ પાસ હૈ.

એક બસ્તીકા નામ થા 'અલ જઝીરા'

એક આલીશાન ઈમારત પર લિખા હુવા થા 'અલ મુનઝીલુન' (Al–Munozleon) મેને સોચા કે હમારે દૌર મે યે કોઈ મુસાફિરખાના રહા હોગા યા મહેમાનખાના હોગા.

એક જગહ દેખા 'અલ મહાદ મસ્જિદ' મેને સોચા : હો સકતા હૈ મસ્જિદ કા અસલ નામ 'મુહમ્મદ મસ્જિદ' હો.

અરબી નામ કા બહુત રીવાજ આજ ભી હૈ.

ઈસ તરહ કે કઈ અરબી અલ્ફાઝ દેખનેકો મિલે ઔર અરબી ઝબાન કે 'અલ' સે બહુત સારે સ્પેનીશ શબ્દ શુરૂઅ હોતે હૈ.

યહાં લોગો કે રંગોમે સફેદ વ સુર્ખી (લાલાશ) હૈ. જો અરબી નસલ હોને કી યાદ ઝિંદા કરતી હૈ.

મુસલમાન ઈસ્લામી સ્પેનકે પતન કે બાદ લાટીની દેશોકી તરફ :–

ઈસ્લામી સ્પેન કે પતન કે ઝમાનેમે બહોત સારે લોગ યહાં સે દરિયાઈ રાસ્તે સે લાટિની અમેરિકા કે દેશોમે ચલે ગયે.

ઈસ લિયે આજ તક ઉન દેશો મે સ્પેનીશ અરબી નસલ કે લોગ બહોત ઝયાદા દેખને કો મિલતે હૈ. ખાસ કર 'પનામા' મે સ્પેન કે લોગોં કી નસલ બહુત ઝયાદા હૈ ઔર હમારે ગુજરાતી લોગ જો વહાં મુકિમ હૈ વો અજીબ તરહ કે વાકિઆત સુનાતે હૈ કે ઈસાઈ બડે બુઝુર્ગે હમારે લોગોં કો કેહતે હૈ કે : હમ ખાનદાની મુસલમાન હૈ.

હમારે લોગ જબ ફેરી કે કારોબારમે જાતે હૈ ઔર નમાઝ અદા કરતે હૈ તો પેહલે કઈ બડે બુળ્હે ગવાહી દિયા કરતે થે કે : હમારે દાદા, નાના, દાદી, નાની, તુમ્હારી તરહ નમાઝ પળ્હતે થે. મુસલમાન થે. લેકિન મહેનત ન હોને કી વજહ સે અબ ઉન્કી નસલે સિર્ફ ઝાહિર મે મુસલમાન હૈ. નામ સે મુસલમાન હૈ.

ઈસ્વીસન ૧૯૯૯ મે મેરે પેહલે 'સફરે પનામા' કે વકત વહાં કી હુકુમતમે ઈસ્લામી ખાનદાની નિસ્બતોવાલે દો મીનીસ્ટર ભી થે. બતાયા ગયા કે : યે ઉન્હી સ્પેની મુસલમાનો કી નસલ મે સે હૈ.

સ્પેનમે આજ ભી કયલુલા (દો પહર ખાને કે બાદ સોને) કા રિવાજ :

સ્પેન મે ઈસ્લામી નીશાનીયો મે સે એક ચીઝ હૈ કે વહાં પર આજ તક કયલુલા કા રિવાજ હૈ. દો પહર મે તકરીબન બારહ સાઢે બારહ બજે સબ માર્કેટ બંદ હો જાતે હૈ. યે ચીઝ યુરોપ કે કિસી મુલ્કમે દેખને કો નહિ મિલતી. ઔર ફિર શામકો તીન યા ચાર બજે માર્કેટ ખુલતે હૈ.

ખાને મે ઝૈતુન ઔર ઝૈતુન કા તેલ ઈસ્તેઅમાલ બહુત ઝયાદા કિયા જાતા હૈ.

અશબેલિયા કે એક મોહલ્લેકા નામ 'બુહયરહ' હૈ.

હઝરત મુફતી સાહબ ને ફરમાયા કે : બુખારી શરીફ મે એક જગહ યે લફઝ 'મદીના' કે લિયે ઈસ્તેઅમાલ હુવા હૈ. હો સકતા હૈ કે ઉસ મુનાસિબત સે ઉસ મોહલ્લે કા નામ ભી 'બુહયરહ' રખા ગયા હો. વો હદીષ પેશ ખિદમત હૈ. :

قال سعد بن عباده : یا رسول الله ! اعف عنه و اصفح عنه، فو الذی انزل علیک الکتاب ، لقد جاء الله بالحق الذی نزل علیک لقد اصطلح اهل هٰذه البحیره علٰی ان یتجوه فیعقبوبة بالعصابة (الخ) (بخاری : کتاب التفسیر)

ઈમામે શાતબી (રહ.) કે શહર કી તલાશ :–

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! બંદેને કિરાઅતે સબા ભી પળ્હી હૈ. ઉસ્તાઝે મોહતરમ ઈમામુલ ફન 'કારી અહમદુલ્લાહ સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી' ઈમામ શાતબી કો સબક મે યાદ ફરમાતે હુએ ઉન્દલુસ કે હાલાત ભી ખુબ સુનાતે. ઉસી નિસ્બત સે ઉન્દલુસ મે ઈમામ શાતબી (રહ.) કી વિલાદત (પૈદાઈશ) કી જગહ તલાશ કરને કા શૌક હુવા.

ડયુઝબરી મરકઝ પર ફોન કરકે કારી યુસુફ દરવાન સાહબસે માલુમાત હાંસિલ કી. ઉન્હોંને બતાયા કે : 'શાતબા' કો ઈસ વકત શાયદ 'ખાતબા' યા 'ખાતાબા' કેહતે હોંગે. ઔર ઈમામ શાતબી (રહ.) કી વફાત તો મિસર મે હુઈ થી.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઈસી સાલ રબીઉલ અવ્વલ હિજરીસન ૧૪૩૭ મેં મિસરકી

હાજરીકે મૌકે પર ઈમામ શાતબી (રહ.) કે મઝાર પર હાજરી કી સઆદત નસીબ હુઈ થી. ઉસ્કા પુરા કિસ્સા ઈન્શાઅલ્લાહ મિસર કી કારગુઝારીમે લિખુંગા.

પુરે લિબાસ પર હમારા મઝાક :—

બાઝ જગહો પર હમ નમાઝ કા ઈરાદા કરતે થે યા કિસી ઈમારત પર જાકર ખડે હોતે થે તો ચૂં કે હમારે લિબાસ મુકમ્મલ ઔર વહાં તો આધા લિબાસ આમ હે. નંગાપન આમ હે તો ઉન્કો હમારે કામિલ લિબાસ પર હંસના આતા થા :

કે ઔરતે પૂરે કપડે નહી પહેનતી ઔર યે મર્દ કયું પૂરે કપડે પેહને હુએ હે ?

હમારા મઝાક ઉડાતે થે ઔર યે તજરૂબા ઉસ્સે પહેલે મુજે પેરિસ કે સફરમે ભી હુવા. જબ મે મુંબઈ સે પેરિસ કે લિયે રવાના હો રહા થા તો હવાઈ જહાઝ (પ્લેન) મે દો – તીન ગોરી ઔરતે મુઝકો દેખકર હંસ રહી થી. મૈં ને પૈરમે મસહ કી આસાની કી ખાતિર ચમડે કે મોઝે પેહને હુએ થે. તો વો મુજકો દેખકર મેરા મઝાક ઉડાતી થી.

ઈસ તરહ મુકમ્મલ લિબાસ મેં હોના ઉન્કે લિયે આજ કે દૌરમે અનોખી બાત થી.

હઝરત મુફતી સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલી ફરમાને લગે કે : યે હમારા મઝાક નહી ઉડા રહી હે, બલ્કે યે લોગ ઈસ લિયે ખુશ હો રહે હે કે ઈન ઈમારતો કે અસલ હકદાર સદીયોં કે બાદ ઈસ્કે કરીબ (નજીક) ખડે હે.

જિસ મુલ્કમેં આઠસો સાલ તક ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ રહી હો ઔર જહાં કા ખુણા–ખુણા અઝાન વ ઈકામત કી આવાઝ સે ગુંજ રહા હો આજ વહાં પર હમે કોઈ સહીહ કિબ્લા બતાનેવાલા ભી નહી મિલતા હે.

જિસ સરઝમીન પર ઈમામ કુર્તુબી (રહ.) જૈસે ઉમ્મત કે માયે નાઝ મુફસ્સિર પૈદા હુએ હે. જહાં અલ્લામા શાતબી (રહ.) પૈદા હુએ. અબુ હય્યાન ઉન્દલુસી (રહ.) જૈસે મુફસ્સિર પૈદા હુએ ઔર જહાં બડે – બડે મુહદ્દિષ પૈદા હુએ. આજ વહાં પર કોઈ અલ્લાહુ અકબર કેહનેવાલા નહી હે.

ઈન મુલ્કો મે જાને કે બાદ હર કદમ પર એક હી એહસાસ હુવા કે :

અય અલ્લાહ ! મુસલમાનો કો ઈન આમાલ સે બચને કી તૌફીક અતા ફરમા જિન આમાલ સે આપકા ગઝબ ઔર ગુસ્સા ઝમીન પર ઉતરતા હે. આપ વો ખુદા હે કે :

قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِکَ الْمُلْکِ تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشَآءُ

وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ ، بِیَدِکَ الْخَیْرُ ، اِنَّکَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ.

(સુરએ આલે ઈમરાન)

તર્જુમા :— (અય નબી ! ઐસા) કહો કે : અય અલ્લાહ ! જો હુકુમત કે માલિક હે. આપ

જિસ્કો ચાહતે હૈ હુકુમત દેતે હૈ ઔર જિસ્સે આપ ચાહતે હૈ ઉસ્સે હુકુમત કો છીન લેતે હૈ. આપ જિસ્કો ચાહતે હૈ ઉસ્કો ઈઝઝત દેતે હૈ. આપ જિસ્કો ચાહતે હૈ ઝલીલ કરતે હૈ. (તમામ કિસમ કી) ભલાઈ આપ હી કે ઈખ્તિયાર મે હૈ. યકીની બાત હૈ કે આપ હર ચીઝ પર પુરી તરહ કુદરત રખતે હૈ.

જબ તક હમને અલ્લાહ કે સામને અપના બંદા ઔર લાયક હોને કા સુબુત દીયા વહાં તક અલ્લાહ હમેં નવાઝતે રહે ઔર હુકુમત દી , લેકિન જિસ દિન સે હમને અપની નાલાયકી દિખાઈ ઉસ દિન સે અલ્લાહ ને યે હુકુમત હમારે હાથોં સે છીન લી, ચુનાંચે અલ્લાહ કુર્આન મે ફરમાતે હૈ :

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِى الزَّبُوْرِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِىَ الصّٰلِحُوْنَ.

(સુરએ અંબિયા)

તર્જુમા : ઔર પકકી બાત યે હૈ કે ઝબુર મે નસીહત કે બાદ હમને યે લીખ દીયા થા કે યકીનન ઝમીન કે (હકીકી) માલિક મેરે નેક બંદે હોંગે.

યાની તૌરાત મે ઔર તૌરાત કે અલાવા દુસરી આસ્માની કિતાબેં : ઝબુર, ઈન્જીલ, કુર્આન ઈસી તરહ લૌહે મહફુઝ ઔર તમામ આસ્માની કિતાબોં મે યે મઝમુન હૈ કે જન્નત કી ઝમીન સાલેહ બંદો કો મિલેગી. ઔર દુનિયા કી ઝમીન પર સાલેહ બંદો કો એક મરતબા મુકમ્મલ હુકુમત દી જા ચુકી. ઔર કયામત સે પેહલે હઝરત મહેંદી (રદી.) ઔર હઝરત ઈસા (અલય.) કે ઝમાને મે ફિર સે મીલનેવાલી હૈ. દોનો બાતોં કી તરફ આયત મે ઈશારા હૈ.

જબ તક હમને કાબીલિયત કા સુબુત દીયા તબ તક અલ્લાહ ને યે હુકુમતેં હમારે હાથ મે દી. ઔર જબ હમને ઈન હુકુમતોં કો ઐયાશી કા ઝરીયા બના લિયા. ઔર ખુદા કી દી હુઈ હુકુમત ઔર માલ કે ઝરીયે નાફરમાનીયાં કરને લગે ઔર ખુદા કી દી હુઈ દૌલત સે ગૈર ઝરૂરી દીખાવે કી આલીશાન ઈમારતેં બનાને લગ ગયે. શરાબ ઔર કબાબ કી મહેફિલેં હોને લગી તો અલ્લાહ તઆલા ને યે હુકુમતેં હમારે હાથ સે છીન લી.

તારીખ મે લીખા હૈ કે : જબ અબુ અબ્દુલ્લાહ યહાં સે રવાના હોને લગા તો ઉસ્કો ખુદ કો રોના આ ગયા. તો ઉસ્કી વાલિદા(અમ્મા) ઉસ્કે સાથ થી તો ઉસ્ને ઉસ્કો ડાંટના શુરૂ કર દીયા :

આજ તુ કિસ મુંહ સે રો રહા હૈ ?

કયાં મૈને તુજકો બારબાર (વારંવાર) નહી સમજાયા થા કે ઈસાઈયોં કે સાથ તેરી દોસ્તી કિતની ખતરનાક સાબિત હોગી ?

તુજકો સમજાયા થા કે ઈસાઈયોં કી દોસ્તી તુજકો એક દિન ખતમ કર દેગી.

આખિર ઈતની અઝીમુશ્શાન હુકુમત કા જો પતન હુવા યે આજ મુસલમાનો કે લિયે ઈબ્રત હૈ કે આજ મુસલમાન અલ્લાહ કી દી હુઈ દૌલત ઔર તંદુરસ્તી કો હરામ કામોં મે ખર્ચ ન કરેં : બલ્કે ઈસ દૌલત કો અલ્લાહ કી મરજી કે મુતાબિક ખર્ચ કરે. અગર હમ દૌલત દેનેવાલે અલ્લાહ તઆલા કી મરજી કે મુતાબિક દૌલત ખર્ચ કરેંગે તો અલ્લાહ તઆલા ઈઝઝત કે ઉચે મકામ અતા ફરમાએંગે :

ખુદા કરે કે સ્પેન કા યે ઈતિહાસ હમારે લિયે ઈબ્રત કા સામાન બને !!!

વાપસી કે મૌકે પર હર સાથી કી ઝબાન પર ઔર દીલ મે એક એહસાસ થા કે અલ્લાહ તઆલા ઐસી ઝિલ્લત ઔર રૂસ્વાઈ સે દુનિયાભર કે મુસલમાનો કો હિફાઝત મે રખ્ખે.

કુછ સાથી યે કેહતે થે કે :

કયા ફિર સ્પેન મેં ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ હોગી યા નહી ?

કિસ કદર હસરત ભરા યે સવાલ થા કે આલીશાન મસાજિદ ઔર બળે બળે મદરસે જો આજ ચર્ચ મે તબદીલ હો ગયે હૈ. કયા ફિર સે ઉસ્મે અઝાન કી આવાઝ ગુંજેગી ?

કયા ઈન મદરસો મે દોબારા કુરઆન ઔર હદીષ કે સબક કી આવાઝેં આયેગી ?

અલ્લાહ કે લિયે કોઈ મુશ્કિલ નહી હૈ વો કર સકતે હૈ, લેકીન કાશ ! મુસલમાન ઉન આમાલ પર આ જાયે જિસ્કી બરકત સે અલ્લાહ કી રહમતેં ઉતરતી હૈ :

જો મૈં જાગ ઉઠું તો મેરે લિયે વહી તખ્ત વ તાજ હૈ.
વો જો કટ ગઈ મેરી અઝમતેં, મેરી ગફલતો કા ખિરાજ હૈ !

હમારા યે સફર ચાર દિન ઔર તીન રાત કા મુકમ્મલ હુવા ઔર હમ તકરીબન આધી રાત કો લંડન પહોંચ ગયે. અલ્લાહ તઆલા ઈસ સફર કો હમારે લિયે ઔર દુસરે મુસલમાનો કે લિયે ઈબ્રત ઔર નસીહત કા ઝરીયા બનાએ. ઔર ઈસ્લામી જગત કો ઐસી ઝિલ્લત ઔર રૂસ્વાઈ સે મહફુઝ ઔર મામુન રખ્ખે. આમીન...

સ્પેન કે પતન કી ઈસ જાનિબ પર એક નઝર:–

(૧) લોગ અપને બાદશાહ અબુ અબ્દુલ્લાહ કી બે પરવાહી સે જો ઉન્હોંને કૌમી મુસીબત મે દિખલાઈ. નારાજ હો હી રહે થે અબ કહત (દુકાળ) કી આફત મે મુબ્તલા હોનેવાલે થે. આમ નારાઝી જો ફૈલી હુઈ થી વો છુપાયે ન છુપ સકી. ઔર યે તજવીઝ હુઈ કે ઈસ કાબિલે નફરત બાદશાહ કો અમને આમ્મા પર કુરબાન કર દિયા જાયે.

ઉસ ગદ્દારી કો અબુ અબ્દુલ્લાહ સમજ ગયે ઔર ઉસ પર ઉન્હોંને વો ફઅલ કિયા કે જિસ્સે વો ઔર ઉન્કા નામ કયામત તક બદનામ હો ગયા.

યાની અપને હિલતે તખ્ત કો બચાને કે લિયે ઉન્હોંને ઈસાઈયોં સે મદદ માંગી. ચુનાંચે 'ડાન ફેડરિક ડી ટોલીડો' સરહદ કે ગવર્નર ઈધર સે ભેજે ગયે. યે એક બડી ટીમ કો લેકર ફૌરન આગે બઢ્હે. ઝાહિર યે કિયા ગયા કે વો હોંશિયાર – સમજદાર, મગર બેઉસુલ ફરડીનન્ડ કે સિર્ફ નામ કે હલીફ (બલ્કે યું કેહના ચાહીયે કે કઠપુતલી) કો બચાને કે લિયે આ રહે હૈ. ઈસ ફૌજ કે તમામ અફસરો કો યે હિદાયત થી કે વો દોનો પાર્ટી કો ઈતના કમઝોર ન કરે કે તાકત મે બરાબરી કાયમ ન રહે.

યહી વો પોલિસી થી કે જો ઉસ બગૈર રહમ કી કોશિશ મે અવ્વલ સે આખિર તક કાયમ રહી. ઉસ્સે મકસદ યે થા કે અગર દોનો પાર્ટી તાકત વ કુવ્વતમે બરાબર રહેંગે તો દોનો આપસમે લડતે ફિરતે રહેંગે ઔર યે લડાઈ દોનો કે હક મે બરબાદી સાબિત હોગી. નતીજા યે હોગા કે દોનો અપને હી હાથ સે અપની સલ્તનતો કો તબાહ કર દેંગે.

ઉસી બિના પર ડાન ફેડરિક દોનો પાર્ટી સે ઈસ તરહ ખેલતે રહે જૈસે કે ચૂહે કો મારનેસે પેહલે બિલ્લી ઉસ્કે સાથ ખેલતી હૈ. ઉન્હોંને દોનોકો ઈસ ધોકે મે રખા કે સુલહ કરા દેતે હૈ, દોનો કો ડરાતે રહે ઔર મદદ એક કી ભી ન કી. નોબત યહાં તક પહોંચી કે દોનો પાર્ટી અપને અપને ગુસ્સે કો ન રોક સકે ઔર જબ યે દેખ લિયા કે દોનો ફિર એક દુસરે સે લડને હી વાલે હૈ તો ડાન ફેડરીક ચુપચાપ ચલતે બને.

(૨)કાબિલે નફરત અબુ અબ્દુલ્લાહ કી ઝિલ્લત અબ ઈન્તિહા કો પહોંચ ગઈ થી, અગર અબ વો કિસી ઔર ગુનાહ કે મુરતકિબ હોતે તો ઉનકી ઝિલ્લતીમે કુછ ઝયાદા ઈઝાફા હોનેકી ગુંજાઈશ નહી થી. વો અપને મુલ્ક કે અમન વ આફિયત કો મહઝ ઈસ લિયે ખૈર બાદ કેહ ચુકે થે કે અપને ઈસ તખ્ત પર મુતમકિકન(જમે) રહે. જિસ્કો અપને કબ્જે મે રખને કી ન ઉનમે કાબેલિયત થી ન ઈતના ઈસ્તિકલાલ(મજબુતી) કે વો ઉસ્કી હિફાઝત કર સકતે.

અબ વો અપની રિઆયા(પબ્લીક) કો નિલામ કર રહે થે. ઔર ઉસ્કો યે તરગીબ દે રહે થે કે : ઈન દુશ્મનોસે જો અપની બુલંદ નઝરી સે ઉનકે આકા બનના ચાહતે હૈ રૂપિયા

લેકર અપને આપકો ઉનકી ગુલામી મે દે દે.

જહાં ઐસી અહમ બાત હોતી થી કે જિનમે ફૌરન કારવાઈ કરને કી જરૂરત થી વહાં અબુ અબ્દુલ્લાહ હંમેશા સુસ્તી કરતે થે. ઔર ઐસે મુઆમલાત મે મદદ કરને મે વો ચુસ્તી વ ચાલાકી દિખાતે થે કે જિનસે ઉનકી પબ્લીક કી આઝાદી જડ સે ઉખડ જાએ. ખુદ ઉન્કી હુકુમત ખતરે મે પડ જાએ ઔર અપના તાજ વ તખ્ત બાકી ન રહે. (અઝ અખબારે ઉન્દલુસ, મુતરજીમ – ૨ તર્જુમા :– મુન્શી મુહમ્મદ ખલીલુર્રહમાન સાહબ)

ઈસાઈયોંકી ગોદ મે બેઠને ને મુસલમાનો કો સ્પેન કી હુકુમત સે મહેરૂમ કર દિયા. હઝરત મુફતી મુહમ્મદ તકી સાહબ ઉસ્માની મદઝિલ્લહુલ આલી ફરમાતે હૈ :

ઉન્દલુસ મે મુસલમાનો કી જીત કે અસ્બાબ ભી ઝાહિર થે ઔર પતન કે અસ્બાબ ભી ઝાહિર હૈ :

શમશીર વ સનાન અવ્વલ, તાઉસ વ રૂબાબ આખિર.

અબ યે હમારા કામ હૈ કે કિન અસ્બાબ કો અપને લિયે ઈખ્તિયાર કરતે હૈ.

લંડનમે મુજે એક સાહબ ને એક બુઝુર્ગ કે મુતઅલ્લિક બતલાયા કે : જબ વો સ્પેન તશરીફ લે ગયે તો ખ્વાબ મે યા કશફે કુબુર મે સ્પેન કે કિસી મર્હુમ મુસલમાન સે મુલાકાત હુઈ. ઉન્હોંને બતાયા કે :

હમ સ્પેન કે મુસલમાનો કો બહોત બુરા ન સમજો. બાત યે હૈ કે જબ તક અલ્લાહ ને ઈસ મુલ્ક મે ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ રખને કા ફૈસલા ફરમાયા થા તબ તક વો બાકી રહી ઔર જબ તકદીરી ફૈસલા હુવા તો ઈસ્લામી હુકુમત ખતમ હો ગઈ.

ذٰلِکَ تَقْدِیْرُ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ. (સુરએ યાસીન : ૩૮)

તર્જુમા :– યે ઉસ અલ્લાહ તઆલા કા મુકર્રર કિયા હુવા નિઝામ હૈ જો જબરદસ્ત હૈ. બળે જાનને વાલે હૈ.

ઉસ પર તો હમારા ઈમાન હૈ.

સાથ હી દારૂલ અસ્બાબ મે અસ્બાબ કો ભી દેખા જાતા હૈ. ઈસ લિયે જિન અસ્બાબ કી બુનિયાદ પર અલ્લાહ તઆલા કી મદદ સે હમ મહેરૂમ હો જાતે હૈ ઉનસે ખુદકો બચાને કી ફિકર બહોત જરૂરી હૈ.

સ્પેન

(સ્પેન કી સરઝમીનસે વાપસી પર લિખે ગએ અશઆર)

હસ્પાનિયા તો ખુને મુસલમાં કા અમી હૈ
માનીન્દે હરમે પાક હૈ તુ મેરી નઝર મે
પોશીદા તેરી ખાક મે સજદો કે નિશાન હૈ
ખામોશ અઝાને હૈ તેરી બાદે સહર મે
રોશન થે સિતારો કી તરહ ઉનમે સુનાને
ખૈમે થે કભી જિનકે તેરે કોહ વ કમર મે
ફિર તેરે હસીનો કો જરૂરત હૈ હનાકી
બાકી હૈ અભી રંગ મેરે ખુને જિગર મે !
કયું કર ખસ વ ખાશાક સે દબ જાએ મુસલમાં
મા ના વો તબ વ તાબ નહીં ઉસ્કે શરર મે
ગરનાતા ભી દેખા મેરી આંખોને વ લેકિન
તસ્કીને મુસાફિર ન સફર મે ન હઝર મે
દેખા ભી દિખાયા ભી સુનાયા ભી સુના ભી
હૈ દિલકી તસલ્લી ન નઝર મે ન ખબર મે

તુર્કી કી કારગુઝારી

☆ તુર્કી કે પેહલે સફરકે સાથી :–

(૧) શૈખુલ હદીષ હઝરત મુફતી અહમદ ખાનપુરી સા. (સદર મુફતી વ શૈખુલ હદીષ : જામિઆ ઈસ્લામિયા તઅલીમુદ્દીન,ડાભેલ, સિમલક)

(૨) મુફતી મહમુદ બારડોલી (ઉસ્તાઝે તફસીર વ હદીષ : જામિઆ ડાભેલ, ગુજરાત.)

(૩) મૌલાના ઈમરાન પટેલ સાહબ લંડન (ફાઝિલ જામિઆ ડાભેલ)

(૪) મૌલાના ઈસ્માઈલ પટેલ સાહબ (મોહતમીમ દારૂલ ઉલૂમ લેસ્ટર)

(૫) મર્હુમ હાજી શૌકત કુરેશી સાહબ દમણ.

(૬) કારી અબ્દુલ હન્નાન સાહબ સુરતી.

(૭) અલ્હાજ નાસિરદાદા સાહબ સુરત.

☆ તુર્કી કે દુસરે સફરકે સાથી :–

(૧)મુફતી મહમુદ બારડોલી

(૨) મૌલાના નાસિર સાહબ નવસારી (નુરાની મકાતિબ કે રૂહે રવાં)

(૩) મૌલાના સાદિક સાહબ માણેકપુરી (યકે અઝ બાનિયાને નુરાની મકાતિબ)

(૪) મૌલાના ઉમર સાહબ, અહમદઆબાદ (ફાઝિલ જામિઆ, ડાભેલ)

(૫) હાજી અબ્દુસ્સમદ પાલાવાલા (નવાપુર)

(૬) હાજી અબ્દુસ્સમદ ઘોંસલા (કદોડ)

(૭) હાજી ખુરશીદસાહબ માંજરા (દમણ)

(૮) કામિલભાઈ (અહમદઆબાદ)

(૯) તલ્હાભાઈ (અહમદઆબાદ)

(૧૦)હાજી આરિફસાહબ આવજી (નવાપુર)

(૧૧) હાજી શોએબ માંદા (નવાપુર)

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ نَحْمَدُهٗ وَ نَسْتَعِيْنُهٗ وَ نَسْتَغْفِرُهٗ وَ نُؤْمِنُ بِهٖ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ وَنَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شُرُوْرِ اَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّاٰتِ اَعْمَالِنَا ، مَنْ يَّهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهٗ وَمَنْ يُّضْلِلْهُ فَلَا هَادِىَ لَهٗ وَنَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَنَشْهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا وَشَفِيْعَنَا وَحَبِيْبَنَا وَاِمَامَنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ،صَلَوَاتُ اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى عَلَيْهِ وَ عَلٰى اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَ ذُرِّيَّاتِهٖ وَاَهْلِ بَيْتِهٖ وَاَهْلِ طَاعَتِهٖ، وَبَارَكَ وَسَلَّمَ تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا كَثِيْرًا.....اَمَّا بَعْدُ !

ઈસ સે પેહલી મજલિસમે મુબારક ઝમીન ફલસ્તીન ઔર જોર્ડન કી કારગુઝારી આપકો સુનાઈ ગઈ થી. આજકી ઈસ મુબારક મજલિસમે ૧૮ જુન, ૨૦૧૪ કો તુર્કી ઔર ઉસ્કે કુછ હિસ્સો કા દુસરા દીની સફર હુવા. ઉસ્કી મુખ્તસર કારગુઝારી અર્ઝ કરની હે.

ચું કે બંદે કા સફર ઈસ તરહ હુવા કે પેહલે જોર્ડન ઔર ફલસ્તીન ગયા. ફિર વહાંસે તુર્કી જાના હુવા. ફલસ્તીન ઔર જોર્ડન કી કારગુઝારી ઈન્શાઅલ્લાહ એક કિતાબ મે ઉમ્મત કે સામને પેશ કરને કી સઆદત હાંસિલ કરુંગા.

સફર કે દૌરાન બહોત સારે અહબાબ રેકોર્ડર (Recorder) મે મેરી બાતો કો રેકોર્ડ કરતે થે ઔર બહોત સારી ઐતિહાસિક જગહો કો વિડીયો (Video) કે ઝરિયે રેકોર્ડ કિયા ગયા. પુરી કોશિશ કી ગઈ થી કે ઈન્સાન ઔર જાનવરો કી તસ્વીર ન આવે.

બાઝ ઐતિહાસિક જગહો કી તસ્વીરે ઈન્ટરનેટ (Internet) કે ઝરિયે હજારો કી તાદાદ(સંખ્યા) મે દુનિયાભર મે ફૈલ ગઈ. ઉનમે સે બહોત સારી વિડીયો કિલિપ (video clips) હમારી સાઈડ પર ભી આપ દેખ સકતે હે.

વેબ સાઈટ કા પતા હે : **(www.nooranimakatib.com)**

કુસ્તુન તુનિયા કો ફતહ કરને કી નબવી બશારત :–

તુર્કી મે એક બળા શહેર હે જિસ્કા નામ ‘ઈસ્તંબુલ’ હે. ઉસી કો પુરાને ઝમાને મે ‘કુસ્તુન તુનિયા’ કેહતે થે ઔર જિસ્કો અંગ્રેજીમે (Costantinopol) કેહતે હે.

પુરાના ઈસાઈઆલમી મર્કઝ કુસ્તુન તુનિયા આજ ઈસ્તંબુલ શહર કી શકલ મે હે. પુરાને કુસ્તુન તુનિયા કી દિવાર વગૈરા આજ તક વહાં મૌજૂદ હે.

યે વો મુબારક સરઝમીન હે જિસ્કે બારેમે અલ્લાહ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ

વસલ્લમ ને હદીષ શરીફ મે ઈરશાદ ફરમાયા થા ઔર અપને સહાબા (રદિ.) કો ખુશખબરી દી થી કે :

"તુમ જરૂર કુસ્તુન તુનિયા કો ફતહ કરોગે."

ઈમામ અહમદ (રહ.) ને અપની મુસ્નદ મે હઝરત બશીર બિન સહીમ (રદિ.) સે રિવાયત નકલ કી હૈ :

لتفتحن القسطنطنية ، فلنعلم الأمير أميرها ولنعلم الجيش ذلك الجيش.

કૈસરે રૂમ (Roman Empire) ઉસ ઝમાને કી એક સબસે બડી સુપર પાવર તાકત થી. ઉનકી રાજધાની (Capital) ઉસ વકત કુસ્તુન તુનિયા હુવા કરતા થા. પુરી દુનિયા કે ઈસાઈયોં કી તાકત કા વો મરકઝ થા. ઔર ઈસાઈયોંકા જો આલમી બાદશાહ હુવા કરતા થા ઉસ્કો 'કૈસરે રૂમ' કહા જાતા થા.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા થા કે :

તુમ જરૂર કુસ્તુન તુનિયા કો ફતહ કરોગે.

બેહતરીન લશ્કર :–

ઔર આગે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ઈરશાદ ફરમાયા કે :

જો લશ્કર ઉસ્કો ફતહ કરને(જીતને) જાયેગા વો લશ્કર બેહતરીન લશ્કર હોગા. ઉસ લશ્કર કા જો અમીર હોગા વો બેહતરીન અમીર હોગા.

ઔર એક દુસરી હદીસ મેં ઈરશાદ ફરમાયા કે :

اذا هلك قيصر فلا قيصر بعده.

કે કૈસર બાદશાહ હલાક હો જાયેગા તો ફિર કયામત તક દુસરા કૈસર પેદા નહી હોગા.

યે દો હદીષે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ઈસ કુસ્તુન તુનિયાકે બારે મે ઈરશાદ ફરમાઈ થી.

ઈસી તરહ હઝરત ઉમ્મેહરામ (રાદ.) કી એક રિવાયત મે ભી કુસ્તુન તુનિયા કી બાત આઈ હૈ.

કેહતે હૈ કે : દુનિયાકા સબસે પહેલા ચર્ચ વો ભી ઈસ્તંબુલ હી મે હૈ. હઝરત ઈસા (અલય.) કે આસ્માન પર ઉઠાયે જાને કે બાદ ઈસાઈયોંને સબસે પહેલા ચર્ચ વહાં બનાયા થા.

કુસ્તુન તુનિયા કી તરફ સબસે પહેલા લશ્કર :–

અબ હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ઉસ્કી ફતહ(જીત) કી ઈતની બડી

ખુશખબરી દી ઈસ લિયે સહાબાએ કિરામ (રદિ.) કે દિલ મે યે ચાહત થી કે હમ ઉસ્કો ફતેહ કરને જાએ.

સબસે પેહલે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી વફાત કે બાદ અમીરે મુઆવિયા (રદિ.) જબ વો અમીર થે તબ અપને બેટે યઝીદકો એક લશ્કર લેકર ઉસે ફતહ કરને કે લિયે રવાના કિયા થા ઔર ઉસ લશ્કર મે બડે સહાબી હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મેઝબાન : હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ભી થે.

યે વો ખુબનસીબ સહાબી હૈ કે હિજરત કે બાદ હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉન્કે ઘર પર રહે ઔર આપકી ખિદમતકી સઆદત નસીબ હુઈ.

હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ અપને હી મકાન મે ઠેહરે :-

સિરત કી કિતાબો સે પતા ચલતા હૈ કે યમન કે જો 'તુબ્બઅ' બાદશાહ હોતે થે ઉન્મે સે એક તુબ્બઅ બાદશાહ અપની હુકુમત કે સફર પર નિકલે. ઉન્કી હુકુમત યમન સે અફ્રિકી મુલ્કો તક ફૈલી હુઈ થી. ઉન્કે સફર મે લશ્કર કે સાથ ચારસો (૪૦૦) કે કરીબ યહુદી ઉલમા કા એક કાફલા થા. યે સફર કરતે – કરતે મદીના મુનવ્વરા પહોંચે ઔર વહાં ઠેહરે.

તૌરાત મે અલ્લાહ કે આખરી નબી કી જો નિશાનીયાં બયાન કી ગઈ હૈ ઉનકો યે ઉલમા જાનતે થે. ઉન્હોંને વો તમામ નિશાનીયાં મદીના મુનવ્વરા પર પુરી ઉતરતી હુઈ પાઈ. જિસ્સે ઉનકો યકીન હો ગયા કે યહી વો મદીના હૈ જહાં અલ્લાહ કે આખરી નબી હિજરત કરકે તશરીફ લાનેવાલે હૈ. ખુદ ઈન ઉલમા કે દિલ મે યે ખ્યાલ પૈદા હુવા કે હમકો યહી ઠેહર જાના ચાહિએ.

ઉન્હોંને કાયદે કે મુતાબિક તુબ્બઅ બાદશાહ સે ઈસ સિલસિલેમે દરખ્વાસ્ત કી કે : હમ ઈસ શહેર મે ઠેહરના ચાહતે હૈ.

તુબ્બઅ બાદશાહને ઉન્કી દરખ્વાસ્ત સુનકર મદીના મે ઠેહરને કા કારણ પુછા.

ઉન ઉલમાને બતાયા કે : તૌરાતકી ખુશખબરીયોં કે મુતાબિક યે શહર અલ્લાહ કે આખરી નબી કી હિજરત કી જગહ હૈ. ઈસ લિયે હમ યહાં કિયામ કરના ચાહતે હૈ.

વો ખુદભી બહોત ખુશ હુએ ઔર ઉન તમામ ચારસો ઉલમાએ યહુદ કો મદીના મુનવ્વરામે ઠેહરને કી ઈજાઝત દે દી. ઔર સબકે લિયે ખુદ અપને પૈસો સે મકાન બનવાએ. તમામ ઉલમા કે લિયે જાગીરે ખરીદી. તાકે ઉન્કે લિયે ઝિંદગી ગુઝારને મે સહુલત રહે ઔર તમામ ઉલમા કી ખુદ અપને ખર્ચ સે શાદીયાં ભી કરવા દી.

ફીર સાથ હી મે તુબ્બઅ ને એક મકાન અલગ સે બનાયા ઔર વો મકાન અલ્લાહ કે આખરી નબી કી નિય્યતસે બનાયા ઔર ફિર ઈન ચારસો ઉલમા મે જો સબસે બળે આલિમ થે ઉન્કો ઈસ મકાન કી ચાબી હવાલે કી ઔર કહા કે :

જબ અલ્લાહ કે આખરી નબી તશરીફ લે આવે તો ઉન્કી ખિદમત મે યે મકાન મેરી તરફ સે પેશ કર દેના.

ઔર કહા કે : અગર તુમ્હારી જિંદગીમે અલ્લાહ કે આખરી નબી તશરીફ ન લાવે તો અપની અવલાદ કો વસીયત કર દે ઔર યે વસીયત ચલતી રહે ઔર જબ વોહ નબી તશરીફ લાવે તો ઉન્કી ખિદમત મે યે મકાન કી ચાબી પહોંચ જાવે.

સિરત લિખનેવાલોને લિખા હૈ કે : જિસ બડે આલિમ કો તુબ્બઅ બાદશાહ ને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મકાન કી ચાબી હવાલે કી થી હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ઉસી આલિમ કી અવલાદ મે સે થે. ઔર ઉનકે પાસ વો ખત મહફુઝ (હિફાઝત સે) થા જો ઉન્હોંને હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો પેશ ભી કિયા થા.

હમ યું કેહ સકતે હૈ કે : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કે મકાન મે નહીં બલ્કે અપને હી મકાન મે હિજરત કે બાદ ઠેહરે.

તુબ્બઅ બાદશાહને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મોહબ્બત વ અકીદત મે કુછ અશઆર ઔર તારીફી કલિમાત ભી કહે થે. જો કિતાબોં મે મૌજૂદ હૈ.

હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઔર સહાબા કી એક બે મિસાલ ખુબી :–

તમામ અબિંયા મે હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો હી યે ઈમ્તિયાઝી સઆદત હાંસિલ રહી હૈ કે દુનિયા મે આપકી મુબારક પૈદાઈશ સે બહોત પેહલે લોગ આપ પર ઈમાન લાએ.

ઈસી તરહ આપ કી તુફૈલ મે આપકે સહાબા (રદિ.) કો યે સઆદત હાંસિલ હુઈ કી ઉન્કી વિલાદત(પૈદાઈશ) સે પેહલે હી આસ્માની કિતાબો મે ઉન્કી બાતેં આઈ.

હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે નિરાલી મોહબ્બત :–

હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ઔર ઉન્કી બીવી ઉમ્મે ઐયુબ (રદિ.) ને નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મિસાલી ખિદમત અંજામ દી. ખાના જબ તૈયાર હોતા તો એક ખુન્ચા જૈસે બરતન મે પુરા પુરા ખાના હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મે પેશ કર દેતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ

વસલ્લમ કો જિતના ખાના હોતા ઉસ્સે ફારિગ હોતે ફિર વો ખુન્ચા હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) અપની બીવી કે પાસ લે જાતે ઔર દોનો મિયાં બીવી ઉસ ખાને મે સે ઉસી જગહ સે ખાતે જહાં નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે હાથ ઔર ઉગલી મુબારક કે નિશાનાત હોતે થે.

યે થી ઉન્કી આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે નિરાલી મોહબ્બત વ અકીદત.

નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા અદબ અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ઔર ઉન્કી બીવી સે કોઈ સીખે :–

સિરત કી કિતાબો મે લિખા હૈ કે : હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.)કા મકાન દો મંઝિલા (દો માળવાલા) થા. ઉન્હોંને અપના પુરા મકાન નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી ખિદમત મે પેશ કિયા. તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને અપને લિયે નીચે વાલી મંઝિલ પસંદ ફરમાઈ. યે ઈરશાદ ફરમાયા કે : લોગ મુજસે મિલને કે લિયે આતે જાતે રહેંગે. અગર મે ઉપર રહુંગા તો લોગો કે આને જાને કી વજહ સે તુમકો તકલીફ હોગી. ઈસ લિયે તુમ ઉપર રહો મે નીચે રહુંગા.

યે દોનો મિયાં બીવી ઉપર વાલી મંઝિલ મે રેહતે થે. લેકિન અદબ કા હાલ યે થા કે ઉપર વાલી મંઝિલ મે દિવાર કે કિનારે – કિનારે હી ચલતે થે. ફર્શ પર દરમિયાન વાલે હિસ્સે મે નહી ચલતે થે. ઈતના અદબ કા ઉન્હોંને લિહાઝ રખા.

એક મરતબા ઉપર વાલી મંઝિલ કે ફર્શ પર પાની ગિર ગયા ઔર ઉસ દૌર મે મિટ્ટી કે મકાનાત હોતે થે. દોનો મિયાં બીવી કો યે ખતરા હુવા કે પાની મિટ્ટી સે ટપક કરકે કહી નીચે ન ગિરને લગે ઔર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો પાની ટપકને સે તકલીફ ન હો. દોનો મિયાં બીવીને પુરી રાત ગોદડી કે ઝરિયે પાનીકો સુખાને મે ગુઝારી. યે થા ઉન દોનો મિયાં બીવી કે દિલમે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા અદબ વ એહતિરામ.

પ્યાઝ ઔર લહસનવાલા ખાના :–

હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ નીચલી મંઝિલ પર ઉન્કે યહાં રેહતે થે. એક આદત કે મુતાબિક ખાના તૈયાર કરકે પેશ કિયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ખાના નહી ખાયા. ઔર પુરા ખુન્ચા વૈસે હી વાપસ ગયા. ઉસ પર દોનો મિયાં બીવી કો બડી ફિકર હુઈ. ફૌરન હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ખિદમત મે હાઝિર હુએ ઔર વજહ દરયાફત કી(કારણ પુછા). હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઈરશાદ ફરમાયા : ઈસ ખાને મે પ્યાઝ ઔર લહસન હૈ ઔર મેરે પાસ ફરિશ્તે આતે જાતે રેહતે હૈ ઈસ તરહ કા લહસન

ઔર પ્યાઝવાલા બદબુવાલા ખાના મુનાસિબ નહી હૈ.

બસ ઉસ દિન સે હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ઔર ઉન્કી બીવીને ખાનેમે લહસન મિલાના બંદ કર દિયા.

ખાને મે લહસન ઔર પ્યાઝ કા મસ્અલા :–

કચ્ચી મુલી, લહસન, પ્યાઝ કા ખાના જાઈઝ હૈ. લેકિન મસ્જિદ મે કચ્ચી પ્યાઝ, લહસન વગૈરા બદબુવાલી ચીઝેં ખાકર જાના મકરૂહે તહરીમી હૈ ઔર અગર પકા કર ખાયા જાયે તો કોઈ હરજ નહી. (ફતાવા દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ : ૬/૬૩)

ઈસી તરહ કચ્ચી પ્યાઝ ઔર લહસન ખાકર બદબુ કે સાથ મજલિસે ઝિકર, ઈદગાહ ઔર જનાઝા ઔર ઈબાદતો કી જગહો મે જાના મકરૂહે તહરીમી હૈ. (શરહ મુસ્લિમ લીન નવ્વી : ૧/૨૦૯)

મુસ્લિમ શરીફ કી રિવાયત હૈ કે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને પ્યાઝ વગૈરા ખાને સે મના ફરમાયા. ફિર ફરમાયા : જો શખ્સ ઈસ બદબુવાલે દરખ્તસે ખાએ વો હમારી મસ્જિદ કે કરીબ ભી ન આએ. ઈસ લિયે કે ફરિશ્તો કો ઈન ચીઝોંસે તકલીફ હોતી હૈ. જિન ચીઝોંસે ઈન્સાનોકો તકલીફ હોતી હૈ. ખાલી મસ્જિદ મે પ્યાઝ વગૈરા ખાકર જાને કા યહી હુકમ હૈ. (શરહ મુસ્લિમ લીન નવ્વી : ૧/૨૦૯)

બાઝ લોગ યે કેહતે હૈ કે : 'રાત કે વકત પ્યાઝ ખાના જાઈઝ નહી ઉન્કી યે બાત દુરૂસ્ત નહી કયુંકે જિસ તરહ દિન મે પ્યાઝ ખાના જાઈઝ હૈ ઉસી તરહ રાત મે ભી ખાના જાઈઝ હૈ .

હા ! અલબત્તા હઝરાતે મુફતીયાને કિરામ ને લિખ્ખા હૈ કે : પ્યાઝ ઔર કોઈ બદબુદાર ચીઝ ખાકર મિસ્વાક કીએ બગૈર મસ્જિદ મે નહી જાના ચાહિએ. ચાહે દિન મે હો યા રાતમે. (અહમ મસાઈલ જિનમે ઈબ્તિલા આમ હૈ : ૬/૨૯૭)

હઝરતે આઈશા (રદિ.) ને ફરમાયા કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા આખરી ખાના વો થા જિસ્મે પ્યાઝ થા. (યાની પકા હુવા પ્યાઝ)

ફાયદા :– આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને કચ્ચા પ્યાઝ ઔર લહસન કભી ઈસ્તેઅમાલ નહી કિયા. અલબત્તા ! પ્યાઝ કો પકા દીયા જાતા જૈસે સાલન વગૈરામે યા ઉસે તલ દીયા જાતા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ બદબુ ન હોનેકી વજહ સે ખા લેતે. (શમાઈલે કુબરા : ૧/૧૧૩)

બુળ્હાપેકે બાવજૂદ જિહાદકા લંબા સફર :–

હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ભી ઈસ લશ્કર મે મૌજૂદ થે ઔર ઉસ વકત ઉનકી ઉમર તકરીબન અસ્સી (૮૦) સાલકી થી. બિલ્કુલ બુળ્હે હો ચુકે થે. લેકિન બસ !

હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી ઈસ ખુશખબરી કો હાંસિલ કરને કે લિયે ઉસ બુઢ્ઢાપે કી હાલત મે ભી લશ્કર મે શામિલ હો ગયે.

મદીના મુનવ્વરા સે કુસ્તુન તુનિયા હવાઈ જહાઝ(પ્લેન) કે રાસ્તે સે તકરીબન તીન ઘંટેસે ઝયાદાકા રાસ્તા હૈ. યાની ઈસ ઝમાને કે (૩૨૭૩) કિલોમીટર ઈતના લંબા સફર કરકે હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) ઈસ્તંબુલ તશરીફ લે ગએ .

હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કી આરઝુ :–

જબ વહાં ગએ તો બિમાર હો ગએ. લશ્કર કે જો અમીર થે યઝીદ બિન મુઆવિયા વો હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કી ખિદમત મે હાઝિર હુએ. ઔર અર્ઝ કિયા કે આપ તો અલ્લાહ કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મેઝબાન થે બતલાવો ! મે આપકી કયાં ખિદમત કરૂં ?

હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કા જો જઝબા થા ઔર જો જવાબ થા અલ્લાહ હમ સબ કો ભી ઐસા જઝબા અતા ફરમાએ !

ફરમાયા કે : યઝીદ ! બસ મેરી એક હી આરઝુ હૈ કે : જબ મેરા ઈન્તિકાલ હો જાયે તો મેરી લાશ કો યહાં પર દફન મત કરના. બલ્કે મેરી લાશ કો ઘોડે પર રખના ઔર ફિર ઉસ ઘોડેકો તુમ ચલાના ઔર દુશ્મનો કી ઝમીન સે જિતના દુર લે જા સકો લે જાના ઔર દુશ્મનોકે શહર મે મુજકો દફન કરના.

ઈસ જઝબે કા હાંસિલ યે નીકલતા હૈ કે કલ કયામત કે દિન હમ અલ્લાહ કે સામને યે કેહ સકે કે અય અલ્લાહ ! હમ ઝિંદા થે તો તેરે રાસ્તેમે ચલતે થે ઔર મરને કે બાદ હમારી લાશ ભી તેરે રાસ્તે મે ચલતી રહી.

યે ઉન્કે જઝબાત કા ખુલાસા થા. ઉસી કો કેહતે હૈ કે : દિન કા કામ કરતે – કરતે મરના હૈ ઔર મરતે – મરતે કરના હૈ .

બહરહાલ ! જબ આપકા ઈન્તિકાલ હુવા તો યઝીદને એક ઘોડે પર આપકા જનાઝા રખા ઔર ઉસ્કો ચલાયા ઔર કુસ્તુન તુનિયા મે જો ઈસાઈયોંકા મઝબુત કિલ્આ થા ઉસ કિલ્એ કે નીચે લે જાકર આપ કી કબ્ર મુબારક બનાઈ ઔર વહાં પર ઉન્કો દફન કિયા.

હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કા મઝાર :–

જિસ મોહલ્લેમે હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કા મઝાર હૈ વો પુરા મોહલ્લા આપ (રદિ.) કે મુબારક નામ સે 'ઐયુબ પાશા' કેહલાતા હૈ. મઝાર પર એક આલીશાન મસ્જિદ હૈ. બહુત સારે લોગ ઝિયારત કે લિયે આતે હૈ. કુરઆન કી તિલાવત હોતી હૈ.

ઔર હકીકતે હાલ યે હૈ કે આપકે મઝાર પર નુર કી બારિશ મેહસુસ હોતી હૈ.

ઔર મઝાર મુબારક કે કરીબ હાફિઝ ઈબ્ને હજર અસ્કલાની (રહ.) કે હવાલે સે લિખે હુએ આપકે હાલાત જબ પઢ્હતે હૈ તો રોના આ જાતા હૈ ઔર આપકી આખરી વસિયત કી બાત તો દિલ મે પાકીઝા જઝબાત પૈદા કરતી હૈ.

ઈસ્તંબુલ કે તબ્લીગી મરકઝ સે પૈદલ ચલ કર જા સકે ઈતને ફાસલે પર યે મઝાર હૈ.

સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહ (રહ.) :–

ખૈર ! હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) જિસ લશ્કર મે થે. વો લશ્કર કુસ્તુન તુનિયા કો ફતહ ન કર સકા. અલબત્તા ! હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કી ઈસ જગહ વફાત ઔર દફનને ફતહ કી બુનિયાદ રખ દી.

અલ્લાહ ને ઉસ્કી ફતહ સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહ કે હાથો પર મુકર્રર કર રખી થી. સદીયોં કે બાદ યે કુસ્તુન તુનિયા હઝરત સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહ કે હાથોસે ફતહ હુવા ઔર વહાં ઈસ્લામી હુકુમત કાયમ હુઈ ઔર કૈસરે રૂમ હંમેશા કે લિયે હલાક હો ગયા ઔર અલ્લાહ તઆલાને હંમેશા કે લિયે વહાં પર ઈસ્લામ કા ઝંડા લેહરા દિયા.

ઝમીન પર કશતીયોંકા ચલના :–

જબ સુલ્તાન મુહમ્મદ (રહ.) વહાં પહોંચે તો ઐસે કારનામે અંજામ દિયે કે દુનિયા હૈરાન રેહ જાતી હૈ. હમ જાનતે હૈ કે કશતીયા પાની મે ચલતી હૈ, લેકિન સુલ્તાન મુહમ્મદ (રહ.) ને સત્તર (૭૦) કશતીયાં દસ (૧૦) મીલ તક ઝમીન પર ચલાઈ હૈ ઔર વો ભી પહાડી ઉતાર – ચઢ્હાવવાલા રાસ્તા થા. યે ઈસ્લામ કી તારીખમે બે મિસાલ કિસ્સા હૈ કે સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહને ૭૦ કશતીયા હથિયારોસે ભરી હુઈ પહાડો કે ઉપર દસ મીલ તક ચલાઈ હૈ.

યે કશતીયા ઈસ તરહ થી કે ઉનકે નીચે ચરબી લગાઈ ગઈ થી. દો – દો કશતી ચલાનેવાલે હર કશતીમે મૌજૂદ થે. હવાકી મદદ લેને કે લિયે ઉપર શઢ ભી ખોલ દીયા ગયા ઔર એક રાત મે યે કશતીયા ચલાઈ ગઈ. આજ ભી વો જગહ મૌજૂદ હૈ કે કહાં સે કહાં તક ઉન્હોંને કશતીયા ચલાઈ થી. ઉસ ઈલાકે કો 'કાસિમ પાશા' કેહતે હૈ.

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરી (રહ.) કા બયાન કિયા હુવા એક અજીબ નુકતા :–

વહાં પર દઅવત વ તબલીગ કે એક બહોત પુરાને સાથી ઈબ્રાહીમ ઉમુર સાહબને ખુદ મુજકો યે બાત સુનાઈ કે : મેને નિઝામુદીન મરકઝ પર હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ (રહ.) કે બયાન મે સુના હઝરત ને અજીબ નુકતે કી બાત ફરમાઈ થી કે :

મદાઈન કો ફતહ કરને કે લિયે હઝરત સઅદ બિન અબી વકકાસ (રદિ.) ને દરિયા મે ઘોડે દોરા દિયે થે. ઔર ઈસ્તંબુલ કે ફતહ કે લિયે સુલ્તાન મુહમ્મદ (રહ.) ને ઝમીન

પર કશતીયાં ચલાઈ થી. મૌલાના ઉમર સાહબ ફરમાતે થે કે : અલ્લાહ તઆલા ને મદાઈન કે ફતહ કે મૌકે પર દરિયા મે ઝમીન બનાઈ ઔર ઈસ્તંબુલ કે ફતહ મૌકે પર ઝમીન કો દરિયા બનાયા. યે ખુદાકી કુદરત હૈ !

ઈન્શાઅલ્લાહ ઝોહર કી નમાઝ હમ 'આયાસોફિયા' મે પઢેંગેં :–

કેહતે હૈ કે : જિસ દિન યે શહેર ફતહ હુવા ઉસ દિન સુલ્તાન મુહમ્મદ (રહ.) ઔર ઉન્કે સાથી પુરી રાત અલ્લાહ કે સામને દુઆ ઔર ઝિક્રમે મશગુલ રહે. ઔર ફિર ફજર કી નમાઝ કે બાદ અપને સાથીયોં સે કહાં કે ઈન્શાઅલ્લાહ ઝોહર કી નમાઝ હમ આયાસોફિયા મે જાકર પઢેંગેં. યે 'આયાસોફિયા' જૈસા કે મશહુર હૈ કે ઈસાઈયોં કા સબસે પુરાના ચર્ચ હૈ. જો હઝરત ઈસા (અલય.) કે આસમાન પર ચલે જાને કે બાદ તીસરી સદી ઈસ્વીમે બનાયા ગયા થા.

ફિર અલ્લાહ કા ફઝલ હુવા કે યે પુરી ફૌજ ઝોહર સે પેહલે વહાં પહોંચ ગઈ.

અજીબ કરામતી બુઝુર્ગ :–

ઉસ લશ્કર કે સરદાર સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહ અજીબ કરામતી બુઝુર્ગ થે. આપ અંદાઝા લગા સકતે હૈ કે જિસ આદમી કે બારે મે અલ્લાહ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને બશારત દી હો કે વો અમીર બહોત અચ્છા અમીર હોગા. વો કૈસા ઈન્સાન હોગા !

આપ અપને લશ્કર કે સાથ જબ 'આયાસોફિયા' મે ઝોહર કે વકત પહોંચે ઔર અઝાન કહી ગઈ ઔર નમાઝ કે લિયે તૈયારી કી ગઈ તો આપકો કિબ્લા માલુમ નહી થા કે કિબ્લા કિસ જાનિબ હૈ ?

ઉન્હોંને અઝાન કે બાદ અલ્લાહુ અકબર કેહકર હાથ ઉઠાને કી તૈયારી કી કે કિબ્લા કિસ તરફ હૈ મુઝકો નઝર આ જાયે તો જિસ જાનિબ ઉન્હોંને ચેહરા કિયા ઉસ તરફ ઉન્કો કાબા નઝર નહી આયા.

ફિર દુસરી તરફ અલ્લાહુ અકબર કેહકર હાથ ઉઠાએ, ઉધર ભી કાબા નઝર નહી આયા.

ફિર તીસરી તરફ અલ્લાહુ અકબર કેહકર હાથ ઉઠાએ, વહાં ભી કાબા નઝર નહી આયા.

ફિર જબ ચોથી તરફ અલ્લાહુ અકબર કેહકર હાથ ઉઠાએ તો અલ્લાહ ને ઉન્કો કાબા કી ઝિયારત કરવા દી. યે ઉન્કી ઝિંદા કરામત થી.

ઉસી 'આયાસોફિયા' મે જો જામેઅ મસ્જિદ બની હૈ ઉસ્મે ચારો તરફ મેહરાબ બનાએ ગયે હૈ. ઉસી સુલ્તાન મુહમ્મદ (રહ.) કી કરામત કી યાદ કો તાઝા રખને કે લિયે

વહાં મેહરાબ મે ચારો તરફ (દિશા) કિબ્લા કે નિશાન બને હુએ હે.

વહાં કી ચાહત કી ચીઝે :–

હમ લોગ ઈસ્વીસન ૨૦૦૮ મે હમારે હઝરત મુફતી અહમદ સાહબદામત બરકાતુહુમ કે સાથ પેહલી મરતબા ઈસ્તંબુલ ગયે થે.

ઉસ સાલ રમઝાન કે અખીરી અશરેમે લંડન અપ ટન લેન કી મસ્જિદ કુવ્વતુલ ઈસ્લામ મે હઝરત મુફતી અહમદ સાહબ દામત બરકાતુહુમ કે મશવેરે સે ખાનકાહી મઅમુલાત કા સિલસિલા રહા ઔર ઈદકે બાદ મૌલાના ઈમરાન સાહબ લંડની સલ્લમહુ કે સાથ મે લંડન સે સીધા ઈસ્તંબુલ પહોંચા થા ઔર હમારે હઝરત મુફતી અહમદ સાહબ દામત બરકાતુહુમ ઔર કારી અબ્દુલ હન્નાન સાહબ ઔર મર્હુમ અલ્હાઝ શૌકત અલી કુરૈશી સાહબ ઔર હાજી નાસિર દાદા યે સબ હઝરાત મુંબઈ સે ઈસ્તંબુલ પહોંચે થે.

જબ કે અબકી મરતબા દુસરા સફર ઈસ સાલ ૨૦૧૪ મે શાબાન કે મહિને મે અલ્લાહ કે ફઝલો કરમ સે હુવા.

મે આપ હઝરાત કો યકીનસે બતલાઉ કે : વહાં જાને કે બાદ જો ચાહત હોતી હૈ વો યે હોતી હૈ કે જલ્દી – જલ્દી અલ્લાહ કે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મેઝબાન હઝરત અબુ ઐયુબ અન્સારી (રદિ.) કે મઝાર પર પહોંચે. જબ હમ વહાં પર ગયે તો કસમ ખાકર કેહતા હું કે વહાં પર અલ્લાહ કી રહમત બરસતી હૈ. અજીબ નુર કી બારિશ હોતી હૈ.

દુસરી ચાહત યે હોતી હે કે સુલ્તાન મુહમ્મદ ફાતેહ કે મઝાર પર ઈસાલે સવાબ કે લિયે હાઝરી હો. ઈતના અઝીમ બાદશાહ કે જિન કે બારે મે અલ્લાહ કે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને બશારત (ખુશખબરી) દી હૈ કે : વો અમીર બહોત હી અચ્છા અમીર હોગા.

જબ ઉન્કે મઝાર પર જાતે હૈ તો ઐસા લગતા હૈ કે હમ કિસી સાહિબે દિલ ઔર રૂહાનિયતવાલે બુઝુર્ગ કે મઝાર પર ખડે હૈ.

કુછ ઉસી તરહ કી રૂહાનિયત હમારે યહાં ગુજરાતમે શહર અહમદાબાદ મે સુલ્તાન મુઝફ્ફર અબ્દુલ હલીમ (રહ.) કે મઝાર પર ભી મેહસુસ હોતી હૈ. જિન કે અજીબ હાલાત મુફકિકરે ઈસ્લામ મૌલાના સૈયદ અબુલ હસન અલી મિયાં નદવી (રહ.) ને મુસલમાનો કે ઉરૂજ વ ઝવાલકા અસરવાલી કિતાબ મે લિખે હૈ.

દુનિયા કા સબસે ઝયાદા તબર્રૂકાતવાલા મ્યુઝિયમ :–

વહાં કી એક અજીબ ચીઝ તોપ કાપી સરાએ (Top Kapi sarayi) હૈ. યે દુનિયા કા વો મ્યુઝિયમ હે જિસ્મે સબસે ઝયાદા મુસ્તનદ(આધારભુત) તબર્રૂકાત હૈ.

ઈતને તબર્રૂકાત દુનિયા કે ઔર કિસી મ્યુઝિયમ મે નહી હૈ. ન મકકા મે ઔર ન મદીના મે. ઈસ લિયે કે ઈસ્તંબુલ પાંચ સો (૫૦૦) સાલ તક ઈસ્લામી ખિલાફત કા મરકઝ રહા હૈ. હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે બાદ જો ખિલાફત શુરૂઅ હુઈ. ઉસ ખિલાફત કા આખરી બાકાયદા મરકઝ તુર્કી રહા. ઈસ્વીસન ૧૯૨૨ મે પેહલી આલમી જંગ કે બાદ ખિલાફત કોં ખતમ કિયા ગયા, ઈસી લિયે સારી દુનિયા મે જો અલગ – અલગ મુતબર્રક ચીઝે હૈ ઉનમે સે બહોત સારી વહાં પર જમા કર દી ગઈ હૈ.

નીઝ બડે – બડે ઉલમા કેહતે હૈ કે : જીતને ઝયાદા તબર્રૂકાત ઉસ મ્યુઝિયમ મે હૈ. ઈતને દુનિયા કે ઔર કિસી મ્યુઝિયમ મે નહી હૈ. ઈસ વકત જિતની ચીઝે વહાં રખી હુઈ હૈ. વો નિસ્બતોવાલી હૈ. હકીકતે હાલ તો અલ્લાહ તઆલા હી જાનતા હૈ.

લેકિન હમ લોગ જૈસે ગુનેહગાર ઉમ્મતીયોં કે લિયે હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઔર દુસરે અંબિયાએ કિરામ (અલય.) ઔર સહાબાએ કિરામ (રદિ.) કી તરફ મન્સુબ ચીઝોંકા દેખના યે ભી સઆદતમંદી કી બાત હૈ.

ઉસ મ્યુઝિયમ કે તબર્રૂકાત :–

(૧) ઉસ મ્યુઝિયમ મે કાબા કે બહુત સારે તાલે ઔર ઉસ્કી ચાબીયાં હૈ.

(૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા પરચમ (ઝંડા) જો ગઝવએ બદરમે ઈસ્તેઅમાલ કિયા ગયા થા.

(૩) મિસર કે બાદશાહ મુકવકિસ કે નામ લિખા ગયા હઝરત નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા ખત.

(૪) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી મોહર મુબારક.

(૫) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે રોઝએ મુબારક કી મિટ્ટી મુબારક.

(૬) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી કબર કે કપળો કે ટુકડે.

(૭) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા મશકીઝા મુબારક.

(૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તલવાર મુબારક.

(૯) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી કમાન મુબારક.

(૧૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સફર મે જિસ કટોરે કો અપને સાથ લે જાતે થે વો કટોરા.

(૧૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે જૂતે મુબારક કા તલ્વા મુબારક

(૧૨) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે ચપ્પલ મુબારક.

(૧૩) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા દાઢી(રીશ) મુબારક.

(૧૪) અબુ તમીમ ગસ્સાની કો જો ખત હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને લિખા

થા ઉસ્કા નકશા.
(૧૫) બહુત સારે ખત.
(૧૬) જનાબે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી તલવાર રખને કી થેલી.
(૧૭) હુઝુર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે કદમે મુબારક કે નિશાન.
(૧૮) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે સરમુબારક કે બાલ.
(૧૯) ગઝવએ ઉહદમે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા જો દાંત મુબારક શહીદ હુવા થા ઉસ્કા ટુકડા.
(૨૦) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા પ્યાલા મુબારક.
(૨૧) આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા જુબ્બા મુબારક.
(૨૨) ગઝવએ ખંદક કા તખમીની નકશા.
(૨૩) સુરએ હુમઝહ વગૈરા કે નુઝુલ કે વકત જિન ચીઝોં પર આયતેં લીખી ગઈ ઉન્કે ચમડે.
(૨૪) સફરે બનુ મુસ્તલીક મે જબ પાની નહી થા. તબ જિસ પથ્થર પર તયમ્મુમ કિયા થા વો પથ્થર.
(૨૫) હઝરત યુસુફ (અલય.) કા અમામા મુબારક.
(૨૬) હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કા ખાના પકાને કા બરતન.
(૨૭) હઝરત દાઉદ (અલય.) કી તલવાર.
(૨૮) હઝરત મુસા (અલય.) કી મુબારક લકડી.
(૨૯) હઝરત યહયા (અલય.) કા હાથ મુબારક જો ગ્રીસ (Greece) કે કરીબ ઈન્તાકીયા નામી જગહ સે મીલા થા.
(૩૦) હઝરત હુસૈન બિન અલી (રદિ.) કા એક કપડા જિસ પર ખુન કા નિશાન નઝર આ રહા હૈ.
(૩૧) હઝરત હુસૈન (રદિ.) કા જુબ્બા મુબારક.
(૩૨) હઝરત અબુ બક્ર, હઝરત ઉમર, હઝરત ઉસ્માન, હઝરત અલી, હઝરત ઝુબૈર ઈબ્નુલ અવામ, હઝરત ઝઅફરે તૈયાર, હઝરત ખાલિદ ઈબ્ને વલીદ, હઝરત અમ્માર બિન યાસીર, હઝરત મઆઝ બિન જબલ, હઝરત સઅદ બિન ઉબાદા, હઝરત ઝિરાર બિન અઝવર, હઝરત અબુલ હુસૈન રિઝવાનુલ્લાહી તઆલા અલયહિમ અજમઈન કી તલવારે.
(૩૩) હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કા કુર્તા મુબારક ઔર છોટીસી પેટી ઉસ કુર્તા મુબારક કી તફસીલ બંદા કે દીની બયાનાત ભાગ : ૧ મે મુલાહિઝા ફરમાએ.

(૩૪) ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઈશા (રદિ.) કા દુપટ્ટા.
(૩૫) હઝરત ફાતિમુઝ ઝોહરા (રદિ.) કા બોકસ.
(૩૬) હઝરત ફાતિમુઝ ઝોહરા (રદિ.)કા દુલ્હન કો પહેનાને કા પર્દા.
(૩૭) હઝરત ફાતિમુઝ ઝોહરા (રદિ.) કા મુસલ્લા.
(૩૮) હઝરત ફાતિમુઝ ઝોહરા (રદિ.) કી કમીસ મુબારક.
(૩૯) હઝરત હસન (રદિ.) કા કુર્તા મુબારક.
(૪૦) હઝરત ઉવૈસ કરની (રહ.) કી સફેદ ટોપી.
(૪૧) ચાંદી કા હજરે અસ્વદકા ખોલ.
(૪૨) સુનેહરે રંગ કા હજરે અસ્વદ કા કવર.
(૪૩) કાબા કે પુરાને મિઝાબે રહમત.
(૪૪) કાબા શરીફ કે પાટીયે.
(૪૫) કાબા શરીફ કે અંદર કા લાલ કપડા.
(૪૬) ઈમામ શોઅરાની (રહ.) કી ટોપી.
(૪૭) અલ્લામા જલાલુદ્દીન રૂમી (રહ.) કી કટોરી .
(૪૮) ઈમામે આઝમ અબુ હનીફા (રહ.) કા જુભ્ભા.
(૪૯) ઈમામ અહમદ રાફઈ (રહ.) કી કબર કી ઝમીન કા એક ટુકડા.

યે સબ તબર્રુકાત ઉસ મ્યુઝિયમ મે રખે હુએ હે.

તબર્રુકાત કે અલાવા દુસરી યાદગાર ચીઝેં :-

ઉસ તોપકાપી મ્યુઝિયમ મે તબર્રુકાત કે સિવા દુસરી ભી બડી યાદગાર ચીઝે હે. જિસ્મે પુરાને ઝમાને મે ઈસ્તેઅમાલ હોને વાલે લડાઈ કે હથિયાર કા બડા ખઝાના હે.

ઉસ્મે બખ્તર હે. જબ દેખતે હે તો હૈરાન હો જાતે હે કે ઈતના વજનદાર બખ્તર બદન પર પહેનકર કૈસે જંગ કરતે હોંગે ?

ઉસ્કે અલાવા અસલી ઝબરજદ, અસલી હિરે, અલ્માસ, સુલ્તાન મુહમ્મદ કા ઘળીવાલા ખંજર, યે સબ અજાઈબાત વહાં દેખને કો મિલતે હે.

ઈસ્તંબુલ મે દૂસરી તારીખી યાદગારે :-

(૧) જામેઅ સુલ્તાન અહમદ ઔર ઉસ્કા મૈદાન.
(૨) કસરે યલ્દઝ.
(૩) જામેઅ મસ્જિદ સુલેમાનીયા : ઉસ્કી ચોખટ પર સલીબ વાલા પથ્થર જો કિસી ઈસાઈ બાદશાહ ને ધોકે સે ભેજા થા. જિસ્કા તઝકિરા મુફતી મુહમ્મદ તકી સાહબ કે સફરનામે મે હે.

(૪) કુતુબખાના સુલેમાનીયા : વહાં સે હમ કો એક હિદાયા કી શરહ કી સી.ડી. (C.D.) ભી મિલી.

(૫) ઝિનાન આર્કિટેકકા મઝાર : જિન્હોંને મસ્જિદ, મદરસે, મકતબ, મકબરે, અસ્પતાલ, પુલ, મુસાફિરખાને, વગૈરા કી કુલ મિલાકર ૩૬૦ (તીન સો સાઠ) કે કરીબ ઈસ્લામી યાદગારે બનાઈ.

મેરે મુખ્લીસ દોસ્ત જો માહિર હે. આર્કિટેક ઈસ્માઈલભાઈ મલાવીવાલે ને સુનાયા કે : આજ તક ઝિનાન કી થીયરી (Theory) તામીરાત(બાંધકામ) કે ફન મે પઢાઈ જાતી હે.

ખિલાફત પેલેસ ઔર ઉસ્કી શાન :–

ઉસી મ્યુઝિયમમે પેહલે ખલીફા રહા કરતે થે ઔર ખલીફા કા મહલ ઉસ ઝમાને મે વહી હુઆ કરતા થા. જબ હમ ઉસ મહલ કે દરવાઝે પર જાતે હૈ તો રોના આ જાતા હે. ઉસ દરવાઝે કી દાહની તરફ લિખા હુવા હે :

اَلْخَلِيْفَةُ ظِلُّ اللّٰهِ فِى الْاَرْضِ.

તર્જુમા :– ખલીફા ઝમીન પર અલ્લાહ કા સાયા હુવા કરતા હે.

દુસરી તરફ લિખા હુવા હે :

يَاْوِىْ اِلَيْهِ كُلُّ مَظْلُوْمٍ.

તર્જુમા :– જો મઝલુમ હોગા વો યહાં આકર પનાહ લેગા.

યે બાત જબ પઢતે હે તો રોના આ જાતા હે કે : અય અલ્લાહ ! કસરે ખિલાફત (ખિલાફત પેલેસ) ઔર ખલીફાકી કયા શાન હુવા કરતી થી !!!

ઔર અંદર જહાં ખઝાને હે. ઉસ્મે સોને – ચાંદી, જવાહિરાત ઔર ઝમર્રદ કી ઈતની કિંમતી ચીઝેં હૈ કે હઝરત મૌલાના સૈયદ અલી મિયાં નદવી સાહબ (રહ.)કી બાત મુફતી મુહમ્મદ તકી ઉસ્માની સાહબ મદઝિલ્લહુલ આલીને નકલ કી હે. જિસ્કા ખુલાસા યે હે કે :

અગર કિસી ઝમાને મે તુર્કી કી હુકુમત કા દેવાલિયા હો જાએ તો ઈસ ખજાને મે ઈતને હિરે ઔર ઈતના સોના હૈ કે લંબે ઝમાને તક ઈસ ખજાને સે પુરા મુલ્ક ચલ સકતા હે.

ઔર ઐસે – ઐસે તોહફે હે. જો જર્મન, ઈટાલી ઔર ઈગ્લેંડ કી હુકુમત ને ભેજે થે. જબ હમ ઉન્કો દેખતે હૈ તો રોના આતા હે કે :

અય અલ્લાહ ! કિસી ઝમાને મે ખિલાફત કી કયા શાન હોગી કે યુરોપિયન હુકુમતે મુસલમાન ખુલફા કે લિયે ઈઝઝત વ ઈકરામ કે સાથ ઉનકી ખુશી હાંસિલ કરને કે લિયે તોહફે ભેજા કરતે થે.

અલ્લાહ વો મુબારક ઔર પાકીઝા દિન ઉમ્મતકો દો બારા અતા ફરમાએ. આમીન.

મસ્હફે ઉસ્માની :–

ઉસ મ્યુઝિયમ કી એક ઔર અજીબ ચીઝ યે થી કે : કુર્આન મજીદ જો બાકાયદા એક જગહ પર લિખ કર જમા કિયા ગયા : વો હઝરત ઉસ્માને ગની (રદિ.) કે ઝમાને મે જમા કિયા ગયા ઔર હઝરત ઉસ્માને ગની (રદિ.) ને અપને ઝમાને મે કુર્આન મજીદ કે સાત નુસ્ખે તૈયાર કરવાએ થે. ઉસ્મે સે એક નુસ્ખા(કોપી) ઉસ મ્યુઝિયમ મેં ભી મૌજૂદ હૈ.

હઝરત ઉસ્માને ગની (રદિ.) ને જો કુર્આન તૈયાર કરવાએ થે. ઉસ્મે સે ઉન્હોંને એક કુર્આન અપને પાસ રખા થા. બાકી છહ(૬) કુર્આન દુનિયા કી અલગ – અલગ જગહો પર ભેજ દિયે થે. અબ વો નુસ્ખા જો હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) ને અપને પાસ રખા થા ઈસ વકત કહાં હૈ ?

ઉસ્કે બારે મે દો રિવાયત હૈ :

એક રિવાયત યે હૈ કે વો ઈસ્તંબુલ મે હૈ.

ઔર એક રિવાયત કે મુતાબિક તાશકંદ મે હૈ.

અલ્હમ્દુલ્લિાહ ! વો દોનો નુસ્ખે હમને દેખે હૈ. ઔર જબ દુશ્મનોને હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) પર હમલા કિયા થા ઉસ વકત આપ (રદિ.) યે આયતે કરીમા તિલાવત ફરમા રહે થે :

فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللّٰهُ ج وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ. (સુરએ બકરહ)

તર્જુમા :– સો અનકરીબ આપકી તરફસે અલ્લાહ તઆલા ઉન્કે લિયે કાફી હો જાયેંગે (યાની અલ્લાહ તઆલા ઉન દુશ્મનોસે આપકી તરફસે નિમટ લેંગે) ઔર વો (અલ્લાહ તઆલા) હર બાત કો સુનનેવાલે, હર બાત કો જાનને વાલે હૈ.

દુશ્મનને પીછે સે જૈસે હી હમલા કિયા તો ખુન કા ફવ્વારા ઉડા ઔર યે આયતે કરીમા ઉસ નુસ્ખે મે જિસ જગહ લિખી હુઈ હૈ વહાં ગિરા. જો અભી તક ઐસા કા ઐસા હી મૌજૂદ હૈ.

ઉસ્કી મઝીદ તફાસીલ બંદેકે કી કિતાબ 'દેખી હુઈ દુનિયા ભાગ અવ્વલ' મે દેખી જા સકતી હૈ.

મુસલસલ ચારસો સાલસે કુર્આનકી તિલાવત કા મુબારક સિલસિલા

ઉસ મ્યુઝિયમ મે તબર્રુકાતવાલે હિસ્સેમે ઈતની પાબંદી કરતે હૈ કે વહાં કી સરકારને ચોબીસ (૨૪) ઘંટો કે લિયે કુર્આન કે કારીયો કી ડયુટી મુકર્રર કર રખ્ખી હૈ. જો બારી – બારી આકર કુર્આન કી તિલાવત કરતે હૈ. લિખા હૈ કે : મુસલસલ ચારસો સાલસે યે મુબારક સિલસિલા ચલ રહા હૈ.

ઔર યે ચારસો સાલ કી ગિનતી ખિલાફત કે ખતમ તક કી હૈ. પેહલી આલમી જંગકે બાદ જબ કમાલપાશા કા ઝમાના આયા તો ઉસ્ને ઉસ મુબારક સિલસિલેકો કુછ દિનો તક રૂકવાયા થા ઔર કુછ દિનો કે બાદ અલ્હમ્દુલ્લિાહ ! યે મુબારક સિલસિલા ફિરસે શુરૂ હો ગયા ઔર ફિરસે વહાં રાત – દિન કુર્આન કી તિલાવત હોને લગી હૈ. સચ્ચી બાત હૈ કે તબર્રૂકાત ઔર તિલાવત કા નુર ઉસ કમરે(રૂમ) મે ખુલા નઝર આતા હૈ.

ઈસ્તંબુલ મે યે સબ મુબારક ઝિયારતે હૈ ઔર યે દુનિયા કા અનોખા મ્યુઝિયમ હૈ જહાં ઈતને સારે તબર્રૂકાત એક સાથ મૌજૂદ હૈ.

હમ લોગ તસ્વીર મે જો તબર્રૂકાત દેખતે હૈ વો સબ ઈસ્તંબુલ કે મ્યુઝિયમ કે હૈ.

પૂરે યુરોપકા તબ્લીગી જોળ ઔર ઉસ્મે હાઝરીકી સઆદત :–

શાબાન કે મહિને મે હઝરત હાફિઝ પટેલ સાહબ દામત બરકાતુહુમ ટકોલી તશરીફ લાએ હુએ થે. ઉન્હોંને મુજ સે પુછા કે : છુટ્ટીયોં કા કયા નિઝામ હૈ ?

મે ને કહાં : હઝરત ! મૈં ફલસ્તીન ઔર જોર્ડન જા રહા હુ. વહાં સે તુર્કી હોતે હુએ પનામા કા દીની, દઅવતી સફર હૈ.

ઉન્હોંને પુછા કે : તુર્કી કૌનસી તારીખ કો જા રહે હો ?

મેને કહાં કે : અઠારાહ, ઉન્નીસ (૧૮,૧૯)

ફરમાયા કે : દો – તીન દિન ઔર બળ્હા દો ઈસ લિયે કે બીસ, એકકીસ (૨૦,૨૧) કો પુરે યુરોપ કા વહાં જોળ હો રહા હૈ. મૈં ભી પહોંચ રહા હું. ઔર મુજકો હુકમ ભી દિયા કે : આપકો ભી ઈજતિમાઅ મે રૂકના હૈ.

મૈંને અપને ટ્રાવેલ એજન્ટ (Travel Agent) કો ફોન કિયા કે : એક અલ્લાહ કે વલી કા ઐસા હુકમ હૈ આપ મેરી ટિકટ બદલ દો.

ઉન્હોંને ટિકટ બદલ દિયા.

પૈંતાલીસ(૪૫) મુલ્કો કે લોગ ઉસ જોળ મે શામિલ થે.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! મૈં ભી ઉસ્મે શામિલ રહા.

હઝરત હાફિઝ પટેલ સાહબ રહમતુલ્લાહિ અલયહ :—

હઝરત હાફિઝ પટેલ સાહબ (રહ.) ડાભેલ કે કરીબ 'ટકોલી' કે વતની થે. જામિઆ ડાભેલ મે હિફઝ કિયા. ફિર ઈંગ્લેન્ડ તશરીફ લે ગએ. ઔર ઈંગ્લેન્ડ મે દઅવત કી મુબારક મેહનત શુરૂ કરનેવાલો મે આપકા નામ ખાસ તૌર પર હૈ. આપકી ફિકરો સે યુરોપ ઔર અમેરિકા ઔર વેસ્ટઈન્ડિઝ કે ટાપુઓમે દઅવતો તબ્લીગ કા કામ ખૂબ ફૈલા.

આપકે બેટે મૌલાના સઈદ પટેલ સાહબ, મૌલાના અબ્દુર્રહમાન સાહબ જામિઆ ડાભેલમે પઢે હે. હઝરત હાફિઝ સાહબને અમેરિકા ઔર પનામા મે ભી બેહતરીન મેઅયારી દારૂલ ઉલૂમ કાયમ કિયે. ઔર ટકોલી મે ભી મદરસા દારૂલ ઉલૂમ દઅવતુલ ઈમાન કાયમ કિયા. ઔર ઈસ વકત બોસ્નિયા (Bosnia) મે ભી ફિકર હો રહી હૈ.

મદરસા, ખાનકાહ ઔર દઅવત તીનોં મુબારક સિલસિલે સે જુડે હુએ થે. હઝરત શૈખુલ હદીષ મૌલાના યુસુફ સાહબ મોતાલા કે ખલીફા થે.

ઉલમા ઔર નેક લોગો સે બડી મોહબ્બત ફરમાતે થે. હર એક કો તોહફે, હદીયે પેશ કરતે થે. મેરે સાથ છોંટો કો નવાઝને કા મિસાલી મુઆમલા ફરમાતે થે. મેરે મર્હુમ ભાઈ મૌલાના મુહમ્મદ ઔર ઉન્કે બચ્ચો કે સાથ અપની અવલાદ જૈસા બરતાવ કરતે થે. અભી હાલ હી મે ૧૮ ફરવરી, ઈસ્વીસન ૨૦૧૬ બરોઝ જુમેરાત બાદ મગરીબ આપકા ઈન્તિકાલ હો ગયા.

અલ્લાહ તઆલા રહમત કા મુઆમલા ફરમાએ. દરજાત બુલંદ ફરમાએ. આમીન.

ઈસ્તંબુલ કા તબ્લીગી મરકઝ ઔર દીની માહોલ :—

માશાઅલ્લાહ ! તુર્કી મે મૌજૂદા હુકુમતકી ઈસ્લામ પસંદી ઔર દીની મોહબ્બત કી વજહ સે ઈસ વકત ઈસ્તંબુલ મે કાફી દીની ચહલ – પહલ દેખને કો મિલતી હૈ. પેહલે સફર ઔર દુસરે સફરમે કાફી તબદીલી નઝર આઈ.

પેહલે સફરમે ઈસ્લામી લિબાસ દેખને કે લિયે નિગાહે તરસતી થી. બહેનોમે બુર્કા વગૈરા આમ તૌર પર નઝર નહી આતા થા. સિર્ફ શૈખ આફંદી કી ખાનકાહવાલે ઈલાકે મે પર્દા ઔર ઈસ્લામી લિબાસ નઝર આતે થે.

લેકિન ઈસ દુસરે સફરમે હેરત અંગેઝ દીની તબદીલીયાં નઝર આઈ.અબ જગહ–જગહ બાઝારોમે, ટ્રેનોમે, એરપોર્ટ પર મુસલમાન ઔરતે ઈસ્લામી બુર્કે મે નઝર આતી હૈ. લડકિયોં મે ભી નિકાબ ખૂબ આમ હો રહા હૈ. દાઢીયાં ઔર ઈસ્લામી લિબાસમે મર્દો કી બહોત બડી તાદાદ નઝર આતી હૈ. પેહલે સફર કે મૌકે પર ઉન સબ ચીઝો કે લિયે બળે શહેરોમે કાફી કમી નઝર આતી થી. અબ અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! અલ્લાહ કે ફઝલસે બડી દીની બૈદારી નઝર આતી હૈ.

ઈસ્તંબુલમે દઅવતો તબ્લીગકા મરકઝ ભી બડા આલીશાન તૈયાર હો ગયા હૈ. પેહલે સફર કે મૌકે પર ચૂંકે મેરા ઈંગ્લેન્ડ સે તુર્કી જાના હુવા થા. ઔર અઝીઝમ મૌલવી ઈમરાન પટેલ ઝિદ મજદહુ સાથ થે. ઉન્હોંને હોટલ કે કમરે ઈન્ટરનેટ સે બુક કરવા રખે થે.

લેકિન મે હઝરત મુફતી સાહબ કે પહોંચને સે એક રોઝ પેહલે ઈસ્તંબુ પહોંચ ગયા થા. વહાં જાકર હોટલો કા માહોલ ઔર હોટલો કી જગહ દેખકર ઉનમે ઠેહરના કિસી તરહ મુનાસિબ માલુમ નહી હુવા થા. તબ બુક કરવાઈ હોટલ કે પૈસે ભી હોટલો કે કાનુન કે મુતાબિક ઐસે હી છોડ દેને પળે ઔર તબ્લીગી મરકઝ પર કિયામ કરના(ઠેહરના) પસંદ કિયા.

બરતાનિયા હી સે ઈસ્તંબુલ કે મરકઝ કા કુછ પતા મિલ ગયા થા ઔર પેહલે સફર કે વકત ઈસ્તંબુલકી મેટ્રો ટ્રેન કા આખરી સ્ટેશન યહી તબ્લીગી મરકઝવાલા ઈલાકા થા.

અગર ચે ઈસ દુસરે સફર મે યે દેખને મે આયા કે મેટ્રો ટ્રેન કે પાટે શહર કે ફૈલ જાને કી વજહ સે મરકઝ કે ઈલાકે સે ભી કાફી આગે તક ચલે ગએ હૈ. અલબત્તા તબ્લીગી મરકઝ વાલી મસ્જિદ હી કે નામસે ઈસ ઈલાકે કે રેલ્વે સ્ટેશનકા નામ ભી રખા ગયા. ઔર ઈસ સ્ટેશન કો 'મસ્જિદે સલામ' કેહતે હૈ. ઔર યે હુકુમતકી દીનદારીકી એક ઔર દલીલ હૈ. જૈસે હમારે યહાં દિલ્હી મે તબ્લીગી મરકઝ હઝરત નિઝામુદ્દીન કે ઈલાકે મે આતા હૈ. ઔર ઉસ નામસે અબ ટ્રેને ભી ચલતી હૈ.

ખૈર ! તબ્લીગી મરકઝ કો મસ્જિદે સલામ કેહતે હૈ. વહાં અતરાફ કે મુલ્કો સે જમાઅતો કા આના જાના હોતા રેહતા હૈ. હમારે પેહલે સફર કે વકત ઈરાન, બોસ્નિયા કી જમાઅતે આઈ હુઈ થી. ઔર બોસ્નિયા કી જમાઅતમે દારૂલ ઉલૂમ કરાંચી કે પળ્હે હુએ એક મૌલ્વી સાહબ થે. જો તુર્કી ઝબાન જાનતે થે ઔર ઉન્હોંને હમારે બયાનો કા તુર્કી ઝબાન મે તર્જુમા કરને કી બડી ખિદમત કી.

પેહલે સફર કે મૌકે પર મેરે લંડનસે તુર્કી પહોંચને કે એક દિન બાદ જબ હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ કાફલે કે સાથ મુંબઈ સે તુર્કી પહોંચે તો આપને ભી મરકઝ કે ઉસ કિયામ કો બહોત પસંદ ફરમાયા ઔર મરકઝ કે ઝિમ્મેદારાન ભી હિંદુસ્તાની ઉલમાકે ઈસ કાફલે સે બહોત ખુશ થે. ઔર ઉન્કી દરખ્વાસ્ત યે રેહતી થી કે રોઝાના ફજરકી નમાઝ કે બાદ હમમે સે કિસી કા બયાન હો જાયા કરે.અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! છહ દિન રોઝાના ફજર બાદ દીની બાત કરને કી સઆદત હમ લોગો કો હાંસિલ રહી.

એક દો મરતબા હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ કા બયાન હુવા. એક મરતબા દારૂલ ઉલૂમ લેસ્ટર કે મોહતમીમ મૌલાના ઈસ્માઈલ કા બયાન હુવા. ચાર મરતબા મુજે દીની બાત પહોંચાને કી સઆદત હાંસિલ હુઈ. ઔર મરકઝ કે સાથીયોં મે

સે ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુર નાશ્તે કે બાદ અપની ગાડીમે લેકર અલગ–અલગ ઝિયારતો કે લિયે લે જાતે. મુંબઈ સે હઝરત મુફતી સાહબ કે સાથ ખાના ભી બહુત આયા થા. ઉસી લિયે મરકઝ કે કિચનમે ઉસ્કો ગરમ કરકે હમ ઈસ્તેઅમાલ કરતે થે

તુર્કી કા ખાના :–

તુર્કી કે લોગોકે ખાને મે ઝર્રા બરાબર ભી મિર્ચ મસાલે નહી હોતે. અલબત્તા તુરકીશ કબાબ બહોત હી ઉમદા લઝીઝ હોતે હે. તુર્કી કી મિઠાઈ ભી બહોત ઉમદા ઔર મશહુર હોતી હૈ. તુર્કી મરકઝ પર યે દેખા કે દસ્તરખ્વાન પર મિર્ચ કે ડબ્બે રખે જાતે હે. જિસ તરહ હમારે યહાં નમક કે ડબ્બે રખે જાતે હૈ. વહાં મિર્ચ ઔર નમક દોનો રખે જાતે હૈ. હમારે સાથી સાલન મે મિર્ચ મિલાકર ખાતે થે, તાકે કિસી તરહ હમારી તરહ કા ટેસ્ટ હો સકે.

એક મરતબા મરકઝ પર હમને ખુદ ખાના તૈયાર કિયા. વહાંકે ત્આમ કે ઝિમ્મેદાર સાથી હમારી મિર્ચ દેખકર હૈરત મે પડ ગયે કે આપ ઈતની મિર્ચ ખાતે હૈ. કુછ ઈસ તરહ કા નઝારા 'રિયુનિયન' કે સફર મે હુવા કે વહાં બિલ્કુલ કમ મિર્ચ કા ખાના હોતા હે, ઉસ લિયે હરી પીસી હુઈ મિર્ચ કી ડબ્બીયાં હર દસ્તરખ્વાન પર હોતી હૈ. ખાસ તૌર પર જબ દુસરે મુલ્ક કે મહેમાન દસ્તરખ્વાન પર હો તબ. તાકે હર શખ્સ અપને શૌખ કે મુતાબિક મિર્ચ ડાલ સકે.

હમ લોગો કા હાલ તો યે હે કે દુધ ઔર ચાય તક મસાલે વાલે પસંદ કરતે હૈ. ફલો પરભી મસાલે ડાલતે હૈ ઔર ખાને કા અસર મિઝાજ પર પળતા હે. જો હમારે ખાનો સે હમારે મિઝાજ મે નઝર આતા હે.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા (રદિ.) કે કિસ્સે પર એક તુર્કી આલિમ કી અજીબ બાત :–

ફજર કી નમાઝ કે બાદ કે બયાનમે મરકઝ પર મુકીમ તુર્કી હઝરાત ઉસ્કે અલાવા આઈ જમાઅતો કે અફરાદ ઔર અલગ–અલગ મોહલ્લોકે તબ્લીગી ઝિમ્મેદાર અહબાબ શરીક હોતે. સાથ હી કરીબ કી મસાજિદ કે ઈમામ અપની મસ્જિદો કી નમાઝસે ફારિગ હોકર ઉસ બયાન મે શામિલ હોતે. એક રોઝ ફજર કે બાદ બયાન મે બંદે ને હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) કા ઈમાન તાઝા કરનેવાલા વાકિઆ બયાન કિયા. બયાન કે બાદ તુર્કી કે એક બડે આલિમે દિન મેરે પાસ આયે ઔર મુજે સુનાતે હુએ બહોત ઝોરસે મજમે કે લોગ સુન સકે ઈસ તરહ કેહને લગે કે :

હિંદુસ્તાની ઉલમાકી જમાઅત યહી રેહકર ઉસ વકત તક દીનકી મેહનત બરાબર કરતી રહેગી જબ તક કે ખિલાફત ફિરસે ઈસ્તંબુલ મે કાયમ હો જાએ.

ફિર ઉન્હોંને મુજે ઉસ વાકિએ કા કિસી અરબી કિતાબકા હવાલા પૂછા. બા અદબ દો હવાલે અર્ઝ કિયે ગયે.

આપ હઝરાત કે ઈમાન કી તાઝગી કે લિયે હમારે જામિઆ ડાભેલ કે તીસરે શૈખુલ હદીષ, મુફસ્સિરે કુર્આન, અલ્લામા શબ્બીર અહમદ ઉસ્માની (રહ.) જિનકે બરકતી હુજરે મે કિયામ કી બંદે કો ઈસ વકત સઆદત હાંસિલ હૈ. ઉન્કી એક તકરીર સે વો વાકિઆ નકલ કરતા હું.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) કા ઈમાન તાઝા કરનેવાલા વાકિઆઃ–

એક જિહાદ મે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.), કુછ ઔર મુસલમાનો કે સાથ રૂમીયો કે હાથ કૈદ હો ગયે થે. ઈસાઈ બાદશાહકો ખબર હો ગઈ થી કે મુહમ્મદ કે માનનેવાલો કા ઈમાન પહાડસે ભી ઝયાદા મજબૂત હોતા હૈ.

ઉસ્ને ઉસ મૌકે પર ઈસ બાતકી ઈમ્તિહાન(પરીક્ષા) લેના ચાહા ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) જો કૈદ હો ચુકે થે ઉનસે કહા કે : મે તુમસે અપની લળકી કી શાદી કર દુંગા ઔર હુકુમતકા એક હિસ્સા તુમ્હે દે દુંગા. અગર તુમ અપના દીન છોડ દો ઔર ઈસાઈ બન જાઓ.

ઉન્હોંને તઅજજુબ સે જવાબ દિયા કે : તુ મુજે લાલચ દિલાતા હૈ. અગર તમામ દુનિયા કી હુકુમત ભી મુજે દે દે ફિર ભી યે બાત નહી હો સકતી.

જબ ઉસ્ને દેખા કે લાલચ દેને સે તો કામ ન બના તો તકલીફ દેના શુરૂઅ કી ઔર કૈદખાને મે ડાલ દિયા. ઔર ખાના, પાની દેના બંદ કર દિયા. જબ બિલ્કુલ કમઝોરી કી હાલત કો પહોંચ ગએ તો ઉન્કે સામને ખિન્ઝીરકા ગોશ્ત ઔર શરાબ પેશ કી ગઈ. બાવજૂદ યે કે ઉસ વકતમે ઉન કે લિયે ઉન ચીઝોકા જરૂરત કે મુતાબિક ઈસ્તેઅમાલ જાઈઝ થા, મગર ઈસ્લામી ગૈરતકી બિના પર ઉસ ખ્યાલસે કે મે યે ખા લુંગા તો યે લોગ ખુશ હોંગે કે દેખા અબ ભુખકી વજહ સે ઈસ્લામ કહાં ગયા ? કુછ ન ખાયા.

બાદશાહને ઉન્કો બુલાકર ફિર વહી લાલચ દી ઔર સમજાયા.

ઉન્હોંને ફિર વહી જવાબ દિયા.

તો ઉસ્ને યે તદબીર કી કે એક બડી ડેગમે તેલ ગરમ કરના શુરૂઅ કિયા. જબ વો ગરમ હોતે – હોતે આગ જૈસા હો ગયા તો હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) **કો વહાં ખડા કિયા ઔર ઉન્કે સામને કેદીયો મે સે એક કો ઉસકે અંદર ડાલ દિયા. જો હાલ હોના ચાહિએ થા ઝાહિર હૈ.**

ફિર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) કો સમજાયા કે : દેખો ! તુમસે

ભી યહી મુઆમલા કિયા જાયેગા અબ ભી મેરી બાત પર અમલ કર લો.

ઉન્હોંને ઈન્કાર કિયા.

તો ઉન્કો ભી ઉસ્મે ડાલને કા હુકમ દિયા.

જબ ડાલને કે લિયે ઉન્કો લે જા રહે થે ઉસ વકત હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા સહમી (રદિ.) કી આંખો સે આંસુ જારી હો ગયે.

બાદશાહ સમજા કે અબ શાયદ ખૌફ કી વજહ સે મેરી બાત માન લેંગે, ઈસ લિયે ઉનકો વાપસ બુલવાયા ઔર કહાં કે : માલુમ હોતા હૈ કે અબ તુમ મેરી બાત માન લોગે.

ઉન્હોંને જવાબ દિયા કે : તુજે ગલતી હુઈ હૈ. યે રોના જાન જાને કે ખૌફ સે નહી, બલ્કે મુજે ઉસ પર હસરત વ અફસોસ હુવા કે મે અલ્લાહ કે રાસ્તે મે ફકત એક હી છોટીસી જાન પેશ કર રહા હું. કાશ ! મેરે બદન કે હર બાલ કી જગહ એક – એક જાન હોતી તો ઉન સબકો અલ્લાહ કે રાસ્તે મે કુરબાન કર દેતા. તબ મુજે પુરી ખુશી હોતી.

ઈન બાતો કો સુનકર બાદશાહને કહાં કે : અગર તુમ મેરી પેશાની કો એક બોસા દે દો (યે ઉસ ઝમાને મે બાદશાહ કે અદબ કી ચીઝ થી) તો છોડ દુંગા.

ઉન્હોંને પુછા કે : ફકત મુજે છોડ દોગે યા મેરે સાથીયોં કો ભી.

ઉસ્ને કહાં : સબકો છોડ દુંગા.

ઉન હઝરાત કી તો હકીમાના સમજ થી. જબ સિર્ફ અપની જાન બચાને કા મુઆમલા થા તબ તો વો કિયા જો ઉપર બતાયા. અબ જબ દેખા કે એક મામુલી બાત પર ચંદ મુસલમાનો કી જાન બચ જાતી હૈ ઔર વો સબ રિહાઈ પાતે હૈ તો મંઝૂર કર લિયા ઔર ઉસ્કી પેશાની પર બોસા દેકર સબકો છુડાકર લે આએ.

ઉન્કે આનેકી ખબર મદીનામે પહોંચી. યે ખિલાફતે ફારૂકી કા ઝમાના થા. હઝરત ઉમર (રદિ.) કો પુરે વાકિએ કી ખબર પેહલે હો ચૂકી થી. ઉન્હોને તમામ મુસલમાનો સે કહા કે : હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હુઝાફા (રદિ.) કે ઈસ્તિકબાલ કો ચલો. હર મુસલમાન પર ઉન્કા હક હૈ કે હર એક ઉન્કી પેશાની કો બોસા દે. મે ભી ઈસ્તિકબાલ કો(સ્વાગત કે લિયે) જાઉગા. ઔર બોસા દુંગા.

મદીનાવાલે અમીરૂલ મુઅમીનીન કે સાથ ઉન્કે ઈસ્તિકબાલ કે લિયે બાહિર આએ ઔર હર એક ને બતૌરે ઈકરામ વ તાઝીમ ઉન્કી પેશાની પર બોસા દિયા.

સહાબા (રદિ.) કે ઈસ કિસ્મકી જાંનિસારી કે બેશુમાર કિસ્સે હૈ ઔર પુરા ઈતિહાસ ભરા હુવા હૈ.

અબ આંખે ફાળ – ફાળકર દેખ લો કે ! દીન ઔર હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે મુકાબલે મે હુબ્બે તબઈ કહાં ગઈ ?

ઈસ હદીષ મે ઐસી હી મોહબ્બત કી તરગીબ હૈ. (ફઝલુલબારી શરહ બુખારી : ૧/૩૪૦)

તુર્કી કે મુસલમાનો કી ખિદમત ગુઝારી ઔર અજીબ સવાલ :–

પેહલે સફર કે મૌકે પર, ઈસી તરહ ઈસ દુસરે સફર કે મૌકે પર તુર્કી કે મુસલમાનો સે મિલકર યે બાત સમજ મે આઈ કે યે લોગ ખિદમત કા બળા અજીબ જઝબા રખતે હૈ :

પેહલે સફર કે મૌકે પર કઈ મરતબા ઐસા હુવા કે ટ્રેનોમે લોગ હમારા ટિકટ ખુદસે લે લેતે ઔર શરાફત કા યે આલમ કે બતાતે ભી નહી, બલ્કે જબ હમ ટિકટ કંડકટર કો હમારે ટિકટ કે પૈસે દેતે તબ વો બતાતે કે : ફલાં સાહબ ને આપ કે ટિકટ કે પૈસે અદા કર દિયે હૈ.

રાસ્તા બતાને કા ભી બડા અચ્છા જઝબા ઉન્મે દેખા. બહોત સી મરતબા યે હુવા કે હમને કિસી સે કિસી જગહ કે બારે મે પતા પુછા તો વો ખુદ ચલકર પતા દિખાને કે લિયે આએ. એક મૌકે પર એક સાહબ કરીબ તીન – ચાર કિલોમીટર તક સિર્ફ રેહબરી કે લિયે આએ.

અલબત્તા પેહલે સફર કે મૌકે પર દિલ કો હિલાનેવાલી એક બાત યે પેશ આતી થી કે હમારે લિબાસ ઔર શકલ સુરત કો દેખકર ટ્રેન વગૈરા મે બહોત સે લોગ તઅજ્જુબ સે સવાલ કરતે કે : આપ કોનસે મઝહબ સે તઆલ્લુક રખતે હૈ ?

એક મૌકે પર કુછ તુર્કી હઝરાત હમસે અંગ્રેજી મે યે સવાલ કર રહે થે તો હઝરત મુફતી સાહબ ને મુજસે પૂછા કે : યે કયાં કેહ રહે હે ?

મૈં ને અર્ઝ કિયા : હમ સે પૂછ રહે હૈ કે આપ કા મઝહબ કૌનસા હૈ ?

ઈસ તરહ કે અજીબ સવાલ સે રંજિદા હોકર હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ ને મુજસે યું ફરમાયા કે : તુમ ઉનસે પુછો કે તુમ હમકો કિસ મઝહબ પર સમજતે હો ?

ખૈર ! ઈસ દુસરે સફર મે તો ઈસ તરહ કે સવાલાત કા કોઈ વાકિઆ પેશ નહી આયા. યે ભી એક દીની બેદારી(જાગૃતિ) કી બાત હૈ.

તબ્લીગી ઈજતિમાઅ :–

ઈસ દુસરે સફરકે મૌકે પર ઈસ્તંબુલ મે પુરે યુરોપ કા જોળ ભી હો રહા થા ઔર ઉસી જોળ કી વજહ સે હઝરત હાફિઝ પટેલ સાહબને મેરી ટિકટ કી તારીખ મેં કુછ તબદીલી ભી કરવાઈ થી. જિસ્કી બરકત સે ઉસ જોળ મે શિર્કત કી મુજે ભી સઆદત હાંસિલ હો ગઈ.

ઉસ જોળમે હિંદુસ્તાનસે મૌલાના ઈસ્માઈલ સાહબ ગોધરવી મદઝિલ્લહુલ આલી

એક જમાઅત કે સાથ કઈ રોઝ પેહલે સે તશરીફ લાએ હુએ થે.

સાઉથ આફ્રિકા સે મૌલાના યુસુફ સાહબ તોતલા મદઝિલ્લહુલ આલી જો શૈખુલ હદીષ હઝરત મૌલાના ઝકરિયા (રહ.) કે ખલીફા હૈ. વો ભી એક બડી જમાઅત કે સાથ તશરીફ લાએ હુએ થે. શૈખુલ હદીષ હઝરત મૌલાના ઝકરિયા (રહ.) ને જબ સ્ટેન્ગર સાઉથ આફ્રિકામે રમઝાનુલ મુબારક કે મહિને મે કિયામ ફરમાયા થા તો ઉસ વકત વહાં કે મેઝબાનો મે મૌલાના યુસુફ સાહબ તોતલા સાહબ આગે–આગે થે. ઔર મખદુમી હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબ ખાનપુરી દામત બરકાતુહુમ કે સાથ મે સાઉથ આફ્રિકા કે સફર કે મૌકે પર ઉન્કે મકાન પર એક રાત કિયામ(રેહને) કી સઆદત ભી મુજે હાંસિલ હુઈ.

ઈસ ઈજતિમાઅ મે હમારે ગુજરાતકી એક તબ્લીગી જમાઅત ભી વહાં મૌજૂદ થી.

શૈખ યુનુસ ટયુનીસી ભી ઈજતિમાઅમે :–

હઝરત અકદસ મુફતી અહમદ સાહબકે સાથ મે ફ્રાન્સ કે પેહલે ઔર દુસરે સફર કે મૌકે પર પેરિસ કે હમારે મેઝબાન મૌલાના હારૂન સાહબ તગારી મદઝિલ્લહુને વહાં કે તબ્લીગી મરકઝ પર કિયામ ભી કરવાયા ઔર બયાન ભી કરવાયા.

પેરિસમે મુકીમ ટયુનિસ કે એક બડે આલિમે દીન શૈખ યુનુસ હફિઝહુલ્લાહ જો અસલન ટયુનિસ કે હૈ. ઈન્સાનિયત કી ઈસ્લાહકા બળા દર્દ રખતે હૈ. ઔર ફ્રાન્સ મે દઅવતો તબ્લીગ કી મેહનત કે બાનીયો મે સમજે જાતે હૈ. ઉનસે ભી બળી મોહબ્બત કે તઅલ્લુકાત દોનો તરફ સે હો ગયે. બયાન મે મજમાકો રૂલાના ઔર ખુદ ભી રોના ઔર દીની ફિકર બૈદાર કરને કા અલ્લાહને ઉન્કો અજીબ ફન અતા કિયા હૈ.

હમારે હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ કે આશિકેઝાર હૈ. ઉમર મે બડે હોને કે બાવજૂદ સિખને–સિખાને કા અજીબો ગરીબ જઝબા રખતે હૈ. પેરિસ મે હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ ઔર મેરે બયાનકે વકત કલમ ઔર કાપી લેકર બાતો કો નોટ કરતે ઔર જો બાતેં છૂટ જાતી વો બયાન કે બાદ ખાના, પીના, રાહત સબ કુછ કુરબાન કરકે રાત દેર તક પૂછ કર નોટ કરતે.

ઔર દીની બાતે પુછતે હુએ યે ભી કેહતે હુએ ચલતે હૈ કે આપકો યે બાતે લિખવાને મે તકલીફ તો હો રહી હૈ, ચૂંકે આપ સફર મે હો. મુસલસલ બયાનાત હો રહે હૈ લેકિન ઉસ્કે બાવજૂદ યે સબ બાતે આપ મુજે નોટ કરવાઈયે મે આપકી બાતો પર અમલ કરૂંગા. ઔર જહાં કહી જાઉગા પહોચાઉગા જિસ્સે આપકો ભી બડા સવાબ મિલેગા.

ઉનકી ઈસ તરહ કી મિસાલી તાલિબે ઈલ્મ કી બાતે સુનકર થકાન, નીંદ ઔર ખાને કે તકાઝે કે બાવજૂદ હમ કો ભી બૈઠને કી હિંમત હો જાતી.

મોહતરમ શૈખ યુનુસ સાહબ હફિઝહુલ્લાહ ભી ઈસ્તંબુલ કે ઉસ જોળ મે તશરીફ લાએ હુએ થે. ઉનસે ભી અચ્છી ખાસી મુલાકાતે હોતી રહી.

શૈખ મૌસુફ હમારે જામિઆ ડાભેલ ભી તશરીફ લાતે રેહતે હૈ.

દારૂલ ઉલૂમ ઝકરિયા સાઉથ આફ્રિકા ઔર તુર્કી કે તલબા :–

દઅવતો તબ્લીગ કી મેહનત બરકત સે તુર્કી કે કુછ ભાઈયો કે દિલોમે હમારે દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદવાલી તરતીબ સે અપને બચ્ચો કો પળ્હાને કા શૌક પૈદા હુવા. તો યહાં કે ઝિમ્મેદારો મે ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુર સાહબ ને અપને બેટો કો જામિઆ ઝકરિયા પળ્હને ભેજા ઔર એક દુસરે અહમદ નામકે તાલિબે ઈલ્મ ભી જામિઆ ઝકરિયા મે પળ્હતે હૈ.

જામિઆ ઝકરિયા કે મોહતમીમ સાહબ ઔર વહાં કે બડે અસાતિઝા કી એક જમાઅત હમારે હઝરત મુફ્તી સાહબ કે શાર્ગિદીન વ મુરીદીન મે સે હૈ.

ઉન હઝરાત ને તુર્કી કે ઉન તલબા કો આફ્રિકાસે ફોન કર દિયા. જિસ્કી બરકત સે ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુરને ખૂબ રેહબરી ઔર ખિદમત કી ઔર અપને ઘર પર ખાને કી શાનદાર દઅવત ભી કી.

શૈખ અહમદ તુર્કી હફિઝહુલ્લાહ કે રેસ્ટોરેન્ટ મે બહોત હી આલા કિસમ કી દઅવત હુઈ. દૂર કે મુલ્કો મે ઈસ કદર ઈકરામ યે અલ્લાહ કે ફઝલ સે દીની, ઈલ્મી નિસ્બતોકી બરકત હૈ. અલ્લાહ તઆલા હમે ઉસ્કી લાજ રખને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

તોપ કાપી મ્યુઝિયમમેં ફતહે ઈસ્તંબુલ કા અજીબ દિલકશ નઝારા :–

ઈસ્તંબુલ મે તોપકાપી મે ખિલાફત પેલેસ જિનમે તબર્રૂકાત કા એક અનોખા ઔર બડા ઝખીરા હૈ. ઉસી તરહ કી એક જગહ ઔર હૈ જિસ્કો ભી તોપકાપી મ્યુઝિયમ કેહતે હૈ. પેહલે સફર કે મૌકે પર ભી વહાં જાના હુવા થા. વહા કુછ નાદિર ખુતુત(હસ્તપ્રત) ઔર તસ્વીરાત કે આલ્બમ (Album) હૈ. અબ ઈસ દુસરે સફરકે મૌકે પર જબ ઉસ્મે હાઝરી હુઈ તો ઉસ્મે અબ બહોત કુછ ઝયાદા હો ગયા હૈ.

સબસે બડી દિલચસ્પ ચીઝ અબ યે હો ગઈ હૈ કે ફતહ ઈસ્તંબુલ કે વાકિઆત જો કિતાબો મે પળ્હને કો મિલતે હૈ ઉસ્કા દિલચસ્પ નઝારા તૈયાર કિયા હૈ. જિસ્મે વો તમામ વાકિઆત ઝિંદા તસ્વીરોકી શકલ મે દિખાએ જાતે હૈ ઔર ફતહ કે ઐતિહાસિક કિસ્સે કે મુતઅલ્લિક પુરાની યાદગાર ચીઝો કો બહુત તરતીબ સે રખકર બોલતી તસ્વીરો કી શકલ મે દિખાયા જાતા હૈ. ફાતેહ ઈન્સાનોકી આવાઝ, જાનવરો કી આવાઝે, હથિયાર, ગોલે બારૂદકી આવાઝે, એક અજીબ અંદાઝ મે દિખાઈ જાતી હૈ. જહાં ખળે રેહને કે બાદ હટને કા દિલ નહી ચાહતા. ઐસા લગતા હૈ કે ફતહ કા વાકિઆ હમારે સામને હો રહા હૈ ઔર એક ભુલે હુએ ઔર છુટે હુએ ફરીઝે કે પાકીઝા જઝબાત બેદાર હો જાતે હૈ.

હઝરત યસઅ ઈબ્ને નુન (અલય.) કા મઝાર :–

પેહલે સફર મે એક રોઝ શામ કે વકત ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુર અપની ગાડી સે ઈસ્તંબુલ કે એક તરફ ઉંચે પહાડ પર હમકો લે ગયે. જિસ પર સે તકરીબન(લગભગ) પોને શહેર કા નઝારા હમારે સામને થા. ઈસ્તંબુલ કે સમંદર(દરિયા) ઔર એશિયા ઔર યુરોપકો જોડનેવાલે પુલકા મંઝર ભી સામને થા. ઈતને મે મગરીબ કી અઝાન કા વકત હો ગયા ઔર ઈસ્તંબુલ શહર કી હઝારો મસાજિદ કે મિનારો સે એક સાથ બુલંદ હોનેવાલી અઝાનકા પુરકૈફ મંઝર ઈમાન કો તરો તાઝા કર ગયા.

વહાં કી મસાજિદમે આમ તૌર પર યે માહોલ ભી હૈ કે ફર્ઝ નમાઝ કે બાદ પાંચ સે દસ મિનટ તક બહોત હી ઉમદા કુર્આને મજીદ કી તિલાવત હોતી હૈ. એક કારી સાહબ કુરઆન પઢતે હૈ. ઔર સબ લોગ સુનતે હૈ. ફિર ફાતિહા કા લફઝ ઝોરસે બોલા જાતા હૈ ઔર મુખ્તસર દુઆકે બાદ લોગ અપને કામોકી તરફ નિકલ જાતે હૈ.

ઉસી પહાડ પર હમને મગરીબ કી નમાઝ અદા કી. નિહાયત સખ્ત સર્દી(ઠંડી) થી. મગરિબ કી નમાઝ સે ફારિગ હોકર ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુર એક દુસરે પહાડ પર લે ગએ. વહાં હઝરત યસઅ (અલય.) કા મઝાર બતલાયા જાતા હૈ. હમને વહાં ઈશાકી નમાઝ અદા કી ઔર ફિર હમ કિયામગાહ મરકઝ કી તરફ વાપસ લોટે.

હઝરત યસઅ બિન નુન (અલય.) કા મઝાર જોર્ડન મેં ભી બતલાયા જાતા હૈ. વહાં પર ભી હાઝરી કી સઆદત હાંસિલ હુઈ હૈ ઔર જોર્ડન મે જિસ પહાડી પર હઝરત યસઅ (અલય.) કા મઝાર બતલાયા જાતા હૈ વહાં સે મસ્જિદે અકસા કા ગુંબદ જબ આસ્માન સાફ હોતા હૈ તબ નઝર આતા હૈ ઔર ઉસ્કા ભી બડા અજીબ મંઝર હોતા હૈ.

ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસ્કા તફસીલી તઝકિરા તીસરી જિલ્દમે આયેગા.

હઝરત મુસા (અલય.) વાલી મછલી :–

કુર્આને મજીદ મે સુરએ કહફ મે હઝરત મુસા (અલય.) ઔર હઝરત ખિઝર (અલય.) કા વાકિઆ (કિસ્સા) આયા હૈ. જો મઝીદ તફસીલાત કે સાથ બુખારી શરીફ મે ભી મૌજૂદ હૈ.

ઉસ વાકિએ મે યે હૈ કે હઝરત મુસા (અલય.) જબ હઝરત ખિઝર (અલય.) કી તલાશ મે નિકલે તો અલામત કે તૌર પર એક મછલી સાથ મે થી. ભુની હુઈ યે મછલી સફર મે ગિઝા કા કામ ભી દેતી થી. ઔર જહાં ઝિંદા હો જાયે ઉસ્કે આસપાસ મે હઝરત ખિઝર (અલય.) કી મુલાકાત હોગી. યે અલામત(નિશાની) ભી થી. હઝરત મુસા (અલય.) ઔર હઝરત યસઅ ઈબ્ને નુન (અલય.) ઉસ મછલી કો એક તરફ સે પુરા ખા ચૂકે થે ઔર એક તરફકા ગોશ્ત ખાનેકી વજહ સે ઉસ તરફ કા કાંટા ભી સામને નઝર

આને લગા થા. જબ કે દુસરી તરફ ગોશ્ત અભી બાકી થા. ઔર વો મછલી અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝઝત કી કુદરતસે ઝિંદા હોકર સમંદરમે ચલી ગઈ. મઆરિફુલ કુર્આન ઔર દૂસરી તફસીરોમે યે બાત લિખી હુઈ હૈ કે ઉસ મછલી કી નસલ આજ તક મૌજૂદ હૈ.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઈસ્વીસન ૧૯૯૯ – ૨૦૦૦ કે સાલ રમઝાન કે મહિને મે પાંચ રમઝાન સે લેકર ઈદ કે બાદ તક પનામા મે દીની નિસ્બતસે કિયામ કી પેહલી મરતબા બંદે કો સઆદત હાંસિલ હુઈ થી.

પનામા મે મકામી ઉલમા ઔર દીનદાર લોગો કે એક કાફલે કે સાથ સમંદર કે કિનારે પર જાના હુવા. તો કિનારે કે કિયામ કે વકત પનામા કે મશહુર આલિમે દીન મુફતી અબ્દુલ કાદિર સાહબ કે છોટે ભાઈ સાલેહભાઈ જો અઝીઝે મુકર્રમ મૌલ્વી અહમદ ભટ્ટી કે વાલિદ(અબ્બા) હોતે હૈ ઔર ઉલમાસે બડી મોહબ્બત રખતે હૈ ઔર બડી ખિદમત કરતે હૈ. વો કહીં સે ઢૂંઢકર હઝરત મુસા (અલય.) કી મછલી કી નસલ કી તાઝા મછલીયાં લે આયે થે.

ઉન્હોંને બતાયા કે : ઉસ નસલ કી મછલીયાં બહોત હી કમ માર્કેટ મે આતી હૈ ઔર ઝયાદા કિંમત હોને કે બાવજૂદ ભી ખાસ તૌર પર યહુદી લોગ ફૌરન ઉસ્કો ખરીદ લેતે હૈ.

બિહમ્દીલ્લાહ ! પનામા મે 'સમકે મુસા' ખાને કા મૌકા મિલા થા. ફિર બાદ કે સફરો મેં ભી યે મૌકા મિલતા રેહતા હૈ.

ઈસી સાલ રબીઉલ અવ્વલ કે મહિને મે જબ મિસર કા સફર હુવા તો ઈસ્કંદરીયા શહર મે ઉસ મછલી કો દેખને ઔર ઉસ્કો ખાને કા મૌકા મિલા.

વો મછલી ભી અજીબ અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલાકી કુદરત કા કરિશમા હૈ. ઉસ્કી નસલ આજ તક ઉસી તરહ હૈ. એક તરફ ગોશ્ત હૈ દુસરી તરફ કાંટા હી હૈ. ગોશ્ત બિલકુલ નહી હોતા ઔર કાંટે કે ઉપર ચમડી હોતી હૈ. ઉસી તરહ ઉસ મછલીમે તવાલુદ વ તનાસુલ(જીવોત્પત્તિ) કા સિલસિલા ચલતા રેહતા હૈ.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! દીની સફરોકી બરકતસે આલમ કે પાંચ બર્રે આઝમ(પાંચખંડો) મે મુખ્તલિફ કિસમ કી મછલીયોં સે મહઝુઝ હોને કા મૌકા મિલતા રેહતા હૈ, લેકિન હઝરત મુસા (અલય.) કી નિસ્બત કી બરકતસે જો લઝઝત ઈસ કિસમ કી મછલીમે હૈ વો દુનિયા કી કિસી ઔર મછલીમેં દેખને કો નહી મિલી.

શાનલી ઉરફા (ઉરફા, Sanli Urfa) કા તઆરૂફ :–

યે તુર્કી કે મશરીકી(પૂર્વી) હિસ્સે મે વાકિઅ હૈ. યુરોપ મે સબસે પેહલા કુર્આન કા તર્જુમા ઉસી શહર કે કરીબ ફ્રાંસી રાહિબ'બતરર્સ ને કરાયા.

ઈસ્વીસન ૧૫૧૭ મે ઉસ્માની ખુલફા ઉસ શહર મે દાખિલ હુએ. ઉસ્માની

ખિલાફત કે ખતમ કે બાદ યે શહર તુર્કી કા હિસ્સા બન ગયા.

ઈસ્વીસન ૬૩૮ મે મુસલમાન સુલહન દાખિલ હુએ.

ઈસ્વીસન ૧૦૯૮ મે સલીબીયોં કે કબઝે મે ચલા ગયા.

ઈસ્વીસન ૧૧૪૪ મે ઈમામુદીન ઝંગી (રહ.) ને દો બારા ફતહ કર લિયા.

ઉસ શહર કે મુતબર્રક(બરકતવાલે) મકામાતમે સે યે હૈ :

(૧) મસ્જિદે સલાહુદીન ઐયુબી (રહ.) હિજરીસન ૪૫૮ મે ઉસ્કી તામીર મુકમ્મલ હુઈ.

(૨) બહિરહ સમકીયહ : કહા જાતા હૈ કે જિસ આગ મે સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો ડાલા ગયા થા વો આગ પાની મે તબદીલ હો ગઈ ઔર ઉસ્મે મછલીયાં મૌજૂદ હૈ.

(૩) કહફે મિલાદે સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) વ જામેઅ ખલીલુર્રહમાન : વો મકામ જહાં સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી વિલાદત હુઈ. વહાં એક મસ્જિદ ભી બના દી ગઈ.

નોટ :– હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી વિલાદત(પૈદાઈશ) મે ઔર રિવાયત ભી હૈ.

(૪) મકામુન્નબી ઐયુબ વ કબર : જિસ મકામ પર હઝરત ઐયુબ (અલય.) ને અપને બદન પર પાની બહાયા થા ઔર આપકો શિફા હુઈ થી.

(બ શુક્રિયા : શૈખ ઉવૈસ ગોધરા મદઝિલ્લહુ)

શાનલી ઉરફા (હરરાન) ઝિયારત કી તમન્ના :–

ફિર આગે એક ઔર ઝિયારત કી બહોત તમન્ના થી ઔર ઉસ્સે પેહલે જબ હમારા હઝરત મુફતી સાહબ દામત બરકાતુહુમ કે સાથ સફર હુવા થા તો વહાં નહી જા સકે થે. વો તુર્કી કા એક ઈલાકા હૈ જો કિસી ઝમાને મે શામ કા હિસ્સા થા, લેકિન પેહલી આલમી જંગકે બાદ આલમકે નકશે ગડબડાએ તો યે મુલ્ક શામ કા હિસ્સા તુર્કી મે આ ગયા. ઈસ્તંબુલ સે હવાઈ જહાઝ સે તકરીબન ડેઢ ઘંટે કા રાસ્તા હૈ. ઉસ્કા નામ 'ઉરફા' હૈ. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઈસ સફરમે અલ્લાહ તઆલા ને વહાં કી હાઝરી ભી નસીબ ફરમાઈ.

'ઉરફા' જિસ્કા તફસીર કી કિતાબો મે 'હરરાન' નામ હૈ. હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી સિરતમે હઝરાતે મુફસ્સિરીન ને 'હરરાન' કા તઝકિરા કિયા હૈ. કઈ તફસીરોમે ઉસ્કા તઝકિરા આયા હૈ ઔર ઉસી ઈલાકે કો આજ 'ઉરફા' કેહતે હૈ.

મીનીયા તુર્કીયા (Minia Turkiya) :–

તુર્કી કે પેહલે સફર કે મૌકે પર ઈસ્તંબુલ મે ભાઈ ઈબ્રાહીમ ઉમુર એક જગહ પર લે ગયે થે. જહાં પુરી તુર્કી કે તમામ શહેરોમે મુખ્તલિફ તારીખી યાદગારે ઔર

અજાઈબાત હૈ. ઉન્કા નમૂના બનાયા ગયા હૈ. ગોયા પુરી તુર્કી કી તમામ હી અહમ યાદગારો કો છોટી – છોટી ઈમારતો મે બનાકર એક ઈહાતા મે રખા ગયા હૈ. ઉસી જગહ પર અલ્લામા રૂમી (રહ.) કે મઝાર ઔર ખાનકાહ કા નઝારા ભી દેખા થા. જો હકીકત મે ઈસ્તંબુલ સે કાફી દૂર 'કોનીયા' શહર મે હૈ.

ઉસી તરહ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી જાએ વિલાદત, નારે નમરૂદ, ગોફણ, હઝરત ઐયુબ (અલય.), હઝરત યસઅ (અલય.) કે મઝારાત વગૈરા સબ ચીઝો કે છોટે – છોટે અસલ કી તરહ ઉસી તરહ નમૂને બનાએ ગએ હૈ.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઈસ દુસરે સફરમે ઈન મકામાતકી ઝિયારત અસલ ઈન જગહ પર જાકર કરને કા મૌકા હાંસિલ હુવા.

સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી જાએ પૈદાઈશ કી ઝિયારત :–

હમ લોગ સુબહ કી ફ્લાઈટસે ઉરફા પહોંચે તો વહાં પેહલે હી સે દઅવતો તબ્લીગ કે ઝિમ્મેદાર સાથીયોં કો ઈત્તિલાઅ હો ચૂકી થી કે હિંદુસ્તાન કે કુછ ઉલમા આ રહે હૈ. ઉનમે ખાસ તૌર પર ભાઈ અબ્દુર્રહમાન સાહબ થે જો કિસી સ્કુલ કે ટીચર હૈ, ઉસ લિયે વો લોગ હમકો એરપોર્ટ પર લેને કે લિયે આ ગયે ઔર ફિર કહાં કે : આજ નાશ્તા કરને કે બાદ હમ આપકો પેહલી ઝિયારત હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) જહાં પૈદા હુએ થે ઉસ્કી કરાતે હૈ.

દિલ મે બડી બેચેની થી કે કબ હમ નાશ્તે સે ફારિગ હો ઔર સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી જાએ પૈદાઈશકી ઝિયારત કે લિયે જાએ. નાશ્તે મે દિલ નહી લગ રહા થા કે કબ ઉસ મુબારક જગહ કો દેખે ઔર અપની આંખો કો સુકુન પહોંચે.

નાશ્તે કે બાદ હમ લોગ વહાં રવાના હુએ. પહાડ કે દામન કે એક બડે ઈહાતે(કમ્પાઉન્ડ)મે યે જગહ વાકેઅ હૈ. વૈસે તો દુર સે બોર્ડ શુરૂ હો ગયે થે. 'મવલીદુ સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) ' ઔર જૈસે જૈસે રાસ્તા કરીબ હોતા ગયા દિલ મે શૌક બઢતા ચલા ગયા ઔર દુરૂદે ઈબ્રાહીમ પઢના શુરૂ કર દીયા ઔર અપને સાથીયોં સે કહાં કે : કસરત સે દુરૂદે ઈબ્રાહીમ પઢો.

પિસ્તે કે દરખ્ત ઔર 'ગ્રેનેડા' મુલ્ક કા હાલ :–

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! દુનિયા કે મુખ્તલિફ મુલ્કો કે સફરો મે કિસમ–કિસમ કે ફલ ઔર મેવે ખાને કો મિલતે હૈ ઔર બહોત સી જગહો પર ઉન્કે દરખ્ત દેખને કો મિલતે હૈ.

'વેસ્ટઈન્ડિઝ' કે એક સફર કે મૌકે પર વહાં કે એક છોટે સે મુલ્ક 'ગ્રેનેડા' જાના હુવા. યે જઝીરા(ટાપુ) હૈ. વહાં 'બૈરગાંવ' કે મુસલમાનો કી એક છોટી સી આબાદી હૈ ઔર કુછ લોગ હમારે બારડોલી કે ભી હૈ.

ઉસ 'ગ્રેનેડા' મુલ્ક જાને કે લિયે હિંદુસ્તાની પાસપોર્ટવાલો કો મતાર પર વિઝા મિલતા હૈ. ઐસે મમાલિક મે બહુત ખુશી હોતી હૈ કે હમારે મુલ્ક કી દુસરે મુલ્ક મે ઈઝઝત હૈ કે યહાં પેહલે સે વિઝા લેના નહી હોતા. ઉસ મુલ્ક કે હવાઈ અડ્ડે પર બળે હુરૂફ સે લિખા હૈ ("Spice Iceland") યાની યહાં કિસમ–કિસમ કે મિર્ચ મસાલે હોતે હૈ.

ઉસ જઝીરે મે ચોકલેટ, કેડબરી, જાઈફલ, જાવંત્રી, લોંગ (લવીંગ) કે ઉસ કદર દરખ્ત હૈ કે જિતના ચાહો ખુદ તોડ લો.

ઔર ફલોં કી ઈતની કસરત હૈ કે કોઈ શખ્સ કુછ કામ ન કરે ઔર ઈબાદત કે વાસ્તે અપને આપકો ફારિગ કર દે તો ભી ઈત્મિનાનસે બિલા મશકકત ફલ ખાકર બગૈર પૈસો કે જિંદગી બસર કર સકતા હૈ. યહાં ફલ ઔર મેવા ઝાત કી કસરત હૈ.

ખૈર ! શાનલી ઉરફ઼ મતારસે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી જાએ વિલાદત કી તરફ જાતે હુએ રાસ્તેમે કસરત સે પિસ્તે કી બાડીયા (વાડીઓ) થી. રાસ્તે કે દોનો તરફ ખુશનુમા બાડીયા દેખકર હમ રૂક ગએ. ઔર કરીબ જાકર પિસ્તે કે દરખ્તો કો, ફુલ કો ઔર ઈબ્તિદાઈ મરહલે કે પિસ્તો કો દેખા.

અજીબ ઈત્મિનાન વ સુકુનવાલી જગહ :–

ફિર હમ 'મવલીદુ સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ' વાલે ઈહાતે(કમ્પાઉન્ડ) કે દરવાઝે મે દાખિલ હુએ. વહાં એક આલીશાન મસ્જિદ 'મસ્જિદે સય્યિદીના હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.)' બની હુઈ હૈ. ઔર વહી એક બડા પહાડ હૈ. ઔર ઉસ પહાડ મે એક ગાર(ગુફા) હૈ. જિસ ગારકે બારે મે કહાં જાતા હૈ કે : ઈસ ગારમે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી પૈદાઈશ હુઈ થી. વો અજીબ ગાર હૈ.

વહાં કે ઈલાકો મે અવ્વલ વકત મે ઝોહર પઢનેકા રિવાજ હૈ, ઈસ લિયે પેહલે હમને ઝોહર કી નમાઝ અદા કી. નમાઝ સે ફારિગ હોકર હમ ઉસ ગાર મે દાખિલ હુએ. જબ હમ અંદર દાખિલ હુએ તો ઐસા લગ રહા થા કે અંદર એ.સી. (A.C.) મશીન લગી હુઈ હૈ. ઐસી બેહતરીન ઠંડક અંદર થી ઔર અજીબ ઈત્મિનાન ઔર સુકુન કી કેફિયત થી. અંદર મુસલ્લા વગૈરા બિછે હુએ થે.

નમરૂદ કા ખ્વાબ :–

વહાં કે ઉલમા જો અરબી ભી જાનતે થે ઉન્હોંને બતાયા કે : નમરૂદ બાદશાહ જો હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કે ઝમાને મે થા. ઉસ્ને એક ખ્વાબ દેખા થા. ઉસ ખ્વાબ કી તાબીર ઉસ્કો બતલાઈ ગઈ થી કે : અલ્લાહ કે એક નબી પૈદા હોનેવાલે હૈ ઔર વો તેરી ઈસ હુકુમત કે ઝવાલ(પતન) કા ઝરીયા બનેંગે.

તો નમરૂદ ને ઉસ પૈદા હોનેવાલે બચ્ચે કે ઈંતેજાર મે અપને સિપાહીયોં કો લગા દિયા કે વો બચ્ચા જબ પૈદા હો તો ઉસ્કો કતલ કર દેના ઔર ઉન કાહીનો(જયોતિષો)ને ઉસ ખાનદાને ઈબ્રાહોમી કા ઈશારા તક નમરૂદ કો બતા દિયા થા કે ફલાં ખાનદાન મે વો બચ્ચા પૈદા હોગા.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી પૈદાઈશ ઔર ખુદા કી અજીબ શાને તરબીયત :—

જબ પૈદાઈશ કા વકત કરીબ આયા તો હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી વાલિદા ચુપકે – ચુપકે ઈસ ગારમે ચલી ગઈ ઔર ગારમે હી હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી પૈદાઈશ હુઈ ઔર અજીબ અલ્લાહ કી શાન કે વાલિદા અપને બચ્ચે કી પૈદાઈશ કે બાદ બચ્ચે કો વહી ગારમે છોડકર અપને મોહલ્લે મે ચલી આઈ, તાકે લોગો કો પતા ન ચલે ઔર ગાર કે દરવાઝે કો ભી બંદ કર દિયા.

ઈસ તરહ કી બાત વહાં કે મૌજૂદ ઉલમા બતાતે હૈ. ઔર વહાં ઈસ તરહ કે કુત્બે ભી લગે હુએ હૈ.

યહાં પર યે રિવાયત ભી મશહુર હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને એક બકરી કો મુકર્રર કર દિયા થા. વો બકરી મુકર્રરહ વકત પર ઉસ ગાર કે દરવાઝે પર જાતી ઔર વહાં પર બૈઠ જાતી ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) ઉસ્કા દુધ પી લિયા કરતે થે. ઔર કભી – કભી ઉન્કી વાલિદા ભી જાતી ઔર ઉન્કો દૂધ પીલાતી થી. ઈસ તરહ પૂરે પંદરહ મહિને તક હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) ઉસ ગાર મે રહે.

પાની કા અજીબ ચશ્મા :—

હમ ઉસ ગાર મે બૈઠે. એક કૌને મે હમને એક નલ દેખા. લોગ આ રહે હૈ જા રહે હૈ ઔર ઉસ નલ મે સે પાની ભર કર લે જા રહે હૈ. હમને સોચા કે યહાં ઠંડક બહોત હૈ તો પાની ભી ઠંડા હોગા ઉસ લિયે લોગ લે જાતે હોંગે. હમને ભી પાની લિયા.

ફિર બતાયા ગયા કે : આપ યે કાચ દેખ રહે હો આધા ગાર તો ખુલા હૈ જિસ્મે હમ દાખિલ હોતે હૈ. ઝિક્ર વ તિલાવત કરતે હૈ ઔર આધે ગાર પર કાચ લગા હુવા હૈ. ઉસ કાચ કે પીછે હમે ઐસા મેહસુસ હો રહા થા કે ઉસ્કે પીછે પથ્થર હૈ લેકિન ઉન ઉલમાને હમકો બતાયા કે : જરા ધ્યાન સે દેખિયે.

જબ હમને ધ્યાન સે દેખા તો હમ હૈરત મે પડ ગએ કે કાચ કે પીછે પુરા કા પુરા એકદમ સાફ સુથરા પાની હૈ ઔર પાની કા એક બડા, ગેહરા, નિહાયત શફ્ફાફ હૌઝ બના હુવા હૈ. અગર હમ કો બતલાયા ન જાતા તો પતા ભી ન ચલે કે ઉસ્કે પીછે પાની હૈ.

કહાં કે : યે એક છોટા સા ચશ્મા હૈ. ઔર ખુદા જાને યે પાની કહાં સે આતા હૈ ઔર

હમકો ઉન્હોંને બતાયા કે : ઉસ્કે સાથ એક મશીન લગી હુઈ હૈ ઔર યે એક નલ હૈ જહાં સે રોઝાના સેકડો લોગ આકર પાની લે જાતે હૈ. હમને ભી ઉસ્કા પાની પીયા. બહુત મીઠા ઔર ખુબ ઠંડા.

કહાં કે : યે સબ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી કિયામ કી બરકત હૈ કે સદીયોં સે ઈત્ની મિકદાર મે પાની હૈ.

બહરહાલ : હમ લોગ ગાર મે કાફી દેર તક બૈઠે.

નમરૂદ કા કિલ્આ ઔર આગવાલી જગહ :–

ફિર ઉન્હોંને કહાં કે : યહાં સે જલ્દી નીકલો અભી ઔર એક અહમ જગહ દિખલાના ચાહતે હૈ. ચૂં કે શામ તક ઉન જગહો સે લૌટકર કિયામ કી જગહ વાપસ ભી આના થા.

હમને કહાં કે : વો કયા હૈ ?

ઉન્હોંને કહા કે : નમરૂદ કા કિલ્આ દેખના હૈ.

ઔર જિસ જગહ ઉસ ઝાલિમ ને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો આગ મે ડાલા થા વો જગહ આપકો દિખાની હૈ.

વો જગહ હમકો પેહલે સફર મે માલુમ થી કે વો તુર્કી મે હૈ લેકિન કિસી વજહ સે હમ વહાં નહી જા સકે થે.

કાફી દેર તક ગાડી ચલને કે બાદ હમ ઉસ જગહ પર પહોંચે. દેખા કે બડે – બડે ઊંચે – ઊંચે પહાડ ઔર પહાડ પર આજ તક નમરૂદ કે ઝમાને કા કિલ્આ ભી બના હુવા હૈ ઔર ઉસ કિલ્એ પર જૈસા કે રિવાયતો મે આતા હૈ કે : ઉસ્ને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કે લિયે એક બડી આગ જલવાઈ. તકરીબન એક મહિને સે ઝયાદા તક ઉસ આગ કો ભડકાયા ઔર વો આગ ઈત્ની ખતરનાક હો ગઈ થી કે કરીબ જાને કે લિયે કોઈ તૈયાર ન થા.

જબ આગ ભરક ગઈ ઔર આપ (અલય.) કો અંદર ડાલને કા વકત આયા તો સવાલ પૈદા હુવા કે કૌન આપકો આગ કે અંદર ડાલે ?

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો આગ મે ડાલને કે લિયે ગોફણ:–

શૈતાન ને હર ઐસે મૌકે પર અપને ચેલો કી મદદ કી હૈ. ઉસ્ને નમરૂદ કો યે સમજાયા કે : એક ગોફણ બનાઓ ઔર ઉસ્મે ઈબ્રાહીમ કો બિઠાઓ ઔર ઉસ્કો ઘુમાઓ ઔર દૂર સે ઈબ્રાહીમ કો આગ મે ડાલ દો. ઉસ્ને એક ગોફણ બનવાઈ. પુરે ઈન્સાન કો આગ મે ડાલના થા.

આપ યકીન જાનિએ ! ઉસ ઝાલિમ ને ઊંચે પહાડ પર દો ખંભે (સુતુન)

નસબ(ફીટ) કરવાએ ઔર વો પથ્થર કે દો ખંભે અભી તક મૌજૂદ હૈ. ઔર ઉસ ખંભે કે દરમિયાન ગોફણ બનવાઈ. આપકી ઈસ મસ્જિદ કે મેહરાબ સે મસ્જિદ કા જો દરવાજા બાહિર હૈ ઉસ કી દૂરી સે તકરીબન ડેઢ ગુના ઝયાદા દુરી પર વો ગોફણ લગી હુઈ હૈ ઔર આગ ઈત્ની દુરી તક સીલગાઈ ગઈ થી.

કયામત કે દિન સબસે પેહલે લિબાસ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો પહેનાયા જાયેગા :–

ફિર વો ઝાલિમ નમરૂદ કે સિપાહી હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો ઈસ ગોફણ કે પાસ લેકર પોંહચે. જૈસા કે હદીષ મે મૌજૂદ હૈ કે ઉસ્ને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો આગમે ડાલને સે પેહલે બરહના (નંગા) કિયા. બદન કે તમામ કપડે ઉતરવા લિયે.

અલ્લાહ કો યે અદા બહુત પસંદ આઈ. ચૂં કે યે અલ્લાહ કે દીન કે ખાતિર કપડે ઉતરવાએ ગએ થે. તૌહીદ કે ખાતિર, એક અલ્લાહ કી ઈબાદત કી દઅવત કે ખાતિર, ઉસ લિયે હદીષ મે ફરમાયા ગયા કે :

اول من یکسی یوم القیامۃ ابراھیم.

કયામત કે દિન સબસે પેહલે જન્નતી લિબાસ અલ્લાહ તઆલા હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો પહેનાયેંગે. ઈસ લિયે કે અલ્લાહ કે દીન કે ખાતિર ઉનકે કપડે ઉતરવાએ ગયે થે.

આગકા ગુલિસ્તાં બન જાના :–

ફિર ઉસ ઝાલિમ ને આપ (અલય.) કો ગોફણ મે બિઠાયા ઔર તકરીબન પૈતીસ મંઝિલા કે ઉંચાઈ સે આગ મે ફેંકા ઔર ખુદા કી શાન ઔર હમારા તો ઈમાન હૈ કે આગ અલ્લાહ કે હુકમ કે બગૈર જલા નહી સકતી. અગર અલ્લાહ કા હુકમ હોગા તો વો જલાયેગી વરના ઉસ્કે અંદર જલાનેકી તાસીર નહી હૈ. જૈસા કે કુરઆન મે અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હૈ કે જબ ઉસ ઝાલિમ ને આપ (અલય.) કો આગ કે અંદર ડાલા તો અલ્લાહ તઆલા ને આગ કો હુકમ ફરમાયા કે :

قُلْنَا يٰنَارُ كُوْنِيْ بَرْدًا وَّ سَلٰمًا عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ. (સુરએ અંબિયા)

તર્જુમા :– હમને હુકમ દિયા કે : અય આગ ! તુ ઈબ્રાહીમ કે લિયે ઠંડી ઔર સલામતી (આરામ) વાલી હો જા.

ઔર ઉસી કો કિસી શાઈર ને કહા હૈ :

ગર આજ ભી હો ઈબ્રાહીમ સા ઈમાં પૈદા,
આગ કર સકતી હૈ અંદાઝે ગુલિસ્તાં પૈદા.

આજ ભી અગર હમારા ઈમાન હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) જૈસા બન જાએ તો આજ ભી આગ બાગ બનને કે લિયે તૈયાર હૈ.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) ઔર નમરૂદ કી આગ કા એક મંઝર :–

કુરઆને મજીદ મે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી દઅવતકા મુફસ્સલ વાકિઆ આયા હૈ. સત્તરવા(૧૭) પારા, સુરએ અંબિયા મે યે વાકિઆ તફસીલ સે ઝિકર કિયા ગયા હૈ.

મુફસ્સિરીન કી લિખી હુઈ બાતોંકા ખુલાસા યે હૈ કે :

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી મુદલ્લલ તકરીર સે ઉન્કી કૌમ કે લોગો પર બડા અચ્છા અસર હુવા ઔર કરીબ થા કે વો હક કો કબુલ કર લેતે. બુતો કા આજિઝ હોના ઉન્કો સમજ મે આ ગયા થા. લેકિન શૈતાન ઉન્કે લિયે રૂકાવટ બન ગયા. ઈબ્તિદા મે લોગ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી તકરીરે સુનકર કે સિર ઝુકા દિયે. બારી તઆલા ખુદ ફરમાતે હૈ :

ثُمَّ نُكِسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ.

તર્જુમા :– ફિર ઉન (મુશરિકો) ને (શરમ કે મારે) સર ઝુકા લિયા.

મગર કુછ દેર કે બાદ પલટ ગયે ઔર ફિર કુફ્ર કી બાત કરને લગે ઔર આપસકે મશવેરે સે ઉન્હોંને યે તય કિયા જો કુરઆને મજીદ મે ઈન અલ્ફાઝ સે મન્કુલ હૈ :

قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ. (સુરએ અંબિયા)

તર્જુમા :– લોગો ને કહાં કે : ઈસ (ઈબ્રાહીમ) કો આગ મે જલા દો ઔર તુમ્હારે મઅબુદો કી મદદ કરો અગર તુમ કો કુછ કરના હી હે તો.

હકીકત યે હૈ કે ઈમાન બહોત બડી નેઅમત હૈ.

યે કુફ્ફાર ખુદ અપની ઝબાન સે બોલ રહે હૈ કે ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો જલાઓ ઔર અપને મઅબુદો કી મદદ કરો .

વો મઅબુદ કિસ કામ કા જો દૂસરો કી મદદ કા મોહતાજ હો ?

હકીકી મઅબુદ વો હોતા હૈ જો સબ કી મદદ કરે ઔર ઉસ્કો કિસી કી મદદ કી ઝરૂરત ન હો.

મુફસ્સિરીન લિખતે હૈ કે : કૌમ ને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો ગિરફતાર કિયા. એક કોઠડી મે બંદ કર દિયા. ઔર ઉસ્કે ઈર્દ ગિર્દ બાળ(બાવળ) કી તરહ એક ઈહાતા કર દિયા ગયા.

બાઝ રિવાયતો મે યે ભી આતા હૈ કે : આપકે લિયે એક બહોત બડા ગળ્હા (ખાડો)

ખોદા ગયા. ઔર ઠોસ કિસમ કી લકળીયા આપકો જલાને કે લિયે વહાં એકઠી કી ગઈ. કાફિરોને આપકો પકડ કર બાંધના શુરૂ કર દીયા. જબ લોગ આપ કો રસ્સી સે બાંધ રહે થે તો આપકી ઝબાન સે યે બા બરકત કલિમાત જારી થે :

لا الٰہ الا انت سبحانک لک الحمد ولک الملک لا شریک لک.

તર્જુમા :– ઈલાહી ! આપ કે સિવા કોઈ ઈબાદત કે લાયક નહી આપકી ઝાત પાક હૈ તમામ તારીફે આપ હી કે લિયે હૈ સારે મુલ્ક કે આપ અકેલે માલિક હૈ આપ કા કોઈ શરીક નહી હૈ.

આપ કે ખિલાફ આમ કુફ્ફારકા જોશ વ ખુરુશ ઉસ હદ તક પહોંચ ગયા થા કે આપકી હલાકત કે નામસે તમામ મન્નતે માંગી જાતી થી.

કોઈ બિમાર મન્નત માંગતા તો યું કેહતા કે : અગર મે અચ્છા હો ગયા તો ઈબ્રાહીમ કો જલાને કે લિયે લકડીયા દુંગા.

ઔરતે મુરાદ માંગતી તો યું કેહતી કે : અગર હમારી મુરાદ પુરી હો ગઈ તો હમ ઈબ્રાહીમ કો જલાને વાલી આગ મે લકડીયા ડાલેંગે.

મરને વાલે વસિયત કરતે કે : હમારે મરને કે બાદ લકડીયાં ખરીદ કર ઈબ્રાહીમ વાલી આગ મે શામિલ કર દેના.

ઔરતે ચરખા કાટ કર જો મઝદુરી મિલતી ઉસ્સે લકડીયાં ખરીદ કર નમરૂદ કી ખુશી કે લિયે ઢેર(ઢગલા) મે શામિલ કર દેતી થી.

ગર્ઝ ! બે મિસાલ આગ આપકે લિયે જલાઈ ગઈ થી.

તફસીલી રિવાયત કેહતી હૈ કે : ગિરગટ કે સિવા સબ જાનવરો ને આગ બુઝાને કી કોશિશ કી.

હદીષ મે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ગિરગટ ઔર છીપકલી કો મારને કા હુકમ દિયા.

લેકિન અલ્લાહ કે યહાં કુછ ઔર હી મુકદર થા. કયામત તક રેહનેવાલી ઈન્સાનિયત કો યે મુકદ્દસ તાલીમ દેની થી કે નફા વ નુકસાન પહોંચાને વાલે અસબાબ અપની તાસીર મે અલ્લાહ કે મોહતાજ હૈ. અલ્લાહ કે જલીલુલ કદ્ર નબીકો આગ મે ડાલા જા રહા હૈ ઔર આગકે ખાલિક કા હુકમ આપકે નામ પર આ રહા હૈ :

قُلْنَا يٰنَارُ كُوْنِىْ بَرْدًا وَّ سَلٰمًا عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ. (સુરએ અંબિયા)

તર્જુમા :– હમને હુકમ દિયા કે : અય આગ ! તુ ઈબ્રાહીમ કે લિયે ઠંડી ઔર સલામતી (આરામ) વાલી હો જા.

અજીબ નઝારા દુનિયાએ ઈન્સાનિયત ને દેખા કે જિસ રસ્સી સે આપકો બાંધા ગયા થા બસ ! વો રસ્સી જલ ગઈ. આગ કી હરારત (ગરમી) બિલકુલ ખતમ હો ગઈ. સિર્ફ આગ કી ચમક ઔર રોશની બાકી રહી.

મુફસ્સિરે ઉમ્મત હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈ કે : અગર અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે ઠંડક કે સાથ સલામતી કા લફઝ ન ફરમાયા જાતા તો સર્દી(ઠંડી) કી શિદ્દત કી વજહ સે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) મર જાતે.

ઈમામ બગવી (રહ.) નકલ કરતે હૈ કે : કા હુકમ આતે હી રૂએ ઝમીન કી તમામ આગે બુઝ ગઈ. ઉસ રોજ દુનિયા ભર મે કોઈ આગ સે ફાયદા નહી ઉઠા સકા. અગર અલ્લાહ તઆલા 'علی ابراھیم' ન ફરમાતે તો શાયદ આગ હંમેશા કી લિયે ઠંડી હો જાતી.

ઉન તફસીલી રિવાયત કે પેશે નજર બંદે કા યે ખ્યાલ હૈ કે આજ તક મુશરિકીન કે યહાં સાલ મે એક તહેવાર કા દિન આતા હૈ કે જિસ્મે વો લોગ આગ કો ઈસ્તેઅમાલ નહી કરતે હૈ. તમામ ઠંડી યા બાસી ચીઝેં ઈસ્તેઅમાલ કરતે હૈ. કોઈ ચીઝ ગરમાઈ ભી નહી જાતી. શાયદ યે ઉસી દિન કી યાદગાર હૈ.

ખૈર ! ઉસ વાકિએ કે વક્ત હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી ઉમર સિર્ફ સોલહ (૧૬) સાલ કી થી. ફરિશતોને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કા બાઝુ પકડા આપકો બિઠાયા. એક મસ્નદ પર આપ જલ્વહ અફરોઝ થે. જિબ્રઈલે અમીન ઔર દૂસરે ફરિશતે આપ કે સાથ હમનશીની ઔર બાતચીત કે લિયે બૈઠ ગએ. એક શીરી (મીઠે) પાની કા ચશ્મા જારી હો ગયા. આપને આગમે ખૂબસુરત ગુલાબ કે ફૂલ દેખે. આપકે જિસમ કા કોઈ હિસ્સા મુતઅસ્સિર નહી હુવા. જિબ્રઈલે અમીનને જન્નતી કુર્તા પહેનાતે હુએ અલ્લાહ કા પૈગામ પહોંચાયા કે : આપ કે રબ ફરમાતે હૈ કે : કયા તુમ કો માલુમ નહીં કે મેરે દોસ્તો કો આગ નુકસાન નહી પહોંચાયા કરતી ?

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) સાત રોઝ આગમે રહે. બાદ મે ફરમાયા કરતે થે : ઉમર ભર ઈત્ની રાહત નહી મિલી જિત્ની ઉન સાત દિનો મે મિલી.

દુશ્મનો કી તમામ સાજિશે નાકામ હુઈ. દુનિયા મે ભી અઝાબ ઉન્કો નઝર આયા.

ઉસ વાકિએ કે બાદ પૂરે મુલ્ક મે હર ચીઝ મે મહંગાઈ બઢ્હ ગઈ. આગ ભી ચલ પડી ઔર ગઢ્હે સે નિકલ કર દૂર – દૂર મુશરીકીન કો ઉસ્ને જલાયા. આગ ગઢ્હે સે નિકલ કર જહાં જહાં ગઈ હોગી ઉસ્કે કુછ આષાર આજ ભી વહાં બતાએ જાતે હૈ.

મચ્છરો કી ફૌજો ને હમલા કિયા. જિસ્ને નમરૂદ કે ગોશ્ત કો નોંચ લિયા ઔર ઉસ્કા ખૂન ચૂસ લિયા ઔર એક લંગડા મચ્છર ઉસ્કે દિમાગ મે ઘુસ ગયા. જો બિલ આખિર ઉસ્કી હલાકત કા ઝરિયા સાબિત હુવા.

હકીકી બાત યે હૈ કે જો ભી તૌહીદ કે દાઈ કા દુશ્મન હોતા હૈ, અલ્લાહ કા ગઝબ ઉન્કી તરફ મુતવજ્જેહ હોતા હૈ ઔર અલ્લાહ અપને બંદો કી જરૂર નુસરત(મદદ) ફરમાતે હૈ.

જન્નતી કુર્તા :–

જબ આપકો આગમે ડાલા ગયા તો ઉસી વકત અલ્લાહ કી તરફ સે જન્નતી કુર્તા આયા. હઝરાતે મુફસ્સિરીન ને લિખા હૈ કે હઝરત જિબ્રાઈલ (અલય.) જન્નત મે સે એક કુર્તા લાએ ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો પહેના દિયા.

યે તો દુનિયા મે ઈન્આમ મિલ ગયા ઔર આખિરતમે તો ઈનઆમ મિલેગા હી મિલેગા.

આગ મે બાગ :–

હઝરત જિબ્રાઈલ (અલય.) જન્નતી કુર્તા લેકર આગમે પહોંચે ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો પેહના દિયા. હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) આગ મે ઐસે બૈઠે હુએ થે કે જૈસે કોઈ બાદશાહ બાગ મે બૈઠા હો ઔર આગ આપ (અલય.) કા એક બાલ ભી નહી જલા સકી.

ફિર ઉસ્કે બાદ વો જન્નતી કુર્તા આપ (અલય.) ને અપને બેટે હઝરત ઈસ્હાક (અલય.) કો દિયા. હઝરત ઈસ્હાક (અલય.) ને વો કુર્તા અપને બેટે હઝરત યાકુબ (અલય.) કો દિયા. ઔર હઝરત યાકુબ (અલય.) ને વો કુર્તા અપને બેટે હઝરત યુસુફ (અલય.) કો દિયા. ઔર હઝરત યુસુફ (અલય.) કે પાસ વો કુર્તા સલામત રહા. ઔર કુર્આન મે હૈ કે મિસર સે હઝરત યુસુફ (અલય.) ને વો કુર્તા અપને ભાઈયોં કે સાથ ભેજા ઔર કહાં કે :

اِذْهَبُوْا بِقَمِيْصِيْ هٰذَا فَاَلْقُوْهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِيْ يَاْتِ بَصِيْرًا. وَاْتُوْنِيْ بِاَهْلِكُمْ

اَجْمَعِيْنَ. (સુરએ યુસુફ)

તર્જુમા :– તુમ મેરે ઈસ કુર્તે કો લેકર જાઓ ઔર ઉસ્કો મેરે અબ્બા કે ચેહરે કે ઉપર ડાલો અબ્બાજાન કી આંખે (ઈસ કુર્તે કી બરકત સે) રોશન હો જાયેગી ઔર તુમ સબ અપને ઘરવાલો કો લેકર મેરે પાસ (મિસર) આ જાઓ .

યાની મેરે અબ્બાજાન કી આંખ મેરી ફિરાક મે ઔર મેરી જૂદાઈ મે રોતે – રોતે ચલી ગઈ હૈ તો લો યે કુર્તા લે જાઓ ઔર મેરે અબ્બા કે ચેહરે પર રખ દેના ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસ્કી બરકતસે ઉન્કી આંખે સહીહ(ઠીક) હો જાયેગી.

વો કુર્તા વહી થા જો હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કો હઝરત જિબ્રાઈલ (અલય.) ને પહેનાયા થા.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કે લિયે જન્નતી કુર્તા :—

ઝહહાક (રહ.) ઔર મુજાહિદ (રહ.) વગૈરા અઈમ્મએ તફસીર ને ફરમાયા કે : યે ઉસ કુર્તે કી ખુસુસિયત થી : કયૂંકે યે આમ કપડોં કી તરહ ન થા, બલ્કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કે લિયે જન્નત સે ઉસ વકત લાયા ગયા થા જબ ઉન્કો બરહના(નંગા) કરકે નમરૂદ ને આગ મે ડાલા થા. ફિર યે જન્નત કા લિબાસ હંમેશા હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કે પાસ મહફુઝ રહા ઔર ઉન્કી વફાત કે બાદ હઝરત ઈસ્હાક (અલય.) કે પાસ રહા. ઉન્કી વફાત કે બાદ હઝરત યાકુબ (અલય.) કો મિલા. આપને ઉસ્કો એક બડી મુતબર્રક શય(બરકતવાલી ચીઝ) કી હેસિયતસે એક નલકી મે બંદ કરકે યુસુફ (અલય.) કે ગલે મે બતૌરે તાવીઝ કે ડાલ દિયા થા, તાકે નઝરે બદ સે મહફુઝ રહે.

યુસુફ (અલય.) કે ભાઈયોને જબ ઉન્કા કુર્તા વાલિદ સાહબ કો ધોકા દેને કે લિયે ઉતાર લિયા ઔર વો બરહના(નંગા) કરકે કુંવે મે ડાલ દિયે ગયે તો જિબ્રાઈલે અમીન તશરીફ લાએ ઔર ગલે મે પડી હુઈ નલકી ખોલકર ઉસ્સે યે કુર્તા બરઆમદ કિયા (નિકાલા) ઔર યુસુફ (અલય.) કો પહેના દિયા ઔર યે ઉન્કે પાસ બરાબર મહફુઝ ચલા આયા.

ઉસ વકત ભી જિબ્રાઈલે અમીન હી ને યુસુફ (અલય.) કો મશવેરા દિયા કે : યે જન્નત કા લિબાસ હે. ઉસ્કી ખાસિયત યે હૈ કે નાબિના(અંધે) કે ચેહરે પર ડાલ દો તો વો બિના હો જાતા હૈ ઔર ફરમાયા કે : ઉસ્કો અપને વાલિદ સાહબ કે પાસ ભેજ દીજીયે તો બિના(દેખતે) હો જાયેંગે.

ઔર મુજદિદ અલ્ફેસાની (રહ.) કી તેહકીક યે કેહતી હે કે હઝરત યુસુફ (અલય.) કા હુસ્ને જમાલ ઔર ઉન્કા વુજૂદ ખુદ જન્નત હી કી એક ચીઝ થી, ઉસ લિયે ઉન્કે જિસ્મ સે મુત્તસિલ હોને વાલે હર કુર્તે મે યે ખાસિયત હો સકતી હે.(બહવાલા મઝહરી, મઆરિફુલ કુર્આન : ૫/ ૧૪૨)

ખુદા કી અજીબ કુદરતકે સબ લકડીયા મછલિયોં મે બદલ ગઈ :—

અબ ઉસ્કે બાદ ખુદાકા જો હુકમ થા કે :

قُلْنَا يٰنَارُ كُوْنِيْ بَرْدًا وَّ سَلٰمًا عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ. (સુરએ અંબિયા)

તર્જુમા :— હમને હુકમ દિયા કે : અય આગ ! તુ ઈબ્રાહીમ કે લિયે ઠંડી ઔર સલામતી (આરામ) વાલી હો જા.

વહાં સે યે બાત મશહુર હે કે અલ્લાહ તઆલા કે ઉસ કલમે કી બરકતસે પૂરી કી પૂરી આગ પાની સે બદલ ગઈ. ઔર અંદર મે જલનેવાલી લકડીયાં થી ઉન લકડીયોં કો અલ્લાહ તઆલા ને મછલીયોં સે બદલ દીયા. અજીબ અલ્લાહ કી કુદરતકે જિતની બડી

આગ જલાઈ ગઈ થી ઉત્ના હી બડા વહાં તાલાબ બન ગયા. આપકા ઈસ જમાઆત ખાને સે તકરીબન દો –ઢાઈ ગુના લંબા ઔર ઉસ્સે કુછ ઝયાદા ચૌળા વો હૌઝ હૈ. ઔર ઉસ્મે મછલીયાં હૈ ઔર યે વહી હૌઝ હૈ જિસ્કો નમરૂદ ને આગ કી શકલ મે જલાયા થા. ઔર ફિર અલ્લાહ કે હુકમ સે વો આગ ખતમ હો ગઈ ઔર કેહતે હૈ કે : આગ પાની મે તબ્દીલ હો ગઈ થી. ઔર ઈસ વકત ઉસ પાની કા નામ હૈ 'બહિરાહ ખલીલુર્રહમાન' વહાં પર બોર્ડ લગા હુવા હૈ.

કેહતે હૈ કે : લોગ વહાં કી મછલીયોંકો બાબરકત સમજતે હૈ ઔર કોઈ ઉસ્કો ખાતા નહી હૈ. બડી તાદાદ મે વો મછલીયાં હૈ, લેકિન વો ઉસ્કો તબર્રુકન દેખતે હૈ. ઉસ્કો ખાતે નહી હૈ.

હમને વહાં પર અલ્લાહ કે ફઝલો કરમ સે વો ગોફણ ઔર આગ કી જગહ ઔર ગાર વગૈરા કો દેખા.

વહાં પર એક મદરસા હૈ મદરસા ખલીલુર્રહમાન. ઉસ્મે અલહમ્દુલિલ્લાહ ! દર્સ વ તદરીસકા મુબારક સિલસિલા જારી હૈ.

ઉસ્કે બાદ ફિર હમકો દૂસરી એક ઔર ઝિયારત કે લિયે જાના થા, ચૂં કે દૂસરે દિન સુબહ હમારી વાપસી થી, ઉસ લિયે રાત તકમે સારી ઝિયારતે પૂરી કરની થી.

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કા શહર :–

હમકો કહાં કે : અબ હમ આપકો ઐસી જગહ લે જાયેંગે જહાં પર અલ્લાહ કે જલીલુલ કદ્ર પયગમ્બર હઝરત ઐયુબ (અલય.) મુકીમ થે. હમ જંગલાત કે અંદર કાફી દૂર તક ચલે ઔર ફિર એક શહર આયા.

તફસીરી રિવાયતોકે મુતાબિક ઐયુબ (અલય.)કા બિમારીવાલા વાકિઆ :–

હમકો સબસે પેહલે ઉસ શહર મે જો ગાર થા ઉસ્મે લે ગએ. જૈસા કે તફસીરી રિવાયતો મે હૈ કે જબ હઝરત ઐયુબ (અલય.) કો ખતરનાક બિમારીયાં લગી જો તવીલ(લંબે) અરસે તક રહી. જિસ્કે નતીજે મે આપકો આપકે ઘરવાલો ને નિકાલ દિયા. ગાંવવાલો ને નિકાલ દિયા. મોહલ્લેવાલોને નિકાલ દિયા. ઔર બસ્તીકે બાહિર જહાં પર કોળા કરકટ(કચરા) ડાલા જાતા હૈ વહાં પર આપકો લે જાકર રખ દિયા. મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) ને ભી ઈસ રિવાયત કો મઆરિફુલ કુર્આન મે નકલ કિયા હૈ કે :

શહર કે બિલ્કુલ કિનારે પર આપકો લે જાકર રખ દિયા. અલ્લાહ કે નબી કે સાથ ઐસા સુલુક કિયા ગયા.

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી વફાદાર બીવી કી બેમિસાલ ખિદમત :

કેહતે હૈ કે : ઉસ વકત આપ (અલય.) કી ખિદમત કરનેવાલા કોઈ નહી થા.

લેકિન ઐસે વકત મે આપકી બીવી ને વફાદારી કા સુબુત દિયા ઔર આપકી બરાબર ખિદમત કરતી રહી.

એક કૌલ કે મુતાબિક આપકી બીવી હઝરત યુસુફ (અલય.) કી બેટી હોતી હૈ. જો બરાબર અપને શૌહર કી ખિદમત કરતી રહી. બેમિસાલ ખિદમત કી. ઐસી ખિદમત કે વો ખુદ કામ કરને જાતી. મુલાઝિમત કરતી ઔર દો–ચાર રોટીયાં કમા કર લાતી ઔર ખુદ એક રોટી ખાતી ઔર અપને શૌહર કો દો રોટી ખિલાતી ઔર અપને શૌહર કી ખિદમત કરતી ઈસ તરહ ઉસ ઔરત ને સતરહ (૧૭) સાલ તક વફાદારી કે સાથ અપને શૌહર કી ખિદમત કી.

દવા કે લિયે અપને સર કે ખુબ સુરત બાલ બેચ દિયે :–

યહાં તક લિખા હૈ ઔર તફસીર કી રિવયાત મે હૈ કે એક મૌકે પર તો ઐસે હાલાત આ ગએ કે આપ (અલય.) કી દવા કે લિયે ભી પૈસે નહી બચે તો ઉસ વકત કી કોઈ શહેઝાદી થી ઉસ્ને હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી બીવી કે બાલ દેખે. ઝાહિર હૈ કે હઝરત યુસુફ (અલય.) ઈત્ને ખુબ સુરત થે તો આપકી બેટી કિતની ખુબસુરત હોગી ?

ઉસ શહેઝાદી ને ઉનસે કહાં કે : તેરે યે બાલ મુજકો કાટ કર દે દે, તાં કે મે ઉસ્કો અપને બાલો મે લગા લુંગી. જિસ્કી વજહ સે મેરે બાલ ખુબસુરત હો જાયેંગે.

ગરીબી કે અય્યામ(દિન) ઐસે થે કે ગુર્બત ઔર મુફલિસી કી વજહ સે ઔર અપને શૌહર કી દવા ઔર ઈલાજ કરાને કે ખાતિર ઉન્હોંને અપની ચોટી(બાલ) કાટકર બેચ દી.

યે તો ઉસ શરીઅત કી બાત હૈ. હમારી શરીઅત મે ઉસ તરહ બાલ કાટકર બેચના જાઈઝ નહી હૈ.

તફસીલી વાકિઆ બંદે કે દીની બયાનાતકી પાંચવી જિલ્દ મે દેખા જા સકતા હૈ.

વો ગાર જિસ્મે બિમારી કે અય્યામ(દિન) ગુઝારે :–

આપને જિસ ગાર મે બિમારી કી હાલત મે લંબા અરસા ગુઝારા વો ગાર અભી તક વૈસા હી મૌજૂદ હૈ. એક આદમી ઉસ્મે જા સકતા હૈ ઔર એક આદમી નિકલ સકતા હૈ. ઈત્ના છોટા સા ઉસ્કા દરવાઝા હૈ. હમ બારી – બારી અંદર ગએ ઔર ફિર બાહિર આએ ઔર વહાં પર કુર્આને મજીદ કી કુછ આયતે ભી લિખી હુઈ હૈ. જો હઝરત ઐયુબ (અલય.) કે મુતઅલ્લિક હૈ.

બિમારી સે શિફા :–

લંબે અરસે કે બાદ એક દિનકી બાત હૈ કે ઉન્કી બીવી કામ કરને ગઈ હુઈ થી. હઝરત જિબ્રાઈલ (અલય.) આએ ઔર હઝરત ઐયુબ (અલય.) સે ફરમાયા કે :

(સુરએ સાદ : ૪૨) اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ.

તર્જુમા :– (હમને હુકમ દિયા કે જમીન પર) અપના પૈર(પગ) મારો.

આપ (અલય.) ને અપની એડી કો જમીન પર રગળા તો એક ચશ્મા(ઝરણાં) જારી હુવા.

બાઝ રિવાયતો મે હૈ કે : એક પાંવ જમીન પર રગળા. એક ચશ્મા જારી હુવા દુસરા પાંવ જમીન પર મારા તો દૂસરા ચશ્મા જારી હુવા.

ફિર ફરમાયા :

(સુરએ સાદ :૪૨) هٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَّ شَرَابٌ.

તર્જુમા :– યે ઠંડા પાની હૈ જો નહાને ઔર પીને કે કામ મે આયેગા.

યાની ઉસ પાની મે આપકો ગુસલ કરના હૈ, ચુંનાચે ઉસ્મે ગુસલ કરને કી વજહ સે આપકી તમામ બિમારીયાં ખતમ હો ગઈ ઔર આપ એકદમ તંદુરસ્ત હો ગએ. ઔર ફિર દૂસરે ચશ્મે કા પાની આપને પીયા જિસ્કી વજહ સે પેહલે જૈસી તાકત ઔર તંદુરસ્તી લૌટ આઈ. ઉસ્કે બાદ ગાર સે નિકલકર એક જગહ જાકર બૈઠ ગએ.

આજ તક પાની કા વો ચશ્મા વહાં મૌજૂદ હૈ :–

વહાં કી મશહુર બાતો મે યે હૈ કે આજ તક પાની કા વો ચશ્મા વહાં પર મૌજૂદ હૈ. ઔર ઉસ્કે ઉપર ગિલાફ લગા દિયા ગયા હૈ. પેહલે તો હમે પતા નહી ચલા બાદ મે માલુમ હુવા તો હમને વહાં કે લોગો સે કહાં કે : હમ લોગ હિંદુસ્તાન સે આએ હૈ. કિસી ભી તરહ ઉસ્કી જાલી ખુલવા દો, તાકે હમ અભી ઉસ પાની કો દેખે ઔર ઉસ્મે સે કુછ કતરે પીવે જિસ્સે હઝરત ઐયુબ (અલય.) કો શિફા હુઈ થી.

ઉન્હોંને બતાયા કે : યે ખુલ તો નહી સકતા, લેકિન હુકુમતને પાઈપ લાઈન લગા દી હૈ ઔર યે જો આગે આપકો કુલર નઝર આ રહે હૈ ઉસ્મે ઉસી કુંવે કા પાની હૈ. મેને કહાં : અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! ઔર સબ સાથીયોં સે કહાં કે : ચલો ! ભાઈ યે નિસ્બતે ઐયુબીવાલા પાની હૈ ઉસ્કો પી લો.

જબ હમ વહાં ગએ તો દેખા કે લોગ ડ્રમ કે ડ્રમ ભરકર પાની લે જા રહે હૈ. હમારે બાઝ સાથીયોં ને હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલય.) કી પૈદાઈશ કી જગહ સે ભી બોતલે ઔર ડ્રમ ભર લીયે થે ઔર યહાં સે ભી સબને ભર લિયા.

અફસોસ કે હમ વો પાની યહાં ન લા સકે :–

દૂસરે દિન ઈસ્તંબુલ જાને કે લિયે ઉર્ફા કે એરપોર્ટ પર આએ. વહાં પર ચેકિંગ હુઈ. ઉસ્મે સબસે પેહલે યે ડ્રમ ઔર બોતલે નિકલી. ઉન્હોંને લે લિયા ઔર કહાં કે : પાની લે

જાને કી ઈજાઝત નહી હૈ. જિત્ના પીના હો યહાં પી લો.

હમને કહાં કે : સામાન (Luggage) મે રખ દો.

ઉન્હોંને કહા કે : નહી ! હવાઈ જહાઝ મે પાની કી ઈજાજત નહી હૈ.

બહોત કોશિશ કી, લેકિન નાકામ રહે તો સાથીયોં સે કહા કે : યહાં પર જિત્ના પી સકો, ઈત્ના પી લો. સબને પેટ ભરકર પાની પીયા.

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી મઝાર કી તરફ :–

ફિર ઉન્હોંને કહા કે : અગર આપ હિંમત કરે તો હમ આપકો હઝરત ઐયુબ (અલય.) ઔર ઉન્કી બીવી કી કબર કી ભી ઝિયારત કરવા દે.

મે ને કહાં કે : માશાઅલ્લાહ ! યે તો બહોત અચ્છા હૈ.

ઉન્હોંને કહા કે : મઝીદ દૂર કા સફર કરના પડેગા.

મેને કહાં કે : હમ થકને કે લિયે તો યહાં પર આએ હૈ. ચલો ! ચલતે હૈ.

બરકતવાલા ઈલાકા ઔર પિસ્તે કી બાળીયા :–

હમ નિકલે ચલતે – ચલતે અજીબ પહાડી ઔર પથરીલે ઈલાકે મે પહોંચે. મુલ્કે શામ કા વો ટૂકળા હૈ. બિલ્કુલ ઠંડા વો ઈલાકા હૈ. તુર્કી ઔર ઈસ્તંબુલ કી આબોહવા અલગ ઔર યહાં કી આબોહવા અલગ. બિલકુલ દોંનોમે ફર્ક.

ઔર જબ વહાં કે ખેતોમે ચલતે હૈ તો બિલ્કુલ વહી મંઝર જો મેંને ઉસ્સે પેહલે ફલસ્તીનકા મંઝર આપકો સુનાયા થા કે : બેહતરીન ફલ – ફૂલ કી બાડીયા ઔર અજીબ – અજીબ મનાઝિર ઔર ઝિંદગીમે પેહલી મરતબા પિસ્તે કી બાડીયા દેખી થી. સૅકડો એકરો મે ઉસ્કી ખેતીયાં હોતી હૈ.

મે ને કહાં કે : વાકઈ બારી તઆલાને જો ફરમાયા હૈ ઉસ્કા મુશાહિદા હો રહા હૈ :

سُبۡحَانَ الَّذِیۡۤ اَسۡرٰی بِعَبۡدِہٖ لَیۡلًا مِّنَ الۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ اِلَی الۡمَسۡجِدِ الۡاَقۡصَا الَّذِیۡ

بٰرَکۡنَا حَوۡلَہٗ لِنُرِیَہٗ مِنۡ اٰیٰتِنَا ؕ اِنَّہٗ ہُوَ السَّمِیۡعُ الۡبَصِیۡرُ. (સુરએ બની ઈસરાઈલ)

તર્જુમા :– ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) કી ઝાત હર ઐબ સે પાક હૈ જો અપને બંદે (મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) કો રાત કે વકત મે મસ્જિદે હરામ સે મસ્જિદે અકસા તક લે ગઈ જિસ્કે અતરાફ મે હમને (હર કિસ્મકી) બરકતે રખી હૈ, (ઉસ બંદે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો વહાં લે જાને કા મકસદ યે થા) તાકે હમ ઉન્કો હમારી (કુદરત કી) કુછ નિશાનીયાં દિખલાએ. યકીની બાત હૈ કે વો (અલ્લાહ તઆલા) હર બાત સુનનેવાલે, હર ચીઝ દેખનેવાલે હૈ.

માશાઅલ્લાહ ! સૅકડો એકર મે પિસ્તે કી બાડીયા ઔર સેબ, નાસપતી, સંતરેકી

બાડીયા કી બાડીયા લગી હુઈ હૈ. તબ જાકર ઈસ આયતે કરીમા કી તફસીર કા મુશાહિદા હોતા હૈ ઔર દિલમે ઈમાન તાઝા હોતા હૈ કે પૂરા બાબરકત ઈલાકા, અજીબો – ગરીબ હરીયાલી હૈ.

ચલતે – ચલતે જંગલ બયાબાનમે પહોંચે. બસ ! ઈસ વકત વો મંઝર મેરી આંખો મે ગર્દીશ કર(દોર) રહા હૈ.

કરીયતુ(બસ્તી) સય્યિદીના ઐયુબ (અલય.) :–

જૈસે હી હમારી ગાડી રૂકી વહાં કે સબ મુસલમાન હમકો મિલને કે લિયે આએ. મસ્જિદ કે ઈમામ ભી આએ, ચૂંકે હમારી અસર કી નમાઝ ભી બાકી થી. હમને જલ્દી – જલ્દી નમાઝ પઢી. ઉસ્કે બાદ વહાં કે લોગ અપને ઘરોસે કહવા ઔર નાશ્તા લે આએ. બડે ફૈયાઝ લોગ થે. અભી તો હમ નમાઝ પઢ રહે હૈ ઈત્ને મે તો વો નાશ્તા બનાકર લે આએ. પેહલે હમકો મસ્જિદ મે નાશ્તા કરવાયા. ફિર કહાં કે : અબ હમ હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી કબર પર જાયેંગે .

ઉસ મસ્જિદ કા નામ 'મસ્જિદે સય્યિદીના હઝરત ઐયુબ (અલય.)' હૈ ઔર ઉસ બસ્તીકા નામ ભી યહીં હૈ 'કરીયતુ સય્યિદીના હઝરત ઐયુબ (અલય.)'

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કા મઝાર મુબારક :–

હમકો કબ્રસ્તાનમે લે ગએ ઔર હમ એક ગુંબદ મે દાખિલ હુએ. જહાં બિલ્કુલ સન્નાટા થા. હઝરત ઐયુબ (અલય.) કા મઝાર ઉસી જગહ બતાયા જાતા થા, સબ સાથી બૈઠ ગએ ઔર સબ સાથીયોં ને કુર્આન કી તિલાવત ભી કી. ફિર જબ હમ ઈસાલે સવાબ ઔર દુઆસે ફારિગ હુએ.

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કે મઝાર પર અજીબ ખુશબુ :–

એક શખ્સ ને ફરમાયા કે : મે એક ચીઝ આપકો અજીબ બતાઉ, યકીન કરોગે ?

મે ને કહાં કે : બતાવો તો સહી.

કહાં કે દેખો ! ઉપર જો મઝાર મુબારક નઝર આ રહા હૈ વો નિશાની હૈ. અસલ મઝાર મુબારક નીચેવાલે હિસ્સે મે હૈ. ઉસ કે ઉપર બેહતરીન મોટી કિસમ કી ચાદરે લગી હુઈ થી. ઉન્હોંને એક જગહ સે ચાદર હટાઈ. વહાં પર એક છોટાસા દરવાઝા થા. વો ઉન્હોંને ખોલા ઔર કહાં કે : ઉસ્મે દેખો ! અસલ કબર ઉસ્મે હૈ.

કબર સે અસલી ઉદ કી ખુશબુ :–

ફિર મુજસે કહાં કે : બિસ્મિલ્લાહ પઢ કર હિંમત કરકે મુંહ અંદર દાખિલ કરો ફિર મુજકો બતાવો કે કયા મેહસુસ હોતા હૈ ઔર કહાં કે : મે પેહલે આપકો મેહસુસ કરવાના ચાહતા હું.

મે ને અલ્લાહ કા નામ લેકર, હિંમત કી ઔર અંદર અપના મુંહ દાખિલ કિયા તો ખુદાએ પાક કીં કસમ ! અંદર સે ઉદ કી ખુશબુ આ રહી થી.

મૈં ને અપને સાથીયોં સે કહાં કે : સબ બારી બારી કરકે અંદર મુંહ દાખિલ કરો.

સબને અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! અંદર મુંહ દાખિલ કિયા ઔર સબકી ઝબાન પર એક હી લફ્ઝ કે યે ઉદકી અસલી ખુશબુ હૈ.

વો શૈખ કેહને લગે કે : સાલો કા યે મુશાહિદા હૈ યે કિસી કા લગાયા હુઆ ઉદ નહી હૈ. યે ખુશબુ કુદરતી તૌર પર હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી કબરસે નિકલ રહી હૈ.

હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી બીવી કે મઝાર મુબારક પર :–

હમ હઝરત ઐયુબ (અલય.) કે મઝાર કી ઝિયારત સે ફારિગ હુએ તો કહાં કે : અબ ઉન્કી બીવી કે મઝાર પર આગે ચલેંગે. થોડા સા આગે ચલે તો હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી બીવી કા મઝાર એક જાનિબ મે હૈ. વહાં એક છોટાસા બાગીચા હૈ. ઔર ઉસ્મે ઔરતો કી ભીડ લગી હુઈ થી, કયું કે ઔરતે આમ તૌર સે શિફા વગૈરા કી નિય્યત સે મઝાર પર આતી હૈ.

હમ હઝરત ઐયુબ (અલય.) કી બીવી કે મઝાર પર ખડે રહે. દિલ મે યે ખ્યાલ આયા કે :

અય અલ્લાહ ! યે કૈસી ખાતુન થી કે એક રિવાયત કે મુતાબિક હઝરત યુસુફ (અલય.) કી બેટી જો અપને આખરી ઝમાને મે મિસર કે બાદશાહ થે. બાદશાહત કે ઝમાને મે ઉનકી ઈસ લડકી કી વિલાદત હુઈ થી. એક બાદશાહ ઔર નબી કી બેટી હોકર ભી ઉસ્ને અપને શૌહર કી કૈસી ખિદમત કી. અલ્લાહ ને સચ ફરમાયા :

اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا ؕ نِعْمَ الْعَبْدُ ؕ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ. (સુરએ સાદ)

તર્જુમા :– યકીનન હમને ઉન (ઐયુબ અલય.) કો સબર કરનેવાલા પાયા. હકીકત મે વો બહોત હી અચ્છે બંદે થે યકીનન વો (અલ્લાહ કી તરફ) બહુત ઝયાદા લવ લગાનેવાલે થે.

ઉન્કે મઝાર પર ઈસાલે સવાબ ઔર દુઆ વગૈરા સે ફારિગ હોકર શૈખ મુજે કેહને લગે કે : શૈખ ! અગર આપકો તાખિર(દેરી) ન હો તો એક મઝાર કી ઔર ઝિયારત કરા દું.

મૈં ને કહા કે : ઠીક હૈ.

હઝરત યસઅ (અલય.) કી કબર મુબારક પર :–

કહાં કે : હઝરત યસઅ (અલય.) કી કબર મુબારક ભી ઈસી 'હર્રાન' કે ઈલાકે મે હૈ. ચૂં કે યે નામ ઝયાદા મશહુર નહીં હૈ, ઉસ લિયે સાથી મુજસે કેહને લગે કે : કયા

નામ બતાયા ?

મૈં ને કહાં કે : યે ભી અલ્લાહ કે એક નબી હૈ ઔર ઉનકા નામ કુર્આન મે આયા હૈ. મે ને ઉનકો કુર્આન કી આયત પઢ કર સુનાઈ.

وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيْلَ وَالْيَسَعَ وَذَاالْكِفْلِ ؕ وَكُلٌّ مِّنَ الْاَخْيَارِ. (સુરએ સાદ)

તર્જુમા :– ઔર તુમ ઈસ્માઈલ (અલય.) કો ઔર હઝરત યસઅ (અલય.) કો ઔર ઝુલકિફલ (અલય.) કો ઝરા યાદ તો કરો વો સબ બેહતરીન લોગો મે સે થે.

હઝરત યસઅ (અલય.) કા ઝિક્રે ખૈર :–

તુર્કી કે ઈસ દુસરે સફર કે મૌકે પર અલ્લાહ તઆલા કે એક નબી હઝરત યસઅ (અલય.) કી તરફ મનસુબ મઝાર પર ભી હાઝરી કી સઆદત હાંસિલ હુઈ ઔર ચૂં કે યે ઝયાદા મશહૂર નહી, ઉસ લિયે ઉન્કે મુતઅલ્લિક કુછ બાતે અર્ઝ કી જાતી હૈ.

યહાં જો લિખા જા રહા હૈ વો કસસુલ કુર્આન સે, મુજાહિદે કૌમો – મિલ્લત હઝરત મૌલાના હિફઝુર્રહમાન સાહબ સ્યોહારવી (રહ.) કી તહકીકાત હૈ. કુર્આને મજીદ કે વાકિઆત કે સિલસિલે મે ઈતની મુહકકિક કિતાબ યકજા તૌર પર બંદેને અરબી ઔર ઉર્દુ ઝબાન મે આજ તક નહી દેખી. હઝરત મૌલાના કી તહકીકાત હસ્બે ઝૈલ(નીચે) હૈ.

હઝરત યસઅ (અલય.) :–

નામ વ નસબ : વહબ બિન મુનબ્બહ કી ઈસરાઈલી રિવાયત મે હૈ કે ઉન્કા નામ અલયસઅ હૈ ઔર ખુતુબ કે બેટે હૈ. ઈબ્ને ઈસ્હાક ને ઉસીકો ઈખ્તિયાર કિયા હૈ.

કુતુબે તવારીખ મે યે ભી મન્કુલ હૈ કે હઝરત યસઅ (અલય.) હઝરત ઈલ્યાસ (અલય.) કે ચચાઝાદ ભાઈ હૈ.

ઔર ઈબ્ને અસાકિર ને અપની તારીખ મે ઉન્કે નસબ કે મુતઅલ્લિક યે નકલ કિયા હૈ કે હઝરત યુસુફ બિન યાકુબ (અલય.) કી અવલાદ મે સે હૈ.

ઔર નસબનામા ઈસ તરહ હૈ :

યસઅ બિન અદી બિન શોતમ બિન અફરાઈમ બિન યુસુફ બિન યાકુબ બિન ઈસ્હાક બિન ઈબ્રાહીમ (અલય.).

ઔર અગર તૌરાત કે 'યસઅયા' નબી ઔર હઝરત યસઅ (અલય.) એક હી શખ્સીયત હૈ તો તૌરાતને ઉન્કો 'ઉમૂસ' કા બેટા બતાયા હૈ.

બેઅસત : હઝરત યસઅ (અલય.) હઝરત ઈલ્યાસ (અલય.) કે નાઈબ ઔર ખલીફા હૈ. અવાઈલે ઉમર મે ઉન્હીકી રફાકત(સાથ) મે રેહતે થે. ઔર ઉન્કે ઈન્તિકાલ કે બાદ અલ્લાહ તઆલા ને બની ઈસરાઈલ કી રેહનુમાઈ કે લિયે હઝરત યસઅ (અલય.)

કો નબુવ્વત સે સરફરાઝ ફરમાયા ઔર ઉન્હોંને હઝરત ઈલ્યાસ (અલય.) હી કે તરીકે પર બની ઈસરાઈલ કી રેહનુમાઈ ફરમાઈ.

યે નહી માલુમ હો સકા કે હઝરત યસઅ (અલય.) કી ઉમર મુબારક કયા હુઈ ઔર બની ઈસરાઈલ મે કિતને અરસે તક ઉન્હોંને હકકે તબ્લીગ અદા કિયા.

કુર્આન ઔર હઝરત યસઅ (અલય.) :–

કુર્આને અઝીઝ ને ઉન્કે હાલત પર ઝયાદા રોશની નહી ડાલી ઔર સુરએ અન્આમ ઔર સુરએ સાદ મે સિર્ફ ઝિકર પર ઈકતિફા કિયા હૈ :

وَاِسۡمٰعِیۡلَ وَالۡیَسَعَ وَیُوۡنُسَ وَلُوۡطًا ؕ وَکُلًّا فَضَّلۡنَا عَلَی الۡعٰلَمِیۡنَ. (સુરએ અન્આમ : ૮૬)

તર્જુમા :– ઔર ઈસ્માઈલ ઔર યસઅ ઔર યુનુસ ઔર લુત ઔર ઉન સબકો હમને દુનિયાવાલો પર ફઝીલત અતા ફરમાઈ.

وَاذۡکُرۡ اِسۡمٰعِیۡلَ وَالۡیَسَعَ وَذَاالۡکِفۡلِ ؕ وَکُلٌّ مِّنَ الۡاَخۡیَارِ. (સુરએ સાદ)

તર્જુમા :– ઔર તુમ ઈસ્માઈલ (અલય.) કો ઔર યસઅ (અલય.) કો ઔર ઝુલકિફલ (અલય.) કો ઝરા યાદ તો કરો વો સબ બેહતરીન લોગો મે સે થે.

મવઈઝત :– બની ઈસરાઈલ કે ઈન નબીયોં ઔર પયગમ્બરો કે વાકિઆત સે જો કે જલીલુલ કદ્ર અંબિયા (અલય.) કે શર્ફે સોહબત ઔર મુખ્લિસાના ઈત્તિબાઅ મે ખિલાફત કે બાદ મન્સબે નબુવ્વત સે સરફરાઝ હુએ. યે સાબિત હોતા હૈ કે સોહબતે નેકાં હુસુલે ખૈર કે લિયે અકસીરે આઝમ હૈ. રૂમીને સચ કહાં :

યક ઝમાના સોહબતે બા અવલિયા,
બેહતર અઝ સદ સાલા તાઅતે બે રિયા.

અગર રિયાઝત વ તાઆત કા સિલસિલા હઝારો સાલ ભી રહે, મગર કિસી કામિલ કી સોહબત સે મેહરૂમી હો તો બે શુબહ યે એક બડી ખામી હૈ. જિસ્કા મદાવા સોહબતે કામિલ કે અલાવા ઔર કુછ નહિ. (કસસુલ કુર્આન : ૨/૩૫ અઝ મવલાના હિફઝુર્રહમાન સ્યોહારવી (રહ.))

શૈખ ને કહાં કે : ચલીયે ! હમ આપકો વહાં લે ચલતે હૈ. હમારે સાથ હલબ કે એક બહોત બડે આલિમે દીન ભી થે. જો હિજરત કરકે વહાં મુકીમ હુએ થે. ઉન્હોંને ઘર મે બિઠાકર બહોત હી શાનદાર ઝયાફત કી. અસલી મિસાલી બદવી(ગામડાની) ઝિંદગી સે મહઝુઝ હુએ.

બિલકુલ પથરીલે ઈલાકે મે જહાં આમ તૌર સે લોગો કા આના – જાના નહી હોતા હૈ. એક દમ સન્નાટા ઔર વહાં કુછ અરબ કબાઈલ ભી રેહતે હૈ. વહાં હમકો લે ગએ

ઔર હમને હઝરત યસઅ (અલય.) કી મઝાર મુબારક કી ઝિયારત કી ઔર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! વહાં પર ઈસાલે સવાબ ઔર દુઆ કી.

ઉસ્કે બાદ ઉર્ફા શહર કી તરફ હમારી વાપસી હુઈ ઔર રાતકો મરકઝ પર કિયામ કિયા. ફિર સુબહ ઈસ્તંબુલ કી ફલાઈટ પકડી, કયૂં કે જુમ્આ કા દિન થા ઔર જુમ્આ સે પેહલે હમ કો ઈસ્તંબુલ પહોંચના થા.

યે તુર્કી કે સફર કી મુખ્તસર કારગુઝારી થી.

અખીર મે હમારે નવજવાન દોસ્તો કે ફાયદે કે લિયે એક અહમ બાત અર્ઝ કરતા હું.

ઈસ્તંબુલ મે હઝરત હુસૈન (રદિ.) કા કુર્તા :–

તુર્કી કે ઈસ દૂસરે સફર મે હઝરત હુસૈન (રદિ.) કા કુર્તા મેને બહુત ધ્યાન સે દેખા. ઈસ નિય્યતસે કે ઉમ્મત કે નવજવાનો કો બતલાઉં કે :

અય ઉમ્મત કે પ્યારે નવજવાનો ! સય્યિદીના હઝરત હુસૈન (રદિ.) જિન્કે બારે મે આયા હૈ કે :

سید اشباب اهل الجنة.

હસન ઔર હુસૈન જન્નતકે નવજવાનો કે સરદાર હોંગે.

અય મેરે પ્યારે નવજવાનો ! અલ્લાહ આપકો વહાં લે જાએ ઔર તુમ કો ભી અપની આંખસે વો કુર્તા દિખાએ. અલ્લાહ કી કસમ ! આપ ભી બહોત ઢીલા – ઢાલા કુર્તા પહેનતે થે.

આજ હમારે કપડે ઐસે હો ગએ કે કોહની ખુલી હુઈ ઔર ઈનશર્ટ કરકે લોગ મસ્જિદોમે આતે હૈ. બેહયાઈ કે લિબાસ હૈ. ઝરા હયા ઔર શર્મવાલે ઔર ઢીલે – ઢાલે કપડે પહેનને કી આદત ડાલો.

ઈનશર્ટ કી હકીકત :–

ઈનશર્ટ કે મુતઅલ્લિક યે સમજના ચાહિએ કે યે અજીબ તરહ કા અંદાઝે લિબાસ હૈ. જિસ્મે ખૂબ બેહયાઈ નુમાયાં હોતી(દિખાઈ દેતી) હૈ.

બાઝ મરતબા બયાનાતમે નવજવાનો કો સમજાને કે લિયે એક ખાસ અંદાઝ મે યે તાબીર અર્ઝ કરતા હું કે કૈસી બેવકુફી કા દૌર આ ગયા કે લોગ પેન્ટ ઉપર ઔર શર્ટ નીચે પહેનકર નીકલતે હૈ. ઈસ બાત પર લોગ તઅજ્જુબ સે મેરી તરફ દેખને લગતે હૈ.

ફિર દૌરાને બયાન ઉનસે અર્ઝ કરતા હું કે : જો યે ઈન્શર્ટ કિયા જાતા હૈ ઉસ્મે શર્ટ કો નીચે દબાયા જાતા હૈ ઔર પેન્ટ કો ઉપર કર દિયા જાતા હૈ. યહીં તો પેન્ટ ઉપર ઔર શર્ટ નીચેકા નઝારા હૈ.

ઈસ તરહ કી શકલમે ઈન્સાન કે સતરકી હૈયત લોગો કે સામને બિલ્કુલ ઝાહિર હો જાતી હૈ. ઈસ લિયે હમારે બહોત સે મુફતિયાને કિરામને ઈનશર્ટ કરકે નમાઝ પઢનેકો મકરૂહ કરાર દિયા હૈ.

ઔર પેન્ટકા મુઆમલા તો સમજ હી મે નહી આતા કે ઈસ કદર ચુસ્ત કે ઈન્સાન કે બદન મે ખુદ તંગી પૈદા કર દે ઔર પેન્ટ કે આગેવાલે હિસ્સે મે જો ચૈન લગાયા જાતા હૈ વો તો ખુદકો મોરૂદે ઈલ્ઝામ બનાને કી એક બૈન બાત હૈ. સુરએ યુસુફ મે ઉસ્કી તરફ ઈશારા નિકલતા હૈ :

إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَٰذِبِينَ. (સુરએ યુસુફ)

તર્જુમા :– અગર ઉસ (યુસુફ) કા કુર્તા આગે કી તરફ સે ફટા હૈ તો ઔરત સચ્ચી હૈ ઔર વો (યુસુફ) જૂઠોમે સે હૈ.

ખૈર ! ઈસ્લામી લિબાસ મુસલમાનો કે લિયે અપનાના બહુત હી જરૂરી હૈ.

અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલા હમકો હયા ઔર શર્મવાલે લિબાસ પહેનને કી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર જન્નતમે નેક લોગો કે સાથ હમે દાખલા અતા ફરમાએ ઔર અલ્લાહ તઆલા ઈસ મજલિસ કો કુબુલ ફરમાએ ઔર ઉસ્મે જિતની ખૈર ઔર ભલાઈ કી બાતે આઈ, અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કો અપની ખુશનુદી કા ઝરિયા બનાએ. અલ્લાહ તઆલા હમારે બૈઠને કો કુબુલ ફરમાએ. આમીન.

તુર્કી કે દીની, તાલીમી નિઝામમે ઈન્કિલાબાતકી કુછ દાસ્તાને

(મુફતી અબુ લુબાબાકી કિતાબસે ઈકતિસાબાત)

ના સાઝગાર માહોલ મે દીન કા કામ કરનેવાલો કે લિયે ફાયદામંદ બાતે

અવામ કો મસ્જિદ સે કરીબ કરને કા બેહતરીન તરીકા :–

(૧) હઝરત શૈખ આફંદીને એક મસ્જિદ મે તીસ (૩૦) સાલ ઈમામત કે ફરાઈઝ અંજામ દીયે. પેહલે અઠારહ સાલ તક કોઈ મસ્જિદ ન આતા થા. હઝરત ખુદ ઘર ઘર જાતે ઔર સાકિને મોહલ્લાસે કેહતે હૈ કે : મે હર વકત મસ્જિદ મે હોતા હું અગર કોઈ કામ પર જાવે તો યાદ રખના ખાદિમ કો હર મુશ્કિલ મે અપને સાથ પાઓગે.

અઠારહ સાલકે બાદ અલ્લાહ – અલ્લાહ કરકે બરફ તરખી, જુમુદ પિગલા, શૈખ કી તવજ્જુહાત ઔર દુઆએ રંગ લાઈ ઔર મસ્જિદ મે બાજમાઅત નમાઝ શુરૂઅ હો ગઈ. આજ યે આલમ હૈ કે ઉસ મોહલ્લે મે કોઈ ઘર ઐસા નહી જહાં સે ડાઢ્હી ઔર અમામા કે મસ્નુન હિલે મે મર્દ ઔર મુકમ્મલ શરઈ લિબાસ મે ખાતુન આ જા ન રહે હો.

ઉજળે હુએ માહોલ મે દીની તાલીમ કૈસે જારી હો ? :–

(૨) ઈસ્વીસન ૧૯૨૪ મે ખિલાફત કે ઈદારે યા ઈસ્તિલાહ કો બા કાયદા એસેમ્બલી સે મન્સુખ કરવા દેને કે બાદ ઈસ્વીસન ૧૯૨૬ મે ફિકહે ઈસ્લામી ભી બહેસિયતે કાનુન અદાલતોસે ખતમ કર દી ગઈ થી.

ફિર તુર્કી કા અરબી વ ફારસી સે મુશાબહ રસ્મુલ ખત તબદીલ કરકે અંગ્રેજી જૈસા બનાને ઔર બચ્ચો કો સરકારી તાલીમ લાઝિમન દિલવાને કે કાનુન કી વજહ સે દીની તાલીમ કા આગાઝ ભારી ચટ્ટાન ઉઠા કર ઢલવાન પર ચઢ્હને જૈસા ભારી કામ થા.

આફંદી કે લફઝ પર પાબંદી થી. યે લફઝ ફારસી કે'અખોવંદ' જૈસે અલ્ફાઝ સે કરીબુલ મઅની હૈ.

અલગર્ઝ ! ઈલ્મી સિલસિલા જારી ન રેહને કી વજહ સે બ્લેક આઉટ (Black Out) જૈસી સુરતે હાલ પૈદા હોતી જા રહી હી થી.

મદરસા, મકતબ કાયમ કરના કાનુનન મમ્નુઅ થા ઐસે માહોલમે :–

આખિર ! અલ્લાહ અલ્લાહ કરકે 'મુસા અમજા' નામી હઝરત કે એક મુરીદ અપને ઘર કે તેહખાને(ભોંયરે) મે મકતબ ખોલને પર તૈયાર હો ગએ. ઈસ ઝેરે ઝમીની મકતબસે શુરૂ હોનેવાલા સિલસિલા આજ માશાઅલ્લાહ બડે – બડે મદારીસ કી શકલમે ઢલ ચુકા હૈ.

હઝરત અપની દુઆઓ ઔર તવજ્જુહાત કે સાથ કમાલ દરજે કી હિકમત વ ફિરાસત સે કામ લેતે થે. કામિલ દરજે કે ઈખ્ફા કે સાથ બચ્ચો કો આલા ઈનામ ઔર ઉન્કે વાલિદૈન કા મુસલસલ ઈકરામ જારી રેહતા થા.

ઈલ્મ, તઝકિયા ઔર તબ્લીગ (તલબા કી હૌંસલા અફઝાઈ) :–

તુર્કી કા નુરાની કાયદા દેખને કા ઈત્તિફાક હુવા. વો નકશબંદી સિલસિલે કે એક બડે

શૈખ કે દસ્તે મુબારક કા લિખા હુઆ હૈ.

ઉસ કાયદે કે બાદ અરબી શુરૂઅ હોતી થી. જો તલબા 'નસર, યનસુરૂ' કી ગરદાન યાદ કર લેતે. ઉનસે શૈખ આફંદી ફરમાતે : તુમ વાલઈ શહર સે અફઝલ હો .

જો તાલિબે ઈલ્મ 'હુરૂફે જર' પળ્હ લેતા હઝરત ઉસ્સે કેહતે કે : તુમ અબ જાકર કહી પર યહી 'હુરૂફે જર' પળ્હાવો. ફિર તુમે અગલા સબક દેંગે.

વો અર્ઝ કરતા : હઝરત ! કયા પળ્હાઉ ? કૈસે પળ્હાઉ ?

જવાબ દિયા જાતા : હમારે યહાં ઈલ્મ અસલ નહી અમલ ઔર તબ્લીગ અસલ હૈ. તુમ ઉન્હેં તસવ્વુફ પળ્હાઓ ઔર તરબીયત કરો. યે ઈલ્મ ન અવામ કો આતા હૈ ન ઉલમા કો. તુમને જિતના તસવ્વુફ સિખ લિયા. ઉસે કલીલ ઈલ્મ કે સાથ જોળકર પળ્હાઓંગે તો મરજએ ખલાઈક બન જાઓગે.

આજ તુર્કીકા નિઝામે તાલીમ, તાલીમ વ તરબીયત યા તાલીમ વ તસવ્વુફ કે હસીન ઈમ્તિઝાજ પર મુશતમિલ હૈ. ઉસ્મે ઈમામે રબ્બાની હઝરત મુજદ્દિદે અલ્ફેષાની શૈખ અહમદ સરહિંદી કે મકતુબાત બાકાયદા સબકન પળ્હાએ જાતે હૈ. તમામ અસાતિઝા વ તલબા બિલા ઈલ્તિઝામ ઝાકિર વ શાગિલ હોતે હૈ. ઉસ્કી બરકાત હૈ કે ઈલ્મ કમ હૈ, લેકિન ઉસ્કી ઈફાદિયત વ કબુલિયત માશાઅલ્લાહ તવકકુઅ સે ઝયાદા ઔર રોઝ અફઝુ હૈ.

પોલિસ સે બચને કે લિયે :–

પોલિસ ઔર ખુફીયા તન્ઝીમ વાલે છાપે મારતે થે કે બચ્ચા સ્કુલ જા રહા હૈ યા નહી ? ઉસ લિયે હઝરત કી એક તાકીદ તો યે થી કે જો બચ્ચા હમારે પાસ શામ કો મદરસા પળ્હે વો ફિલહાલ સ્કુલ મે છુટ્ટી ન કરે.

કાશતકારી (ખેતી) કે ઉનવાન સે દીની તાલીમ :–

જો હઝરત દેહાત(ગાંવ)મે બચ્ચોકો પળ્હાતે થે વો કાશતકારકા લિબાસ પહેનતે ઔર કિતાબો કે સાથ ખેતીબાળી કે આલાત તૈયાર રખતે. ગાંવ સે બાહિર ઊંચી જગહ યા દરખ્ત પર દો બચ્ચો કો બિઠા દિયા જાતા થા. જૈસે હી ફૌજી જીપ આતી હુઈ નઝર આતી તમામ તલબા કિતાબે છોળકર ખેત મે પહોંચ જાતે.

રેલ્વે સફરકે ઉનવાન સે દીની તાલીમ :–

શહેર કે અસાતિઝાને તો અજીબ હી તરીકા ઈખ્તિયાર કિયા થા. તુર્કી મે યુરોપ કી તરહ રેલ કા સફર સસ્તા ઔર આરામદેહ હૈ. યે હઝરાત સસ્તી કિંમત પર મુસ્તકિલ નશીશ્સ્તે(સીટ) લે લેતે. સુબહ સુબહ શાગિર્દો સમેત રેલગાડી કા એક ડિબ્બા મખ્સુસ (નકકી) કરકે સફર શુરૂઅ કર દેતે. સફર જારી રેહતા ઔર ઝમીની સફર કે સાથ ઈલ્મી

સફર ચલતા રેહતા. આખરી મંઝિલ પર ઉતરને કે બાદ યે લોગ કુછ દેર સુસ્તાને(આરામ કરતે) ઔર ફિર ઉસ્તાઝ શાગિર્દો પર મુશતમીલ 'મુસાફિરો કી યે જમાઅત' વાપસી વાલી રેલ પર સવાર હો જાતી ઔર વકફે કે બાદવાલે સબક મુકમ્મલ કરતે હુએ શામ કો ઘર પહોંચ જાતે. ઉસ દૌર કે બહોત સે ઐસે તલબા હૈ જિન્હોંને ઉસી તરહ આહની છકળે પર બૈઠકર 'સફર દર સફર' કી શકલ મે તાલીમી મરાહિલ તય કિયે હૈ.

નમાઝ કા એહતિમામ :–

ઈલ્મે દીન પર કયા મૌકુફ હૈ ? નમાઝ પર ભી ઉસી તરહ પાબંદી થી. બહોત સારે લોગો ને સાલહા સાલ તક ઈશારો સે નમાઝ પઢી. (માખુઝ : અઝ તુર્કે નાંદા સે તુર્કે દાના તક. મુફતી અબુ લુબાબા મદઝિલ્લહુલ આલી)

મુઅલ્લિફ કી દીગર મસાઈ એ જમીલા

નંબર શુમાર	અસ્મા એ કુતુબ(કિતાબોં કે નામ)	લુગત
૧	અરફાત કી દુઆએં ઔર આમાલ	ગુજરાતી
૨	ઝુહુરે મેંહદી	ઉર્દૂ,ગુજરાતી,હિન્દી,અંગ્રેજી
૩	હર મુસલમાન મર્દ ઔર ઔરત કે લિયે ઝરૂરી મસ્નુન દુઆએં	ગુજરાતી
૪	ખાસ ખાસ ફઝીલતોવાલી મસ્નુન દુઆએં	ઉર્દૂ,ગુજરાતી,હિન્દી,અંગ્રેજી
૫	મુખ્તસર સીરતે નબવી સ.અ.વ. પેહલા હિસ્સા (સ્ટુડન્ટ કે લિયે)	ગુજરાતી
૬	હિન્દુસ્તાન કી જંગે આઝાદી ઔર જમીઅતે ઉલમા એ હિન્દ	ગુજરાતી
૭	અહમદીયા, કાદીયાની જમાઅત કા તઆરૂફ	ગુજરાતી
૮	તરતીબે મબાદીયાતે હદીષ	ઉર્દૂ
૯	માહે રમઝાન કો વુસુલ કરને કા જામેઅ મુખ્તસર નુસ્ખા	ગુજરાતી
૧૦	ઈદુલ અઝહા મસાઈલ વ ફઝાઈલ (પેમ્ફલેટ)	ગુજરાતી
૧૧	મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદીયાનીકી શખ્સીયત કા તઆરૂફ	ગુજરાતી
૧૨	મિરઝા ગુલામ અહમદ કાદીયાની કે મુતઝાદ દાવે	ગુજરાતી
૧૩	કાદીયાની ગૈરમુસ્લિમ (દેવબંદી, બરેલવી, ગૈર મુકલ્લિદ, ઔર જમાઅતે ઈસ્લામી કે ઉલમા કે ફતાવે)	ગુજરાતી

૧૪	ખત્મે નુબુવ્વત, કુર્આન ઔર હદીષકી રોશની મે	ગુજરાતી
૧૫	દેખી હુઈ દુનિયા (અવ્વલ)	ઉર્દુ
૧૬	ખુત્બાતે મહમુદ (અવ્વલ તા હફતુમ)	ઉર્દુ
૧૭	દીની બયાનાત	ગુજરાતી
૧૮	મસ્નુન વઝાઈફ	ઉર્દુ, ગુજરાતી
૧૯	મુન્તખબ મસ્નુન દુઆએં	ઉર્દુ
૨૦	બયઅત	ઉર્દુ, ગુજરાતી
૨૧	આસાન હજ્જ	ગુજરાતી
૨૨	ઈસ્લામ કા અમન ઔર શાંતિ કા પૈગામ	ગુજરાતી,હિન્દી
૨૩	હજ્જ કે પાંચ અય્યામ	ગુજરાતી
૨૪	મુંબઈ સે મકકા મુકર્રમા	ગુજરાતી
૨૫	ઝિયારતે મદીના મુનવ્વરહ	ગુજરાતી
૨૬	મુખ્તસર અરફાત કે આમાલ ઔર દુઆએં	ઉર્દુ
૨૭	મકતબ કે બચ્ચોં કે લિયે મુન્તખબ મસ્નુન દુઆએં	ઉર્દુ, ગુજરાતી, હિન્દી
૨૮	તઝકીર એ કારીયાને બારડોલી	ઉર્દુ
૨૯	હઝરત શૈખુલ હિન્દ ઔર રેશમી રૂમાલ	ગુજરાતી
૩૦	મુસલમાનોં કા ખઝાના	ગુજરાતી

અહમ ઈત્તિલાઅ

(૧) ઈસ કિતાબ કો ઔર મુઅલ્લિફ કી દીગર ઈલ્મી, કલમી કાવીશોં કો ઈન્ટરનેટ પર ભી પઢ સકતે હૈં.

(૨) સાહીબે કિતાબ કે બયાનાત બ ઝુબાને ઉર્દુ ઈન્ટરનેટ પર ભી સુન સકતે હૈં.

(૩) સુરત શહર મે તકરીબન (૮) આઠ સાલ સે જારી હર પીર કો હોનેવાલી તફસીર કી મજલીસ ભી સી.ડી. કી શકલ મેં મહફુઝ હે, નીઝ ઈન્ટરનેટ સે ભી આપ હાંસિલ કર સકતે હે.

(૪) મુઅલ્લિફ કે મુલ્ક ઔર બેરૂને મુલ્ક કે તકરીબન ૩૦૦ સે ઝાઈદ બયાનાત સી.ડી. કી શકલ મેં મહફુઝ હે, નીઝ ઈન્ટરનેટ સે ભી આપ હાંસિલ કર સકતે હે.

(૫) હર પીર કો બાદ નમાઝે ઈશા સુરત શહર મે હોનેવાલી તફસીર કી મજલિસ કો ઈન્ટરનેટ પર લાઈવ સુન સકતે હૈં.

(૬) ઈન્ટરનેટ પર બુખારા, મસ્જિદે અકસા, તુર્કી, સ્પેન, તાઈફ વગૈરહ સફરો કી કારગુઝારી ઔર દીગર ઈલ્મી બયાનાત ઔર સુરત મેં હોનેવાલી હર પીર કો કુર્આન મજીદ કી તફસીર કી મજલિસ ઔર જલાલૈન શરીફ કા દર્સ ઔર મકાતિબ મેં તાલીમ કા અનોખા આસાન તરીકા યે સબ ચીઝેં દેખને ઔર સુનને કે લિયે હસ્બે ઝૈલ (નીચે દી ગઈ) વેબ સાઈટ કા ઈસ્તેઅમાલ કરે.

WWW.NOORANIMAKATIB.COM

ઈસ વેબ સાઈટ પર બહોત સારી કિતાબે મુફત મે ડાઉનલોડ કરને કી સહુલત હે.